

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 90 · 2. juni
Sesjonen 2022–2023

Møte fredag den 2. juni 2023 kl. 9

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 90):

1. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar (Innst. 398 S (2022–2023), jf. Meld. St. 15 (2022–2023))
2. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i pasientjournalloven m.m. (pasientens prøvesvar i nasjonal kjernejournal) (Innst. 406 L (2022–2023), jf. Prop. 91 L (2022–2023))
3. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å få helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS raskt i arbeid (Innst. 445 S (2022–2023), jf. Dokument 8:180 S (2022–2023))
4. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 246/2021 av 24. september 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2018/644 om pakkeleveringstjenester over landegrensene (pakkepostforordningen) (Innst. 418 S (2022–2023), jf. Prop. 81 LS (2022–2023))
5. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (pakkepostforordningen, brukerklagenemnd, offentlig postnummersystem og politiattest) (Innst. 417 L (2022–2023), jf. Prop. 81 LS (2022–2023))
6. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (heimel for innhenting av opplysninger som er omfatta av teieplikt i Folkeregisteret) (Innst. 420 L (2022–2023), jf. Prop. 102 L (2022–2023))
7. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Kristoffer Robin Haug og Rasmus Hansson om bedre og billigere kollektivtilbud til alle (Innst. 454 S (2022–2023), jf. Dokument 8:186 S (2022–2023))
8. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen og Frank Edvard Sve om billigere vei- og kollektivtrafikk uten bompenger (Innst. 426 S (2022–2023), jf. Dokument 8:203 S (2022–2023))
9. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Bård Hoksrud, Tor André Johnsen, Helge André Njåstad, Bengt Rune Strifeldt og Morten Stordalen om et statlig vedlikeholdsprogram for fylkesveinettet (Innst. 449 S (2022–2023), jf. Dokument 8:193 S (2022–2023))
10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Kirsti Bergstø om ta vare på veiene vi har (Innst. 374 S (2022–2023), jf. Dokument 8:182 S (2022–2023))
11. Referat

Presidenten [09:00:10]: Representanten Nils T. Bjørke, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Gisle Meininger *Saudland* i dagene 5. og 6. juni
- fra Fremskrittspartiet stortingsgruppe om permisjon for representanten Erlend *Wiborg* i tiden fra og med 5. juni til og med 10. juni for å delta på møter i NATOs parlamentarikerforsamling i Baltimore og Washington D.C.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
For Vest-Agder: Alf Erik Bergstøl *Andersen* 5.–6. juni
For Østfold: Bjørnar *Laabak* 5.–9. juni

Presidenten [09:00:58]: Representanten Lan Marie Nguyen Berg vil framsette et representantforslag.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [09:01:11] På vegne av representantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og meg selv vil jeg gjerne fremme et representantforslag om hvordan vi kan få fart på den grønne omstillingen.

Presidenten [09:01:24]: Mari Holm Lønseth vil framsette et representantforslag.

Mari Holm Lønseth (H) [09:01:39]: På vegne av representantene Erna Solberg, Sveinung Stensland, Mudassar Kapur og meg selv vil jeg gjerne framsette et representantforslag om bedre forebygging av og mer kunnskap om voldelig ekstremisme og radikalisering.

Presidenten [09:01:54]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [09:02:02]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar (Innst. 398 S (2022–2023), jf. Meld. St. 15 (2022–2023))

Presidenten [09:02:16]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Svardal Bøe (H) [09:03:02] (ordfører for saken): Først vil jeg si tusen takk til komiteen for godt samarbeid i arbeidet med folkehelsemeldingen. Det har vært et stort og omfattende arbeid, og vi har fått mange skriftlige og muntlige høringsinnspill. Jeg regner med at partiene vil legge fram sine forslag og synspunkt i løpet av debatten.

Folkehelsen i Norge er jevnt over god. Høyere levealder og økt livskvalitet er to gode indikatorer på det. Selv om folkehelsen jevnt over er god, er det fortsatt utfordringer vi må ta tak i og løse. Sykdomsbildet i Norge er dominert av ikke-smittsomme sykdommer som hjerte- og karsykdom, kreft, kols, rus, psykiske lidelser og demens. Ikke-smittsomme sykdommer er en viktig årsak til tapte leveår for begge kjønn i Norge, men mange ikke-smittsomme sykdommer kan også forebygges og reduseres.

Høyre mener det skal være enkelt å ta gode valg for egen helse og livsstil. Hver enkelt av oss skal ha størst mulig frihet til og ansvar for å forme sitt eget liv, og det er viktig at vi fører en folkehelsepolitikk som i størst mulig grad bygger på positive virkemidler, med belønning og stimulering. Høyre mener det er særlig viktig å sikre barn og unges og sårbare gruppers rett til å leve i helsefremmende omgivelser. Gode levekår, god helse, livskvalitet og trivsel henger sammen.

Ensomhet er en stor folkehelseutfordring som vi dessverre har sett øke hos særlig unge og eldre i samfunnet vårt. Ensomhet kan være vondt, og det kan føre til redusert livskvalitet og psykisk uhelse. Etter koronapandemien, da mange ble mer ensomme og isolerte, er ensomhet et av de viktigste områdene vi må følge opp.

I fjor fikk Høyre flertall på Stortinget, sammen med Fremskrittspartiet, SV, Venstre, Kristelig Folkeparti, Pasientfokus og Rødt, for å gjøre mer for å forebygge og redusere ensomhet. Et av tiltakene var å få på plass en na-

sjonal handlingsplan mot ensomhet som skulle ha konkrete tiltak og være mer forpliktende. Dessverre følger ikke regjeringen opp det på en tilstrekkelig måte i folkehelsemeldingen, men de sier at de vil vurdere en nasjonal handlingsplan i 2025. Det er skuffende og viser at ensomhet er en folkehelseutfordring som kanskje ikke tas nok på alvor.

Rådet for psykisk helse, som består av en rekke organisasjoner innen psykisk helse, har uttalt at regjeringen ikke viser handlekraft ved kun å vurdere en handlingsplan. Derfor håper jeg at flertallet her i salen i dag, som også utgjorde flertallet for forslagene i fjor, støtter forslaget om at regjeringen skal følge opp arbeidet med ensomhet og ikke bare vurdere det.

Høyre mener at regjeringen kunne vært mer offensiv i folkehelsemeldingen når det gjelder arbeidet med fysisk aktivitet. Norge har satt seg klare mål fram mot 2025 og 2030 når det gjelder utvikling av ikke-smittsomme sykdommer, men det vi ser, er at Norge sliter med å nå målet om å få ned graden av fysisk inaktivitet og å stoppe økningen i andelen med fedme og diabetes. Det er en utvikling som kan føre til redusert livskvalitet for den enkelte og store utgifter for samfunnet. Fysisk aktivitet fremmer god helse, gir overskudd og er et viktig og veldokumentert virkemiddel i forebygging og behandling av flere diagnoser og tilstander, bl.a. depresjon, høyt blodtrykk og diabetes type 2.

Høyre mener at fysisk aktivitet må foreskrives på samme måte som vi foreskriver medisin. Derfor vil Høyre forsterke ordningen med grønn resept ved å se på nye oppfordringsmodeller, som f.eks. mer veiledning når det gjelder fysisk aktivitet og kosthold. Det vil kunne gi fastlegene flere henvisningsmuligheter og sørge for at den enkelte får en ny og bedre livsstil.

Vaksiner er et viktig tiltak for å beskytte befolkningen mot spredning av smittsomme sykdommer, men også for å ta ned belastningen i helse- og omsorgstjenesten og i arbeidslivet. Høyre er opptatt av at flere skal gjennomføre vaksiner for å sikre bedre helse i befolkningen. Solberg-regjeringen satte det på dagsordenen i 2018 ved å legge fram en utredning om å innføre et voksenvaksinasjonsprogram. Regjeringen varslet at det ville komme et voksenvaksinasjonsprogram i folkehelsemeldingen, men heller ikke her har regjeringen levert. De har kun sagt at det skal arbeides med.

Høyre mener at vi må gjøre mer i vaksinasjonsarbeidet. Derfor foreslår vi å få på plass et voksenvaksinasjonsprogram, stille krav til helsepersonell om å ha relevante vaksiner og be regjeringen se på hvordan apotekenes rolle i vaksinasjonsarbeidet kan styrkes for å få opp vaksinasjonsgraden.

Helt til slutt vil jeg si at Høyre støtter mange av tiltakene i folkehelsemeldingen, som også er en direkte opp-

følgning av Solberg-regjeringens arbeid, bl.a. på tobakksområdet. Røyking er den viktigste enkeltårsaken til sykdom og tidlig død i Norge, og Høyre mener vi må arbeide med å få ned tobakksbruken.

Med det tar jeg opp de forslagene Høyre er med på, og ønsker en god debatt.

Presidenten [09:08:08]: Representanten Erlend Svardal Bøe har tatt opp de forslagene han refererte til. Det blir replikkordskifte.

Even A. Røed (A) [09:08:21]: I dag debatteres det viktige tiltak for å styrke folkehelsen. Vi vet at vaner i tidlig alder påvirker oss gjennom store deler av livet. Det er derfor viktig at vi styrker det forebyggende arbeidet rettet mot barn og unge. Vi ser en stor økning i forbruk av energidrikk blant unge. Foreldrene ønsker at det skal reguleres, for mye koffein er farlig for unge kroppene i vekst, men Høyre velger å ikke støtte dette. Er det sånn at Høyre mener det er greit at unges energidrikkforbruk øker, og er dette da en ikke-eksisterende problemstilling for representanten Svardal Bøe og hans parti?

Erlend Svardal Bøe (H) [09:09:00]: Det er ikke riktig. Hvis vi går tilbake til da Høyre satt i regjering, var det vi som bl.a. bestilte en rapport hos Mattilsynet nettopp fordi vi også var bekymret for økningen i energidrikkforbruk hos barn og unge. Resultatet av arbeidet til Mattilsynet var at det ble satt en begrensning på hvor mye koffein man kan tilsette i ulike drikker og sanne ting. Mattilsynet sa også den gangen at det å innføre en aldersgrense var et for inngripende tiltak, og at man heller kunne se på andre virkemiddel.

Det er ikke sånn som representanten hevder, at Høyre ikke er opptatt av dette – det er bare å se på det vi gjorde i regjering – men vi mener at en må se på andre typer virkemiddel som også kan fungere. Noe av det som også kom ut av Mattilsynets rapport, var at veldig mange butikker selv innførte aldersgrenser. Vi støtter i forbindelse med folkehelsemeldingen nå at vi skal se på flere virkemiddel, fordi vi også ser utfordringen, men vi mener – som Mattilsynet også konkluderte med i 2019 – at det er et for inngripende tiltak å innføre en aldersgrense.

Even A. Røed (A) [09:10:02]: Det er jo sånn at foreldrene ønsker dette. Vi hører foreldre som forteller om at barna argumenterer med at det ikke er forbudt for dem å kjøpe det. Vi ser at til tross for at representanten peker på alle de gode tingene Høyre gjorde i regjering, øker forbruket. Da er det vanskelig å se på at det grepet som faktisk vil kunne redusere forbruket vesentlig blant unge under 16 år – det grepet som omtales som

«for inngripende», men som reelt sett vil løse utfordringen vi står i – ser Høyre bort fra.

Jeg mener at spørsmålet fortsatt er det samme: Hvorfor vil ikke Høyre se på et tiltak som faktisk vil fungere, som faktisk vil gjøre at alle butikker har en aldersgrense, og at foreldre får hjelp til å regulere eller redusere forbruket av energidrikk hos barn og unge?

Erlend Svardal Bøe (H) [09:10:52]: Som sagt er vi også opptatt av virkemiddel, men hvis det er sånn at Arbeiderpartiet nå går inn for en aldersgrense på energidrikk – der vi har satt en begrensning på mengden tilsett koffein, som det var Solberg-regjeringen som gjorde – er spørsmålet hvilke andre typer begrensninger Arbeiderpartiet da vil legge. Det er mange andre kilder til koffein, som kaffe og annet, så da blir vårt spørsmål tilbake: Hvor skal den grensen gå? Skal det kun handle om energidrikk, eller skal man f.eks. også forby at barn og unge kan benytte seg av andre drikker som har den type koffeininnhold i seg?

Vi er opptatt av den utfordringen, men forskjellen er at vi mener en kan se på andre typer virkemiddel. Det støtter vi også i forbindelse med folkehelsemeldingen, men vi mener som sagt at det å innføre en aldersgrense er et for inngripende tiltak.

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:11:51]: I den førre folkehelsemeldinga, som vart ført i pennen av Høgre, framkom følgjande:

«Lovregulering kan òg brukast som verkemiddel for å redusere etterspurnaden og tilgangen til usunne produkt.»

Til denne folkehelsemeldinga noterer eg meg at Høgre tek til orde for å fremja andre tiltak, utan å nemna eitt einaste, og beveger seg bort frå at lovregulering vil kunna ha effekt.

Eg tykkjer det er litt underleg at Høgre sit igjen utan eit skikkeleg motsvar på regulering av usunn mat og drikke, særleg då retta mot born og unge, sidan ein ikkje her i dag støttar fleirtalet i komiteen i høve til innføring av forbod mot marknadsføring av usunn mat og drikke.

Erlend Svardal Bøe (H) [09:12:42]: Det er ikke riktig. Da vi satt i regjering, tok vi flere grep. Vi fikk bl.a. på plass intensjonsavtalen for å redusere inntak av salt, sukker og mettet fett. Det kom en Fafo-rapport nå i vår som viser at det er en intensjonsavtale som har hatt god virkning på å redusere den typen innhold i de ulike matvarene.

Det var også vi som var med på å videreføre MFU, Matbransjens Faglige Utvalg, som ble opprettet da Jonas Gahr Støre var helse- og omsorgsminister, og vi har styrket den ordningen. Vi er enig i at vi kan se på virkemiddel for å hindre markedsføring av usunn mat og drikke

blant barn og unge, og vi mener MFU er et godt virkemiddel for det. Der kom det også en evaluering med flere ting som må følges opp, bl.a. at ordningen ikke er godt nok kjent. Det bør den absolutt bli, for den har på mange måter fungert.

Så er det også slik at det forbudet det her tas til orde for, ikke er skikkelig utredet. Det samme forslaget kom også i 2012, men ble skrotet av nettopp Myrvolds egen regjering, fordi en så at det var flere juridiske utfordringer med å innføre et sånt markedsføringsforbud mot barn og unge.

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:13:50]: Eg forstår det slik at Høyre igjen blundar for verkelegheita og manar til tiltak som ikkje vil ha vidare effekt. Dei syner stadig til MFU og evaluering og oppfølging gjort for ei rekkje år sidan som den avgjerande brikka i reguleringsarbeidet.

Tykkjer ikkje representanten Svardal Bøe at folkehelseiltak òg krev politiske musklar som faktisk gjev oss effekt, i staden for at ein heile vegen syner til ordningar og organisering som ikkje held tritt med utviklinga, særleg når det gjeld marknadsføring retta mot barn og unge på digitale flater?

Erlend Svardal Bøe (H) [09:14:31]: Da burde en ha satt seg ned og sett på den evalueringen som var av MFU, sett på de tiltakene for forbedring der, kanskje benyttet seg av de eksisterende virkemidlene som allerede fungerer, og sett på hvordan en skal gjøre dem bedre.

Det er nok en gang sånn at vi må se på hvordan et markedsføringsforbud i praksis skal fungere, og jeg er veldig spent på hvordan det juridisk skal gå opp, for da en kom med samme forskriftsforslag tilbake i 2012, ble det skrotet nettopp fordi det var utfordringer med å skulle ha et sånt markedsføringsforbud mot barn og unge. Det er derfor vi også sier at en da kan se på andre virkemiddel.

Vi mener at vi må styrke MFU-ordningen, det sier vi klart og tydelig i de merknadene vi har til folkehelsemeldingen. Vi vil også jobbe videre med intensjonsavtalen for å sørge for at en viderefører det gode arbeidet som er gjort der med å få ned andelen salt, sukker og mettet fett fra ulike matvareprodukt som selges i butikkene.

Presidenten [09:15:29]: Replikkkordskiftet er omme.

Cecilie Myrseth (A) [09:15:42]: Folkehelsen i Norge har vært gjennom litt av en reise de siste 200 årene. Vi er friskere og lever lenger enn generasjonene før oss. Det er resultatet av rett utvikling på mange områder: bedre samfunnsforhold og levekår, medisinske gjennombrudd og gode folkehelseiltak.

For Arbeiderpartiet handler folkehelsepolitikken om at vi i fellesskap skal ta ansvar for helseutfordringene i samfunnet, ikke legge ansvaret på den enkelte alene, samt sikre at alle har muligheten til å holde seg friske og leve et godt og langt liv uavhengig av hvor og hva man kommer fra. Da må vi redusere sosiale forskjeller. Det er for oss målet med alt folkehelsearbeid.

Vi har flere utfordringer som må løses for å gjøre den norske folkehelsen bedre. Folk med kort utdanning lever i snitt fem til seks år kortere enn dem med lang utdanning. Det er 14 års forskjell i levealder mellom de 1 pst. rikeste og de 1 pst. fattigste i Norge. Det er grunnleggende urettferdig. Vi som politikere må tørre å ta grep og vise samfunnsansvar.

Vi må ikke glemme at det viktigste vi kan gjøre for folkehelsen, er å ha et samfunn med små forskjeller, uavhengig av hvor vi bor og hvor mye vi tjener, der unge og våre har like muligheter til å lykkes, og å ha gode skoler og barnehager der alle møtes, et arbeidsliv som inkluderer og sikrer de ansatte ordentlige forhold, og kultur- og idrettstilbud der alle unger kan delta, uavhengig av hvor mye foreldrene tjener.

I Norge skal alle være trygge på at fellesskapet stiller opp når du trenger det. I motsetning til Høyres vektlegging av den enkeltes ansvar tar vi nå folkehelsepolitikken i en mer rettferdig retning som legger vekt på gode løsninger som vi får til i fellesskap. Det koster oss også mindre å forebygge enn å behandle, både for den enkelte og for fellesskapet. Forebygging er også viktig for å sikre en bærekraftig helsetjeneste som sikrer at alle får hjelp når de trenger det.

Vi lever i en tid da vi påvirkes mer av omgivelsene våre. Det påvirker også helsen vår gjennom vaner og valg som vi tar. Vi har større utfordringer med overvekt, fedme, psykisk uhelse og ikke-smittsomme sykdommer. Dette dominerer sykdomsbildet. Hva vi spiser og drikker, hvor mye vi beveger oss, hvordan vi sover, relasjoner, stress og tobakk – alt påvirker helsen vår, både fysisk og psykisk. Det er ikke tilfeldig hvem som rammes hardest av kroniske sykdommer. Vi må gjøre det lettere for alle å kunne ta sunne og gode valg som fremmer god helse, og som gjør det enklere for oss å holde oss friske og leve et godt liv uten hjelp fra helsetjenesten.

Vi oppnår ikke det med å bruke pekefingeren og moralisere over folks vaner og liv, og heller ikke gjennom å late som at folk tar de kloke valgene bare de får nok informasjon. Det er ikke slik det fungerer. Skal vi lykkes med forebygging og å få til gode vaner, må samfunnet være på banen, særlig på vegne av barn og unge. Vi må spille mer på lag med familiene og foreldrene som ber om at vi tar grep for å beskytte bedre mot det som truer ungenes helse.

I tillegg til mange gode tiltak som regjeringen har foreslått, som bl.a. ny tobakksstrategi med mål om en tobakksfri generasjon og sterkere vern for ungene mot passiv røyking, har vi også i Stortinget lyttet til behovet for flere grep. Ett av dem handler om energidrikk. Inntaket av energidrikk har skutt til værs, og de yngste ungene får stadig i seg mer. Energidrikk er ikke ment for unger og bør heller ikke selges til barn. Vi vet at det er skadelig. Derfor er det riktig å innføre en aldersgrense på 16 år. Det handler om å lytte til bekymrede foreldre, fagfolk og forbrukere.

Stadig flere unger rammes av overvekt, og mengden reklame barn og unge utsettes for, påvirker kostholdet deres. Derfor er det riktig å gjøre noe med det ved å innføre et forbud mot markedsføring av usunn mat og drikke som er rettet mot barn og unge under 18 år.

Barn og unge utsettes også for en aggressiv og ulovlig markedsføring med mål om å få dem til å ville endre på utseendet sitt: fillers, botox og før- og etterbilder på populære kanaler som TikTok og Instagram. Det bidrar til kroppspress, og det handler om psykisk helse. Det avdekkes lovbrudd på lovbrudd, men få sanksjoneres. Det er bra at et flertall er med på at det er riktig å øke bruken av overtredelsesgebyr og sanksjoner for å stoppe den uetiske praksisen.

For at folkehelsen skal fortsette den gode reisen også i tiden som ligger framfor oss, må vi ta dagens utfordringer innover oss og ta grep som gjør noe med dem. Jeg er sikker på at tiltakene og retningen som meldingen og forslagene legger opp til, i tillegg til regjeringens generelle mål om å utjevne sosiale forskjeller, vil bidra positivt til folkehelsen.

Arbeiderpartiet støtter forslagene nr. 2 og 7, da det er i tråd med arbeid som allerede gjøres av regjeringen.

Presidenten [09:20:46]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [09:21:01]: Vaksine er viktig for å hindre spredning av smittsomme sykdommer og beskytte befolkningen mot dem. Vi har hatt en lang prosess i Stortinget om innføring av et voksenvaksinasjonsprogram. FHI kom med en utredning av det i 2018, og Arbeiderpartiet har stilt seg bak flere merknader og forslag om innføring av det. I fjor høst ble det bl.a. uttalt fra regjeringen at en skulle legge fram et voksenvaksinasjonsprogram i forbindelse med behandlingen av folkehelsemeldingen. Nå har vi behandlingen av folkehelsemeldingen, og det er fortsatt ikke kommet noe forslag om innføring av et voksenvaksinasjonsprogram.

Spørsmålet mitt er: Hva er grunnen til at Arbeiderpartiet og regjeringen ikke følger opp det en var veldig ivrig etter da en satt i opposisjon på Stortinget, og når vil

en legge fram en innføring av et voksenvaksinasjonsprogram i Norge?

Cecilie Myrseth (A) [09:21:54]: Vi har gode og lange tradisjoner og gode resultater med bruk av vaksiner i Norge. Det handler om at de er tilgjengelige, at de er frivillige, og at det er god informasjon om dem. Det arbeides selvfølgelig også med å følge opp forslag videre i regjeringen. Det arbeidet er satt i gang, og det er gitt oppdrag til underliggende etater. Arbeidet det blir bedt om at skal settes i gang, vil også bli fulgt opp.

Erlend Svardal Bøe (H) [09:22:21]: Det er litt som med mye av folkehelsemeldingen, at en skal utrede og arbeide med ting. Her var en imidlertid veldig tydelig på at en skulle legge fram et voksenvaksinasjonsprogram.

Det jeg også kan spørre om, er at bl.a. i forrige folkehelsemelding, i 2019, foreslo Arbeiderpartiet at en skulle innføre obligatorisk vaksinerings av barnehageansatte i Norge. Høyre går ikke så langt, men vi har bl.a. fremmet forslag i denne saken om at vi vil innføre vaksinekrav til helsepersonell, for vi mener at det handler om forsvarlighet. Vi mener at det handler om pasientsikkerhet, og at en skal kunne forvente at helsepersonell har vaksinert seg for å jobbe i helse- og omsorgstjenesten.

Spørsmålet er da: Hvis det er slik at Arbeiderpartiet fortsatt har den politikken de hadde i 2019, om at de vil ha obligatorisk vaksine for barnehageansatte, vil Arbeiderpartiet da f.eks. støtte Høyres forslag om vaksineplikt for helsepersonell i helse- og omsorgstjenesten?

Cecilie Myrseth (A) [09:23:21]: Virkeligheten er vel ikke helt slik som representanten Svardal Bøe beskriver den. Å innføre vaksineplikt er et ganske stort og inngripende tiltak som det store flertallet i befolkningen ikke er for. Det å sikre at de som er sårbare og syke, får ansvarlig helsehjelp også under f.eks. en pandemi, er kjempeviktig, og det har man også rutiner for.

Det aller viktigste for å sikre at man opprettholder den høye vaksinasjonsgraden som vi har i Norge, er at vaksiner er tilgjengelige, og at vi har god informasjon og god kunnskap om viktigheten av å ta vaksine. Det er selvfølgelig veldig viktig at helsepersonell vaksinerer seg, i den jobben de har.

Bård Hoksrud (FrP) [09:24:18]: Det forrige forsøket fra de rød-grønne partiene på å forby reklame rettet mot alle under 18 år engasjerte mange. Det huskes som et mislykket forsøk på enda et forbud fra Stoltenberg-regjeringen som heldigvis ble stoppet. Jeg må derfor innrømme at jeg ble overrasket over at en av forslagsstillerne, Even A. Røed, innrømmet til Dagbladet i forrige uke at han ikke visste at et forslag tilsvarende det

som foreslås av komiteens flertall, ble skutt ned av daværende helseminister Støre i 2013. Jeg lurar derfor på om representanten Myrseth visste at statsminister Støre, da han var helseminister, skrotet et likt forslag om reklameforbud, da hun fremmet dette under komitébehandling av folkehelsemeldinga.

Cecilie Myrseth (A) [09:24:57]: Det fine med verden er at den går framover, og man må alltid gjøre nye vurderinger ut fra den situasjonen som vi er i i dag. Politikken er heldigvis også dynamisk, ikke statisk. Når vi ser hvor mye reklame barn og unge blir utsatt for daglig, mener jeg det er helt riktig å ta de grepene som vi nå tar.

Det som er spesielt, er at partiet til representanten Hoksrud ikke har et eneste tiltak for å gjøre noe for å ivareta barn og unge når det gjelder den markedsføringen som man blir utsatt for daglig, som er skadelig for barn, og som man burde ta grep mot. Man er imot alle konkrete forslag i denne meldinga som ivaretar barn og unge, enten det gjelder tobakk eller passiv røyking, at man får i seg for mye koffein, at man utsettes for kroppspress, eller at man utsettes for aggressiv markedsføring fra en bransje som tjener stadig mer.

Bård Hoksrud (FrP) [09:25:54]: Jeg hører en representant som ror som hun aldri før har gjort, tror jeg, for spørsmålet var veldig enkelt og greit. Spørsmålet var egentlig et ja eller nei-spørsmål. Kan representanten svare enten ja eller nei på om hun visste dette da hun fremmet forslaget i komiteen? For det var det som var spørsmålet mitt – det gjaldt ikke en forklaring om alt Fremskrittspartiet har gjort og ikke har gjort.

Cecilie Myrseth (A) [09:26:21]: Nå er ikke dette en rettssak der jeg må svare ja eller nei på det representanten spør om. Jeg kan gi de svarene jeg ønsker selv, og det gjør jeg også. Det er heller ikke å ro, det er å gi et svar som representanten Hoksrud kanskje ikke er særlig komfortabel med. Han har kanskje heller ikke selv noe svar. Jeg er veldig fornøyd med innstillingen i denne saken og er glad for at jeg er med i et parti som fremdeles tar nye, viktige grep for å sikre folkehelsen for barn og unge.

Presidenten [09:26:47]: Replikordskiftet er omme.

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:27:03]: Etter dagens debatt bør det ikkje vera nokon tvil: Folkehelsemeldinga gjev oss eit godt fagleg og kvalitetsmessig grunnlag for å fremja viktig folkehelsepolitikk. Som ein viktig faktor fokuserer denne folkehelsemeldinga ekstra på utjamning av sosiale helseskilnader, og regjeringa har levert ei særskild viktig og riktig folkehelsemelding til Stortinget. Meldinga inneheld ei rekkje tiltakspunkt i det vidare prioriterte arbeidet.

Eg vil i innlegget mitt trekkja fram nokre element som eg meiner har stor verdi for det vidare arbeidet med å styrkja folkehelsa. Etter ti år med folkehelseloven, som vart lagt fram av Stoltenberg-regjeringa i 2012, vil no Senterpartiet og Arbeidarpartiet starta ein gjennomgang av lova med det føremålet at ein skal styrkja folkehelsearbeidet. Desse åra har gjeve oss verdifull erfaring og kunnskap på ei rekkje område.

Det er ingen tvil om at det er kommunane og lokalsamfunna i heile landet som har den avgjerande og definerande krafta i folkehelsearbeidet. Difor har me innretta fleire målretta tiltak for å byggja opp under eit aktivt folkehelsearbeid i kommunane. La meg nemna nokre.

Eitt av tiltaka er områdesatsing i byar med særlege levekår utfordringar. Målet med ordninga er at fleire skal verta økonomisk sjølvstendige og aktive deltakarar i sitt lokalsamfunn gjennom aktivitet og meistring. Ordninga byggjer på dei prinsippa som er presenterte i folkehelsemeldinga, om eit større og meir aktivt samarbeid mellom lokale, regionale og statlege aktørar for å nå målsetjinga i prosjekta.

Om ei veke legg regjeringa fram sin opptrappingsplan for psykisk helse. Over 60 pst. av kommunane har meldt attende til Helsedirektoratet at dette er den største folkehelseutfordringa. Vår opptrappingsplan vil ha særleg merksemd på dei breie, førebyggjande tiltaka og på styrking av lågterskeltilbod i kommunane, med klåre målsetjingar som vil gje resultat.

Vidare vil eg òg nemna at me har sikra full momskompensasjon til dei mange frivillige laga og organisasjonane som kvar einaste dag fremjar folkehelsearbeid. Organisasjonane er gullet i folkehelsearbeidet og saman med kommunane dei viktigaste folkehelseaktørane. Momskompensasjon gjev organisasjonane naudsynt handlingsrom til aktivitet, leik og meistring i sine respektive lokalsamfunn.

For å omsetja dei beste folkehelseiltaka i handling vil me oppretta eit folkehelsepolitisk råd. Her vil ein kunna fremja gode tiltak på tvers av sektorar og nivå i det offentlege, noko som igjen vil gje endå betre politisk retning i vårt folkehelsearbeid.

Det er òg tiltak me på Stortinget kan bidra med. Dette handlar mykje om lov- og forskriftsregulering. Eg vil visa til vår oppmoding til regjeringa om å forskriftsfesta forbod mot marknadsføring av usunn mat og drikke overfor barn under 18 år. Barn og unge lever i dag i ei digital verd, der mange aktørar har stor påverknadskraft gjennom marknadsføring. Ein skal ikkje utsetja barn og unge for denne typen reklame. Den siste tida har me sett fleire tilfelle av reklame for usunn mat retta nettopp mot denne målgruppa. Slik kan me ikkje ha det, og me må bidra til at det no vert sett ein stoppar for det. Det er difor avgjerande at Stortinget vedtek dette.

Eg er òg nøgd med at eit fleirtal støttar Senterpartiet og Arbeidarpartiet i å innføra aldersgrenseregulering av energidrikk. I dag finst det ikkje ei slik regulering, berre enkelte aktørar som handterer ei normert aldersgrense. Det at me i dag ber om ei slik innføring, vil potensielt sikra mange mot unødvendig og for stort inntak av slik drikke. Det har vore ein eksplosiv vekst i konsumet, og auken er størst hjå barn og ungdom mellom 10 og 15 år. Dette tiltaket vil avgrensa konsum og fleire helseplager.

Mykje meir skulle ha vore sagt i saka – det kan godt henda eg teiknar meg igjen i det vidare ordskiftet. Folkehelsemeldinga og folkehelsearbeidet er ikkje lettvektarar i helsepolitikken. Summen av tiltaka frå regjeringa og vedtaka i denne salen i dag gjer meg trygg på at dei førebyggjande tiltaka for å motverka sosial ulikskap vert handterte på ein god måte.

Presidenten [09:32:08]: Det blir replikkordskifte.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [09:32:17]: Da Stortinget behandlet folkehelsemeldingen i 2019, vår regjering folkehelsemelding, var Arbeiderpartiet og Senterpartiet svært opptatt av antibiotikaresistens. Senterpartiet ba til og med om en ny strategi, altså ett år før den nasjonale strategien utløp i 2020. Så fremmet Senterpartiet også et representantforslag i 2021, med 13 tiltak, fordi dette var noe av det viktigste Senterpartiet var opptatt av. Hvor er det egentlig blitt av Senterpartiets engasjement for antibiotikaresistens?

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:33:01]: Antibiotikaresistens er sjølvsagt eitt av mange viktige område, òg knytt opp mot folkehelsedelen av helsepolitikken, og Senterpartiet jobbar med å sjå på fleire tiltak for korleis ein skal bidra til forsterka innsats rundt akkurat dette. Mellom anna har Helsedirektoratet mfl. gjort utgreiingar for å sjå på korleis ein eventuelt kan bidra til norsk produksjon av antibiotika, som igjen vil vera med å styrkja forsyninga vår, òg i krisetider. Så her jobbar ein på fleire felt innanfor fleire område, knytte til akkurat det som representanten spør etter.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [09:33:50]: Ja, flere tiltak er viktig, men det aller viktigste tiltaket er den nasjonale strategien. Den utløp i 2020. Norge ble som alle andre land rammet av en koronapandemi som gjorde at det arbeidet ble noe forsinket. Nå er vi halvveis i denne perioden, og ennå er ikke den nasjonale strategien for antibiotikaresistens lagt frem eller fornyet. I tillegg sa faktisk Senterpartiet i Stortinget i 2021, og i hvert fall i forbindelse med folkehelsemeldingen i 2019, at de krevde årlige statusmeldinger til Stortinget om arbeidet mot antibiotikaresistens, både globalt og nasjonalt. Det er egentlig ingenting å spore av dette lenger, heller ikke

i folkehelsemeldingen. I den forbindelse fremmer faktisk vi et forslag om at denne strategien nå må komme. Så jeg spør egentlig igjen, jeg: Hvor er det blitt av det sterke engasjementet til Senterpartiet mot denne store helsetrusselen?

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:34:54]: Eg registrerer her at representanten ber meg og Senterpartiet rydda opp etter regjeringsepoken til Erna Solberg og Høgre, som nettopp ikkje klarte å levera denne typen informasjon til Stortinget eller rapportera om korleis det vart følgt opp. Senterpartiet i regjering jobbar aktivt på fleire nivå, innan fleire sektorar, med dette temaet, og som eg sa i det førre innlegget mitt: Me har gjort ei rekkje tiltak knytte til ulike utgreiingsarbeid, nettopp for å sikra at denne tematikken vert løfta, i motsetning til representanten og partiet hennar, som valde å sjå bort frå oppmodingane våre på Stortinget i førre periode.

Bård Hoksrud (FrP) [09:35:53]: Jeg legger til grunn at representanten som har fremmet forslag om reklameforbud mot unge, har tenkt nøye gjennom konsekvensene det vil kunne få for norske matvareprodusenter. Hvis det ender opp med et totalforbud mot matvarer som defineres som usunn mat og drikke, er det mange norske produkter som vil kunne rammes av det reklameforbudet, bl.a. kjeks, is, brus, saft, syltetøy, yoghurt, juice og sjokolademelk. Det er mange slike norske produkter som befinner seg i kjøleskap og kjøkkenhyller i de tusen hjem.

Kan representanten fra Senterpartiet, som i alle andre sammenhenger er sterke forsvarere for det norske jordbruket, garantere at reklameforbudet ikke vil ramme Tines folkekjære og norskproduserte varer som sjokolademelk, Litago eller yoghurt?

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:36:39]: Eit reklameforbud er heilt nødvendig i den situasjonen me lever i. Det er nettopp gitt eit folkehelseperspektiv og ikkje minst at den oppveksande generasjonen så sterkt treng handlekraftige politikarar som set folkehelsearbeidet fyrst.

Når det gjeld dei ulike produkta og segmenta av produkt, er det eit arbeid som vi sjølvsagt skal følgja opp og følgja med på, men her vil det vere viktige faktorar – faglege faktorar – som vi òg må leggja til grunn for å sikra ei forsvarleg linje i nettopp dette arbeidet.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [09:37:42]: Antibiotikaresistens handler ikke om produksjon av antibiotika i Norge. Det handler om at folk dør fordi man har brukt for mye antibiotika og feil antibiotika i både helsevesenet og landbruket. Det gjør at det har vært et felles anliggende å bruke mindre antibiotika. Derfor vil jeg følge opp representanten Wilhelmsen Trøens spørsmål:

Hvor har det blitt av Senterpartiet i den debatten? Dette handler om god folkehelse. Vi vil ikke at det skal være så tilgjengelig, og vi vil ikke at det skal være feil bruk av det – nettopp fordi det er liv å spare. De som trenger antibiotika, skal få det når de trenger det, men de skal få rett type.

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:38:23]: Eg registrerer eit tverrpolitisk engasjement for å kjempe mot antibiotikaresistens, og det er viktig. Eg er glad for at me, saman på Stortinget, brukar høvet til å diskutera akkurat dette.

Så vil eg seia, som eg òg har gjort i tidlegare svar, at ei utgreiing av om me skal ha norsk produksjon, kan bidra til ein rettare bruk av antibiotika, både når det gjeld dyrevelferd, og ikkje minst når det handlar om helse samla sett. Eg opplever at spørsmålsstillaren ikkje tek innover seg kva ein norsk produksjon i realiteten kan bidra til.

Presidenten [09:39:08]: Replikordskiftet er omme.

Bård Hoksrud (FrP) [09:39:28]: Folkehelse handler om utrolig mye, mens veldig mye i denne folkehelsemeldingen handler om alt man skal forby, og alt man ikke liker, og et stort ønske fra en del organisasjoner som tror at bare man kommer med et forbud, har man løst problemet. Det er å stikke hodet i sanden og håpe at det går over.

Hva er god folkehelse? Det vil være svært forskjellig fra person til person. For noen er trening god folkehelse, men for en annen person kan det oppleves som det stikk motsatte. Jeg mener at god folkehelse handler om at folk skal ha det godt med seg selv og ikke bli sykelig opptatt av alltid å handle riktig og i tråd med det helseministeren og en del andre formyndere vil pålegge en, som mener at det er slik man skal leve sitt liv.

I denne meldingen står det vanvittig mange fine ord, og det er mange visjoner, men det er få konkrete forslag. I meldingen er ordet «vurdert» nevnt hele 85 ganger. Det sier vel det meste. Samtidig er det faktisk konkrete forslag der. De konkrete forslagene handler stort sett om forbud og påbud og et ønske om å styre folks liv. Fremskrittspartiet er imot den overformynderpolitikken vi ser fra venstresiden. Nå skal man forby nettsalg av snus, forby markedsføring av usunne varer for barn og unge, innføre aldersgrense på kjøp av energidrikker, forby røyking på enkelte steder – men man kan ikke bare forby alt man ikke liker. Dette er slik man løser ting i diktaturer, men ikke hos frihetselskende mennesker i demokratier som Norge.

Vi er imot å lovfeste ting som for de aller fleste bare er sunn fornuft. Det må være grenser for politikken og for hvor inngripende den skal være. Jeg mener folkehelse handler om så mye mer enn mye av det som er nevnt

i denne meldingen. Det handler om at folk skal føle seg inkludert og involvert, ikke utenfor og ekskludert, og at man ikke skal bli sett ned på fordi man enten er litt annerledes eller kanskje gjør noe som ikke alle andre liker.

Det handler ikke minst om den enkeltes psykiske helse, for hvis man har behov for hjelp, skal man få det. Da hjelper det fint lite for folkehelsen at det har blitt enda vanskeligere å få hjelp under denne regjeringen, og at køen av barn og unge som venter på hjelp, har økt med 44 pst. Det betyr at det nå er mer enn 5 000 barn som venter på hjelp i psykiatrien.

Noe annet det skrives mye om i denne meldingen, er mat. Jeg er helt enig i at det aller beste er et sunt og balansert kosthold. Det innebærer også at det skal være lov til å kose seg. Er det noe som er usunt, er det hele tiden å gå rundt og tenke på om det man spiser, er sunt nok, eller å telle kalorier. Det kan føre til at man utvikler spiseforstyrrelser, enten det er en overspisingslidelse eller f.eks. anoreksi.

Vi ser dessverre en veldig stor økning i antallet unge som utvikler spiseforstyrrelser. Det bekymrer meg veldig, og etter å ha snakket med mammaer og pappaer som opplever dette, blir jeg ganske frustrert og forbannet på deres vegne. Samtidig som utfordringene øker i stort tempo, ser vi at flere av dem som driver med både rådgivning og behandling av spiseforstyrrelser, får sine bevilgninger kuttet med dagens regjering. Ventelistene øker, færre får hjelp – dette er jeg skikkelig bekymret for.

Jeg tror også at en stor del av en god folkehelse er å få velge selv, enten det gjelder hvem som skal komme hjem til deg når man trenger hjemmetjeneste, hvilket sykehjem man skal bo på når man har behov for en sykehjemsplass, eller hvor man skal motta behandling. For meg er det viktig med valgfrihet, men det er ikke dagens regjering opptatt av. Vi vil gjeninnføre og sikre ordningen med fritt brukervalg og la flere aktører få levere tjenester i eldreomsorgen og i andre helsetjenester.

Vi har en stor oppgave foran oss når det gjelder å redusere ensomhet i Norge, kanskje spesielt hos de eldre. Vi vet dessverre at altfor mange sitter alene og ikke får nok aktivitet. Ensomhet er et folkehelseproblem. Derfor er det viktig å jobbe for at alle skal få et godt tilbud, og at folk ikke blir sittende alene uten noen sosial kontakt.

Til slutt vil jeg peke på at det gikk litt fort i svingene i innspurten, og at vi ved en inkurie ikke er med i merknaden om Statens barnehus i Finnmark. Den merknaden skulle vi selvfølgelig ha vært med i.

Jeg tar opp resten av forslagene Fremskrittspartiet er med på i denne saken.

Jeg skjønner at det er utfordrende å svare ja eller nei på spørsmål – men vi får se om jeg kan klare det, hvis jeg får et konkret ja-eller-nei-spørsmål.

Til slutt vil jeg si at det er lov å være blid – det er bra for folkehelsen.

Presidenten [09:44:13]: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Cecilie Myrseth (A) [09:44:30]: Jeg skal prøve å være litt blid på en fredag og stille representanten Hoksrud et spørsmål i form av en quiz. Det jeg lurer på, er hvor mye sjokolademelk man må drikke for å oppnå samme koffeineffekt som én Monster Energy.

Bård Hoksrud (FrP) [09:44:49]: Det kommer litt an på hvilken type man drikker, men jeg vet at man skal drikke ganske mange liter. Jeg tror faktisk at representanten Myrseth har fortalt meg det en gang også, i forbindelse med en debatt vi hadde. Jeg skal være ærlig på at jeg ikke husker hvor mange det er, så det kan vel hende at jeg får svaret i forbindelse med neste replikk.

Cecilie Myrseth (A) [09:45:17]: Representanten Hoksrud skal få det svaret, og det er at man må drikke åtte liter sjokolademelk. Det kan man jo huske til neste gang man bruker sjokolademelk som et argument i denne debatten.

Representanten Hoksrud er opptatt av å si at man må få velge selv. Alle må få velge selv, og da vil man få en bedre folkehelse. Da er mitt spørsmål:

Hvem skal velge selv – er det industrien, er det vi voksne, eller er det barn og unge som skal ha rett til gode, sunne og trygge liv? Det er det litt vanskelig å forstå. Man går jo industriens ærend når man ikke vil ha en aldersgrense, noe som er viktig. Man går industriens ærend når man ikke vil gjøre noe med aggressiv markedsføring av kosmetiske operasjoner for barn og unge, når man mener det er greit å ha aggressiv markedsføring av usunn mat og drikke, og når man mener at det er bedre at de voksne får røyke i bilen enn at ungene slipper passiv røyking.

Hvem mener man skal få lov til å velge selv?

Bård Hoksrud (FrP) [09:46:22]: Jeg mener i utgangspunktet at når det gjelder barn, klarer barna sammen med foreldrene sine å ta de fine, gode valgene. Det er ikke slik at det ikke er grenser i det hele tatt. Går man inn i f.eks. en NorgesGruppen-butikk, er det 14-årsaldersgrense for å kjøpe energidrikker. Jeg tror at 16–17-åringene ikke helt ville føle seg hjemme i det bildet som representanten Cecilie Myrseth prøver å tegne. Jeg tror at en 16–17-åring vil være ganske provosert av det forslaget som er fremmet. Man kan bli straffeforfulgt når man er 15 år, man kan øvelseskjøre med moped når man er 15 år, man kan øvelseskjøre med bil når man er 16 år, og når man er 18 år, kan man sendes ut i krig. Da skal man

selvfølgelig også kunne få reklame for usunn mat og drikke, for det er først da man får den muligheten.

Jeg opplever at det nå er et flertall som ikke tror på vanlige folk, ikke tror på enkeltmennesket, ikke tror på at folk klarer å ta gode valg selv. Det gjør Fremskrittspartiet, men det er synd at det er sosialister som ikke gjør det.

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:47:36]: Eg skal ikkje plaga ein tidlegare landbruksminister med landbruks-spørsmål, men eg vil visa til at representanten Hoksrud for om lag ei veke sidan, trur eg det var, uttalte til Altin-get at han og Framstegspartiet ikkje var imot folkehelse, men synest det er spennande. Det er elles ei god avklaring av kva stilling partiet har i samband med den saka me no debatterer.

Om ei rekke forslag og strategiar til saka i dag, som til dømes aldersgrenseregulering av energidrikk, uttrykkjer Framstegspartiet at dei ikkje under nokon omstende vil slutta seg til ei tydlegare regulering av drikker som me veit har sterkt negativ helseeffekt, og som det er eit altfor stort konsum av, særleg blant dei yngste i ungdomsåra.

Kva er så spennande med å gambla med helsa til unge menneske?

Bård Hoksrud (FrP) [09:48:30]: Folkehelse er utrolig spennende, for det handler om folks liv og hvordan de skal ha det. Forskjellen på meg og representanten Myrvold, regjeringspartiene og flertallet i denne saken er at de tror at folk får bedre folkehelse fordi de kommer med den formyndende pekefingeren sin og forteller folk hvordan verden skal se ut. Jeg synes det er spennende med folkehelse nettopp fordi mennesker er forskjellige. Det bor 5,5 millioner mennesker i dette landet. Det er kanskje ikke 5,5 millioner forskjellige meninger, for det er sikkert en del som er enige om en del ting, men det er ganske mange forskjellige meninger om hva som er god folkehelse. Forskjellen på representanten Myrvold og meg er at jeg mener at det er noe folk skal få være med og bestemme selv. Jeg tror ikke at det som er god folkehelse for Myrvold, er det samme som er god folkehelse for meg. Det er bare å se på oss, så skjønner man det. Folkehelse handler om at folk skal få lov til å leve sitt gode liv, at man skal få god veiledning, og at man skal få lov til å ta opplyste valg. Det er det dette handler om.

Hans Inge Myrvold (Sp) [09:49:37]: Takk for komplimenta. Eg registrerer ikkje noko svar på spørsmålet om kva som gjer det spennande å gambla med helsa til unge menneske. Eg prøver meg difor på ein litt annan inngang.

I den same artikkelen som eg nemnde innleiingsvis, uttrykkjer representanten Hoksrud at ein frå politiske

hald ikkje skal leggja seg bort i unødvendige reguleringar, men gje individet eit naudsynt handlingsrom til å ta eigne val, som han òg var inne på i svaret sitt nettopp. Vidare uttrykkjer han at dei fleste kan ta gode val, og at han skal hjelpa berre dei som ikkje klarer det. Eg forstår ikkje dette annleis enn at Framstegspartiet ikkje vil fremja førebyggjande arbeid, men berre vil sikra reparasjonsarbeid, gjennom helsetenestene, noko som for mange vil bety ei betydeleg forringa helse og ein betydeleg dårlegare samfunnsøkonomi.

Er dette riktig bruk av pengane til skatteytarane?

Bård Hoksrud (FrP) [09:50:33]: For det første: Dette klarer man uten å innføre en lov eller forskrift om at det ikke er lov å selge til dem som er under 16 år. Man har altså en 14-årsaldersgrense. Det er veldig bra. Jeg tror familien og de som eldre enn disse ungdommene, klarer å gjøre dette på en god måte.

Når det gjelder folkehelse, tror man at man må komme med alle disse forbudene og påbudene. Ta snusen: Den har redusert røykingen og sørget for at mange har sluttet å røyke. Det er fantastisk i et folkehelseperspektiv. Tenk om man hadde tillatt snus uten tobakk – det ville ha betydd enda mer for folkehelsen. Grønn resept er vi i Fremskrittspartiet veldig opptatt av – det synes vi er kjempebra. Vi synes det er bra at folk er ute og bruker naturen, men man skal ikke pålegge folk å gå ut og bruke naturen. Folk skal gå ut og bruke naturen fordi de synes det er fantastisk herlig. Det er bra for folkehelsen – det er bra å gå ut og å være i aktivitet – men det er også andre ting som er bra for folkehelsen. Vi er individer og må få lov til å ha forskjellige tanker om det, noe Senterpartiet dessverre ikke er så glad i, men som Fremskrittspartiet er veldig glad i.

Presidenten [09:51:40]: Replikordskiftet er omme.

Marian Hussein (SV) [09:51:49]: Først vil jeg gjerne takke komiteen for et godt arbeid og samarbeid i en hektisk tid, og saksordføreren for å løse oss godt gjennom denne meldingen.

Et samfunn med små forskjeller og tilgang på universelle velferdsgoder er den beste måten å tilrettelegge for god folkehelse på. Helse er ikke bare fravær av sykdom, men også en tilstand av fullstendig fysisk, psykisk og sosialt velvære.

Vi lever i en tid der det offentlige helsevesenet trues av framveksten av private helsetjenester. Flere og flere med høy inntekt i Norge kjøper seg forbi køene i lite tilgjengelige offentlige helsetjenester. En sterk offentlig helse- og omsorgstjeneste styrt og finansiert av fellesskapet er avgjørende for å håndtere økende sosiale og geografiske forskjeller og for å hindre en todeling av helsetjenesten. For å skape et samfunn der alle mennesker

har lik tilgang på kvalitetsbaserte helsetjenester, må vi regulere det private helsemarkedet, som er tilgjengelig for de få og ikke for de mange.

Vi lever også i en dyrtid. Veldig mange mennesker synes det er vanskelig å ta de gode valgene fordi prosessert mat er billigere enn sunn mat. Det er også mekanismer vi er nødt til å se på og regulere mye mer. Det kan ikke være sånn at det skal straffe seg å være fattig i Norge.

God folkehelse handler ikke bare om tilgangen til helsetjenester, det handler også om å gjøre noe med sosiale faktorer som påvirker helsen til enkeltpersoner og grupper i samfunnet. Vi må sikre økonomisk trygghet og gode sosiale ordninger, rimelige boliger, trygge arbeidsforhold, god utdanning og sosial støtte. Ved å skape et samfunn der disse grunnleggende behovene blir møtt, reduserer vi også ulikheten og fremmer en bedre helse for alle.

Hvilket kjønn man har, styrer også hvordan man blir møtt av helsevesenet, og hvordan livet utvikler seg. Økonomisk selvstendighet er viktig og har stor betydning for kvinners helse. Samtidig har kvinner et arbeidsliv som er preget av mer midlertidighet, mer deltid, lavere lønn og dermed også lavere pensjon, samt høyere sjukefravær og annet fravær. 86 pst. av minstepensjonistene i Norge er kvinner. Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet gir i tillegg en stor likelønnsutfordring, hvor det arbeidet kvinner typisk utfører, systematisk lønnes lavere enn det arbeidet menn typisk utfører. På kvinners arbeidsplasser er man mer utsatt for vold, trusler om vold og belastningsskader. Langt flere kvinner enn menn blir uføre i løpet av livet, og langt færre kvinner enn menn får innvilget yrkesskade.

I rapporten til kvinnehelseutvalget, «Den store forskjellen: Om kvinners helse og betydning av kjønn for helse», vises det til at vi trenger mer kunnskap om arbeidshelse og kjønn. Derfor har jeg i dag fremmet et forslag om å sette ned et hurtigarbeidende utvalg som ser på arbeidshelsen i kjønnsperspektiv.

Både nasjonale og internasjonale studier viser at det er store forskjeller i helsen og dødeligheten mellom minoritetsgrupper og majoritetsbefolkningen. Innvandrene i Norge rapporterer oftere helseplager enn majoritetsbefolkningen. Koronapandemien viste også at denne gruppen var særlig utsatt. Folkehelsemeldingens relativt tynne omtale og tiltak for å forbedre denne gruppens helse viser at vi trenger mer arbeid, og illustrerer også en blindsones hos myndighetene. Derfor har jeg i dag fremmet et forslag om at regjeringen i arbeidet med handlingsplanen mot rasisme og diskriminering også vurderer å legge fram tiltak som reduserer rasismens virkning på helse.

I går la sannhets- og forsoningskommisjonen fram en rapport der det bl.a. sto at mange samer, kvener og

skogfinner opplevde at den norske velferdsstaten var tuftet på en likhetsideologi som ikke ga rom for kulturelle ulikheter. Avslutningsvis vil jeg si at jeg er veldig glad for at vi fikk på plass SAMINOR 3-finansieringen.

Med det tar jeg opp resten av forslagene SV er med på.

Presidenten [09:56:51]: Representanten Marian Hussein har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Even A. Røed (A) [09:57:03]: I likhet med representanten Hussein er undertegnede opptatt av å utjevne sosiale forskjeller. Folkehelsemeldingen er innrettet for å sikre dette, og en av de viktigste tingene vi kan gjøre, er å redusere røyking i samfunnet. FHI sier at så mye som 11 pst. av barn kan bli utsatt for passiv røyking. Derfor foreslår regjeringen å ta noen grep for å redusere dette, bl.a. å forby røyking i bil med barn. Kreftforeningen jubler.

Overraskende nok har representanten og hennes parti gått mot dette. Mitt spørsmål er derfor: Hvorfor vil SV og representanten Hussein kjempe for voksne folks frihet til å røyke der de vil, på bekostning av barns helse?

Marian Hussein (SV) [09:57:48]: Ja, røyking er en stor folkehelseutfordring. Samtidig har arbeidet med både røykeloven og annet folkehelsearbeid over tid vist at andelen av den norske befolkningen som røyker, har gått ned. Representanten Røed viser til FHIs tall om 11 pst. Disse tallene er basert på gamle data og studier som indirekte var hva folk selv hadde rapportert. Det er ikke sånn at vi vinner de siste prosentene av folk som utsetter barn for røyking, med enda et lovforbud. Jeg tenker at når flere undersøkelser har vist at folk flest er mot at man skal røyke i nærheten av barn – 80 pst. av befolkningen støtter det – handler det mer om at vi må få med oss de siste prosentene som utsetter barn for røyking, i stedet for å komme med moraliserende pekefingre.

Even A. Røed (A) [09:58:56]: Med all respekt: Jeg synes ikke det er spesielt moraliserende å si at i Norge skal du ikke ha lov til å røyke i bilen din når barnet ditt sitter i den. Jeg synes heller ikke det er spesielt moraliserende å si at du ikke har lov til å røyke på sidelinjen på fotballbanen. Vi vet at på begynnelsen av 2000-tallet var det en debatt – og noen av dem som sitter i salen, var sikkert en del av den også – om hvorvidt man skulle kunne røyke på eliteseriearenaene i Norge. Nils Arne Eggen byttet ut røyken med tyggegummi, og jeg synes det er på tide at man også bytter ut røyken med tyggegummi langs fotballbanene og i bilen.

Jeg legger merke til at SV ikke vil stemme mot dette i forbindelse med folkehelsemeldingen, så spørsmålet er om det legges inn en buffer for at SV kan snu i denne

saken når lovforslagene kommer til Stortinget. Det er litt underlig å nikke til noe i behandlingen her i Stortinget i dag, men uttale at man er imot og skal stemme imot noe når lovforslaget kommer til Stortinget.

Vil SV snu i denne saken, til beste for barn i Norge som blir utsatt for passiv røyking?

Marian Hussein (SV) [09:59:56]: Jeg ser fram til at regjeringen legger fram det lovforslaget som Solberg-regjeringen sendte ut på høring i sin tid. Problemet her er kanskje også at regjeringen kanskje ikke helt har funnet sin egen folkehelsemelding, og at røykeloven akkurat nå kanskje virker som det viktigste tiltaket som regjeringen har lagt fram i denne folkehelsemeldingen, noe jeg synes egentlig er synd.

Da røykeloven i sin tid kom, var det en samlet fagbevegelse som var for den, men akkurat nå, når det gjelder de siste prosentene av befolkningen – den befolkningen som vi vet heller ikke støtter at noen skal røyke ved siden av barn – har vi allerede en lov som regulerer og sier at barn har rett til røykefrie områder. Det er en del lovgivning som er på plass, og da bør vi heller satse på å få med oss de resterende folkene i stedet for å ty til loven for å regulere menneskelig atferd.

Presidenten [10:01:04]: Replikkordskiftet er omme.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:01:22]: Takk til helsekomiteen for et godt arbeid med en viktig sak. Det er veldig fint å få lov til å være innbytter i denne debatten. I finanskomiteen, der jeg sitter, diskuterer vi veldig mye ulikheten i Norge i kroner og øre, og det er viktig nok, men det dere har jobbet med i denne saken, handler om ulikhet rett inn på selve livet, som kanskje er enda viktigere.

Det for meg mest alvorlige i folkehelsemeldingen er at den slår fast at vi har økende sosiale helseforskjeller i Norge – ikke bare at de er store, men at de øker. I en tid der jeg tror vi alle håper at vi går i riktig retning, går vi egentlig i feil retning. Meldingen slår også fast at folk med lengre utdanning i snitt lever fem til seks år lenger enn folk med lav utdanning. Det er rett og slett dødens klasseskille på alle mulige måter. Det er også 14 års forskjell i levealder mellom den rikeste prosenten og den fattigste prosenten i Norge.

På en måte er folk som har lav inntekt og lav utdanning i Norge, utsatt for i hvert fall fire trusler på en gang. På den ene siden har man mer krevende livsvilkår, man har dårligere økonomi, og det er krevende i seg selv. Man lever også kortere, det tas år fra livet ditt. For det tredje får man flere sykdommer og er mer utsatt for uhelse i de årene man lever, og for det fjerde vet vi at man møtes på en dårligere måte i helsevesenet enn dem som har mye ressurser og god økonomi.

Rødt er veldig bekymret for at det skal komme en femte stein til byrden, nemlig et todelt helsevesen som vil gjøre forskjellene mellom folk enda større. Derfor er det for Rødt åpenbart at lav økonomisk ulikhet og universelle helsetjenester er det viktigste grunnlaget også for folkehelsen. På en måte kan man snakke om høna og egget: Har man dårlig helse fordi man har dårlig økonomi, eller dårlig økonomi fordi man har dårlig helse? Man kan finne en løsning for både høna og egget, og i finanskomiteen er vi opptatt av en skattepolitikk for å få ned de økonomiske forskjellene. Jeg tenker at en undersøkelse som kom denne uken, sier det veldig tydelig: En av åtte i Norge føler på indre uro ganske ofte på grunn av økonomien. Det klart at det påvirker, spesielt den psykiske helsen til folk.

Det jeg tenkte å fokusere på nå, er så klart det som tar tak i den andre enden – ikke skattepolitikken, men å gjøre noe med helsetjenestene for folk. Det første jeg vil legge vekt på, er egenandeler. Egenandeler er en økonomisk byrde for folk til vanlig, men i den priskrisen vi har nå, når vi vet at mange ikke har råd til både å holde huset varmt og å sette mat på bordet, er det klart at egenandelen for å gå til legen er en økonomisk byrde. Det er jo det første skrittet for å kunne få hjelp av det offentlige helsevesenet at man har råd og mulighet til å gå til legen. Derfor fremmer vi et forslag om lavere egenandelstak og ikke minst å utvide grensen for gratis helsetjenester fra 16 til 18 års alder. Spesielt når vi har denne fraværsgrensen, er det faktisk ganske urettferdig at 16–17-åringene er nødt til å betale en egenandel hver gang de er litt syke og ikke kan gå på skolen.

Det andre jeg vil fokusere på, er kosthold, som dere allerede har diskutert en del. Det er helt klart at kosthold og økonomi henger sammen. Det er mye billigere med den maten som er dårlig for en, og det er også sånn at foreldre som jobber hardt, jobber mye og har uforutsigbar arbeidstid, ikke har tid til å stå hjemme og lage falafel fra grunnen eller fermentere noen egne greier. Det er det middelklassen og overklassen som har råd til. Derfor er det viktig å se på også kosthold i et klasseperspektiv, når vi vet at kosthold har så mye å si for folks helse, og derfor fremmer vi et forslag om at økonomi ikke skal være til hinder for muligheten til et sunt kosthold, og, som et av virkemidlene, å kutte ut momsen på norsk produsert frukt og grønt.

Arbeidshelse er veldig viktig. Når det er så stor sammenheng mellom utdanningsnivå og helse, handler det åpenbart om hva slags jobber man har med de ulike utdanningsnivåene, og hvordan de jobbene sliter på både den fysiske og psykiske helsen. Derfor er vi også med på et forslag om arbeidshelse.

Jeg må slutte der livet starter, på fødeavdelingen. Helsepolitikken kan ikke gjøre noe med at noen fødes

med mye penger i banken og noen med lite, det får vi prøve å ta ansvar for i finanskomiteen. Det helsepolitikken derimot kan gjøre noe med, er hvordan man møtes på fødeavdelingen. Vi vet at spesielt ammeveiledning nå er noe som er blitt et marked, der folk kjøper seg tjenester for å få god ammeveiledning. Vi har derfor fremmet et forslag om at det skal bli et bedre tilbud på de offentlige helseinstitusjonene.

Da fremmer jeg forslaget Rødt har sammen med Pasientfokus.

Presidenten [10:06:18]: Representanten Marie Sneve Martinussen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:06:41]: Først av alt må eg på vegner av Venstre, som ikkje sit i helsekomiteen, få nytte høvet og takke både statsråden, departementet og helsekomiteen for eit veldig godt arbeid med denne saka – for det er det. Saka viser at det er brei semje om linjene i folkehelsepolitikken, og òg at det er ein tydeleg grøn tråd frå Solberg-regjeringas arbeid med folkehelse til arbeidet denne regjeringa driv.

Eg vil trekkje fram fire særleg viktige poeng, sett frå Venstres side, i det overordna arbeidet med folkehelse, som er temaet i dag. For det første: Det aller viktigaste vi kan gjere for ei god folkehelse i landet over tid, er å gje alle barn den beste starten på livet – alle barn. Det handlar om dei første leveåra. Venstre har bl.a. sett på dagsordenen ei sak om dei første 1 000 dagane i eit barns liv, svangerskapet og dei to første leveåra. At vi greier å ha gode tilbod og stille opp for familiane i den perioden, er ekstremt viktig for helsa vidare gjennom livet.

Det same gjeld skulen, det å ha ein god skule med godt støtteapparat rundt barna våre, god skulehelseteneste og alt som høyrer med rundt det å gje ungane våre ein trygg og god barnehage- og skulekvardag. Vi veit kor viktig dette er, og vi kjem til å få ei ny påminning om det seinare i dag når det blir lagt fram ein rapport om nedstenginga av norsk skule som blei gjort under pandemien, og kor inngripande eit slikt tiltak faktisk er i barn sitt liv. Det å nekte dei retten til å gå på skule handlar ikkje berre om læring, men det handlar òg om psykisk helse og om det store, store bildet. Der trur eg vi alle har fått oss ein vekkjar som har vore heilt nødvendig.

Det andre eg vil trekkje fram, er at vi må ha eit arbeidsliv med plass til alle. Vi må jamne ut sosiale skilnader. Det handlar ikkje om å gjere alt gratis for alle. Vi kjem til å gå inn i tider der vi er nøydd til å prioritere strengare i samfunnet, der vi må prioritere bruk av ressursane samfunnet har. Då er vi nøydd til å sørgje for at vi prioriterer desse ressursane slik at vi løftar dei svakaste. Det handlar om gratis SFO og barnehage, målretting av barnetrygd og så vidare i ei mengd av tiltak – at vi pri-

oriterer slik at vi faktisk jamnar ut sosiale skilnader og løftar dei som har minst.

Punkt tre som er viktig, er at vi greier å mobilisere heile samfunnet i folkehelsearbeidet – også frivilligheita og heile mangfaldet av lag, organisasjonar og frivillige krefter i Noreg. Det er eit område der denne regjeringa, etter mitt syn, har gått på nokre smellar i sitt arbeid. Vi må stille opp for frivilligheita og unngå at frivilligheita opplever at rammevilkåra deira blir dårlegare eller så usikre at ein ikkje tør å satse vidare. Det må vi hindre: Vi må gje frivilligheita stabile, gode rammevilkår.

Det fjerde som etter Venstres syn er ekstremt viktig, er at folkehelsearbeidet handlar om dei store linjene og at vi klarar å setje det i samanheng med andre politikk-område, og at det ikkje berre blir symbolpolitikk. Eg merkar meg at det i nokre av replikkvekslingane har vore veldig mykje snakk om energidrikke.

Eg sit sjølv i næringskomiteen og har brukt morgonen i dag på høyring om jordbruksoppgjeret. Der fekk vi opplyst at av ei samla ramme på no snart 30 mrd. kr i jordbruksoppgjeret blir berre 2,6 pst. brukte på frukt- og grøntsektoren. Omtrent alt av midlar blir brukt på kjøt og mjølk, og det ser ikkje ut til å vere nokon interesse i dagens regjeringssparti for å gjere noko med det. Dei store linjene i politikken handlar også om folkehelse og om klima, men ein vel å seie at jordbrukspolitikken ligg på eit område, og så styrer vi med folkehelse på eit anna område. Slik kan vi ikkje ha det. Vi må sjå politikkområde i samanheng.

Venstre sit ikkje i komiteen, så vi er ikkje med i tilrådinga. Vi kjem til å støtte ei rad av mindretalsframlegga som ligg føre i dokumentet. Vi støttar framlegg nr. 1–11, 13–15, 17–19, 20–23, 27 og 30–32. Vi støttar også dei lause framlegga nr. 41, 44, 45 og 46, slik det ligg an no – viss ikkje eg har rota med notata mine. Vi støttar også tilrådinga på alle punkt unnateke III og IV. Profilen i det handlar om nettopp det eg har snakka om; det handlar om psykisk helse og rus, om frivilligheit og om det å styrkje tilbodet til barn og unge. Dei framlegga prioriterer vi, og då trur eg det skal bli eit bra dokument.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:12:13]: Miljøpartiet De Grønne sitter ikke i helse- og omsorgskomiteen og har derfor ikke vært med i behandlingen av denne meldingen. Jeg vil takke saksordføreren og komiteen for arbeidet. Det er noen momenter vi har lyst til å kommentere spesielt.

Folkehelsemeldingen viser at klimaendringer påvirker helsen til mennesker over hele verden, inkludert Norge. Økt eksponering for ekstremvær og påvirkning av de fysiske, naturlige og sosiale systemene påvirker folkehelsen. Det er de neste få årene som vil avgjøre om vi klarer å stanse klimakrisen. Skal vi ha noen som helst

sjanse til å gjøre det, må vi handle mye raskere enn det det politiske flertallet her har vært villig til så langt. Miljøpartiet de Grønne mener at de viktigste grepene vi kan gjøre i Norge, er å fase ut oljevirkksomheten, elektrifisere transporten og skifte til fornybar energi og fornybart råstoff i industrien.

Videre har folkehelsemeldingen tatt for seg hvordan hets og diskriminering truer folkehelsen. Det er stor grunn til bekymring når det gjelder omfanget av hatytringer og hets mot skeive, mot samer, mot nasjonale minoriteter og mot funksjonshindrede, for å nevne noen. I denne sammenheng viser jeg derfor til Miljøpartiet De Grønnes representantforslag om et tryggere offentlig ytringsrom, som behandles etter sommeren. Jeg håper at de av mine stortingskollegaer som har ytret bekymring for hets og diskriminering i forbindelse med årets folkehelsemelding, også vil være med på å støtte forslagene våre om tiltak som kan gjøres for å redusere hets og den påvirkningen det har på dem som rammes.

Folkehelsemeldingen viser til at det er viktig at regjeringen fortsetter å ha en strategi for seksuell helse, og at særlig seksualitetsundervisningen i skolen må styrkes. Vi i Miljøpartiet de Grønne mener at bedre seksualitetsundervisning er helt essensielt for å jobbe oss bort fra stigma og tabu og mot en helhetlig og trygg ramme som bedrer folkehelsen, og som gjør seksuell utfoldelse tryggere. Derfor ønsker vi et løft i seksualitetsundervisningen i hele utdanningsløpet, fra barnehage til voksenopplæring.

Jeg vil også nevne at det virker som regjeringen sliter litt med å følge opp NOU-en om brukerstyrt personlig assistanse, BPA, «Selvstyrt er velstyrt». Her har heldigvis komiteens flertall vært på ballen og innstilt på en stortingsmelding om ordningen med brukerstyrt personlig assistanse basert på NOU-en. Dette støtter vi i Miljøpartiet de Grønne fordi selvbestemmelse og god livskvalitet ikke bare handler om tilbudet en møter i helsetjenesten, men også om å kunne styre hverdagen slik en selv vil og delta i sosiale fellesskap på lik linje med andre.

Det siste jeg ønsker å løfte, gjelder kostholdsråd. Folkehelsemeldingen viser at et usunt kosthold er en av de viktigste årsakene til sykdom og tidlig død, og en viktig årsak til sosiale helseforskjeller i Norge. Dette kommer i tillegg til at frukt og grønnsaker har blitt markant dyrere det siste året. Dessverre ryker sunn mat ofte fort når flere og flere familier sliter på grunn av høy prisvekst. Stortinget bør gripe sjansen til å gjøre gode valg rimeligere og hjelpe folk som sliter med høye matvarepriser. Å fjerne momsen på frukt og grønt er bra både for folkehelsen og for miljøet.

Miljøpartiet De Grønne fremmer derfor her, og tar opp, et løst forslag om at regjeringen må kutte momsen

på alt av frukt og grønt. Subsidiært støtter vi forslaget til Rødt og Pasientfokus.

Presidenten [10:15:52]: Representanten Lan Marie Nguyen Berg har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:16:12]: En god helse er viktig for den enkelte, men det er også viktig for samfunnet at vi legger til rette for at flest mulig kan ta valg som gir en god eller, hvis mulig, en bedre helse. Det er noen valg hver enkelt kan gjøre, men rammene valgene tas i, har stor påvirkning. Vi sitter mer rolig enn før, iallfall de fleste av oss. Derfor mener vi tilrettelegging for aktivitet er utrolig viktig, gjennom både skolen og hvordan vi planlegger lokalsamfunnene våre, og hvordan vi gjør det mulig for alle å være med i fritidsaktiviteter. Er det turveier nok lokalt? Har vi lekeplasser og parker tilgjengelig? Er det belysning der, sånn at vi kan bruke dette gjennom hele året og gjennom døgnet? Dette er viktig folkehelse.

I tillegg er sukker en stor utfordring, mye fordi det er i det meste av det vi spiser. Derfor er det sånn at Kristelig Folkeparti jevnlig har foreslått en sukkeravgift. Det gjorde vi også i vårt alternative statsbudsjett for i år. Det er viktig at skatter og avgifter bidrar til å gjøre det lettere å ta sunne valg.

Fedmeforebygging er viktig, men fedme er dessverre også for mange forbundet med mye skam. Vi mener at det særlig er behov for å styrke behandlingstilbudet til dem med stor fedme, sånn at konklusjonen ikke automatisk blir «spring mer», «fysisk aktivitet». Det er psykiske utfordringer, og det må tilpasses individuelt. Derfor foreslår vi i dag at regjeringen bes om å komme med en egen plan for fedmeforebygging i løpet av neste vår – dette fordi vi ønsker å hjelpe og ikke fremme skam, men gjøre det mulig å snakke om disse utfordringene.

Til slutt vil jeg gi en stemmeforklaring fra Kristelig Folkeparti. Kristelig Folkeparti vil stemme for forslaget om å forby salg av energidrikk til unger under 16 år. Vi vil også stemme for et forbud mot markedsføring av usunne mat- og drikkevarer til dem under 18 år – dette fordi vi vet at det fungerer, og vi vil ivareta ungene våre ved å hjelpe dem til å ta bedre valg.

Avslutningsvis vil jeg ta opp Kristelig Folkepartis forslag i saken.

Presidenten [10:19:24]: Representanten Olaug Vervik Bollestad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Irene Ojala (PF) [10:19:46]: Folkehelsepolitikk er viktig for den enkelte og en forutsetning for et bærekraftig velferdssamfunn. Jeg synes folkehelsemeldingen har mange gode momenter om det. Meldingen går så langt som til FN's bærekraftsmål, som slår fast at god

helse er en grunnleggende forutsetning for at menneskene skal nå det fulle potensialet sitt, og for å bidra til utvikling i samfunnet.

Vi snakker om å styrke den sosiale bærekraften, og det må også gjelde i Finnmark. I går var jeg med da sannhets- og forsoningskommisjonen la fram sin rapport. Rapporten skal brukes som grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikken og urett staten har påført samer, kvener, norskfinner og skogfinner. Helt personlig synes jeg det var en svært spesiell dag. Det rapporten inneholder, angår folk i store deler av Norge, men Finnmark, vårt flerkulturelle fylke, er i en særstilling. Jeg traff en nordfra som bor i Oslo, og hun sa til meg:

Jeg er kven på farssiden. Jeg er same på morssiden. Når du er kven, er du ikke same. Når du er same, er du ikke kven. Det er vanskelig for folk her i sør å forstå at jeg er begge deler. Det er min kvenske og min samiske arv. Den samiske arven er kjent og akseptert i dag. Min kvenske arv blir underkjent, og for enkelte er jeg kun same. Jeg er så lei usynliggjøringen som mine foreldre var utsatt for, og at den også gjelder meg i dag, i møte med at jeg er kven.

Høres det vanskelig ut? Ja, det er forståelig, men det betyr altså at en kven også kan være same – og dermed urfolk.

I innstillingen vi i dag behandler, er det mange gode refleksjoner rundt samisk helse. Det synes jeg er veldig fint, men det er også viktig at de problemene fornorskingen har påført befolkningen i nord, gjelder den kvenske, samiske og finske norsk-flerkulturelle befolkningen i Finnmark.

Sannhets- og forsoningskommisjonen viser i sin rapport under punkt 12.3 til virkningen fornorskingen har hatt for samers og kveners livsvilkår og helse. De viser til at helse er lite undersøkt, særlig virkningen fornorskingen har hatt, og har, i et langtidsperspektiv. Rapporten peker på fravær av etnisk fokus. Helse- og omsorgsdepartementet forklarer den manglende kunnskapen om helsetilstanden og helsetjenestebehovet for nasjonale minoriteter med at det ikke er anledning til å registrere pasienters etnisitet, og da er det vanskelig å finne ut hvem som tilhører en nasjonal minoritet.

En annen årsak til mangelen på forskning på helse i Finnmark kan være at velferdsutviklingen etter annen verdenskrig skjedde parallelt med en omfattende nasjonal standardisering. Både boligform, utdanning, kosthold og helsestell var preget av myndighetenes likhetsideal. Det er mange som synes at likhet er bra, det synes jeg også, men det står videre i rapporten:

«Men velferdsstatens likhetsideal gjorde også at det ble lite rom for forskjellighet, det være seg økonomisk eller etnisk. Det medførte en manglende interesse for å ta særskilte etniske hensyn.»

Institutt for samfunnsmedisin ved Universitetet i Tromsø utarbeidet i 1989 en rapport sammen med fagpersoner hos fylkeshelsesjefen i Finnmark. Rapporten fikk navnet «Helse og ulikhet. Vi trenger et handlingsprogram for Finnmark». Rapportens konklusjon var basert på det forskerne observerte av helseforskjeller mellom de som bodde i Finnmark, og de som bodde i andre deler av landet. Vi burde kanskje hatt en ny sånn rapport, men i statsbudsjettet for 2023 fikk SAMINOR iallfall bevilget 20 mill. kr til undersøkelse om folks helse i over 40 kommuner i Finnmark, Troms, Nordland og Trøndelag. De regner med at rundt 80 000 personer vil delta. Det synes vi er fint.

Det er mange kunnskapshull knyttet til diskriminering, psykiske helseplager og vold i nære relasjoner som vi trenger kunnskap om. Det er også viktig å finne ut hva fornorskingen har gjort med folk i Finnmark i et langtidsperspektiv. Den arven vi finnmarkinger bærer med oss, uansett hvem vi er under, gjør at Finnmark faktisk ikke kan likestilles med andre deler av Norge når det gjelder helse.

Rapporten kommisjonen la fram i går, er sterk lesning. Vi i helsekomiteen må etter hvert ta vår del av ansvaret for å rette opp urett fornorskingspolitikken har påført det flerkulturelle nord. Saken er denne: Tilliten mellom staten på den ene siden og samer, kvener, norskfinner og skogfinner på den andre siden er brutt, og det er derfor statens ansvar å bygge tillit. Statens ansvar er å rette opp urett mot hver folkegruppe. Så må vi i Finnmark være kloke i samarbeidet, sånn at dette blir en god politikk, og sånn at vi kan leve i fred framover. Da trenger vi kloke politikere, og vi trenger også å være kloke selv. Det håper jeg at vi i komiteen kan bidra til framover.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:25:07]: Regjeringens mål med folkehelsepolitikken er å utjevne sosiale helseforskjeller mellom folk. Løsningene ligger i en bred og koordinert strategi hvor vi tydelig prioriterer tidlig innsats og kunnskapsbaserte tiltak som treffer hele befolkningen. Tiltakene skal ha størst effekt for dem som trenger det mest, men samtidig skal de være bra for oss alle.

I år legger vi fram historisk mye helsepolitikk på ett år. Folkehelsemeldingen kommer først, fordi det er folkehelse i alt vi gjør, og fordi folkehelsearbeidet er en bærebjelke for å kunne gjøre vår felles helsetjeneste god og bærekraftig. Det slår også helsepersonellkommisjonen fast.

En god folkehelsepolitikk bidrar til at flere kan leve lenger med høy livskvalitet og god helse, samtidig som vi setter den offentlige helsetjenesten i stand til fortsatt å yte i verdensklasse.

I løpet av 2023 skal jeg legge fram regjeringens helse- og omsorgspolitik. Nå i juni kommer både opptrappingsplanen for psykisk helse og vår helhetlige eldreform. Mange av forslagene i innstillingen vil også bli besvart i disse arbeidene.

I folkehelsemeldingen ligger en lang rekke saker med stor betydning for å utjevne de sosiale helseforskjellene. Jeg vil nevne noen.

Røyking er den enkeltfaktoren som i størst grad fører til sykdom og for tidlig død i Norge, og som kunne vært forebygget. Vi som politikere har plikt til å beskytte befolkningen, særlig barn og unge, mot avhengighetskapende og helsefarlige produkter. Vi har lagt fram en nasjonal tobakksstrategi med mål om å skape en tobakksfri generasjon, bedre beskyttelse mot passiv røyking, redusert tilgjengelighet til tobakks- og nikotinprodukter og mål om å gi alle som ønsker det, gratis hjelp til røykeslutt. Det vil bidra til å bringe oss ett skritt nærmere et samfunn uten tobakksskader.

Kostholdspolitik er viktig, og i Norge har vi over tid har hatt en positiv utvikling for et bedre kosthold. Likevel er jeg bekymret for de sosiale forskjellene mellom folk, særlig blant unge. Derfor peker våre tiltak i en tydelig retning for et sterkere vern av barn og unge mot markedsføring av usunn mat og drikke, og for å redusere bruk av energidrikk. Jeg er glad for at et flertall i komiteen så tydelig støtter opp om og forsterker dette. For å lykkes enda bedre setter vi ned et hurtigarbeidende ekspertutvalg som skal peke på flere effektive virkemidler på kostholdsområdet, også økonomiske virkemidler. Sånn bedrer vi folkehelsen.

Psykisk helse og livskvalitet er en viktig del av folkehelsen, og vi må lykkes bedre med å forebygge psykiske plager, særlig blant barn og unge. Målet er høy livskvalitet i hele befolkningen og å redusere andelen i befolkningen med lav livskvalitet. Gjennom å gjøre noe aktivt, gjøre noe sammen med andre og gjøre noe meningsfullt kan vi klare det. Vi setter derfor i gang en ny kunnskapsbasert folkehelsekampanje som skal bedre vår psykiske folkehelse.

Vi kan ikke vedta bedre folkehelse, men gjennom politiske beslutninger kan vi legge et best mulig grunnlag. Det krever systematisk arbeid over tid, både nasjonalt og lokalt. Derfor skal vi revidere folkehelseloven, presisere krav til det nasjonale folkehelsearbeidet som bidrar til utjevning av sosiale helseforskjeller, og styrke samordningen med plan- og styringssystemene til kommunene. Sånn treffer vi, både med konkrete tiltak og gjennom planleggingen av gode samfunn å leve i.

Folkehelsepolitikken handler om hele samfunnet, og regjeringen peker ut en viktig retning som skal gi trygghet og muligheter for flere – i et samfunn hvor forskjellene blir mindre og fellesskapet større.

Presidenten [10:29:27]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:29:43]: En av tingene jeg er litt skuffet over i folkehelsemeldingen, er satsingen på fysisk aktivitet. Når vi ser på NCD-målene som Norge har satt seg, ser vi at vi ikke når målene for det som handler om inaktivitet, fedme og overvekt. Vi vet at fysisk aktivitet er veldokumentert når det gjelder å forbedre både den fysiske og psykiske helsen. Grønn resept er en ordning som har fungert ganske lenge, kanskje med litt varierende hell mange plasser. Det er likevel en god ordning med en god intensjon, som handler om at fastlegen skal kunne henvise deg til ulike aktivitetstilbud i kommunen. Høyre tror at vi trenger en liten «push» på grønn resept-ordningen, og det er grunnen til at vi i dag fremmer forslag om å se på nye oppfølgingsmodeller til grønn resept.

Spørsmålet er: Når en ikke har den store satsingen på fysisk aktivitet i folkehelsemeldingen, vil statsråden ta initiativ til å fornye ordningen med grønn resept, f.eks. med nye oppfølgingsmodeller?

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:30:48]: Først og fremst er jeg veldig glad for å høre Høyres engasjement for fysisk aktivitet. Vi vet alle hvor viktig det er å starte tidlig med å etablere gode vaner for å holde seg aktiv og å sette pris på det å være fysisk aktiv, som gir mye glede, gode opplevelser og en god følelse i kroppen. Høyre har jo strittet imot at skoledagen skal innebære en time fysisk aktivitet. Det er jeg veldig glad for at vi jobber videre med, og at Stortinget bredt har sluttet opp om.

Når det gjelder grønn resept, innebærer det at pasienten henvises til et kommunalt tilbud der de kan få hjelp til livsstilsendring. I de fleste kommunene vil dette være en frisklivssentral. Jeg mener vi skal videreutvikle dette. Der er jeg helt enig med representanten. Som et eksempel: Fra 1. juli i fjor ble det en ny takst for livsstilsendring for pasienter med risiko for hjerte- og karsykdom. Taksten kan brukes uavhengig av om pasienten står på medikamentell behandling for den aktuelle diagnosen, og det kan brukes til den type frisklivsaktiviteter vi ønsker å få til.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:31:58]: Jeg vil stille statsråden et annet spørsmål, som handler om vaksiner. Før vi fikk en koronapandemi i Norge, gikk Arbeiderpartiet i folkehelsemeldingen i 2019 inn for obligatorisk vaksine av barnehageansatte, foreslo at familier med barn ikke skulle få lov til å reise til land der det var høy smittefare, og støttet at en skulle ha vaksinekrav til helsepersonell med utgangspunkt i barnevaksinasjons-

programmet, som betyr at en skal ta påfyll hvert tiende år.

I Norge har vi også krav til andre grupper. Det er f.eks. sånn at tjenestepiktige i Forsvaret har krav om å ha vaksine. Vi så også under pandemien at det var vanskelig å omplassere helsepersonell som var i kontakt med smittsomme pasienter.

Mener statsråden det er riktig at helsepersonell som ikke vaksinerer seg, skal kunne ha pasientkontakt med eldre som har svekket immunforsvar, eller pasienter som går gjennom kreftbehandling?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:33:02]: Denne regjeringen mener at vaksiner skal være frivillig. Det er en suksessoppskrift. Det gir oss tillit i samfunnet. Norge har veldig høy vaksinedekning. Det er noe vi skal ta vare på.

Jeg må få korrigere representanten Svardal Bøe, for Arbeiderpartiet har foreslått obligatorisk innkalling til vaksiner for dem som jobber med barn, og man har også foreslått obligatorisk innkalling for barn som ikke benytter seg av barnevaksinasjonsprogrammet, fordi foreldrene deres ikke tror på det vitenskapelige grunnlaget som ligger bak en vaksine.

Det er Høyre som har ønsket tvangsvaksinering av helsepersonell. Vi mener kontroll og tvang ikke er riktig oppskrift. Vi mener dette skal være basert på frivillighet. Derfor er det også laget veiledere for å ivareta pasientene, sånn at de ikke eksponeres for smitte hvis det er personell som av ulike grunner ikke vaksinerer seg.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:34:07]: Det er ikke sånn at vi ønsker vaksinetvang for helsepersonell, vi mener det skal stilles som et yrkeskrav. Vi er helt enig i at en skal ha frivillig vaksinering i befolkningen, men det er som sagt sånn at en stiller krav til vaksiner også i andre grupper. Nåværende statsråd var f.eks. ute og snakket om arbeidsgivernes styringsrett til å kunne stille krav om bruk av vaksiner i ulike jobbsammenhenger.

I Forsvaret har vi vaksinekrav i dag. På mitt spørsmål om hva de tenker om et vaksinekrav til helsepersonell, svarer statsråden at det er frivillig vaksinering i befolkningen, noe Høyre er enig i. Er det da sånn at regjeringen vil gå inn for å fjerne allerede eksisterende vaksinekrav, f.eks. i Forsvaret, hvis det er det som er argumentasjonen fra statsråden?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:35:00]: Jeg er litt usikker på hva representanten Svardal Bøe spør meg om. Hvis han spør meg om vaksineplikt for helsepersonell, mener vi at frivillighetslinjen er den beste. Når jeg tidligere har uttalt meg om dette saksområdet, handler arbeidsgivers styringsrett om å legge til rette i tjenesten

slik at våre pasienter ikke eksponeres for smitte hvis det er ansatte der som ikke vaksinerer seg.

Så vil jeg virkelig rette opp dette inntrykket av at helsepersonell ikke velger å takke ja til vaksiner. Helsepersonell takker i all hovedsak ja til de vaksinene de får tilbud om. De har en medisinsk utdanning, de vet at det er bra med vaksiner. Det beskytter oss som enkeltindivider, og det beskytter oss som fellesskap. I de enkelttilfellene hvor dette er en utfordring, må arbeidsgiver tilrettelegge for det og ivareta pasientene.

Bård Hoksrud (FrP) [10:36:15]: Tilbake i 2012 foreslo den forrige rød-grønne regjeringen å forby markedsføring av usunn mat og drikke overfor barn og unge. Forslaget ble møtt med sterk kritikk fra flere hold. NHO mente bl.a. at forslaget framsto som et totalforbud mot markedsføring av produkter og i enkelte tilfeller mot produkter, samt at det var i strid med EØS-avtalen. Daværende statsminister Stoltenberg engasjerte seg også i saken, og det endte med at daværende helseminister Støre skroto hele forslaget og innførte dagens selvregulerende ordning for bransjen. Mye av kritikken mot daværende forslag var hvem som skulle definere hva som er usunn mat og drikke, og hvordan, og ikke minst omfanget av reklameforbudet. Som kjent vil en reklame som er rettet mot voksne, også kunne appellere til ungdom under 18 år.

Hvordan ser helseministeren for seg at forskriften skal utformes slik at vi ikke ender opp med et totalforbud mot all reklame for såkalt usunn mat og drikke, og hvem skal definere hva som er usunn mat og drikke?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:37:11]: Alle barn skal beskyttes bedre mot markedsføring av usunn mat og drikke, og dagens tiltak er ikke gode nok. Jeg er glad for at flertallet på Stortinget støtter regjeringens arbeid med å beskytte ungene våre mot markedsføring av denne typen varer.

Regjeringen har en helhetlig tilnærming til dette arbeidet. Vi har varslet at vi vurderer ulike tiltak, inkludert muligheten for å forskriftsfeste et forbud, og vi vil på egen måte følge opp Stortingets vedtak. Så spør representanten akkurat hvordan dette skal se ut. Et regelverk må jo utredes før et forslag kan sendes på høring, og et slikt høringsforslag foreligger ikke per nå. Forskning viser også en klar sammenheng mellom mengden reklame for usunn mat og drikke barn eksponeres for, og hva slags mat ungene våre får i seg.

Bård Hoksrud (FrP) [10:38:08]: Det var interessante svar fra statsråden.

I 2013 skroto daværende helseminister Støre forslaget om reklameforbud overfor unge og innførte istedenfor dagens selvregulering for bransjen. Da han ble kriti-

sert av flere som heller ville ha reklameforbud, bl.a. Forbrukerrådet, svarte helseminister Støre på kritikken med å si følgende:

«Jeg synes Forbrukerrådet viser en gammeldags holdning til feltet. Jeg forsvarer bruk av lover og regler for å nå viktige samfunns mål, men her går vi et steg videre og gir bransjen et medansvar for å nå målene. Blind tiltro til forskrifter snevrer inn hva en kan oppnå.»

Er helseminister Kjerkol enig med tidligere helseminister Støre i at en blind tiltro til forskrifter snevrer inn hva en kan oppnå, og at det kan være bedre å gi en bransje medansvar for å nå målene enn det som nå ligger på bordet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:39:01]: Nå har vi jo erfaring med denne selvreguleringsordningen, MFU, og det som er en realitet i dag, når denne stortingsmeldingen om folkehelse behandles, er at vi ikke når målene våre i den grad vi ønsker. Jeg er bekymret for den høye forekomsten av overvekt og fedme blant norske barn, og den er veldig ulikt fordelt i befolkningen. Det ønsker denne regjeringen å gjøre noe med. Vi har en helhetlig tilnærming til dette arbeidet. Vi har varslet at vi vurderer ulike tiltak. Vi vil sette ned et eget ekspertutvalg, og det støtter også næringslivets aktører opp om. Jeg hadde møte med dem denne uka. De støtter en bred tilnærming og kunnskapsbaserte tiltak, og det opplever jeg også at daværende helseminister Jonas Gahr Støre gjorde.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:40:14]: Jeg synes det er bra at en kan endre meninger og vedtak fordi en får ny kunnskap. All ære for det, har jeg lyst å si.

Det var tidligere en statsråd som heter Dagfinn Høybråten, som gjorde et grep med røykeloven. Han ble nesten kjeppjaget da det ble gjort, men blir hyllert i dag. Han ble nå kjent i et program med Else Kåss Furuseth som tok opp det skambelagte med fedme. Han og også nåværende statsråd ble utfordret på hva en kan gjøre mer av. Jeg synes ikke statsråden svarte så bra da, men jeg hørte i innlegget til statsråden nå at hun sa det kunne være økonomiske virkemidler. Jeg lurte på om en vil utrede sukkeravgift, og på hva vi gjør med frukt og grønt, for jeg mener det også kan være upopulært blant noen. Det viser seg jo, og det sier også Nasjonalforeningen, at det kan ha resultater, og da må vi gripe de mulighetene.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:41:21]: Takk for spørsmålet.

Så har jeg lyst til å si at jeg synes Else Kåss Furuseth har laget en veldig god programserie, som jeg fikk lov til å være med på. Innspillingen av det programmet skjedde for nesten et år siden, og nå sa representanten Bolle-

stad selv at ny kunnskap skal vi ta til oss. Jeg er veldig glad for at vi i dag har lagt fram og behandler en folkehelsemelding som også er regjeringens nasjonale strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller, og hvor vi peker i en retning der vi skal bruke de kunnskapsbaserte tiltakene vi mener gir størst effekt. Jeg er veldig glad for at flertallet i komiteen er positive til at vi setter i gang et utredningsarbeid for å vurdere ulike virkemidler som vi har for regulering av kostholdsområdet, også økonomiske virkemidler. Det ser jeg fram til, og jeg synes heller ikke at dagens virkemidler har fungert godt nok. Så der vil det være ny kunnskap som både representanten Bollestad og jeg kan ta stilling til når vi får den.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:42:28]: Jeg er veldig glad for svaret.

Det programmet gjorde inntrykk på meg også på en annen måte, og det gjelder den skammen som veldig mange følte på. De følte det var kun deres ansvar og deres ansvar alene. Statsråden har selv sagt at folk må ta mer ansvar, og de som kan det, kan gjøre det. For noen er det imidlertid genbetinget, og de trenger behandling. Hva tenker statsråden om behandlingstilbudet til denne gruppen, og hvordan kan vi få fagmiljøene til å engasjere seg i det for å hjelpe en gruppe som i utgangspunktet bærer på stor skam?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:43:10]: Jeg vil understreke veldig tydelig at jeg aldri har sagt at noen skal ta ansvar for sin egen behandling. Jeg mener de som har behov for behandling, skal få det, og vi har en veldig god helsetjeneste i Norge.

Så har fedme veldig mange ulike utfordringer. Det er hvert enkelt individs utfordringer vi må ta tak i. For mange kan fedme ha rot i psykisk uhelse. For andre kan det være andre årsaksforklaringer. Så må vi som samfunn være en plass det er mulig å ta sunne valg, bli akseptert for den du er, og få hjelp til livsstilsendringer. Da må vi ha et bredt sett med virkemidler. Nå har det kommet flere nye legemidler. Det gir oss nye utfordringer, ting vi må ta stilling til. Det vi imidlertid vet fungerer, er å etablere gode kostholdsvaner tidlig og ha glede av lystbetont fysisk aktivitet, og det må vi sørge for at ungene våre lærer seg tidlig.

Presidenten [10:44:14]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Marte Eide Klovning (A) [10:44:33]: I kommunene våre gjøres det daglig en stor innsats for å nå målene om en folkehelsepolitikk som forebygger sykdommer, skaper god helse og trivsel i befolkningen og utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelseloven er et viktig vir-

kemiddel, og etter å ha virket i ti år er erfaringene at loven har fungert godt. Med loven fikk vi en ramme for kommunenes folkehelsearbeid, sånn at kommunene i større grad ble gitt verktøy for å sette folkehelsearbeidet i system.

Samtidig må vi ha i mente at kommunene i landet vårt er forskjellige. For de aller minste, som den kommunen jeg er ordfører i til vanlig, Utsira, fungerer f.eks. kravet om statistikk dårlig. De fleste tall blir så små at det ikke er lov å nevne dem. Da blir statistikken negativ av personvern hensyn. Så selv om Utsira kommune har «folkehelse i alt vi gjør» som arbeidsmotto, og selv om alle vedtak i kommunestyret skal vurderes opp mot folkehelsen, har vi utfordringer med å lage en offentlig folkehelseoversikt som skal ligge til grunn for folkehelsearbeidet.

At regjeringen nå vil se på aspekter ved loven som kan gjøre den bedre, er bra. Kommunene er nærmest innbyggerne, og det er kommunene som best kjenner lokale forhold og vet hvor skoen trykker aller mest, uavhengig av folkehelsestatistikk.

Det er viktig at styrkingen av det kommunale folkehelsearbeidet resulterer i virkningsfulle folkehelse tiltak. Derfor er det positivt at det skal nedsettes et utvalg for prioritering av folkehelse tiltak, sånn at politikere og byråkrater i kommunene kan få veiledning og støtte i valg av tiltak for å være sikre på at de treffer.

Arbeiderpartiet er også glad for regjeringens forslag om å gjøre folkehelseprogrammet til et varig program, men skal kommunene våre lykkes med å nå målene med folkehelsepolitikken, må vi spille på lag med frivilligheten. I 2018 vant Karmøy kommune i Rogaland frivillighetsprisen, fordi de arbeider målbevisst for å støtte opp om og legge til rette for frivilligheten. De fokuserer på prosjekter som skaper aktiviteter for barn og unge i lavinntektsfamilier, noe som igjen bidrar positivt til å utjevne sosiale helseforskjeller.

Regjeringens forslag om å opprette et folkehelsepolitisk råd for å fremme innovasjon og bredere samarbeid mellom kommuner, frivillig sektor og næringslivet vil være et viktig og verdifullt bidrag til nettopp å styrke samarbeidet med frivilligheten.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:47:41] (komiteens leder): Først vil jeg kort komme inn på noe som ble diskutert i replikkordskiftet i sted – obligatorisk vaksinerings. Jeg synes det er litt rart at helseministeren ikke erkjenner at Arbeiderpartiet i 2019 fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk vaksine for barnehageansatte.»

Det var en MMR-vaksine det ble vist til i merknaden. Arbeiderpartiet skrev at

«det er svært alvorlig at barn utsettes for smitteri-

siko (...) fordi voksenpersoner ansatt i det offentlige nekter å vaksinere seg».

Det er litt forskjell på liv og lære her, for å være helt ærlig.

Jeg har behov for å snakke mer om antibiotikaresistens. Det er en av de største truslene mot folkehelsen. Det er ikke et hypotetisk problem. Det rammer allerede i dag svært mange mennesker, og mange dør i verden og i Europa. I Norge har vi vært svært flinke. Jeg er veldig stolt av det arbeidet vår regjering gjorde på dette området. Målene i den nasjonale strategien ble oppnådd, men vi hadde også et veldig sterkt internasjonalt engasjement. Det er viktig fordi antibiotikaresistens er en global og stor helseutfordring. Det sier både Verdens helseorganisasjon og EU-parlamentet, som senest i går vedtok en ny resolusjon om dette. Der ber de alle nasjoner om å ha nasjonale strategier som skal oppdateres minst annethvert år.

Erna Solberg tok i sitt innlegg i FNs hovedforsamling opp antibiotikaresistens. Hun stilte fire krav til verdens helseministre knyttet til antibiotikaresistens. Da helseministeren for kort tid siden talte til Verdens helseorganisasjon i anledning dens 75-årsjubileum, nevnte hun ikke antibiotikaresistens med ett ord. Det er så enormt stor forskjell på det Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjorde da de var i opposisjon, og det de gjør nå. Da forsøkte de høylytt å sparke inn åpne dører og lage et slags bilde av at det måtte gjøres mye mer, både i Norge og internasjonalt, når det gjaldt antibiotikaresistens. Det vi ser nå, etter to år i regjering, er at man ikke engang har klart å få på plass den nasjonale strategien som ble startet opp under vår regjering, som utløp i 2020, men som på grunn av koronapandemien selvfølgelig fikk utsettelse. Nå er vi to år inn i denne regjeringsperioden, og vi har ennå ikke en nasjonal strategi. Det er rett og slett pinlig dårlig. Det må man gjøre noe med, og jeg forventer at det kommer på plass snart.

Lavrans Kierulf (FrP) [10:50:55]: Denne regjeringen har gang på gang vist at den elsker å bestemme. Dette gjøres med stadig flere påbud og forbud og lover og regler. Det bærer også denne folkehelsemeldingen preg av.

Det foreslås f.eks. nå å innføre et forbud mot nettsalg av snus. Forslaget kommer uten at noen av dem som rammes, har blitt informert eller involvert, og helt uten å undersøke hvilke konsekvenser det vil få. For flere små produsenter i Norge vil et slikt forbud bety kroken på døren fordi de ikke er store nok til å kunne selge sine produkter i de store butikkene. Jeg synes det er bekymringsfullt at når man kommer med et slikt forslag, som i praksis vil fungere som et næringsforbud for en del norske aktører, vil man ikke engang la dem som rammes,

komme for å fortelle hva et slikt forbud vil bety for dem. Det vitner om en arroganse fra helsekomiteens side som jeg synes er problematisk. Skal vi nekte folk å gjøre jobben sin, må vi i det minste kunne se dem i øynene og forsvare beslutningene som tas.

Jeg syntes derfor det var litt gøy da statsråd Ola Borten Moe reiste til Trøndelag for å besøke Snusbonden, som er en liten gård som produserer norsk snus. Han skrøt av arbeidet deres, samtidig som hans partifeller og regjeringspartnere ville frata dem muligheten til å fortsette produksjonen ved å nekte dem å selge produktene sine. Når vi vet at bare 2 pst. av omsetningen av tobakksvarer skjer på nett, er det et tydelig tegn på at dette ikke er annet enn symbolpolitikk, som ikke har noe å si for folkehelsen.

Jeg håper virkelig at forslaget om å forby nettsalg av snus blir nedstemt. Det er det eneste fornuftige å gjøre i den saken.

Vi kan alle i utgangspunktet være enig i at tobakksbruk ikke er bra, men skal man først bruke tobakk, er snus et mye bedre alternativ enn røyk. Dersom regjeringen skal kunne påstå at de jobber for en bedre folkehelse, må de være mer opptatt av skadereuserende produkter. Derfor er det også helt uforståelig at det i Norge ikke er tillatt med såkalt tobakksfri snus. Igjen er det en håpløs regel, for nei, det er ikke bra å være nikotinavhengig, men dersom vi skal få folk som ellers ville røkt eller brukt vanlig snus, til å snuse tobakksfritt, er det et godt tiltak for folkehelsen.

Jeg savner litt mer fornuft i disse debattene. Alt kan ikke handle om forbud og påbud, men om hvordan vi som politikere kan legge til rette for at folk skal kunne ta gode og fornuftige valg. Da må vi også tåle at folk tar valg som vi politikere ikke nødvendigvis alltid liker.

Even A. Røed (A) [10:53:50]: De sosiale helseforskjellene øker. Vi ser at avhengig av bosted, jobb, utdanning eller inntekt varierer helsen. At denne forskjellen forverrer seg, er bekymringsfullt og noe vi er nødt til å ta tak i.

Det handler om å gi folk frihet til å gjøre sunne valg. Det handler om å gjøre omgivelsene våre sunnere, ikke fordi vi skal ha det kjipt, men fordi vi vil gi alle forutsetninger for å ha god helse.

God helse er faktisk ikke kjipt, men veldig, veldig bra. Noe av det som påvirker helsen vår mest, er tobakksbruk. Det er viktig å redusere tobakksbruken i samfunnet og spesielt røyking. Men det må gjøres på riktige og kloke måter.

Denne folkehelsemeldingen tar grep først der det er viktigst: overfor barn og unge. Vi forbyr røyking på lekeplasser, idrettsanlegg og i bil med barn – vi styrker barns frihet fra passiv røyking. Det er nødvendig. FHI sier, selv

om de påpeker at det er usikkerhet i tallene, at så mye som 11 pst. av norske barn kan være utsatt for passiv røyking. Det er for mange.

Det er forstemmende at enkelte partier i denne saken er mer opptatt av voksnes frihet til å ta seg en røyk akkurat der de vil, enn av barns frihet fra passiv røyking. Det er mange år siden fotballtrenere byttet ut røyken med tyggegummi på sidelinjen i eliteserien. Nå er det på tide at vi gjør det samme der barn og unge leker, trener og blir transportert.

Folkehelsearbeid handler først og fremst om å gi folk mer frihet, og frihet er noe Arbeiderpartiet alltid har vært opptatt av. Skal vi oppnå det, er det noen ganger sånn at noen få må få noe mindre frihet. Mer frihet til alle krever at vi som politikere tør å ta ansvar og fjerner mulighetene til at noen få kan påvirke de manges helse på en negativ måte.

Det er ikke overraskende at Fremskrittspartiet står på tobakksbransjens side og ikke på barnas side, ei heller at Høyre står på bryggerienes og godteriprodusentenes side og ikke på barna og foreldrenes side. Disse partienes forståelse av frihet er nemlig frihet for de få. Det er for meg en underlig frihetsforståelse.

Denne folkehelsemeldingen peker i retning av mindre sosiale helseforskjeller gjennom å fokusere på fellesskapsløsninger. Det skal være fellesskapets ansvar å sikre sunne omgivelser; det er ikke et ansvar som hviler på den enkelte. Det vil gi oss mer frihet, bedre helse og med det bedre forutsetninger for å leve et godt liv.

Sandra Bruflot (H) [10:56:39]: Et av de beste eksemplene på bra folkehelsearbeid har jeg fra min hjemkommune. På Ringeriksbadet er det folkehelse for alle mellom to måneder og 110 år, helt uten å bruke forbud, påbud og reguleringer. Der er det babysvømming for de aller minste, barnehagene våre bruker badet, og det er svømmekurs for barn flere ganger i uken, men også fysioterapi. Frivillighetssentralen kjører seniorer og andre til Ringeriksbadet, slik at de kan stå i varmebassenget, myke opp kroppen og få skånsom trening og bevegelse. Badet brukes til opptrening og rehabilitering av folk som har hatt ulykker og alvorlige sykdommer. Dette kommer i tillegg til den lovpålagte skolesvømmingen for barna i regionen.

Dette er viktig for folkehelsearbeidet. I tillegg ligger svømmehallen i en region med vann på alle kanter. Fjorden gir veldig mye glede, men gjør det også ekstra viktig å være trygg i vannet.

Ringeriksbadet er også en av veldig mange norske svømmehaller som er i en evig skvis med skattemyndighetene på grunn av regelverket rundt momskompensasjon. Svømmehallen er kommunal. Den drives ikke på kommersiell basis, i konkurranse med andre. Den er

ikke et badeland. Den går i underskudd og skal ikke gå i pluss, og den er avhengig av støtte fra kommunestyrene for å gå i null. Likevel er det en evig runddans rundt regelverket for momskompensasjon. At regelverket ikke er tydeliggjort, gjør at svømmehallene våre bruker tid og ressurser på advokater og rettsaker i stedet for på utvikling, fordi deler av badet også er åpent for publikum.

Frykten for at regelverket blir tolket strengt, gjør at flere vurderer å stenge for alt annet enn den lovpålagte skolesvømmingen. Da blir svømmehallene våre stående der, og kommunene vil bruke mye penger på alle de faste utgiftene uten at de kan brukes til andre ting. Det tror jeg det er ganske mange som skjønner at er urimelig, og at det aldri var meningen at det skulle være slik.

Derfor er det veldig gledelig at samtlige partier, med unntak av Senterpartiet og Arbeiderpartiet, støtter at regelverket klargjør at svømmehaller som drives av kommuner, herunder interkommunale selskap, på ikke-kommersiell basis, er berettiget kompensasjon for merverdiavgift.

Regjeringspartiene har tidligere vært opptatt av å fylle landets svømmehaller med vann, og de har vært opptatt av distriktene. Så sent som i forrige innlegg ble det snakket om hvem sin side man står på i debatten om folkehelse. Man kan jo da vurdere om man skal være på lag med kommunene våre og de som vil bruke landets svømmehaller.

Camilla Maria Brekke (A) [10:59:37]: Å oppleve mestring, trivsel og fravær av sykdom i barndommen gir en god start på livet. Mulighet til å delta på fritidsaktiviteter, spise næringsrik mat, vokse opp i et trygt hjem, kunne være seg selv, sove nok om natten og ha tilgang på helsetjenester, enten det er for psykiske eller fysiske plager, skaper god folkehelse.

Vi har et ansvar for å bidra til å utjevne sosiale forskjeller og skape en god oppvekst for barn og unge i hele landet. Da må vi ta inn over oss at oppvekstvilkårene også er påvirket av ulikheter i helse. Barnehager og skoler spiller en viktig rolle i å gi kunnskap om hvordan man kan forebygge sykdommer, og hva god psykisk helse er. Det bidrar til bedre livskvalitet og en større mulighet til å mestre livet.

De fleste i befolkningen kjenner til helserådene om fysisk helse, enten det er fysisk aktivitet eller røyking, men rådene om psykisk helse er det færre som kjenner til. En tredjedel av befolkningen synes det er vanskelig å finne informasjon om psykisk helse. Vi vet at psykiske lidelser bidrar til betydelig helsetap. Det er på høy tid å ta grep for å motvirke dette. Vi må gi gode helseråd som når ut, og som bidrar til tilgjengelige verktøy, så det blir lettere å mestre livet uavhengig av alder.

Regjeringen foreslår en pilot for en folkehelsekampanje, ABC for god psykisk helse – «Act, Belong, Commit». Med andre ord: Gjør noe aktivt, gjør noe sammen og gjør noe meningsfylt. Det er enkelt, men likevel så viktig. Forebyggingstiltakene som foreslås i folkehelsemeldingen, i tillegg til opptrappingsplanen for psykisk helse som kommer i juni, der kommunenes lavterskeltilbud står sentralt, vil kunne bidra til at flere opplever mestring og mening i livet og dermed forebygge psykisk uhelse.

Jeg er glad for at regjeringen tar oss unge på alvor ved å gi søvn en større plass i folkehelsearbeidet framover. Hver tredje student i Norge oppfyller kravet til innsovningsdiagnose, og én av tre barn og unge opplever søvnutfordringer.

En god oppvekst varer hele livet, og en god psykisk helse gjør at livet kan være lettere å leve. For regjeringen er psykisk helse en av de aller viktigste satsingene. Jeg håper dette vil bidra til at flere får muligheten til å leve et godt liv.

Kathrine Kleveland (Sp) [11:02:26]: Jeg er glad for at skolemat er en del av løsningen når Senterpartiet og Arbeiderpartiet legger fram en folkehelsemelding om sosial utjevning. Nettopp sosial utjevning er en av grunnene til at jeg har engasjert meg aktivt for skolemat i snart 15 år. I tillegg er skolemåltidet viktig for bedre helse og mindre sosiale forskjeller, og det øker konsentrasjonen gjennom skoledagen. Skolemat er smart, og jeg tror at barna blir smarte med skolemat. Mat gir også viktige sosiale møtepunkt. Vi vet at å samles rundt et måltid gir trivsel, forebygger mobbing og gjør integreringen lettere.

Regjeringen slår i folkehelsemeldingen igjen fast sin ambisjon om en gradvis innføring av et daglig, sunt, enkelt skolemåltid, med frihet for skolene til å organisere dette selv. Nå kommer det verktøy og retningslinjer som skal bidra til etablering av skolematordninger. Mange forsøksprosjekter, flere kommuner, mange skoler og engasjerte skolematentusiaster landet rundt har allerede startet. Samtidig vil innrulling i alle kommuner ta tid og koste penger. Derfor må vi starte med å skaffe et kunnskapsgrunnlag, for å oppnå ønsket effekt ved gjennomføringen. Skolemattilbudet må være av god kvalitet, velorganisert og med god deltakelse. Skolemåltidet må være sunt og variert og ha tilbud om både kjøtt, fisk, korn, frukt og grønt gjennom en uke. Et sunt, enkelt og godt skolemåltid er derfor helsepolitikk, sosialpolitikk og utdanningspolitikk i praksis.

Folkehelsen i Norge er god. Samtidig viser meldingen store helseforskjeller ut fra bosted, økonomi og utdanning. Helsedirektoratet gjennomførte en samfunnsøkonomisk analyse om gratis skolemåltid på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsde-

partementet. Selv om Helsedirektoratet foreløpig mangler gode data om effektene av skolemåltid, og er forsiktig med å konkludere om samfunnsøkonomisk lønnsomhet, ser de likevel gevinstpotensialet som så stort og realistisk at de anbefaler en gradvis innføring av skolemåltid. Skolemåltidet vil koste, men er en investering for framtiden. Med folkehelsemeldingen er vi derfor ett skritt nærmere skolemat.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:05:39]: Det er flott at vi har en Arbeiderparti-Senterparti-regjering som ser helseutfordringer i et større perspektiv. God folkehelse er viktig for å ha det bra. Vi kan ha det bra selv om vi er syke, men vi kan også ha det vondt selv om vi er fysisk friske. Å jobbe for god folkehelse er bra for den enkelte, men også for oss som samfunn. Folkehelse omfatter utrolig mye, og det kommer også godt fram i debatten her i dag.

Folkehelsemeldingen peker ofte på barnehage og skole, og det motiverte meg til å tegne meg i helsekomiteens debatt i dag. I skolen kan mye av det man har med seg av sosioøkonomisk bakgrunn, bli utjevnet, men da må politikken og fagfolkene barna møter, sikre det. Ernæring og trygghet som en del av oppveksten og opplæringen i barnehage og skole gir et grunnlag for videre utvikling av god folkehelse. Det handler om alt fra bonden og norsk matproduksjon, som er sunn og trygg, til at skolen danner og utdanner borgere som vet å gjøre gode valg og spise sunt. Noe av det flotteste jeg ser på skoler, er når elever sitter sammen og koser seg med et måltid. Det er mye hygge og relasjonsbygging i det, og man må være trygg for å kunne lære. Man lærer hverandre bedre å kjenne når man spiser sammen, og dette bidrar til både god fysisk og psykisk helse.

Fysisk aktivitet i skolen er også viktig. Høsten 2017 vedtok Stortinget å innføre én time fysisk aktivitet daglig i skolen, etter et representantforslag fra Senterpartiet. Jeg er glad for at folkehelsemeldingen følger dette opp. Fysisk aktivitet i skolen omfatter kroppsøvingsfaget, timer i fysisk aktivitet på 5. til 7. trinn og fysiske aktiviteter på SFO, men også fysisk aktivitet som et element i læringsarbeidet. Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet ved Høgskulen på Vestlandet har samlet erfaringer og gode eksempler fra lokalmiljø. Tilpassede løsninger og mer fysisk aktivitet i løpet av skoledagen bør fram i lyset og bli delt for å inspirere andre. Senteret har også nylig lansert en ny digital verktøykasse for arbeidet med fysisk aktivitet i barnehagen. Uteområdene til barnehagene og skolene er viktig. I tillegg vil jeg peke på opplæringsloven, rammeplanen for barnehagen og rammene for barnehager og skoler i stort.

Ved voteringen i dag vil Stortinget behandle innstillingen til ny opplæringslov. Der har en samla komité

bl.a. gått inn for at man skal ha økt fleksibilitet i bruken av timer i grunnskolen og alternative opplæringsarenaer. Dette er bra for fysisk aktivitet og mat i skolen og ikke minst for folkehelsen.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [11:08:47]: Forskjellene i landet vårt er store, også når det gjelder helse. Det er dessverre stor sammenheng mellom folkehelse og levekår. Har man dårlig økonomi, er det mindre mulighet til å ta de sunne valgene.

I Hurdalsplattformen understreker vi viktigheten av å utjevne økonomiske og sosiale forskjeller for å fremme den norske folkehelsen. Dette er også kjernen i folkehelsemeldingen. Vi vil ta grep som fremmer helse i hele befolkningen.

Vi vet at folk med lengre utdanning lever i snitt femseks år lenger og har bedre helse enn dem som har kortest utdanning. Vi vet at ungdom med foreldre med lav inntekt og utdanning oftere sliter psykisk og oftere faller fra i videregående skole og i arbeidslivet.

Jeg representerer Østfold på Stortinget. I Østfold har vi flere kommuner med store levekårsutfordringer, kommuner som scorer dårligere enn landsgjennomsnittet når det gjelder både utdanningsnivå, sysselsetting, inntekt og helse. Gamle Østfold fylkeskommune og kommunene i Østfold har gjennom flere tiår jobbet godt med folkehelseutfordringene, bl.a. gjennom det regionale folkehelsepartnerskapet Østfoldhelsa. Senterpartiet vil sette folkehelsearbeidet og arbeidet med å redusere forskjeller i levekår høyt på dagsordenen når Østfold nå reetableres.

Det er likevel kommunene som er tettest på, og som har det største ansvaret og den største muligheten til å gjøre en forskjell gjennom å legge til rette for god og tidlig innsats for dem som av ulike årsaker faller utenfor. Kommuner med stor ulikhet i helse har gjennomgående høyere kommunale utgiftsbehov. Da er det et paradoks at disse kommunene også har betydelig lavere inntekter enn andre kommuner.

For å lykkes med forebyggende tiltak må kommuner og fylkeskommuner med store sosiale utfordringer og ulikheter i levekår sikres tilstrekkelig økonomi til å sette i verk de tiltakene som trengs, og som vi vet virker. Det har ikke kommuner som Fredrikstad og Sarpsborg i dag. Jeg ber derfor om at vi alle legger oss folkehelsemeldingen på minne når vi neste år skal behandle inntektsystemet for kommunene. Dette misforholdet mellom tjenestebehov og inntektsnivå må rettes opp ved å utjevne skattene mer enn i dag og sikre at sosiale ulikheter i utdanning og helse hensyntas i de kostnadsutjevningene.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:11:19]: Dagens barn og unge er vår felles framtid og den viktigste ressursen vi

rår over. Derfor er det å bidra til god fysisk og psykisk helse hos barn og unge gjennom å skape trygge og aktiviserende oppvekst- og opplæringsarenaer så viktig.

Det store flertallet av norske barn og unge har god fysisk og psykisk helse og trives svært godt i både barnehage, skole og utdanning, men det er for mange som opplever psykiske utfordringer, ensomhet, mobbing eller har lav faglig og sosial mestringsfølelse.

Den siste tiden har mange barn og unge reist debatter om stress og press, om krav og usikkerhet og om sosiale medier. Skolen er den eneste arenaen som samler alle barn og unge, på tvers av bakgrunn og opprinnelse og uavhengig av ferdigheter og interesser. Derfor er det veldig bra at Høyre i regjering sikret fornyelsen av læreplanverket i skolen, noe som legger bedre til rette for variert undervisning, og introduserte folkehelse og livsmestring som nytt tverrfaglig tema i læreplanene. Dette gir rom for mer variert undervisning, mer praktiske og aktiviserende læringsformer og en særlig satsing på å bidra til robust psykisk helse og god fysisk helse.

Livet er ikke bare oppturer, og noe av det vi som samfunn må bidra til, er å ruste dagens barn og unge til å håndtere nedturene på en god måte. Vi mennesker er sårbare, og jo yngre vi er, jo mer sårbare er vi.

Per Fugelli sa: «Er du glad i livet, så er du glad i barn.» Alle i denne salen ønsker å bidra til et bedre samfunn. Da er noe av det viktigste vi kan bidra til, å sikre at de barna vi alle er glad i, får en god framtid. Å investere i dagens barn og unge lønner seg alltid, både gjennom en aktiv barnehage- og skolehverdag, der alle får føle mestring og læringsglede, og over i tilværelsen som ung voksen, forsk arbeidstager eller student.

Det er grunn til å ta signalene fra barn og unge på alvor, og vi skal anerkjenne at de føler både stress og press, men vi hjelper dem ikke ved å fjerne stresset og presset. Vår oppgave er å lære dem å håndtere livet. Det er ikke slik at når man er ferdig på skolen, blir stresset borte. Folkehelse og livsmestring som tverrfaglig tema i skolen er viktig som grunnlag for god fysisk og psykisk helse gjennom hele livet. Det er en god investering i vår felles framtid.

Folkehelse er bredt og sammensatt. Alle har en helse, både fysisk og psykisk, gjennom hele livet. Det å bidra til åpenhet om livets oppturer og nedturen og gi barn og unge innsikt i både hva livet er på sitt beste og hvor vanskelig det kan være innimellom, og gi dem verktøyene de trenger, er viktig, og det kan vi alle bidra til.

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:14:38]: Jeg vil takke for en god debatt og bruke taletiden min på å si litt om ny strategi for å bekjempe antibiotikaresistens. Helse- og omsorgsdepartementet, i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartemen-

tet, Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet, starter arbeidet med en ny strategi mot det vi kaller antimikrobiell resistens, ofte forkortet til AMR. Den gjeldende strategien ble forlenget fordi det var pandemi, og man hadde ikke ressurser til å starte arbeidet med å avlaste den med en ny.

Antimikrobiell resistens er en økende helsetrussel, og i mange land påvirker det allerede behandlingen av infeksjonssykdommer. I Norge har vi et godt utgangspunkt for å håndtere dette, med både lav medisinbruk i matproduksjon og riktig bruk av antibiotika i vår tjeneste, men vi har behov for å gjøre mer. Det er også stort behov for internasjonalt forpliktende samarbeid. Derfor deltok jeg på flere arrangement under Verdens helseforsamling i WHO i Genève for bare få uker siden.

Vi tar opp spørsmålet om mer forpliktende internasjonalt samarbeid mot antibiotikaresistens ved hver eneste anledning. Det er også noe EUs helseministre diskuterer når de samles, og Norge inviteres til de uformelle møtene.

Vi mener dette må møtes tverrsektorielt. Derfor har landbruks- og matministeren og jeg et felles engasjement for dette. Vi tilnærmer oss problemstillingen under parolen «One Health», fordi det henger sammen.

Helt til slutt vil jeg bare minne om et forslag Arbeiderpartiet fremmet i 2019. Det handlet om obligatorisk innkalling til MMR-vaksinen ved 15 måneder og 11–12 år. Det var et forslag om en forskriftsendring for å sikre hjemmel for kommuner som ønsket å gjennomføre et sånt prøveprosjekt. Hvordan to representanter fra Høyre i denne debatten har fått det til å handle om tvangsvaksinering av barnehagelærere, må nesten Høyre-representantene svare for selv.

Erlend Svardal Bøe (H) [11:17:38]: Da er debatten begynt å komme på hell. Noen ønsker litt mer Bamsemums, og andre vil ha litt mindre Bamsemums, men jeg tror alle er helt enige om at vi ønsker å gå i retning av en god folkehelse. Så har vi litt ulike veier til hvordan vi skal oppnå bedre folkehelse, men det er viktig å huske på at vi jevnt over i landet vårt har fått bedre folkehelse ved at levealderen har gått opp, og ved at livskvaliteten også har gått opp.

Jeg vil bruke den siste taletiden min på å ta for meg noen av de forslagene som Høyre har fremmet. Vi har fremmet forslag om at en skal sette i gang en stortingsmelding om BPA. Jeg hadde virkelig håpet at regjeringspartiene skulle være med på det forslaget, når det er skapt usikkerhet i veldig mange av organisasjonene rundt hvorvidt regjeringen vil følge opp den utredningen som ble lagt fram i desember 2021. BPA er en utrolig viktig sak, fordi det handler om likeverd, likestilling og samfunnsdeltakelse for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet og Senterpartiet også har varslet støtte til Høyres forslag om å fortsette å styrke modellutviklingsprogrammet for klinisk ernæringsfysiolog som en ressurs for omsorgstjenestene. Når vi har en rapport som kom høsten 2021 som viser at halvparten av dem som bor på sykehjem, er underernært eller står i fare for det, viser det at vi fortsatt har en stor utfordring i landet vårt når det gjelder ernæring. Derfor er også kliniske ernæringsfysiologer en viktig satsing ute i kommunene.

Jeg er også glad for at både SV, Rødt og Kristelig Folkeparti støtter forslaget vårt om faktisk å få på plass et voksenvaksinasjonsprogram. Det er en sak som flertallet på Stortinget var enige om i forrige uke, og jeg er utålmodig etter å få det på plass. Det handler nettopp om at vaksiner bidrar til å beskytte befolkningen vår mot smittsomme sykdommer, og det handler om å sette disse tingene i system. Jeg tror det er veldig få som er klar over at det foreligger anbefalinger om vaksinasjonspåfyll hvert tiende år, og det kan bidra til å ta ned belastningen i arbeidslivet vårt, men også i helse- og omsorgstjenesten vår, som er under stor belastning.

Det siste forslaget, som jeg håper å få flertall for – og jeg håper også SV vil støtte det – handler om å få til en utredning av nye oppfølgingsmodeller til grønn reseptordningen, med å få til mer veiledning i fysisk aktivitet og kosthold. Veldig mange av de menneskene som sliter med inaktivitet, overvekt og fedme, er mennesker som er desperate etter å vite hvor en skal få veiledning, og hvor en skal få hjelp. Hvis en kunne ha styrket og bredet ut ordningen med grønn resept, tror jeg det hadde hjulpet veldig mange, men det ville også ha bidratt til at vi når de målene vi har på ikke-smittsomme sykdommer når det gjelder inaktivitet, fedme og overvekt.

Så takk for en god debatt, og så skal jeg ikke tegne meg flere ganger, hvis det ikke er noen som tirrer oss mer.

Cecilie Myrseth (A) [11:20:54]: Det er vanskelig å vite hva som tirrer representanten, om det er tobakk, eller om det er energidrikk, eller om det er grønn resept.

Det er kanskje slik at man ikke kritiserer Fremskrittspartiets tobakkspolitikk så veldig hardt fordi man ikke har så høye forventninger til at de skal ha så mange tiltak. Det var en representant fra Fremskrittspartiet her som kom opp og sa at dere andre «elsker å bestemme». Jeg er usikker på hva politikk handler om, om man ikke ønsker å bestemme og endre og gjøre en forskjell. Men det jeg lurer på, er: Tror Fremskrittspartiet oppriktig, innerst inne, at tobakk er farlig? Tror man på at det er klokt å gjøre tiltak for å begrense bruken? Tror man på at det er farlig for unger å utsettes for passiv røyking? Eller tenker man at det er greit å bare kjøre på – at når man

kjører bil, eller står i busskuret, eller står på sidelinjen og heier på ungene sine som spiller fotballkamp eller er på trening, så er det greit å stå der med sneipen i munnen og røyke? Det er det Fremskrittspartiet tenker er greit.

Så bruker man tid på å si at man ikke vil snakke med en industri. Men vi har jo noen internasjonale forpliktelser, når det handler om at man ikke skal la helsepolitikken påvirkes av tobakkslobbyen. Det er en grunn til at det kun er Fremskrittspartiet som står her på Stortinget og smiler sammen med dem, og det er ikke noe man burde gjøre. Det handler ikke om moralisme. Det handler om hva som er riktig, og hva som er galt.

Folkehelse handler om å fremme helse, det handler om å forebygge, men for Fremskrittspartiet virker det som at det handler om å reparere. Jeg tror det hadde vært klokt å fokusere mer på å tenke på at man burde ha en folkehelsepolitikk som handler om å beskytte barn og unge mot voksne og industrien og markedets valg og ønsker. Det er det som er folkehelsepolitikk: å ta vare på barn og unge, å ta et samfunnsansvar for at man skal kunne leve et godt, fritt og sunt liv i dette landet. Det handler ikke om pekefinger eller moralisme. Man kan gjøre hva man vil – man kan til og med spise akkurat hva man vil, selv om man innfører et markedsføringsforbud mot usunn mat og drikke for barn og unge. Det er ingen varer som er blitt forbudt, selv om man skulle tro det når man hører debatten. Det er heller ikke slik at man ikke kan kjøpe eller drikke energidrikker lenger, selv om man sier at det er farlig for barn, og at barn under 16 år derfor ikke burde ha anledning til å kjøpe det.

Det er kanskje på tide å kalle en spade for en spade – det er iallfall et begrep som Fremskrittspartiet kjenner: Man tenker at folkehelsepolitikk ikke er viktig.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:24:00]: I en melding som inneholder veldig mange viktige drøftelser og tiltak når det gjelder folkehelsen i det brede, er det kanskje rart å ta ordet til en sånn avsluttende kommentar og igjen snakke om Arbeiderpartiets vaksinepolitikk. Likevel: Statsråden står her og nærmest latterliggjør at, eller lurar på hvorfor, Høyre henger seg opp i at Arbeiderpartiet faktisk fremmet et forslag, forslag 36, i Innst. 369 S for 2018–2019 om folkehelsemeldingen, hvor det står: «Stortinget ber regjeringen innføre obligatorisk vaksine for barnehageansatte.» Altså, man må faktisk forholde seg til det man har gjort tidligere, i opposisjon, ganske kort tid før valget.

Vi får kritikk for at vi etter koronapandemien, som viste hvor alvorlig det er at smitte kan bre seg – f.eks. på sykehjem, med svært sårbare eldre, og i hjemmetjenesten – både har programfestet og i dag foreslått at det bør være et krav at helsepersonell som jobber pasientnært, er vaksinert. Så sa altså Arbeiderpartiet i opposi-

sjon, men vedkjenner seg det ikke nå, at det var svært alvorlig at barn utsettes for smitterisiko hvis voksenpersoner nekter å vaksinere seg. Partiet brukte de ordene i merknaden og fremmet altså det forslaget jeg har redegjort for flere ganger: «ber regjeringen innføre obligatorisk vaksine for barnehageansatte». Det kan godt hende Arbeiderpartiet har ombestemt seg nå, men man kan ikke late som om man bare for noen få år siden ikke mente det.

Vi står trygt på det forslaget vi har. Vi mener det er svært viktig for pasientsikkerheten, og er det noe vi har sett etter 2019, da Arbeiderpartiet mente det var viktig med obligatorisk vaksine for alle barnehageansatte, er det vel at helsepersonell bør ha det. Jeg er enig med statsråden i at helsepersonell er utrolig flinke til å vaksinere seg, men det var en utfordring at det var uvaksinert helsepersonell. Det var en pasientrisiko. Det er det vi prøver å gjøre noe med med dette forslaget.

Ellers mener jeg debatten i dag har vist at folkehelse er et bredt og viktig tema som favner veldig mange politikkområder, men som egentlig også favner veldig mange områder av folks liv – områder vi kan gjøre mye for her på Stortinget, men som folk først og fremst ønsker å ta, og tar, ansvar for selv i eget liv.

Bård Hoksrud (FrP) [11:27:01]: Tobakk er farlig. Derfor vil Fremskrittspartiet åpne for snus uten tobakk, men det sier flertallet nei til. Det er fantastisk flott, da er man for folkehelse. Man sørger for at folk bruker det som er mest skadelig, istedenfor å la dem få det som er mye mindre skadelig.

Representanten Myrseth var utrolig provosert over at vi kunne stå med tobakksindustrien oppe på et møterom her. Det er en lovlig vare. Jeg tror ikke Ola Borten Moe heller var veldig sur da han besøkte Snusbonden og kanskje ble tatt bilde av med dem. Jeg tror kanskje han var ganske glad og positiv. Det syns jeg i hvert fall ville vært bra. Dette er noen som prøver å få til noe. De skaper en næring her med mye mindre helseskadelige konsekvenser hvis man klarer å få folk som bruker noe helt annet som er mye mer helseskadelig, til å bruke det som er mye mindre helseskadelig.

Når noen er opptatt av at vi skal prøve å gjøre det som er bra, få ned bruken uten at man skal gjøre det med forbud, påbud, lover og alt det der, sier andre at nei, de er ikke opptatt av dette. Jo, vi er opptatt av det. Det er det dette handler om. La oss sørge for å ha de beste tingene. Det er det man burde gjort.

Det er morsomt å høre på denne debatten her. Det er mange som sier at nå blir det en time fysisk fostring. Jeg har fortsatt ikke sett at det er en time fysisk fostring i skolen over hele landet. Det er noen som gjør noe av det, men fortsatt er vi langt unna det vi vedtok i 2017. Denne

regjeringen kom med forslag, og Fremskrittspartiet støttet det i 2017. Ja, det er riktig at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ikke var like positive, men Fremskrittspartiet var positiv til det. Vi mener at fysisk fostring i skolen er kjempebra.

For bare noen dager siden fikk jeg en telefon fra ROS, som driver i Troms og Finnmark. De har nesten 900 besøk hvert eneste år, folk som tar kontakt. Dette er det eneste lavterskeltilbudet som finnes i Nord-Norge når det gjelder personer som sliter med spiseforstyrrelser. Det er altså denne regjeringen i ferd med å legge ned, med Cecilie Myrseth i førersetet, som helsepolitisk talsperson for Arbeiderpartiet i denne salen. Nå ligger forslaget her om å sørge for å opprettholde og videreføre ROS. Det betyr noe for mange med spiseforstyrrelser, det er viktig folkehelse. Man kan godt diskutere hvem som har bra og dårlig folkehelse, men det er jammen mange rare forslag fra denne regjeringen som definitivt ikke er i folkehelseperspektivets opplegg.

Det samme gjelder Norske Kvinners Sanitetsforening. Jeg har vært og besøkt pårørende rundt omkring. Jeg var i Skien og besøkte pårørende. De var kjempefrustrert over det regjeringen holder på med. Sørg for at de får pengene sine, sånn at vi kan gi et skikkelig lavterskeltilbud til pårørende som gjør en fantastisk innsats for de rusmisbrukerne de er foreldre eller pårørende til. Det må fortsette. Slutt å legge ned sånne viktige tilbud! Det er folkehelse.

Presidenten [11:30:03]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:30:09]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i pasientjournalloven m.m. (pasientens prøvesvar i nasjonal kjernejournal) (Innst. 406 L (2022–2023), jf. Prop. 91 L (2022–2023))

Presidenten [11:30:27]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Even A. Røed (A) [11:31:01] (ordfører for saken): I proposisjonen foreslås det en endring i forskriftshjemmelen knyttet til nasjonal kjernejournal i pasientjournalloven § 13. Endringene skal klargjøre at flere opplysningstyper kan inkluderes i nasjonal kjernejournal.

Hensikten med endringene er å gjøre laboratorie- og radiologisvar lettere tilgjengelig for helsepersonell og innbyggere.

Komiteens tilråding er enstemmig, og komiteen mener at endringene vil gjøre prøvesvar – i første omgang laboratorie- og radiologisvar – lettere og raskere tilgjengelig for både helsepersonell og innbyggere.

Flere av høringsinstansene har påpekt at en forbedring av informasjonsutvekslingen mellom de ulike nivåene i helsetjenestene er en forutsetning for å kunne tilby helhetlige og bedre koordinerte tjenester av høy kvalitet til pasienter og brukere.

Endringene vil øke både pasientsikkerheten og pasienttilfredsheten ved at en ikke trenger å vente lenger enn høyst nødvendig før prøvesvar foreligger. Reservasjonsretten enkeltpersoner har med hensyn til tilgjengeliggjøring av helseopplysninger i kjernejournalen, skal også gjelde både prøve- og laboratoriesvar.

Jeg vil påpeke at komiteen støtter høringsinnspillet som påpeker at rekvirenten eller behandlende lege bør ha muligheten til å vurdere resultater og ved behov ta kontakt med pasienten før tilgjengeliggjøring av prøveresultatene til pasienten. Det er viktig for at man unngår situasjoner der pasienter blir sittende igjen med prøvesvar de ikke forstår. Det kan skape unødvendig angstelse og uro.

Denne forskriftsendringen er et steg i riktig retning og kan bidra til at informasjon lettere deles mellom helsepersonell og helsetilbud. Alle er i denne saken opptatt av at kjernejournalen fortsatt utvikles til det beste for helsepersonell og innbyggere.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:33:04]: Det er ein samla komité som støttar denne lovendringa, og det gjer også Venstre. Vi har likevel eit framlegg i denne saka, og bakgrunnen for det er dei innspela som er komne frå Datatilsynet i prosessen. Omsynet til personvern er viktig og må alltid varetakast. Denne lovheimelen er positiv, det er eit viktig steg framover, men summen av mange enkeltvedtak som blir gjorde i ulike sektorar i ei ny og digital tid, veit vi likevel set personvernet under press. Derfor er det viktig at vi er nøye med måten dette blir gjort på, og med korleis vi varetak personvernet.

Det Datatilsynet har sagt i innspel til denne lovendringa, er følgjande:

«For å sikre at Stortinget får tilstrekkelig innsikt i de totale personvernkonsekvensene av forslaget, bør departementet legge frem en personvernkonsekvensvurdering før Stortinget fatter lovvedtak.

Alternativet er at vurderingen av personvernkonsekvenser først gjøres av den dataansvarlige før behandlingen igangsettes. I disse tilfellene, vil ikke det fulle inngrepet i personvernet være utredet eller presentert for Stortinget.»

Der vi står i denne saka i dag, når vi no er klare for å vedta dette, er det beste vi kan gjere – og etter Venstres syn bør gjere – å vedta følgjande framlegg i tillegg til å vedta lova i dag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at dersom forskriftshjemmelen tas i bruk vil det i hvert enkelt tilfelle gjøres en personvernkonsekvensvurdering i forbindelse med utarbeidelsen av den enkelte forskrift, og komme tilbake til Stortinget med en lovendring som ivaretar dette.»

Slik lyder framlegg nr. 1, frå Venstre, som eg med dette vil ta opp.

Presidenten [11:35:02]: Representanten Alfred Jens Bjørlo har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:35:15]: Jeg vil starte med å takke helse- og omsorgskomiteen for et godt arbeid og en god og viktig innstilling.

Vi påpeker i Hurdalsplattformen at digitalisering gir store muligheter til å utvikle helse- og omsorgstjenestene våre til det beste for pasienter, helsepersonell og innbyggere.

For å kunne gi best mulig helsehjelp er det en forutsetning at nødvendige opplysninger følger pasientene gjennom hele pasientforløpet og lagres på en trygg måte. Digitale løsninger skal understøtte en helhetlig samhandling mellom helsepersonell og styrke pasientenes mulighet til å ta aktivt del i eget behandlingsopplegg.

Jeg er glad for at det er bred enighet om å inkludere pasientens prøvesvar i nasjonal kjernejournal. Konkret gjelder lovforslaget en endring i forskriftshjemmelen knyttet til nasjonal kjernejournal i pasientjournalloven § 13. Endringen skal klargjøre at flere opplysningstyper kan inkluderes i nasjonal kjernejournal, bl.a. prøvesvar.

Hensikten med forslaget er i første omgang å gjøre laboratorie- og radiologisvar lettere tilgjengelig for helsepersonell og innbyggere. Prøvesvar skal kunne sammenstilles og sammenlignes visuelt i grafer o.l. med tilsvarende undersøkelser utført tidligere i andre deler av helsetjenesten. På den måten vil mistenkelige funn raskere kunne avklares eller trender i prøvesvarene som tyder på sykdom, eller som kan være til hjelp i videre diagnostikk og behandling, kunne oppdages.

Jeg mener tiltaket vil være ressursbesparende og bidra til bedre helsehjelp. Det vil bidra til å gi raskere utredninger og redusere belastningen for pasienten, og unødvendige undersøkelser vil kunne unngås.

Inkludering av laboratorie- og radiologisvar i kjernejournalen forutsetter også enkelte endringer i kjernejournalforskriften. Helse- og omsorgskomiteen framhever i innstillingen enkelte utfordringer som det er viktig at vi tar tak i i forskriftsarbeidet. Dette er utfordringer vi er kjent med og vil følge opp.

Jeg er opptatt av at kjernejournalen fortsatt utvikles til det beste for helsepersonell og innbyggere. Som komiteen påpeker, vil dette forslaget bidra til at informasjon lettere deles mellom helsepersonell og helsetilbud.

Bård Hoksrud (FrP) [11:38:10]: Jeg skal ikke bruke mye tid. Jeg synes Venstre har et godt innspill til saken, så vi kommer til å støtte deres forslag.

Presidenten [11:38:20]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:38:28]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å få helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS raskt i arbeid (Innst. 445 S (2022–2023), jf. Dokument 8:180 S (2022–2023))

Presidenten [11:38:53]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Ojala (PF) [11:39:32] (ordfører for saken): Som sakens ordfører vil jeg takke komiteen for samarbeidet og gi en kort oversikt over komiteens behandling av saken.

Representanter fra Rødt har fremmet dette forslaget om at helsepersonell som er utdannet utenfor EØS og bosatt i Norge, skal få autorisasjon uten kostnader mot at de inngår arbeidsavtaler med bindingstid i offentlig helsetjeneste. Komiteen har ikke avholdt høring, men vi har mottatt helse- og omsorgsministerens uttalelse om forslaget.

Det er ulike synspunkter i saken. Jeg regner med at komitémedlemmene gjør rede for sine respektive syn der det er uenighet. Jeg skal si litt om hvor det er enighet.

Hele komiteen er enig med forslagsstillerne i at det bør legges til rette for at helsepersonell som er utdannet utenfor EØS og bosatt i Norge, kan arbeide og bruke sin kompetanse i helsetjenesten her. Norge trenger folk med kompetanse til og ønske om å arbeide i helse- og omsorgssektoren. Samtidig må vi øke egen utdanningskapasitet, slik at vi ikke fortsetter å være avhengig av utenlandsk utdanningskapasitet. For å øke tilbudet av studieplasser må det også bli flere praksisplasser.

En samlet komité understreker betydningen av at godkjenningsordningene sikrer nødvendig kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstjenesten, slik at pasientsikkerheten alltid ivaretas.

Det fremmes to mindretallsforslag i innstillingen. Rødt, SV og Pasientfokus fremmer et forslag der vi peker på det pågående arbeidet i Helsedirektoratet, og at det der bør komme forslag til hvordan utdanningen kan gjøres kostnadsfri mot en bindingstid i offentlig helse-tjeneste. Et annet mindretall, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus, mener regjeringen bør få på plass et hurtigløp for helsepersonell som har tatt utdanning utenfor EØS, og som er bosatt i Norge.

Komiteens flertall rå Stortinget til ikke å vedta Dokument 8:180 S for 2022–2023.

Jeg tar opp de to nevnte forslagene.

Presidenten [11:41:31]: Da har representanten Irene Ojala tatt opp de forslagene hun refererte til.

Cecilie Myrseth (A) [11:41:44]: Vi har store utfordringer knyttet til mangel på helsepersonell, og vi må anerkjenne de utfordringene som personell utdannet utenfor EØS-området kan oppleve gjennom dagens autorisasjonsordninger. Historien om Galyna, som har flyktet fra krigen i hjemlandet sitt, Ukraina, og som har kommet hit og ønsker å utføre sin legeprofesjon, gjør selvfølgelig også inntrykk på oss. Vi trenger folk med helsefaglig kompetanse i Norge, og behovet for det er særlig stort i distriktene, hvor helsepersonellmangelen er veldig prekær.

Jeg vil minne om at formålet med godkjenningsordningene som vi har i dag, er å verne om pasientsikkerheten. Det er derfor avgjørende at godkjenningsordningene nettopp sikrer at helsepersonellet som jobber i helse- og omsorgstjenestene våre, har den nødvendige kunnskapen. Det betyr ikke at ordningene ikke kan gjøres bedre. Jeg er glad for at det allerede er satt i gang et arbeid i Helsedirektoratet der mulige forbedringer i systemet for godkjenning skal vurderes. Helsedirektoratet skal se på hvordan ordningene kan forenkles, og hvordan de nordiske landene har løst det. Det arbeidet vil være ferdig til vinteren.

Helsepersonellkommisjonen har uttalt at det bør være et mål at personer med utdanning fra land utenfor EØS kan få sin medbrakte kompetanse godkjent i det norske arbeidsmarkedet. Det vil følges opp i Nasjonal helse- og samhandlingsplan.

Arbeiderpartiet mener at både det arbeidet som er igangsatt i direktoratet, helsepersonellkommisjonens anbefalinger og relevante høringsinnspill i denne sammenhengen må ses på samlet, slik regjeringen legger opp til. Vi mener det er den riktige veien å gå for å sikre helhet og sammenheng i de tiltakene vi gjennomfører

for å klare å utdanne og rekruttere nok personell, og beholde det helsepersonellet vi har, i tjenesten. Derfor mener vi at det er uklokt å stemme over uferdige enkeltfor-slag, som det som foreligger nå.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:44:00] (komiteens leder): Jeg skal være kort. Jeg vil bare si at vi i Høyre har merket oss at det er igangsatt et arbeid for dette i Helsedirektoratet, som forrige taler også nevnte. Det er viktig at vi raskere kan ta i bruk de ressursene vi trenger i norsk helsetjeneste, også helsepersonell som er utdannet og har arbeidet – sikkert i mange år – i land utenfor EØS, men vi er, som regjeringspartiene og flere andre, opptatt av at dette bør gjøres på en helhetlig og grundig måte. Vi viser til det i våre merknader og vil derfor ikke støtte de forslagene som er fremmet nå, men ser frem til at først Helsedirektoratet og deretter regjeringen kommer frem med forslag til nye tiltak og måter å gjøre det på, slik at man tidligere kan godkjenne utdanning også fra utenfor EØS.

Hans Inge Myrvold (Sp) [11:45:21]: Det er, som fleire framhevar frå talarstolen, ei stor utfordring med mangel på helsepersonell og med misforholdet mellom tala på helsepersonell og innbyggjarar og forventningar til helsetenesta, som vil auka i åra som kjem.

Me treng alle som vil jobba i tenesta og som har kompetanse til å jobba i tenesta. Det er difor bra at komiteen er samd om at helsepersonell utdanna i land utanfor EØS kan få autorisasjon og arbeida i Noreg. Samstundes er det ein grunn til at me har autorisasjonsordningar og godkjenningsordningar. Me i denne salen har eit ansvar for å sikra naudsynt kompetanse og kvalitet i helse- og omsorgstenesta. Pasienttryggleik må vera i sentrum.

Eg er oppteken av at dei som kjem til Noreg for å arbeida, bu og leva, skal få bruka kompetansen sin i arbeidslivet. Det er difor svært bra at Helsedirektoratet har fått i oppdrag å kartleggja nettopp kva for helsefaglege yrkesgrupper som har behov for tilbod om komplette-rande utdanning for personar med utdanning utanfor EØS. Dette må sjølvstykke skje i samarbeid med universi-tets- og høgskulesektoren.

Med bakgrunn i dette og arbeidet regjeringa gjer, vil det sjølvstykke ikkje vera grunnlag for Senterpartiet til å støtta det framsette representantforslaget.

Bård Hoksrud (FrP) [11:47:27]: Jeg tror vi kan slå fast med en gang at alle er enige om at pasientsikkerheten er det aller, aller viktigste, og at det må man ivareta på en god måte, men det må jo kunne gå an å gjøre ting på en litt mer effektiv og smartere måte. Det er det dette handler om, og det er det jeg opplever at dette forslaget handler om.

Jeg hører noen si at Helsedirektoratet har satt i gang, og at man nå skal se på dette. Ja, det er kjempebra, men vi sliter altså fortsatt med at folk som har tatt utdannelsen sin i EU, har problemer med å få den godkjent og få den lille ekstrakompetansen som de må ha som påfyll, f.eks. psykologstudentene som har tatt utdannelsen sin i Ungarn. Det er det ikke tvil om. Jeg har kjempestor forståelse for at forslagsstillerne kommer med dette forslaget, for det handler om at man er utålmodig. Det er ikke minst jeg når jeg får tilbakemeldinger fra folk som f.eks. Trondheim Private Omsorgstjenester, som hadde 17 ukrainske sykepleiere, ferdig utdannet og med norsk-kunnskap, som satt i flere måneder i 2022 og ikke fikk lov til å begynne å jobbe. St. Olavs hospital skrek etter sykepleiere, og kommunene skrek etter kompetansen og å få folk i jobb. En av kommunene trengte til og med en ALS-sykepleier, og en av de 17 kvinnene hadde faktisk den kompetansen, og så klarer ikke myndighetene å sørge for å få på plass godkjenninger som gjør at man kan begynne å jobbe i dette landet. Da er det ikke rart at man begynner å stille spørsmål og faktisk fremmer forslag.

Jeg har hørt representanter fra regjeringspartiene som er så fornøyd med at det er ting i gang. Ja, det er bra at det er ting i gang, men det må gå fortere! Vi trenger å få fortgang, sånn at vi får de folkene inn i disse jobbene. Nå har helsepersonellkommisjonen kommet og fortalt hvilke utfordringer vi står overfor. Da må vi i hvert fall sørge for at vi kan ta i bruk den ressursen som er der, på raskest og best mulig måte for dem det gjelder, og for å ivareta pasientene og sikkerheten og tryggheten til dem som skal få denne hjelpen. Det er fullt mulig, men det handler om at man må få ut fingeren, få opp handlingsviljen og faktisk gjennomføre.

Det er den samme diskusjonen vi har hatt om norske leger som har utdannet seg i Danmark og tatt praksisen der, og som ikke får lov til å begynne å jobbe i Norge – eller: De får lov til å jobbe her i et år, og så må de reise tilbake til Danmark igjen hvis de ikke tar LIS1 i Norge, som det er mange som står og venter på fordi denne regjeringen sørger for at det ikke ble så mange LIS1-plasser som man egentlig hadde lagt opp til.

Det er bare én ting å si: Vi er med på og støtter forslag nr. 1. Vi må komme i gang, sånn at vi får disse folkene ferdig utdannet, at man får på plass det løpet som gjør at sykepleiere som trenger noe ekstra eller faglig påfyll, får det kjapt og kan gå ut og jobbe. Det er bra for samfunnet, det er bra for den enkelte, og det er bra for alle.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:50:37]: Norge står i en så alvorlig mangel på helsepersonell at selv de store byene har problemer med å rekruttere tilstrekkelig personell til å drive forsvarlige helse- og omsorgstje-

nester. Helseforetakene og kommunene brukte i 2022 over én milliard kroner hver på innleie av vikarer. Samtidig er det et stort antall sykepleiere, leger, farmasøyter, jordmødre, bioingeniører og andre grupper med helsepersonell som bor i Norge og som ikke får brukt kompetansen sin fordi utdanningen deres er tatt i land som er utenfor EØS, og fordi veien til å få den godkjent er både veldig lang og veldig kostbar.

Selvfølgelig er det nødvendig å sikre at helsepersonell som skal jobbe i Norge, har kompetanse tilpasset norsk helsevesen. Det er ikke det dette forslaget handler om, men at løpet til norsk autorisasjon i dag er så byråkratisk, komplisert og dyrt at vi går glipp av kompetanse og kapasitet som vi sårt trenger.

Det kommer en rapport i løpet av året som skal se på forenklinger av prosessen fram mot autorisasjon for helsearbeidere med utdanning fra land utenfor EØS. Det er nødvendig, men de økonomiske barrierene må det også gjøres noe med. Så langt har kursene og prøvene som leder til autorisasjon, i all hovedsak vært drevet til selvkost. I Sverige, derimot, er veien til autorisasjon gratis utover en avgift på 870 kr. Eksempelvis koster fagprøven for leger nesten 50 000 kr, og kurs i legemiddelhåndtering koster 25 000 kr. For leger vil bare kurs- og prøveavgifter beløpe seg til mer enn 100 000 kr. Mange av de menneskene det gjelder, er kommet til Norge og ikke kommet seg i arbeid – det er vel det som er hele problemet her – og da kan en sånn kostnad være en helt uoverstigelig barriere.

Samtidig bruker kommunene og sykehusene mye penger på kommersielle vikarbyråer som tar en hårreisende sum for tjenestene sine. Vikarbyråene tar så mye som 50 000 kr per uke for en lege, og det vil si at på to uker kunne det finansiert en hel autorisasjon. Vi mener at vi heller bør bruke pengene på folk som har bosatt seg i Norge, og som skal bo her framover, og at å legge til rette for å bruke den kunnskapen og kompetansen de har, vil være lønnsomt fra dag én. Det er lønnsomt for samfunnet og lønnsomt for personene det gjelder.

Det forslaget som Rødt er med på i innstillingen, handler om at man i det pågående arbeidet, som flere har vært innom, skal inkludere forslag til hvordan utdanningen kan gjøres kostnadsfri ved bindingstid i det offentlige helsevesenet. Det forslaget som min kollega, representanten Aydar, har lagt fram til behandling i komiteenes arbeid, mener jeg ikke er særlig radikalt.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:53:46]: Eg vil takke Raudt for å ha teke dette initiativet og fått denne saka på dagsordenen. Det er behov for å snu norsk politikk frå å vere ein politikk der vi nær sagt skal beskytte oss mot at for mange frå land utanfor Europa/EØS kjem til Noreg for å søkje lykka, som det heiter, til å bli ein politikk der vi

faktisk må strekkje oss for å vere eit godt land og ta imot fleire. Vi kjem til å trenge fleire folk, fleire hender, i både offentleg sektor og privat næringsliv, og det er noko vi må både ønskje velkomen og leggje til rette for på ulike måtar. Det er ei politikkendring som må kome, og Venstre har vore oppteke av det i ulike samanhengar. Denne gongen gjeld det helsepersonell, sjølvsagt med eit visst bakteppe, men den generelle problemstillinga som blir teken opp, er viktig og blir berre viktigare og viktigare i framtida.

Venstre er glad for at regjeringa no varslar at ho er i gang med eit løp om dette, at det er på gang eit arbeid som skal sikre at vi får på plass ein heilskapleg politikk for å ta imot helsepersonell frå utanfor EØS-området, og at det skal vere ferdig etter sommaren. Likevel kan ikkje Venstre sjå noka motsetning mellom det regjeringa varslar her og det å støtte framlegg nr. 1, frå Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus, som er å understreke at det er viktig å få på plass ikkje berre eit system for å ta imot dei med utdanningar frå utanfor EØS, og leggje til rette for at dei skal få kome inn og bli godkjende i Noreg, men at det òg kan skje i hurtigløp, slik at dette går raskt. Vi understrekar at det må vere ein del av det systemet som kjem. Dette er eit innspel til regjeringa sitt arbeid, som eg ikkje kan sjå noko problem med at vi vedtek på Stortinget i dag, så eg vil med dette varsle at Venstre kjem til å støtte framlegg nr. 1, frå Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti og Pasientfokus.

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:56:13]: Det er viktig at helsepersonell som har utdanning fra andre land og som er bosatt i Norge, får muligheten til å benytte sin kompetanse. Likevel, ut fra et kvalitets- og pasientsikkerhetsperspektiv er det viktig at vi er trygge på at helsepersonellet holder et godt faglig nivå.

Formålet med autorisasjonsordningene er først og fremst å ivareta pasientenes sikkerhet, og å gi trygghet for at helsepersonell med en tittel har bestemte kvalifikasjoner. De ordningene som etableres for å gi autorisasjon i Norge, må sikre at søkere har disse nødvendige kvalifikasjonene.

Jeg ga i årets tildelingsbrev Helsedirektoratet i oppdrag å vurdere de ulike virkemidlene for at helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS kan bruke sin kompetanse her i landet.

Ett tema er fagprøver. En del av søkerne med jevn god utdanning må gjennomføre en fagprøve. Helsedirektoratet skal vurdere endringer i avtaler de har med universitets- og høyskolesektoren om fagprøvene, inkludert mulighet til forberedelser, behov for flere prøvesteder og flere prøveforsøk.

Et annet tema er kompletterende utdanning. For noen av helsepersonellgruppene som har en utdanning

som ikke blir vurdert som jevn god med norsk utdanning, kan kompletterende utdanning være aktuelt. Helsedirektoratet skal foreta en helhetlig kartlegging av hvilke helsefaglige yrkesgrupper som har behov for kompletterende utdanning, og hvordan behovet best kan løses i samarbeid med universitets- og høyskolesektoren.

Representantene Aydar og Bae Nyholt foreslår et kostnadsfritt kvalifiseringsløp til norsk autorisasjon. Det vil gi økte utgifter og må dermed vurderes i budsjett-sammenheng.

Representantenes forslag har gode intensjoner, men er smalere enn det brede oppdraget som allerede er gitt til Helsedirektoratet. Det vil også kreve en god del ekstra utredninger og planlegging. Helsedirektoratet skal levere på oppdraget i oktober. Arbeidet vil være basert på den erfaringen og det kunnskapsgrunnlaget som direktoratet har som søknadsbehandler, i tillegg til erfaringer fra andre nordiske land med tilsvarende utfordringer.

Jeg vil følge opp utredningen når vi får den. Jeg mener derfor det ikke er hensiktsmessig å gå videre med representantenes forslag.

Presidenten [11:58:54]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sakene nr. 4–6 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 4 [11:59:30]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Samtykke til godkjennelse av EØS-komiteens beslutning nr. 246/2021 av 24. september 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2018/644 om pakkeleveringstjenester over landegrensene (pakkepostforordningen) (Innst. 418 S (2022–2023), jf. Prop. 81 LS (2022–2023))

Sak nr. 5 [12:00:05]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (pakkepostforordningen, brukerklagenemnd, offentlig postnummersystem og politiattest) (Innst. 417 L (2022–2023), jf. Prop. 81 LS (2022–2023))

Sak nr. 6 [12:00:31]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (heimel for innhenting av opplysninger som er omfatta av teieplikt i Folkeregistret) (Innst. 420 L (2022–2023), jf. Prop. 102 L (2022–2023))

Presidenten [12:00:54]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Henning Wold (H) [12:01:36]: Jeg vil først takke komiteen for et godt samarbeid. Tilrådingene for endringene i postloven fremmes av en samlet komité.

Prop. 4 LS for 2023–2023 ble trukket tilbake av regjeringen fordi det var uenighet rundt forståelsen av hvem som i dag er omfattet av tilbyderbegrepet i postloven. I Prop. 81 LS for 2022–2023 er de øvrige endringene, som altså ikke dreier seg om tilbyderbegrepet, fremmet på nytt.

I Prop. 81 LS for 2022–2023 foreslår regjeringen å legge til rette for å ta EUs pakkepostforordning inn i EØS-avtalen og i norsk rett. Som del av implementeringen av pakkepostforordningen foreslås det å endre vektgrensen for lettgoods i § 4 nr. 3, fra inntil 20 kg til inntil 31,5 kg.

Videre foreslås det å oppheve bestemmelsen om brukerklagenemnd for postsaker og endring av klagemyndighet. Endringen innebærer at Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Nkom, vil behandle postklager fra forbrukere der tjenesten ikke har grunnlag i kjøpsavtale, samt alle postklager fra juridiske personer, altså bedrifter.

I tillegg skal Nkom behandle postklager fra gårdeiere og postkasseiere om misbruk av sonenøkler. Nkom skal fremdeles behandle tvister mellom tilbydere av posttjenestene og tvister mellom eier av postboksanlegg og tilbyder av posttjeneste.

Det foreslås også å overføre deler av ansvaret for forvaltning av det offentlige postnummersystemet fra Posten Norge AS til Nkom. Departementet foreslår en ansvarsfordeling av forvaltningen mellom Nkom og tilbyder med leveringsplikt, som per i dag er Posten.

Til sist foreslås det å endre bestemmelsen om krav til politiattest, slik at det ikke lenger gjelder et krav om at tilbyder må innhente ordinær politiattest ved tilbud om stilling som medfører behandling av postsendinger. I stedet foreslås det at tilbyderen kan innhente ordinær politiattest dersom tilbyderen selv vurderer det som hensiktsmessig.

Høyre er glad for at regjeringen bestemte seg for å gå en ny runde på endringene rundt tilbyderbegrepet som lå i Prop. 4 LS for 2022–2023. Vi vil understreke at implementeringen av pakkepostforordningen etter denne tilrådingen ikke skal tas til inntekt for en utvidelse av postlovens virkeområde for øvrig. Det har også en enstem-

mig komité stilt seg bak, og det er en enstemmig komité som støtter proposisjonen.

I Prop. 102 L for 2022–2023 er det foreslått en endring om å innhente opplysninger som er omfattet av taushetsplikt i folkeregisteret. Årsaken er at leveringspliktige tilbydere av posttjenester har behov for informasjon fra folkeregisteret om klientadresser i den lovpålagte driften av et adresseregister. Forslaget har ikke vært på høring. Departementet mener at det kun er Posten Norge lovhjemmelen har virkning for. Det er også en samlet komité som stiller seg bak denne proposisjonen.

Svein Harberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten [12:04:35]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 4, 5 og 6.

Sak nr. 7 [12:04:42]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Kristoffer Robin Haug og Rasmus Hansson om bedre og billigere kollektivtilbud til alle (Innst. 454 S (2022–2023), jf. Dokument 8:186 S (2022–2023))

Presidenten [12:05:01]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mona Fagerås (SV) [12:05:40] (ordfører for saken): Det er for så vidt en samlet komité som mener det er viktig å satse på bedre og billigere kollektivtransport. Flere kollektivreiser er et viktig klimatiltak for å få kuttet de utslippene som trengs i transportsektoren. Med en for så vidt samlet komité har det for så vidt vært greit å være saksordfører i denne saken. Derfor går jeg rett over på SVs utgangspunkt i denne saken.

Bedre kollektivtransport vil gi bedre byer å bo i, og billigere kollektivtransport har også god fordelingsprofil. Også SV er bekymret for den kraftige reduksjonen i antall kollektivreisende. Antall reisende er nå på vei opp igjen, men man er likevel langt fra de tallene man hadde før pandemien. Derfor mener vi i SV det er på tide med et krafttak for kollektivtransporten.

Det er særlig tre forslag i denne saken jeg vil framheve. For det første: Jernbanedirektoratet anbefaler at det

gjøres videre vurderinger av hvordan vi kan utvikle nye produkter for å stimulere til økt kollektivbruk utenfor eget fylke blant ungdom, og vi støtter denne anbefalingen. Vi tror at et nasjonalt reisekort vil gjøre kollektivreiser enklere for den enkelte. Vi kan se til både Østerrike og Tyskland, som har innført et nasjonalt reisekort for innbyggerne som gir dem mulighet til å reise i hele landet med både buss og tog.

Videre: Studenter er en gruppe med stram økonomi. Det er derfor viktig for mobiliteten til denne gruppen at det er god rabatt på kollektivtilbudet til alle studenter.

Til slutt: I fjor var det 40 000 timer med forsinkelse på jernbanen. Jernbanen har ikke opplevd så mye forsinkelser på 13 år. Det er et stort behov for å øke vedlikeholdet av jernbanen i Norge, og god beredskap på jernbanen er avgjørende for publikums tillit til jernbanen. Gjennom det siste året har det oppstått hendelser på jernbanen der reisende ikke har opplevd beredskapen i sektoren som god nok.

Jeg tar dermed opp de forslagene SV står bak.

Presidenten [12:08:17]: Representanten Mona Fagerås har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Jone Blikra (A) [12:08:41]: Hele komiteen er opp-tatt av et best mulig kollektivtilbud. Mange av de forslagene som er fremmet, er til dels innenfor fylkeskommunalt ansvar og til dels noe som vil bli besvart i Nasjonal transportplan.

Jeg vil framheve en felles merknad som vi har sammen med Høyre, Senterpartiet, SV og Venstre om ekspressbuss situasjonen. Det er viktig at ekspressbussene blir en del av det kollektivtilbudet vi har i de ulike regionene, og jeg er glad for at regjeringen har signalisert at man ønsker å tilrettelegge for akkurat det. Jeg ønsker å ta et eksempel fra egen region, hvor byvekstavgifter har sørget for at vi får gode billettpriser innenfor området som er omfattet av avtalen. For 430 kr i måneden kan man kjøre buss så mye man vil. Er man derimot utenfor området og må kjøre ekspressbuss for å komme dit i helgene fordi det ikke er skolebuss, koster det 1 000 kr tur-retur for å komme til det området som har tilbud. Det viser at ekspressbusstilbudet må forbedres, og ekspressbusstilbudet er en viktig del av et felles kollektivtilbud. Vi kan ikke ha en situasjon hvor man får en tidobling av billettprisen fordi man er utenfor en grense.

Trond Helleland (H) [12:10:29]: De debattene vi har fra nå av og ut dagen, er egentlig debatter som vil være mer interessante om et år, når vi skal diskutere Nasjonal transportplan. De er likevel greie som en oppvarmingsøvelse, og det å styrke kollektivtrafikken, som Miljøpartiet De Grønne har lagt til rette for i dette for-

slaget, er jo noe som – som flere har sagt – alle egentlig er positive til, med litt ulike innfallsvinkler.

For Høyre er det viktig at vi fortsetter arbeidet med byvekstavgiftene. Vi ønsker at arbeidet med både Tromsø, Nedre Glomma og Kristiansand-regionen blir forsert, og vi støtter intensjonen om at disse avtalene ikke skal gå på bekostning av rammene i eksisterende byvekstavgifter. Vi er også positive til å stimulere til kollektiv, sykkel og gange andre steder i landet, og vi viser til tilskuddsordningen for mindre byområder som et viktig bidrag her.

I NTP-en som vi er inne i nå, er det lagt til grunn en ny fireårig tilskuddsordning på totalt 600 mill. kr tidlig i planperioden for å styrke satsing på kollektivtransport, sykling og gange i mindre byområder. Det er viktig at denne ordningen også får lov til å vokse fram, for som Jone Blikra nettopp var inne på: Det er mindre byer og mindre tettsteder som også har behov for gode kollektivløsninger, og særlig det å komme seg fram mellom regionene er viktig. Vi har derfor vært med på et forslag som allerede er fremmet av representanten Fagerås, om å følge opp ambisjonen om å styrke satsingen på kollektivtransport, sykkel og gange i mindre byområder.

Også dette med universell utforming er viktig, og vi ser nå at det er en utfordring med de nye fjern togene. Det er jo slik at plattformhøydene er ulike, men vi lever i 2023, så en skulle tro at det var mulig å finne løsninger som gjør at også folk i rullestol kan komme seg på de nye togene som bestilles.

Ekspressbussene er viktige, og det er riktig at de har vært drevet – og skal drives, egentlig – uten offentlige tilskudd. Spørsmålet er hva slags tilskudd fylkeskommunene og andre kan bidra til for å gi også folk i mindre, tettbygde strøk gode tilbud for å kunne ta ekspressbussene, som erstatter tog i mange deler av landet.

Vi ønsker naturligvis å ta den diskusjonen om pris på kollektivtilbud og hvordan den skal være i tiden som kommer, men det er altså 800 millioner kollektivreiser i Norge hvert år. Hvis det skulle ha vært gratis – jeg har ikke gjort regnestykket ordentlig, men la oss si at det er 20 kr i snitt – er det et støttebehov på 16–17 mrd. kr. De pengene har vi ikke nå, og jeg tviler på at vi får dem, men vi må finne gode løsninger for at folk skal få gode tilbud.

Geir Inge Lien (Sp) [12:13:48]: Vi bruker milliarder på kollektivtrafikken i Norge i dag, og det er bra. Det er i stort fylkeskommunale som er ansvarlige for kollektivtransporten. Der det er behov for grensekryssende kollektivtransport, er øg fylkeskommunale gode på det nødvendige samarbeidet på tvers av fylkesgrensene.

Eit nasjonalt reisekort vil vere ei overprøving av fylkeskommunen si rolle. Det er fylkeskommunale som best veit kor det er grunnlag og behov for kollektivsat-

singar. Senterpartiet meiner det er betre å styrkje dei fylkeskommunale rammene, slik at ein gjennom dei politiske prioriteringane kan få målretta kollektivtilbod og takstar som speglar att kostnadane knytt til dette.

For at det kollektive tilbodet skal fungere, meiner vi i Senterpartiet det er viktig at vi har nok yrkessjåførar i Noreg. Det er òg viktig for oss at dei har gode arbeidsvilkår, og at det yrket vert attraktivt. Derfor har regjeringa sett i verk og i gang ei rekkje tiltak, som handlingsplan mot sosial dumping i transportsektoren, fleire læreplassar og styrking av tilgangen på yrkessjåførar.

Irekna her ligg det òg at vi treng sjåførar til ekspressbussar. Senterpartiet meiner ekspressbussar er ein svært viktig del av kollektivtilbodet i Noreg, spesielt der det ikkje går tog. Regjeringa har varsla at det i 2024 vil kome tiltak som gjev dei betre rammer.

Eg synest det er flott at Høgre no signaliserer gjennom merknadane sine i saka at dei vil ha ei storstilt satsing på billigare kollektivtransport og anerkjenner at fly, ferjer og kystrutene kan vere ein del av den typen kollektivtransportsatsing. Det er derfor litt rart at dei ikkje støttar oss i prinsippet om gratis ferje. Ferje er ikkje berre ein del av kollektivtilbodet, men òg ein del av vegen.

Det er òg interessant at vi no har brukt ein god del tid og ressursar på å reversere ei drosjereform frå førre regjering. Senterpartiet meiner drosjenæringa òg er ein viktig del av kollektivtilbodet i landet no og framover.

I 2024 vil regjeringa i forbindelse med ny NTP kome tilbake med forslag til tiltak som skal dekkje behova i samfunnet for både nærings- og privat transport. Irekna kjem òg kollektivtransporten.

André N. Skjelstad (V) [12:16:48]: Det er litt som representanten Helleland sa: Dette er et lite forspill for NTP-en, men allikevel gir det oss en mulighet til å komme med noen betraktninger rundt det.

Bypakker rundt de store byene er viktig, men det er også viktig rundt de mindre byene. Ikke minst er kollektivtilbudet et fylkeskommunalt ansvar i hovedtrekk, og det gjør at vi er nødt til å ha ganske store runder på dette neste år. Det er også som representanten Lien var inne på: Det er klart at vi har en utfordring framover med å se på yrkesføreropplæringen, for skal vi ha et godt kollektivtilbud, er vi også helt avhengige av å ha noen til å føre de bussene. Det er også sann at dette landet er oppdelt i mange soner, der noen bor litt tettere, f.eks. rundt Oslo og sørpå. Fly, båter og ikke minst ferjer er også en del av transportårene i distriktene. Derfor vil også det være viktig når vi kommer tilbake til dette neste år, når vi skal se på dette på en helhetlig måte i forbindelse med Nasjonal transportplan.

For Venstres del har vi en tydelig og stolt historie, ikke minst når det gjelder hva vi har fått til rundt kollek-

tivtransport i Oslo, og det hadde vært fullt mulig for flere å se litt nærmere på det som var suksessen da. Uansett: Vi fremmer – sammen med SV og flere – noen forslag. Vi kommer ikke til å støtte Miljøpartiet De Grønnes løse forslag, som er lagt ut her i dag, for vi har i grunnen et ganske tilsvarende forslag sammen med Sosialistisk Venstreparti, som vi mener er bedre og mer treffsikkert enn det Miljøpartiet De Grønne har.

For øvrig tar jeg opp det forslaget som Venstre står alene om.

Presidenten [12:18:43]: Da har representanten André N. Skjelstad tatt opp det forslaget han refererte til.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:19:07]: Klima- og naturkrisen krever at vi tenker nytt i alle deler av politikken, og transport er ikke et unntak. Billigere kollektiv bidrar til å kutte utslipp. Det er også bra for dem som ikke har råd til bil, dem som må pendle og ofte betaler mer enn dem som kjører bil på den samme strekningen, og for alle dem som nå kjenner på at det er trangt i lommeboken.

Det sier seg selv at billigere kollektiv langt fra er nok når Norge skal kutte 55 pst. av alle utslipp innen 2030, ifølge regjeringen. Men det betyr ikke at det ikke er et viktig tiltak. Når alt blir dyrere, må noe bli billigere, og i den tiden vi lever i, bør de tingene som blir billigere, være de tingene som også bidrar til at vi får bedre folkehelse, eller at vi kutter utslipp.

Det at det også finnes andre typer tiltak, kan ikke stoppe oss fra å gjennomføre tiltak som er bra både for lommeboken og for miljøet, men når vi diskuterer klimatiltak, er svaret ofte at enten er tiltakene for upopulære, eller så er det for dyrt. I dag fikk en norsk klima- og miljøminister overlevert enda en rapport som viser at vi kan nå klimamålene, men at det krever at regjeringen gjennomfører tiltak nå. Så spørsmålet er vel: Hva har regjeringen tenkt å gjøre?

Det som er sikkert, er at det trengs sterkere politikk. Det er derfor synd at flertallet i transportkomiteen velger å stemme ned en rekke ambisiøse og effektive forslag fra Miljøpartiet De Grønne, f.eks. nasjonalt månedskort til 499 kr – hvor man kan reise så mye man vil i hele Norge, også i eget fylke, for under en 500-lapp i måneden – eller å kutte moms på frukt og grønnsaker, som vi fremmer i forbindelse med folkehelsemeldingen i dag. Billigere kollektivtransport er populær politikk. Miljøpartiet De Grønne har fått mer enn 16 000 underskrifter fra folk som vil ha et nasjonalt månedskort, så det blir lettere å velge trikk, buss og tog istedenfor fly og bil.

Miljøpartiet De Grønne har også foreslått en rekke andre tiltak som gir færre forsinkelser, mer punktlighet og bedre vedlikehold og flere ekspressbusser over hele landet. Det er god og rettferdig miljøpolitikk i praksis

som er bra for lommeboken, og som får ned utslippene raskt. Stavanger og Oslo viser vei ved å satse på kollektiv og å kutte prisene, men det kan ikke være opp til byene eller fylkene alene.

Jeg kunne forstått at regjeringen, Høyre og Fremskrittspartiet stemte ned forslagene våre i dag om de hadde hatt noen egne forslag for å kutte utslipp fra transport og gjøre det enklere å velge kollektiv, men det har de jo ikke. Derfor har jeg lyst å spørre dem: Hvordan vil de da få bort utslippene fra transport? Hvordan vil de gjøre det enklere for folk flest å leve bærekraftig i hverdagen? Vi har ikke tid til at disse partiene holder flere festtaler om klimapolitikk når de stemmer ned klimatiltak dagen etterpå.

Med det tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Presidenten [12:22:14]: Representanten Lan Marie Nguyen Berg har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:22:29]: Et godt kollektivtilbud er viktig for denne regjeringen, enten det er med buss, bane, båt eller andre transportmidler. Det viktigste er å jobbe for et effektivt og helhetlig transportsystem der de mest attraktive transportformene også er de mest bærekraftige. Derfor er det også viktig å snakke om sykling og gange når vi snakker om bærekraftig mobilitet.

Jeg er opptatt av et godt mobilitetstilbud fordi jeg mener det er en viktig del av løsningen på flere av de utfordringene vi skal løse i samfunnet. Det gjelder innenfor både klima, miljø og bypolitikk, der vi er avhengig av et godt mobilitetstilbud for å nå nullvekstmålet, unngå unødig trengsel i trafikken og skape gode bymiljøer.

Ikke minst er jeg opptatt av mobilitetstilbudet fordi folk i hele landet er avhengig av det. De er avhengig av det for å dra på jobben, for å dra på skole, om de skal til legen eller andre aktiviteter. Mobilitet handler også om velferd og forskjeller.

Jeg er derfor glad for gode forslag fra andre partier, i dette tilfellet fra representantene i Miljøpartiet De Grønne, som har mange forslag. Det er ikke anledning til å gå gjennom de 20 omfattende forslagene på tre minutter, men jeg skal forsøke å oppsummere kort.

For flere av forslagene fra representantene ligger løsningen innenfor rammene av eksisterende strukturer og prosesser. Det er ikke riktig at det ikke finnes politikk på dette området. Vi har f.eks. byvekstavtalene, som er regjeringens viktigste tiltak i bypolitikken, eller arbeidet med Nasjonal transportplan, som flere har vært inne på. De viktigste prioriteringene må tas der, og der er reduksjon av vedlikeholdsetterslepet på jernbanen et viktig tema og et viktig tiltak for en nødvendig økning av driftsstabiliteten og punktligheten på jernbanen.

Andre forslag innebærer imidlertid å utfordre den eksisterende ansvarsdelingen i sektorene, som forslaget om nasjonalt reisekort. I den sammenheng er det også viktig å huske på at det er flere ting enn billettprisene som påvirker kollektiv- og bilandelen. Et attraktivt kollektivtilbud må også ha høy frekvens og god flatedekning, slik at man kan reise når man vil, dit man vil. Det avhenger ikke minst også av arealpolitikken og samarbeid mellom transportformene, slik at reisene blir mest mulig sømløse.

Den nåværende økonomiske situasjonen gir heller ikke handlingsrom for alle de gode forslagene. Da er det særlig viktig at vi først prioriterer de forslagene som er mest treffsikre, slik at det samlede mobilitetstilbudet kan løse de utfordringene og behovene vi ønsker at det skal løse, både for samfunnet og for menneskene som benytter seg av det.

Presidenten [12:25:21]: Det blir replikkordskifte.

Mona Fagerås (SV) [12:25:35]: Representanten Helleland var inne på at de nye fjerntogene ikke vil bli universelt utformet. Norske tog har altså inngått en kontrakt om innkjøp av nye fjerntog av typen Stadler til det norske markedet, og kontrakten ble inngått i februar. Til tross for tidligere lovnader fra Norske tog om universell utforming, har de altså valgt en løsning med to trinn for av- og påstigning. Togene skal utstyres med heis, riktig nok, men dette er ikke universell utforming, fordi det vil gjøre at rullestolbrukere fortsatt vil være avhengig av assistanse for å komme om bord på toget.

Ser Nygård forskjellen på universell utforming og tilrettelegging, og er ministeren fornøyd med denne avgjørelsen? Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, FFO, er ikke fornøyd. De reagerer sterkt. Norges Handikapforbund gjør det samme, og en samlet opposisjon har reagert.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:26:40]: Jeg er godt kjent med problemstillingen og har relativt nylig svart ut flere av representantene i svar til Stortinget.

Vi ønsker at jernbanesystemet i Norge skal være så universelt utformet som overhodet mulig, og derfor ønsker vi at togene våre skal ha trinnfri adkomst der det er mulig. Derfor er de togene vi har bestilt, de nye Flirt-togene, allerede levert med trinnfri adkomst fra standardiserte plattformer på 760 mm. Men det er en utfordring i Norge at vi har varierende plattformhøyde, og når det gjelder de togene som er fjerntog, er hele hovedpoenget at de togene bygges med en boggi, som gjør at man har høydeforskjeller inne i toget. Det har man valgt å løse på den måten at man har et flatt gulv inne i toget og sånn sett, nær sagt, universell utforming inni toget, men det har den baksiden at man ikke får til trinnfri adkomst.

Her er det altså ikke mulig å få det beste ut av to verdener. Det skulle vi gjerne ønske oss, men her har man altså valgt den løsningen som de fleste aktørene har pekt på, nemlig at man må ha fri tilgang inne i toget.

Mona Fagerås (SV) [12:27:45]: Jeg mener at kjøpet må stoppes. Vi kan ikke ha tog de neste 40 årene som ikke er universelt utformet. 40 år er lenge, og neste generasjon skal bruke toget mer. Da må alle være inkludert. FFO og Norges Handikapforbund sier at de kan vente to år. Hvorfor kan ikke ministeren vente to år da?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:28:16]: Utfordringen her er at vi i anbudsrundene ikke har fått noen respons fra togprodusentene som viser at vi klarer å få til denne typen fjerntog. Kravspesifikasjonene til Norske tog er basert på Jernbanedirektoratets oppdragsbeskrivelse, og det har ligget inne et krav om best mulig tilgjengelighet for alle reisende. Ingen togprodusenter leverte tilbud om tog med trinnfri adkomst, og det er en utfordring som ligger i det vi nå har mottatt.

Så er det som sagt slik at vi har en pågående prosess, hvor det skal være en endelig designfase, og vi ønsker selvfølgelig å inkludere brukerorganisasjonene i det arbeidet. Men her er det altså lagt størst vekt på muligheten for tilgjengelighet inne i toget, med trinnfrie soner, mens det da ikke er mulig å oppnå trinnfri adkomst, og det ville man uansett ikke oppnådd, fordi perrongene er i veldig varierende høyde, f.eks. på Bergensbanen.

Mona Fagerås (SV) [12:29:17]: Det er nå engang slik at hvis man ikke ber om trinnfri adkomst i anbudet, får man det heller ikke. Så jeg mener fortsatt at vi må stoppe dette kjøpet. De brukerne som dette er en aktuell sak for, sier at de kan vente to år. Derfor undrer det meg hvorfor ikke ministeren kan vente og stoppe kjøpet.

Det å stoppe et anbud vil selvfølgelig koste masse penger, men jeg mener at gevinsten i dette tilfellet, altså universell utforming de neste 40 årene, er verdt den prisen. Det kunne vært interessant å høre ministerens vurdering av hva en slik stopp ville kostet.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:30:11]: Å gå inn på konkrete kostnader knyttet til dette kan jeg selvfølgelig ikke gjøre her, men det vil selvfølgelig ha kostnader ved seg å avbryte kontrakter som er inngått. Det er uansett viktig å få med seg et hovedperspektiv her, og det er at dersom man fikk det – og jeg sier «dersom», for jeg tror det er svært tvilsomt om markedet ville kunne tilby det – ville man uansett ikke oppnå universell utforming, for det er ikke slik at alle perrongene i Norge har den samme standardhøyden. Så det å tenke at trinnfri adkomst løser alle utfordringer, er i hvert fall feil, og det er viktig å få med seg i denne debatten.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:31:06]: Mer enn 16 000 helt vanlige folk har skrevet under på et opprop for et nasjonalt månedskort til 499 kr, sånn at det blir enklere å velge trikk, buss og tog istedenfor bil og fly. Ofte er min erfaring at ministre er mer enn villige til å møte opp og motta langt færre underskrifter enn dette. Vi har spurt samferdselsministeren i flere omganger om han vil møte oss for å motta disse underskriftene, men ministeren har sagt nei.

Så mitt spørsmål er: Vil du være villig til å møte meg og motta disse underskriftene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:31:42]: Å motta underskrifter er ikke utfordringen her. Utfordringen her er nok at dette grepet ikke er så treffsikkert. I våre utredninger har vi sett på noe som ligner på dette, og vi mener at det er et lite treffsikkert tiltak. Etter all sannsynlighet er det ikke lønnsomt, og togselskapene vil ikke tilby nasjonal togbillett uten avtale om inntektskompensasjon fra staten. Det er en betydelig kostnad knyttet til å gjøre en sånn type tiltak. Det betyr ikke at man ikke på et tidspunkt kan velge å gjøre det, men jeg er veldig opptatt av at når vi nå skal lage en ny nasjonal transportplan hvor vi skal avveie ulike interesser, bør vi også finne de mest målrettede tiltakene for å få flest mulig folk om bord i kollektivtrafikken. Det er ikke gitt at det er kollektivkort eller -pris som er det eneste tiltaket vi skal satse på. Nå tror jeg heller ikke at representanten mener det, men det er i hvert fall viktig å ha med seg.

Presidenten [12:32:35]: Representanten Nguyen Berg skal få en ny replikk, men presidenten minner om at «du» og «dere» ikke er korrekt tiltaleform i stortingsalen.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:32:42]: Jeg er helt enig med ministeren i at det er mange andre tiltak som må gjøres for kollektivtransporten. Da vil jeg gjerne også ta opp det representanten før meg var inne på når det gjelder universell utforming, for jeg var tilfeldigvis byråd for miljø og samferdsel da det ble bestilt nye trikker i Oslo. Sporveien i Oslo hadde en ganske god prosess med brukerorganisasjonene nettopp for å få de beste løsningene og også kunne kreve det i anbudene. Det er riktig som ministeren sier, at det er ikke bare bare å få trinnfri adkomst, men det man har gjort i Oslo, f.eks., da vi fikk nye trikker som er universelt utformet, og der bl.a. Handikapforbundet var veldig fornøyd med prosessen, er at man har oppgradert stasjonene.

Mener ministeren at det er umulig å få universelt utformede tog i Norge, eller tenker han også at det er mulig f.eks. å oppgradere stasjonene sånn at plattformene kan komme i linje med togene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:33:41]: For det første er det veldig hyggelig å høre om erfaringene fra Oslo knyttet til trikken. Det er egentlig akkurat de samme erfaringene som regjeringen og staten har gjort seg knyttet til øvrige togtilbud, altså lokaltog og regiontog. Der har vi lyktes med det. Utfordringen her er at utstyret på fjerntog er annerledes. Det må være mer robust, de togene skal over høyfjellet. Derfor er det en annen type konstruksjon av togene som gjelder.

Det er selvfølgelig riktig som representanten sier, at det langsiktige målet er å få alle stasjoner universelt utformet. Så vidt jeg kan huske – jeg tar det litt på husken, så ikke arresterer meg på det – er det 40 av 360 stasjoner, eller noe sånt, tror jeg, som per i dag fullt ut tilfredsstiller dette kravet. Da skjønner representanten like godt som meg at det er en lang tidshorison før vi har det på plass. Det må dessuten ses i sammenheng med øvrige utbyggingsplaner, når man f.eks. skal bygge ut intercity og andre traseer.

Presidenten [12:34:36]: Replikskordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [12:34:43]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen og Frank Edvard Sve om billigere vei- og kollektivtrafikk uten bompenger (Innst. 426 S (2022–2023), jf. Dokument 8:203 S (2022–2023))

Presidenten [12:35:01]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [12:35:34] (ordfører for saken): Denne saken er et forslag fra Fremskrittspartiet om en stadfestelse av at utbygging av offentlige veier er et statlig ansvar, at veiene skal bygges uten bompenger, og at ingen bompenger kan brukes til andre samferdselstiltak.

Jeg vil takke komiteen for samarbeidet i saken. Senterpartiet er enig i at det er det offentlige som skal ha ansvaret for utbygging av offentlige veier, men det er også så langt vi kan strekke oss i å være så kategoriske som forslagsstillerne ønsker å være. Vi ønsker ikke å forby bruk av bompenger til andre formål som bedrer framkommeligheten for alle som bor i byen. Om folk kan sy-

kle eller ta buss til jobb, vil det bli færre biler på veiene, noe som igjen gir dem som faktisk trenger bilene, bedre plass. Samtidig er det viktig at man utviser moderasjon i bruken av bompenger, slik at bompengene ikke blir en urimelig belastning for den enkelte.

Jeg merker meg at Fremskrittspartiet ikke sier noe om hvordan dette skal finansieres, og det er vel kjernen i saken. Byvekstavtalene er allerede en målrettet sentralisering av midlene i Norge, men effekten er at midlene går til konkrete tiltak som bedrer framkommeligheten på en måte som er bra for miljøet og sparer dyrket mark. De reduserer også behovet for motorveiprojekter som vil legge beslag på enda mer penger.

En statlig fullfinansiering av alle veiprojekter i Norge vil kunne virke svært sentraliserende, da bompengene er med på å avlaste samferdselsbudsjett og tillater flere større utbygginger i hele landet. Det er naturlig at der det bor flest folk, blir det mest behov for nye veiinvesteringer. En ukritisk fullfinansiering vil gjøre det enda vanskeligere å realisere kritiske prosjekter rundt i landet, som Sørfoldtunnelene, vedlikehold av havner og farleder og Kløfta ved Alta.

Med dette forslaget ville det blitt enda vanskeligere å sikre god samferdsel i hele landet, og derfor stemmer Senterpartiet imot forslaget.

Trond Helleland (H) [12:38:32]: Det blir variasjoner over samme tema. Dette går da på bompenger som et ledd i å finansiere veiprojekter og ulike andre prosjekter, og det er Fremskrittspartiet imot, det vet vi. Vi er ikke imot. Vi ønsker å bruke bompenger som virkemiddel for å få bedre vei i Norge, for å få bedre sykkelveier, kollektivtrafikk og byutvikling, men det må gjøres en helhetlig vurdering, og tiltak som bidrar til økt bruk av kollektivtransport, sykkel og gange, må også bidra til økt framkommelighet for bilistene. Derimot er vi av den oppfatning at det må vises moderasjon i bruken av bompenger, slik at det ikke blir en urimelig belastning for den enkelte.

Regjeringen Solberg tok tak i dette, og det ble bevilget rekordmye til vei og byområder. Utbyggingen av norske veier har aldri tidligere vært så omfattende som den var i de åtte årene Erna Solberg var statsminister og Fremskrittspartiet stort sett hadde samferdselsministeren. Samtidig klarte vi å få etterslepet på riksvei ned fra 2015, for første gang på flere tiår. Solberg-regjeringen gjennomførte også flere tiltak for å redusere bompengandelen, slik at bompengandelen gikk ned, mens veiinvesteringene gikk opp. Under regjeringen Stoltenberg var bompengandelen på 40 pst. I 2019 hadde regjeringen Solberg redusert denne andelen til 28 pst. Jeg vet at i bl.a. representanten Sves hjemfylke ble så å si alle bomstasjoner fjernet før tiden, fordi det var en bevisst poli-

tikk å fjerne bomstasjoner og redusere bompengende-
len når det var mulig.

Vi ønsker altså økt satsing på samferdsel. Det må
først og fremst skje gjennom en offensiv satsing på tiltak
som får utslippene ned, flyten i trafikken opp, bompeng-
geandelen ned og livskvaliteten opp.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:40:58]: Bompengar har
ikkje vorte unntaket, bompengar har vorte regelen. Det
er det som er det store problemet som skjer no, at dette
berre auser utover, det vert berre meir og meir bom-
pengar. Belastinga på vanlege folk og næringslivet er no
vorten formidabel. Ein har eit prinsipp der det altså
ikkje er brukarane som på ein måte skal betale for seg,
ein brukar bilisten og næringslivet til å betale for kol-
lektivtransport og gåande/syklande når det gjeld gang-
felt osv. Her har det gått heilt utover alle støvelskaft.

I går var underteikna og Morten Stordalen i Trønde-
lag. Vi var inne på eit prosjekt på E6 nord for Trondheim,
der det er eit digert byggeri. Det er vegar i hytt og pine, og
det er midt i ein byggeplass. Der skal altså innbyggjarane
i området betale bompengar. Prosjektet er utsett, men
dei betalar bompengar på noko dei ikkje får. Til alt over-
mål gjeld bompengane på det prosjektet eit prosjekt
som allereie er bygd, og allereie er ferdig, men som fi-
nansierer eit bygg på E6 aust i Trondheim. Det er eit grelt
døme på korleis bompengar vert brukte til å finansiere
statlege prosjekt som innbyggjarane eigentleg ikkje har
noko med. Innbyggjarane vert plaga med noko dei ikkje
får nytte av, for dei finansierer noko heilt anna. Det ver-
kar ekstremt urettferdig for brukarane.

Underteikna har stilt spørsmål til statsråden. Stats-
råden har bl.a. svart at det ikkje er noko krav om å imø-
tegå ulempene til innbyggjarane. Eg skal ikkje gå meir
inn på svaret, men problemet er rett og slett at bompeng-
gar er vorte eit så stort problem for innbyggjarane og
næringslivet at det går utover alle støvelskaft.

Det er ikkje sånn at vi ikkje ønskjer eit betre kollek-
tivtilbod. Vi ønskjer det i heile Noreg, men staten burde
ha teke eit større ansvar for det. Finansiering er ikkje det
store problemet. Staten veltar seg i pengar. Ein hadde
over 1 000 mrd. kr i overskot i fjor. Det er ikkje eit pro-
blem. Det høyrer ut som vi er nøyde til å ta inn så my-
kje på ekstra straumutgifter fordi staten må ha meir pen-
gar; ein må ha til å betale offentleg velferd. Det er ikkje
pengar som er problemet. Problemet er at ein gjer dei
grepa som staten burde ha teke ansvar for, gjennom å
bruke bompengar, som er eit verktøy som har gått langt,
langt, langt utover det som var grunnlaget.

Eg veit at posisjonen heilt sikkert kjem til å seie at ja,
men då de var i regjering, vart det bompengar sånn og
sånn. Eg synest Trond Helleland svara veldig godt på det.
Vi har gjort alt vi kan for å få bompengendeandelen ned,

men det er prinsippet: Staten bør ta eit større ansvar for
å finansiere kollektivtilbodet, og staten bør også lage eit
spleiselag med fylka og staten for å finansiere statleg kol-
lektivdrift i langt større grad, i staden for at det er bom-
pengar og bilistane som skal gjere det.

Då tek eg også opp forslaga våre.

Presidenten [12:44:00]: Representanten Frank Ed-
vard Sve har tatt opp de forslagene han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [12:44:13]: I dag har vi en ord-
ning der regjeringen har inngått en avtale med de store
byene om at all transportvekst skal tas med kollektiv,
sykkel og gange – ikke privatbilisme. Dette kalles null-
vekstmålet. I dag er det likevel sånn at de byene som
faktisk klarer å redusere biltrafikken, taper penger. For
hva skjer når biltrafikken går ned? Jo, man får mindre
bompengainntekter, paradoksalt nok, og med mindre
bompengainntekter får byene mindre penger til å fi-
nansiere kollektivtransporten.

Akkurat dette skjedde i Bergen i 2016. De innførte
en rushtidsavgift som var kjempeeffektiv. Bilkøene ble
halvert over natten, men det førte til at byen tapte så
mye inntekter at man ikke lenger kunne finansiere By-
banen til Fyllingsdalen. Løsningen ble å sette opp flere
bomstasjoner for å finansiere Bybanen, og resultatet ble
tidenes største bompengepoprør i 2019.

Alt dette kunne vært unngått om man hadde gitt
mer støtte til kollektivprosjekter. Derfor mener SV at re-
gjeringen må gjøre det de har lovet i Hurdalsplattfor-
men, nemlig å sørge for at støtten til de store kollektiv-
prosjektene skal økes til minst 70 pst. Dette har de altså
lovet, men det ser ut til at det vil bli utsatt til 2030. Det
mener SV er en elendig idé, for vi trenger mer kollektiv-
transport for å nå klimamålene i 2030. Så vårt budskap
er: Nå må vi få mer penger til kollektivprosjekter. Byene
taper penger på å satse på kollektivtransport. Det er på
tide at alle er med på klimadugnaden.

Regjeringen har snakket om kollektivtransport,
men nå er det nok prat. Det er på tide å realisere både
klima- og kollektivløfter. Nå håper vi at regjeringen gjør
det som de allerede har lovet, og øker til 70 pst. – at de tar
70 pst. av regningen for store kollektivprosjekter.

André N. Skjelstad (V) [12:46:55]: Jeg har forståelse
for det representantene fra Fremskrittspartiet fremmer
som en sak. Der vi nok går i litt forskjellige retninger, er
i hvordan vi løser det med fylkesveiene. Det er godt
kjent at da Stoltenberg II-regjeringen overførte de tidli-
gere riksveiene til fylkene, ble ikke etterslepet akkurat
mindre av det. I den perioden satt jeg bl.a. på fylkesting-
et i det gamle Nord-Trøndelag. Vi brukte ganske mye
av de midlene vi hadde tilgjengelig på grunn av at vi
eide et kraftverk – faktisk opptil 200 mill. kr årlig – for å

komme i land med etterslepet av riksveiene som var overført fra bl.a. den rød-grønne regjeringen den gangen. Ikke noe av etterslepet rundt omkring i landet har blitt mindre av den grunn.

Jeg tror at en er nødt til å ha flere tanker i hodet samtidig. En av de tankene en er nødt til å se på, er bl.a. hvordan en løser dette med at når det er bompenger som er grepene mange plasser, må en ha lengre nedbetalingstid på de veiene enn det en har i de mer sentraliserte områdene i landet, nettopp for å komme i land med etterslepet, for etterslepet er stort. Mange av veiene har det ikke vært gjort noe med på mange, mange tiår, og på enkelte av veiene som er i mitt område, har det vel faktisk knapt vært gjort noe siden tyskerne anla dem under krigen.

Det klart at her har vi et etterslep. Vi er alle enige om at vi skal ha et godt kollektivtilbud, også i de store pressområdene. Samtidig må det også være fylkesveier som er framkommelige, for framkommelighet med de kjøretøyene vi har i dag, er vidt forskjellig fra det jeg nettopp pekte på, som tyskerne brukte for omtrent 80 år siden. Dette er en utfordring, og derfor er det mange plasser hvor en er nødt til å se på bomløsninger, men det må være forskjellig når det gjelder innkrevingstiden. Per i dag er det 15 år. Det er altfor kort tid ute i distriktene fordi det ikke er så mye trafikk.

Et eksempel på en mindre trafikkert vei er Skarnsundbrua, som ble anlagt i 1992, og ble nedbetalt før tiden. Det er en mulighet for at sånne ting kan skje, også rundt omkring i distriktene, men jeg tror at vi er nødt til å ha en litt annen type inngang til dette. Det er ikke svart-hvitt. Jeg tror at vi er nødt til å være villige til også å bruke bomløsninger, men på en litt annen måte enn det vi gjør i dag.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:50:07]: Stortinget har gjennom en årrekke og ved ulike politiske flertall besluttet å utbygge riksveinettet gjennom Stortingets behandling av de årlige statsbudsjettene. Det er en lang praksis i Norge med bompenger som supplerende finansiering utover de offentlige bevilgningene. Dette har bidratt til raskere realisering av mange viktige samferdselsprosjekter. Det er et grunnleggende prinsipp at spørsmålet om bompengennevning skal bygge på lokalpolitiske beslutninger og initiativ, og jeg mener det er viktig at lokale myndigheter fortsatt har en mulighet til å bidra til utvikling av riksveinettet gjennom bruk av bompengefinansiering.

Under den forrige regjeringen, der Fremskrittspartiet hadde samferdselsministeren, ble § 27 i veiloven endret ved at det ble en egen bestemmelse for bompengefinansiering i byområdene. Der ble det åpnet for et mer fleksibelt takstsystem med tids- og miljødifferensiering. I byområdene kan de bompengefinansierte bypakkene

ha både finansieringsformål og trafikkregulerende formål. Denne utviklingen har skjedd i tråd med byområdenes ønsker, og dette er viktig for de byområdene som har nullvekst som målsetting, bl.a. gjennom ordningen med byvekstavtaler. Jeg mener det er viktig at lokale myndigheter fortsatt skal ha denne muligheten til å bruke bompengeordningen som et virkemiddel for utvikling av byområdene på kort og lang sikt.

Gjennom rammetilskudd til fylkeskommunene og ulike tilskuddsordninger for byområdene gir staten et betydelig statlig bidrag, som kan brukes til investeringer i og drift av kollektivtransport. Staten setter ikke som vilkår at byområdene som får statlig tilskudd, skal ha bompengefinansierte bypakker, men det er imidlertid et faktum at slike bypakker både bidrar med økt finansieringssevne og virker restriktivt mot biltrafikk.

Det ble for flere år siden åpnet for at bompengeneinkter også kan benyttes til drift av kollektivtransport, og det er fortsatt strenge kriterier for den typen bruk. Jeg mener at det er viktig at lokale myndigheter også framover skal kunne innrette bypakkene slik at det er mulig å finansiere investeringer i og drift av kollektivtransport med bompenger, gitt at det oppfyller de kriteriene som er satt.

Så var representanten Sve innom et prosjekt. Jeg antar at det er Ranheim-Værnes han snakker om, men jeg er ikke helt sikker. I så fall er det et prosjekt i regi av Nye veier, og der ble det fremmet en bompengeproposisjon av en regjering der Fremskrittspartiet hadde statsråden. Det prosjektet må han i så fall ta et betydelig medansvar for, for modellen er jo slik at Nye veier beslutter selv, med sitt selskapsstyre, hvordan man skal ha framdrift på prosjektene. Det er det som Stortinget i sin tid har ønsket med det selskapet.

Presidenten [12:53:12]: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:53:25]: Eg registrerer at dagens samferdselsminister er veldig oppteken av forhistoria og tidlegare regjeringar. Han burde kanskje hatt litt meir merksemd på at han faktisk skal styre landet i dag, som minister, og utfordringane som er innan samferdsel bør ein ta fatt i når ein er samferdselsminister. Men det var ikkje det eg skulle stille spørsmål om.

I vårt forslag punkt tre har vi eit område som går på statleg medfinansiering av kollektivprosjekt og andre prosjekt, der også fylkeskommunen vil vere part, utan bompengar. Det er ein viktig del, for ein treng kollektivtilbod i heile Noreg; det er ikkje berre i byane ein treng det. Ein treng også stimuli for å kunne få meir kollektivtilbod i heile Noreg.

Spørsmålet er: Vil samferdselsministeren bidra til å kunne få til ei sånn ordning, der ein kan gje tilskot til

f.eks. fylkeskommunane, som då kan auke si kollektivsatsing i distrikta og i byane – utan bompengar?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:54:25]: Det er jo slik det norske systemet fungerer: Vi finansierer fylkeskommunene med rammefinansiering. Likevel mener vi det er best at fylkeskommunene selv gjør sine prioriteringer og sine valg. Dersom de ønsker å satse på billigere kollektivtransport, kan de gjøre det. Det er også slik at i de fylkeskommunene som har store byer, og hvor det er byvekstavtaler, er staten inne med enda mer penger, bl.a. penger til å redusere prisene på kollektivtransport. I tillegg har denne regjeringen lagt til rette for at vi får gratis ferger en rekke steder, og vi har også redusert prisene på fergene.

Regjeringen gjør altså ulike tiltak som bidrar i den retningen – så det er sann sett ikke så nyvinnende, det representanten foreslår – men vi har ingen tanker om å gå vekk fra de modellene som foreligger p.t.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:55:12]: Det med gratisferjer er fornuftig – berre dei held fram med å vere gratis og ein no ikkje må begynne å betale igjen, fordi fylkeskommunane vert så sveltetfor økonomisk at dei er nøydd til å innføre betaling igjen. Vi får sjå kva som skjer.

Vårt poeng er at det ikkje må vere sann at det berre er med byvekstavtalar, og berre i kombinasjon med bompengar, ein kan gå inn og gjere tiltak for å få auka kollektivtilbodet og vegbygginga. Det som er litt av poenget med forslaget vårt, er at ein burde kunne gå inn og gje tilskot til avtalar eller vekstavtalar innanfor kollektiv og anna utan at det er bompengar. Det verkar dessverre som det må vere ein avtale med bompengar, at bilistane skal betale for kollektivtransporten, for at ein i det heile skal gå inn med pengar.

Spørsmålet er: Vil ministeren kunne sjå på ei tilskotsordning, jf. punkt tre i framlegget vårt, som ville kunne stimulere til meir kollektivtilbod i heile Noreg, også vegutbygging, utan bompengar, i samarbeid med for eksempel fylkeskommunen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:56:12]: Det er sann i dag at vi er inne i tilskuddsmodeller hvor det ikke er et uttrykkelig krav om at det må være bompengefinansiering. Den ordningen vi har som bl.a. Bodø og noen flere byer er aktuelle for, er basert på den typen tilnærming, så det er ikke nyvinnende sann sett. Samtidig er det riktig, som jeg sa på talerstolen i stad, at når man har bypakker, og man også har bompenger i dem, vil det være bilrestriktive tiltak. Disse byene vil også måtte forplikte seg til nullvekst. Derfor er det et viktig grep som veldig mange velger å bruke.

Mona Fagerås (SV) [12:57:00]: Jeg er en smule bekymret – bekymret på vegne av framtidens kollektivtransport og framtidens bypakker og byvekstavtaler.

Vi vet at bedre kollektivtrafikk er helt avgjørende for å nå klimamålene våre. Derfor var det trist å lese anbefalingene til transportetatene som kom på dette området like før påske. De anbefaler å kutte i bevilgningene til byvekstavtalene i Tromsø, Kristiansand, Buskerudbyen, Nedre Glomma og Grenland, og de anbefaler en nedskalering av planene om tilskudd til kollektiv til de minste byområdene.

Jeg mener vi hadde trengt en ny anbefaling om kollektivtransportsatsing som faktisk gjør at vi når klimamålene våre. Er ministeren enig med meg i det, og vil ministeren, som transportetatene, kutte i byvekstavtalene, eller vil han ikke?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:58:01]: Jeg skjønner selvfølgelig at det er interessant å utfordre oss på de innspillene som har kommet i Nasjonal transportplan, men la meg i hvert fall først minne om at det er en del av prosessen. De svarer opp ut fra samfunnsøkonomisk nytte, gitt de ressursene eller teoretiske rammene som de får seg forelagt. Så har vi også bedt om ytterligere tilbakemeldinger knyttet til hvordan vi skal kunne følge opp klimamålene våre. Derfor er kollektivtrafikk et veldig viktig element inn i denne NTP-prosessen, men det vil ikke stå alene. Det å nå klimamål samlet sett vil være svært viktig for regjeringen når vi skal legge fram en ny nasjonal transportplan.

Kollektivtrafikk er viktig, og byvekst er viktig, men vi har ennå ikke gått inn i detaljene på det. Nå har vi dette ute på høring, og det skal være en ekte demokratisk prosess, hvor fylkeskommunene og de store byene faktisk får uttale seg om hva de mener om det som nå foreligger fra våre etater.

André N. Skjelstad (V) [12:59:13]: Kollektivtrafikk er selvfølgelig viktig rundt pressområdene og også i andre deler av landet, men det er ikke i alle deler av landet man har så store muligheter rundt det, og da havner man fort på fylkesveiene. Som jeg også sa i innlegget mitt: Man har den samme nedbetalingsnormen også på de veiene som man har rundt de store byene.

Vil statsråden være villig til å se på om det kan være en annen type regelverk på det – der det ikke er så stor trafikkbelastning, men der det selvfølgelig blir en vesentlig høyere belastning på bilistene eller innbyggerne ved at en skal betale ned dette på lik tid med mindre transport? Kan det da være en mulighet for å forlenge nedbetalingstiden der kontra det som er gjeldende i dag, dvs. at man har en tosidig nøkkel: én nøkkel som gjelder fylkesveiene, og én nøkkel som rettes inn mot nullvekstmålet i byene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:00:12]: Vi gjør våre utredninger og vurderinger inn mot NTP-en. Vi har ingen umiddelbare planer om å endre på regimet rundt bompenger. Dette avhenger av lokalpolitiske valg og handlinger lokalt. Det må være et lokalt initiativ for å gjennomføre bompengeprosjekter, og da må de lokale partene ta hensyn til belastninger i prosjektene – hvor store belastninger det blir for innbyggerne i området, og hvordan man ser på finansieringsevnen. Så er det vi her som til slutt tar stilling til proposisjonene.

Vi har ingen umiddelbare planer om å endre på hvordan vi innretter bompengepakker mellom by og distrikt, men det er allerede noen forskjeller i dag, som jeg har vært inne på i mitt innlegg.

Presidenten [13:01:03]: Replikskordskiftet er dermed omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil sakene nr. 9 og 10 bli behandlet under ett.

Sak nr. 9 [13:01:16]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Bård Hoksrud, Tor André Johnsen, Helge André Njåstad, Bengt Rune Strifeldt og Morten Stordalen om et statlig vedlikeholdsprogram for fylkesveinettet (Innst. 449 S (2022–2023), jf. Dokument 8:193 S (2022–2023))

Sak nr. 10 [13:01:42]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Kirsti Bergstø om ta vare på veiene vi har (Innst. 374 S (2022–2023), jf. Dokument 8:182 S (2022–2023))

Presidenten [13:01:59]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:02:28] (ordfører for sak nr. 9): Det har vært en glede å være saksordfører for denne viktige saken om bedre å vedlikeholde fylkesveinettet i landet vårt. Den har også en klar sammenheng med den andre saken som presidenten nå refererte, om

å ta vare på veiene våre generelt. Jeg skal snakke for begge to, da min dyktige kollega Kirsti Leirtrø dessverre ikke har mulighet til å være her i dag.

Det som er hovedpoenget, er at vi over år i Norge har bygd opp et stort veinett i landet vårt, og i et land som er så langstrakt som det Norge er, med både fjord og fjell, er det egentlig ganske fascinerende hvordan vi har klart å bygge opp det flotte veinettet både på riksvei og på fylkesvei. Da må vi selvfølgelig ta vare på de verdiene, den veikapitalen vi har. Det handler om at folk skal komme seg på jobb, at familier skal kunne leve hverdagsliv, og ikke minst at industrien og næringslivet skal ha god infrastruktur.

Da må vedlikeholdet være en av våre hovedoppgaver i en moderne transportpolitikk. Derfor er det så gledelig at vi i denne saken har hatt et godt samarbeid i komiteen, og vi har fått samlet oss om noen viktige, viktige prinsipper som vil være med og gi en tydelig retning for transport- og infrastrukturpolitikken framover.

Vi merker oss den klare intensjonen med disse forslagene, om at vedlikehold må prioriteres høyere, og det gis et tydelig signal her fra komiteen om at det arbeidet vil bli en del av den kommende nasjonale transportplanen. Det sikrer et framkommelig og trafiksikkert veinett. For fylkesveienes del vet vi, bl.a. gjennom tall fra Trygg Trafikk, at det dessverre er slik at antallet dødsulykker der er høyere per kjørte kilometer enn på andre deler av veinettet vårt. Det at fylkesveiene nå får et særskilt engasjement for seg, mener vi derfor er viktig også for liv og helse.

Hvis jeg skal tale litt på vegne av regjeringspartiene, er det slik at vi har en tydelig formulering i Hurdalsplattformen. Den dreier seg om nettopp vedlikeholdsprogrammer, så vel på riksvei som at vi skal ha et vedlikeholdsprogram for fylkesveiene som skal utformes i lag med fylkeskommunene. Det er de prinsippene som det er så gledelig at vi får en tilslutning til, og med det vil jeg anbefale tilrådommen som Arbeiderpartiet er en del av, og som også støttes av Høyre, Senterpartiet – naturligvis – og SV og Venstre, så der kan det bli et veldig godt flertall fram mot NTP.

Til slutt: Vi var i Agder, i presidentens hjemfylke. Vi besøkte GE i Lindesnes. Det investeres nå mer i fastlandsindustrien enn noen gang. Vi trenger industriveier, og fylkesveinettet er en del av dem.

Trond Helleland (H) [13:05:51]: Fylkesveiene er viktige hverdagsveier for arbeidstakere og familier og viktige industri- og næringsveier for verdiskaping i hele landet. Vi har altså mer fylkesvei enn man trenger for å kjøre rundt ekvator – det er ca. 44 000 kilometer fylkesvei i Norge. I 2009 var det 27 000 kilometer fylkesvei. Det var ca. 28 000 kilometer riksvei, men regjeringen

Stoltenberg syntes det var smart å overføre ca. 18 000 kilometer riksvei til fylkene. Det som ikke var så smart, var at det ikke fulgte noen spesiell ekstra finansiering med dette.

Nå ser vi av regnskapene for fylkeskommunene at Viken har et overskudd på 2 mrd. kr, Vestland har 1,8 mrd. kr, og flere fylker har opp mot 1 mrd. kr. Det er jo også et ansvar for fylkene å ta tak i dette og faktisk prioritere vedlikehold og drift av sine veier, så får vi heller ta diskusjonen om hvorvidt det er en hensiktsmessig inndeling, når vi kommer til NTP.

Det vi er enige om, er at dette er noe som en faktisk må prioritere høyere. Jeg kan jo si at mens jeg satt på plassen min, fikk jeg en tekstmelding fra Viken fylkeskommune som kunne opplyse om at de skulle ha veiarbeid utenfor huset mitt og oppgradere rekkverket i løpet av juni – så det skjer jo noe rundt omkring, og det er bra. Uansett vet vi at fylkesveiene har fått et stort etterslep, og det ble også påpekt ganske kraftig fra Riksrevisjonen så sent som i går at det er et etterslep som er for stort. Det må vi finne en måte å gjøre noe med på.

Vi er enig med et bredt flertall her om at det er viktig faktisk å få en helhetlig og forpliktende plan for å redusere etterslepet på riksveier og fylkesveier, i samarbeid med fylkeskommunene, og at det blir en del av Nasjonal transportplan. Så da har vi ca. ett år igjen før vi skal diskutere NTP, og jeg håper at det ikke blir en NSP – altså en nasjonal spareplan – men at det blir en nasjonal transportplan.

Erling Sande (Sp) [13:08:27] (leiar i komiteen): Vegane våre er jo den viktigaste åra for transport i samfunnet vårt. Vi kjem ikkje nokon stad utan vegar. Dette gjeld ikkje berre for dei fleste av oss ved vanlege aktivitetar – å køyre til jobben, til skule og fritidsaktivitetar osv. – men ikkje minst gjeld det for næringslivet, som er avhengig av leveransar inn og ut av bedriftene. Det gjeld òg betydninga vegane har for beredskapen vår, f.eks. uttrykkingskøretøy som må fram fort. Dårleg vedlikehald av desse vegane påfører kvart år samfunnet vårt store kostnader i form av slitasje på køyretøya våre, på utstyr, forseinkingar i leveransar og mange trafikkulykker.

Satsing på drift og vedlikehald av det vegnettet vi har, fører kanskje ikkje med seg glamorøs snorklipping, kakeeting eller korpsmusikk, men det er minst like viktig. Tek vi ikkje vare på det vi har i dag, aukar kostnadene dersom vi skal ta det igjen som etterslep. Vi veit òg at dei klimaendringane som vi no begynner å sjå konsekvensane av – meir nedbør, fleire ras, meir flaum – tærer på vegnettet vårt og gjer at det er heilt sentralt å satse på vedlikehald og førebygging. Dette er jo heile bakteppet for at Senterpartiet og Arbeidarpartiet har gjeve dette ein spesiell plass i regjeringserklæringa si. Det er bak-

grunnen for at ein òg har følgd opp ved å prioritere dette området gjennom budsjettet.

Desse to sakene viser eigentleg at det er ganske brei semje om dette, og at det er utolmod på feltet. Det er gledeleg, for det er eit viktig felt. Så er det sånn at som i så mange andre saker på vårt område kjem ein ingen veg her heller utan midlar, utan satsing, utan kroner. Det er i dei årlege budsjetta dei kronene må kome. Det forpliktar oss alle – litt uavhengig av parti. Samtidig er det også slik at når det gjeld dei vegane som fylka har ansvaret for, vil den fylkeskommunale økonomien vere ganske viktig for i kva grad ein klarer å vedlikehalde vegnettet sitt. Då klarer eg ikkje heilt å la vere å nemne at då vi drøfta det fylkeskommunale budsjettet her i denne salen, la jo både Framstegspartiet og Høgre inn betydelege kutt, milliardkutt, for fylkeskommunane. Det er klart at det blir færre tekstmeldingar til representanten Helleland og oss andre om at det skjer vedlikehaldsarbeid, dersom ikkje fylka har dei økonomiske musklane til å ta vare på infrastrukturen sin.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:11:43]: Heilt sidan 2010, då vi fekk katten i sekken frå Senterpartiet og Liv Signe Navarsete som statsråd, samferdselsminister, og ein overførte dei gamle riksvegane til fylka, har vi hatt eit formidabelt vedlikehaldsetterslep i heile Noreg på fylkesvegane, men også på riksvegane.

Når eg høyrer på debatten rundt trafikktrygging og vedlikehald og vi diskuterer det dramatiske fjoråret med 118 drepne i trafikken, dreier alt seg om at ein skal ta det igjen, og ein må ta det i NTP. Det er i NTP det skal skje. Hjelper det for dei som mistar livet sitt i trafikken om nokre månader, nokre veker, eit halvt år? Kvifor er det ingen frå regjeringspartia, og også Høgre, i denne salen som er villige til å ta fatt i dei utfordringane som gjeld å ta igjen vedlikehaldet på 44 000 km med fylkesvegar? Det er heilt riktig som Sandtrøen sa, at det faktisk er fleire dødsulykker og ulykker generelt per meter på fylkesvegane enn på andre vegar. Då burde vi jammen ta fatt i det.

I debatten om så viktige saker kunne eg ha vore freista til å seie at det i mange samanhengar er omtrent like interessant å sjå på måling tørke, men eg skal ikkje seie det. Det er faktisk slik at det er trist når det ikkje er noka framdrift og noko innhald i desse sakene. Alt skal over i NTP.

Eg vil tru på at det kjem veldig mykje i ein tiltakspakke for fylkesvegnettet i NTP, men frå samferdselsministeren vert det signalisert at det vert ein blåmandag for kommunane. Det stod å lese i aviser at dette kjem til å verte ein nedtur. Ein får ikkje ting igjennom, slik ein trudde. Trur vi då verkeleg at vi får eit slikt mantra om ei kraftig satsing på vedlikehald på fylkesvegnettet? Eg trur ikkje det. Eg trur dessverre det heller vert Helleland som

får rett: Det vert ikkje ein NTP, det vert ein sparepakke. Det kan fort verte det, men eg håpar ikkje det, for dette er ei av sakene som vi faktisk er einige om i komiteen. Eg oppfattar det slik at vi er einige.

Dette er ei sak som vi burde kunne sette stampelet vårt på, peise gjennom i komiteen og gje ei bestilling til regjeringa om fortgang før NTP og for å få gjort noko med vegbanar som står for nesten 30 pst. av dødsulykkene – men vi er altså ikkje villige til å gjere det. Vi skubbar det framføre oss. Det er NTP som skal ordne det. NTP skal ordne det, ikkje vi. Det er ikkje vi som skal gjere det, det er NTP.

Vi fremjar framlegget vårt. Eg hadde håpt ein kunne fått det gjort no, og det burde ha vore gjort – av respekt for alle som har vore i ulykker og dødsulykker i trafikken.

Presidenten [13:14:51]: Representanten Frank Edvard Sve har tatt opp det forslaget han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [13:15:06]: I går kom Riksrevisjonen med en ganske så nedslående rapport. Dårlige veier og glatt vinterføre medfører rundt 30 dødsulykker i Norge hvert eneste år. Det at veistandard medvirker til så mange dødsulykker hvert år, er uakseptabelt, sier riksrevisor Karl Eirik Schjøtt-Pedersen.

Nok en gang føler jeg behov for å gjenta mitt budskap fra Stortingets talerstol: Vi er nødt til å vri de store summene bort fra firefelts motorveier og over til å ta vare på de veiene vi har, altså vedlikehold av riks- og fylkesveier. Hvis en hadde nedskalert unødvendige motorveiprojekter og heller utbedret eksisterende vei og sørget for mer trafiksikre veier, ville en jo fått mye, mye mer igjen for pengene, samtidig som det er det rette å gjøre for miljøet.

Når det brukes så store summer på gigantiske motorveier, betyr det også mindre penger igjen til f.eks. rassikring og til å ta vare på de veiene vi har, som jo er det viktigste for folks hverdag.

Farlige strekninger som kan medføre konflikt mellom myke og harde trafikanter, er viktig å utbedre, og etterslepet på vedlikehold vokser og vokser for hver eneste dag. Desto viktigere er det å ta vare på og utbedre de veiene vi har, framfor å bygge nye motorveier. Det betyr mer penger til flere veier i hele landet som vi er så glad i. Likevel prioriteres altså utbygging av svære og dyre firefelts motorveier med 110 km/t på strekninger der to- og trefeltsvei med midtdele og 90 km/t hadde vært tilstrekkelig.

Det koster å vedlikeholde, men det er mye dyrere å la være. Jo lenger en venter på vedlikehold – dette vet alle som har et hus – desto større blir regningen. Det er en stor samfunnsøkonomisk gevinst ved å vedlikeholde infrastrukturen.

Det er tverrpolitisk enighet om at det trengs mer penger til vedlikehold, men fortsatt er det lite som skjer. Det trengs en regel som forplikter politikerne til å bruke tilstrekkelige midler hvert år på å redusere vedlikeholdsetterslepet til et fornuftig nivå. Det er på tide at det blir minst like populært å klippe en snor for å ta vare på eksisterende veier som det er for å åpne nye, kostnadsoverskridende veiprojekter.

Til representanten Helleland: Jeg håper det ikke blir en nasjonal ønskedrømplan.

Jeg tar opp de forslagene SV er med på.

Presidenten [13:18:09]: Representanten Mona Fagerås har tatt opp de forslagene hun refererte til.

André N. Skjelstad (V) [13:18:22]: Det er bra at vi er enige om noe: at vedlikehold må prioriteres. Det er sånn at mye av det næringslivet vi skal bygge opp framover, vil komme ute i distriktene, gjerne i tilknytning til en fylkesvei. Hvis vi ønsker at de samfunnene skal være levende, tror jeg det er helt nødvendig å tenke nytt om vei, for det er sånn som representanten Sandtrøen sa: Ulykkesstatistikken for fylkesveiene er langt høyere enn for de andre – for det er ikke gul midtstripe, det er smalt, og det er dårlig.

Komiteen var nylig i Agder. Jeg ble i grunnen imponert over fylkesveiene der i forhold til både min del av landet og nordover og Vestlandet. Det må jeg få lov til å si. Hadde det vært så pass gode fylkesveier i resten av landet, tror jeg at jeg skulle vært fornøyd.

Jeg kunne også ønske meg en sånn tekstmelding som representanten Helleland fikk, da hadde jeg blitt veldig glad. Hadde jeg fått en sånn type tekstmelding, om at de hadde gjort noe med tidligere rv. 720, nåværende fv. 720, ja, da skulle jeg virkelig ha notert det i kalenderen. Det finnes en god del av dem.

Heldigvis fikk i hvert fall forrige regjering, med påtrykk fra Venstre, til at vi fikk muligheten til å utrede og planlegge gjennom sams vegadministrasjon. Det er i hvert fall et positivt trekk i dette, for det kan gjøre det enklere å sammenfatte hvordan vi gjør det, og hvordan vi bygger og vedlikeholder fylkesveiene framover.

Det merkverdige når en tenker på dette, og i en litt større sammenheng, er: Hvor mange hull i veiene kunne vi ikke ha fylt igjen hvis vi ikke hadde kjørt regjeringens reverseringspolitikk? Det hadde blitt mange meter med vedlikehold av vei. Hvis vi ikke hadde kjørt det løpet som Senterpartiet dessverre fikk gjennomslag for, da hadde det kanskje gnistret litt av fylkesveiene. Dessverre er det ikke sånn. En er også nødt til å ta inn over seg at Senterpartiet innimellom kommer i regjering og skal reversere, og da blir det ikke så gode fylkesveier som en del av oss hadde håpet.

Så får vi tro at Senterpartiet ser lyset i løpet av perioden og faktisk er med på å prioritere det de gjorde i forbindelse med sin regionreform – de gjorde riksveier om til fylkesveier i 2010. Jeg håper, men jeg er svært usikker med tanke på denne debatten. Vi er enige om at vi gjerne skal vedlikeholde mer, men vi får se hvordan det blir løst. For vår del skal vi i hvert fall heie på det og bidra til at det kommer i mål.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:21:32]: Innenfor veipolitikken er det å ta vare på de veiene vi har, noe av det aller viktigste vi kan gjøre. Jeg er glad for at representanter fra Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet har fremmet representantforslag om dette, og at de også mener det er viktig å ta vare på veiene vi har.

Regjeringspartiene har i sin politiske plattform, Hurdalsplattformen, sagt at vi skal utarbeide en helhetlig og forpliktende plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet på riksveier og fylkesveier i samarbeid med fylkeskommunene. Jeg er fornøyd med at et stort flertall i transport- og kommunikasjonskomiteen stiller seg bak disse punktene i forslaget til vedtak i sak nr. 10.

Som jeg skriver i mine brev til komiteen i sakene, er vi allerede godt i gang med oppfølgingen av disse punktene, og de vil etter planen inngå i kommende stortingsmelding om Nasjonal transportplan, som regjeringen har besluttet å legge fram våren 2024. At en nesten samlet komité stiller seg bak dette vedtaket, lover godt for videre prioritering av vedlikehold, fornyelse, oppgradering og mindre investeringer i veiinfrastrukturen rundt omkring i det ganske land i årene som kommer. Dette handler om de mange små tiltakene som ikke har egen budsjettomtale, som ikke, som flere var inne på, skaper de store overskriftene, og hvor det kanskje ikke klippes noen snor når de er ferdige, men som i sum er nødvendige for å kunne ta igjen vedlikeholdsetterslep og gi folk en bedre og tryggere vei.

Denne regjeringen har tydelig prioritert drift og vedlikehold – sist ved å øke bevilgningene til drift og vedlikehold med 1,2 mrd. kr i forslaget til revidert statsbudsjett. Det var allerede økt med 1 mrd. kr i det opprinnelige budsjettet. Det er et veldig tydelig signal om at vi må ta vare på veiene vi har.

Med forslaget vil Statens vegvesen kunne utføre betydelig mer vedlikehold i 2023 enn det som i utgangspunktet var planlagt. Samlet sett er vi nært et nivå der vi vil kunne forhindre nytt forfall på norske riksveier i år. Det er det verdt å merke seg.

Jeg er opptatt av at vi må ha et godt kunnskapsgrunnlag for det videre arbeidet fram mot Nasjonal transportplan. Når det gjelder fylkesveinettet, har Samferdselsdepartementet gitt Statens vegvesen i oppdrag å koordinere en kartlegging av tilstanden på fylkesveinet-

tet i samarbeid med fylkeskommunene. Jeg vil understreke betydningen av samarbeid med fylkeskommunene, som etter regionreformen fra 2020 har en egen organisasjon som forvalter fylkesveinettet.

Oppsummert: Det er ikke slik som noen forsøker å hevde, at alt skal skje i forbindelse med NTP. I NTP-en skal det prioriteres, men vi gjør selvfølgelig tiltak hele tiden, som f.eks. den tunge prioriteringen av drift og vedlikehold i revidert nasjonalbudsjett.

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:24:37]: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:24:50]: Underteikna og resten av Framstegspartiet er opptekne av at det skal skje noko, og at det faktisk vert ein effekt av å få eit statleg program for å styrkje vegvedlikehaldet på både riksvegane og fylkesvegane. Når vi høyrer at mange fylkeskommunar har milliardbeløp i overskot, er det kanskje nødvendig å ha ein forpliktande plan og eit forpliktande samarbeid som sikrar at pengane ikkje vert brukte på heilt andre ting, men at dei faktisk vert brukte på å ta ned vedlikehaldsetterslepet på vegane.

Vil samferdselsministeren sørge for at det vert ein forpliktande plan og eit krav til fylkeskommunane om at når det kjem ein plan for å ta ned vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegnettet, vert det øyremerkte midlar, som hindrar fylkeskommunane i å leggje pengane under hovudputa, og som gjer at dei pengane faktisk vert brukte til å ta ned vedlikehaldsetterslepet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:25:42]: Vi setter ikke nå i gang planprosesser uten å ha som hensikt å kunne bidra til å redusere etterslepet. Det er jo hele poenget. Det er komiteen enig om, og det tror jeg også at de fleste i denne salen er enige om – og det er regjeringens politikk. Likevel, å gå derfra til nå, over bordet, å si at det vil være en øremerket tilskuddsordning, er å gå for langt. Jeg tror på lokaldemokratiet, jeg tror at fylkeskommunene er best i stand til å gjøre sine prioriteringer, både mellom sektorer og når det gjelder hvilke veistrekninger de skal prioritere. Det er et poeng at vi skal lage en slik plan sammen med fylkeskommunene, og det er et poeng at fylkeskommunene skal forplikte seg til noe, men det må være hva de spiller inn, og hva de legger vekt på, som man skal forplikte seg til – ikke hva staten eventuelt måtte ønske å bestemme.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:26:26]: Det er litt der problemet ligg. Eg kan bruke mitt eige fylke som døme. Fylkesordføraren er frå Arbeidarpartiet, og varaordføraren er frå Senterpartiet. Fylket har gått med over 900 mill. kr i overskot dei siste fire åra, men dei truar li-

kevel no med å kutte brutalt i ferjedrifta og innføre betaling på gratisferjene igjen og å kutte brutalt i kollektivtilbodet. Dei har heller ikkje pengar til vegvedlikehald. Samtidig har dei altså enorme overskot.

Forstår samferdselsministeren at det er nødvendig å instruere fylkeskommunane og hans eigne fylkesordførarar til å bruke pengane frå staten som er tiltenkt f.eks. å ta ned vedlikehaldsetterslepet, når ein kan sjå at fylkeskommunane legg pengane under hovudputa i staden?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:27:14]: Prinsipielt sett er jeg tilhenger av lokaldemokratiet, jeg er tilhenger av at vi har folkevalgte organer som gjør sine egne prioriteringer. Jeg har også tillit til at fylkespolitikere, enten de har den ene eller den andre politiske hatten, er i stand til å gjøre riktige valg på vegne av sine innbyggere. Det må vi kunne legge til grunn når vi tror på lokaldemokratiet, og det gjør i hvert fall jeg. Hvilke tanker representanten Sve har om det, vet ikke jeg, men han har vært fylkespolitiker i mange år, så jeg antar at han også mener at fylkespolitikken er viktig, og at fylkespolitikkerne bør ta egne beslutninger.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:27:45]: Det er bra eg fekk ein replikk til. Ja, det er riktig at eg nok er den som har sete lengst i fylkespolitikken i Møre og Romsdal, i snart 20 år. Som fylkespolitikar har eg hatt eit mantra om å bruke dei pengane som fylket får, til å gje flest mogleg tenester til innbyggjarane – ikkje leggje dei i store lad. Eg meiner framleis at det er viktig at regjeringa følger opp det komiteen no er ganske samla om, å få ned vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegnettet. Eg høyrer òg statsråden seie at han ønskjer å ha ein forpliktande plan for dette, men då forstår eg rett og slett ikkje kvifor «forpliktande» ikkje skal vere forpliktande overfor fylkeskommunane, gjennom å sikre at pengane vert brukte til akkurat det som dei skal brukast til.

Meiner statsråden at ein kan gje pengar til fylkeskommunane som skal gå til vedlikehaldsgrep for fylkesvegnettet, som kan brukast på t.d. kultur i staden? Er det rett forstått?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:28:43]: Som jeg sa, har ikke regjeringen påbegynt arbeidet med hvordan en slik modell eventuelt kan utformes. Her finnes det forskjellige muligheter. Det finnes muligheter for å tenke at man har tilskuddsmodeller som må matches med lokal finansiering – det er én måte å tenke på. Det finnes vanlig rammefinansiering, det finnes direkte øremerking. Poenget er at når man samhandler med fylkeskommunen om å lage en forpliktende plan, må begge parter forplikte seg – det er jo poenget. Hvis representanten Sve tolker det til å bety at statsråden eller Stortinget skal instruere f.eks. Møre og Romsdal fylkeskom-

mune om å ta 900 mill. kr fra fond til å bruke på fylkesveier, stemmer ikke det. Det må de tross alt være mest kompetente selv til å finne ut av.

Mona Fagerås (SV) [13:29:39]: I går kom Riksrevisjonens ganske nedslående rapport. Dårlige veier og vinterglatt asfalt fører til rundt 30 dødsulykker i Norge hvert år. Jeg har lyst til å be om ministerens kommentar. Har han gjort seg noen tanker om de politiske konsekvensene av denne rapporten? Hvis han tenker at rapporten skal ha konsekvenser, hvordan vil han vise politisk handlekraft i sakens anledning?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:30:16]: Jeg er glad for å kunne meddele at vi allerede gjennom revidert nasjonalbudsjett har vist handlekraft. Vi har styrket drifts- og vedlikeholdsbudsjettet med 1,2 mrd. kr, i tillegg til den snau milliarden vi styrket med i det opprinnelige budsjettet. Det er til sammen en veldig kraftfull satsing på drift og vedlikehold innenfor Statens vegvesens rammer.

Det er utfordringer her – det er ikke til å legge skjul på – og nettopp derfor er vi, sammen med fylkeskommunene, som sagt også i gang med et arbeid med å kartlegge tilstanden på fylkesveier, for å lage en forpliktende plan for å redusere etterslep.

Dette er selvfølgelig et krevende og langsiktig arbeid. Det har vært store reformer og omveltninger innenfor sektoren, men Statens vegvesen viser i sine mediettalelser til at de er godt i gang med å følge opp en rekke av de tiltakene Riksrevisjonen anbefaler, og det som Riksrevisjonen påpeker. Så jeg er ganske sikker på at vi gjennom det Riksrevisjonen nå har kommet med, får bidrag til konkret forbedringsarbeid som skal ta oss i riktig retning.

Presidenten [13:31:14]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Morten Stordalen (FrP) [13:31:36]: Jeg må si jeg er litt skuffet i dag, for alle partier sier egentlig at man er enig, man skal satse på fylkesveinettet. Fremskrittspartiet har et forslag om et statlig vedlikeholdsprogram for fylkesveiene, som de fleste partier egentlig er enig i. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV var nå i alle fall for det i 2019, og Fremskrittspartiet var ikke uvillig til å se på det. Når vi nå har hatt noen trafikkår bak oss, og særlig det forrige året, er det slik andre sier: Fylkesveiene er de farligste veiene å kjøre bil på i dag. Det er også de 44 000 kilometerne med vei i Norge alle snakker om, når vi snakker om dødsulykker.

Når SV snakker om disse unødvendige motorveiene, blir jeg også litt lei meg. Jeg tror ikke de som har

kjørt på det man kaller dødsveier – i mitt eget område, gjennom Vestfold, var det «dødsveien» før man fikk firefelts vei – og de som har mistet sine nære og kjære, vil kalle det unødvendig vei, det vi har i dag.

Det er litt trasig når alle snakker om at vi må vente på NTP, istedenfor å kunne svare og si: Ja, vi er enig med Fremskrittspartiet, ja, vi vil ha et program. Så kan man ikke det, man må vente på NTP. Man trenger bare si: Ja, vi er enig, vi vil komme tilbake til det, istedenfor bare å avvise forslaget, som man egentlig gjør i praksis.

For Fremskrittspartiet er dette viktig. Jeg vil presisere at vi vil subsidiært støtte SVs forslag nr. 1 og 2 i Innst. 374 S for 2022–2023, nettopp fordi vi mener alvor når vi vil satse på fylkesveiene. Vi mener alvor når vi ønsker å få sikrere veier. Jeg tror at de som bruker veiene, ikke er opptatt av hvem som er veieier. Det er kun denne salen og regjeringer som pleier å være opptatt av hvem som eier veien. Den som kjører på veien, eier varen. Jeg kjenner ingen som bryr seg om hvem som eier veien, men jeg kjenner veldig mange som har meninger om veiene som er farlige, som det er en risiko å kjøre på hver dag. Derfor støtter Fremskrittspartiet subsidiært SVs forslag nr. 1 og 2 i Innst. 374 S for 2022–2023, og vi håper på litt mer imøtekommenhet og litt mer velvilje fra Stortinget heretter, hvis man mener noe om disse fylkesveiene.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:34:26]: Det er bra å se at vi er i ferd med å utvikle en ny, felles forståelse av hva vi skal prioritere høyere, nemlig vedlikehold, å ta vare på de veiene vi har. Det er slik at VG på lederplass også påpekte det 20. mai, i forbindelse med regjeringen og samferdselsminister Nygårds framlegg av samferdselsdelen av RNB. «Grønt lys for mer veiarbeid», skrev VG, med henvisning til 1 200 mill. kr som Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen har foreslått og ønsker å få tilslutning til når Stortinget skal vedta RNB før vi går fra hverandre før sommeren.

Derfor blir det litt rart å høre på representanten Stordalen fra Fremskrittspartiet, som både syntes ting var trasig, og var lei seg. Kjører man rundt på veiene nå, vil man oppdage at det allerede skjer veldig mye vedlikeholdsarbeid og utbedringer. Selv var jeg i Trysil i går, en kommune som ligger inn mot Sverige. Jeg kjørte til en oppvekstkonferanse. På vei inn igjen til Stortinget opplevde jeg flere ganger å se gule og røde skilt med 50-sone, fordi vi driver med utbedring og vedlikehold. Her skjer det saker og ting hver dag for dem som er ute og reiser i hele landet vårt.

Det er et annet punkt man er i ferd med å få gjennomslag for, opplever jeg, og det er forståelsen for at vi også må tenke på fastlandsindustrien vår og næringslivet rundt om i Fastlands-Norge når vi prioriterer hva vi skal gjøre. I nettopp prioriteringsoppdraget som nå lig-

ger til grunn for den kommende nasjonale transportplanen, konkluderer etatene med at industriens behov for tilkobling har vært lavt prioritert de siste årene. Dagens regjering har et klart mål. Vi har reformen «Hele Norge eksporterer», fastlandseksporten skal opp med 50 pst., og det ser det ut til at vi er i full gang med å lykkes med. Det har aldri i løpet av de ti siste årene vært så høye investeringer i fastlandsindustrien som nå, og da trenger vi å koble infrastruktur og industri tettere sammen.

Oppsummert vil jeg si at det som nå står framfor oss, er en jordnær forståelse av industri, infrastruktur og hva vi skal prioritere. Akkurat som de som har overtatt en gård, skal overlate den i bedre stand til neste generasjon, må i hvert fall vi, som har ansvar for de eksisterende veiene, overlate dem i like god eller bedre stand til neste politiske generasjon.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [13:37:44]: Jeg har sittet og fulgt litt med på debatten, og jeg må si at jeg ble litt forferdet over både Fremskrittspartiet og Høyre, som hevder at de er veldig opptatt av å få til bedre fylkesveier. Da begynner jeg å lure lite grann på hvordan det kan stemme, når man ikke vil styrke fylkeskommunene med penger, slik at de blir satt i stand til å få gjort noe med det. Det er heller tvert imot – man tar ned når det gjelder drift.

Til Venstre har jeg lyst til å si at de kunne også ha tenkt lite grann over dette før man begynte å tvangssammenslå fylker.

Vi hadde i går en framlegging om hvilken effekt regionreformen har hatt for fylkeskommunene og for Vegvesenet, med tanke på hvordan man fikk brukt pengene sine. Den var nedslående. Jeg snakket litt med en kar fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen, som sa at det dårlige resultatet ensidig skyldes regionreformen. Han var ikke enig med meg i at det slik sett var feil, han vil jo legge ned hele fylkeskommunen. Det var hans mantra. Jeg ser det slik at hvis man skal få gjort noe med dette, må man gå inn og se på hvorfor det er slik det er. Det er litt rart at ingen spør seg: Hvorfor er det blitt galt? Man bruker mer penger, men man klarer ikke å få mer utført.

Helt til slutt har jeg bare lyst til å si at jeg fikk også en melding på telefonen, og det var om masse unger som skulle på turnstevne, men fergen var innstilt.

Geir Inge Lien (Sp) [13:40:09]: Det er éin ting som er heilt klinkande klart, og det er at fylkesvegar er utruleg viktige for både innbyggjarane, næringslivet og dei som òg ferdist som turistar. Så det er noko vi må satse på, og eg er veldig glad for at regjeringa vår fokuserer på det. Eg må seie at det har kome fram ein del ting i denne debatten som eg vert litt forundra over, bl.a. når det gjeld prinsippet om gratis ferje i Møre og Romsdal. Der har Arbeidarpartiet og Senterpartiet berga prinsippet

om gratis ferje. Det ligg i korta: Stortinget gjev føringar, og eg har inntrykk av at fylkeskommunane følgjer opp. Det har dei gjort i denne saka – langs heile kysten.

Vi må ha tiltru til fylkeskommunane, og vi kan ikkje bruke opp pengar som vi skal ha og har på fond. Difor er det viktig at vi i staden – ikkje som Framstegspartiet og Høgre har gjort, kutta 2 mrd. kr – har valt å styrkje fylkeskommunane og gje dei rammer og musklar for å kunne gjere eit godt arbeid vidare framover. Eigenkapitalen er utruleg viktig.

Eg ser for meg at det i framtida vert viktig òg med tanke på entreprenørane langs kysten. Ei satsing på fylkesvegane vil vere med på å bidra til dette moglegheitsrommet. Den kapasiteten som ligg unytta langs kysten og i innlandet, er det no viktig at vi nyttar oss av og ser moglegheiter. Ei satsing på fylkesvegane vil bidra sterkt til at entreprenørane kan få godt arbeid framover.

Det som er viktig, er at vi stolar på lokaldemokratiet på alle nivå – vitet er likt fordelt utover, vi er heilt sikre på det. Styrkjer vi budsjettet til fylka, vil fylka garantert ta jobben med å tette hol, leggje asfalt, byggje ferjekaiar, ordne tunnelar og det som skal til for at både næringsliv og ikkje minst innbyggjarar skal få ein trygg, god og farbar veg. Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering er opptekne av dette, vi skal jobbe med saka vidare, og så kjem vi tilbake med eit godt budsjett og gode moglegheiter for at fylkeskommunane i framtida kan drive godt vedlikehald på vegane sine.

Heilt til slutt må eg seie at eg reagerer lite grann på kommentaren frå SV, som bestandig snakkar om monstermotorvegar. Eg synest det vert feil å setje dei opp mot kvarandre. Vi må gjere det som er nødvendig rundt om: byggje motorvegar og fylkesvegane og vedlikehalde vegane. Det forundrar meg at den same retorikken aldri kjem når det gjeld tog. Der har det vore eit stort etterslep, og eg lurar på kvifor det aldri kjem spørsmål om miljørekneskap på bygging av store, svære togbaner.

Mona Fagerås (SV) [13:43:28]: For å starte med utfordringen fra representanten Lien: Jeg har bare lyst til å si at hadde pengesekken vært gigantisk, kunne man jo prioritert slik som det ser ut til at Senterpartiet gjør, men det er den jo ikke for noen av oss.

Nylig gikk det et skremmende ras like ved hjemstedet mitt. En dame som gikk på tur med hunden sin, ble svært hardt skadet da store kampesteiner raste ned fjellsiden på Vikten i Lofoten. Samtidig var jeg på befarings i Vaksdal, en av de mest rasutsatte strekningene i hele Norge. De siste 30 årene har det gått 250 ras her, og 43 mennesker har mistet livet på denne dødsveien.

Veiene vi bygger i landet vårt, bestemmes ikke ut fra om de kan redde liv eller hindre ras. Det er innsparte minutter det handler om. Under regjeringen Solberg og

Fremskrittspartiets ulike samferdselsministre var det én ting som rådet i samferdselspolitikken: Det skulle bygges raskere motorveier, helst i 110 km/t, mens livsviktig rassikring og fylkesveiene ble stemoderlig behandlet.

At denne prioriteringen skulle fortsette under en regjering med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, forundrer meg, for med dagens veiprioriteringer skulle man jo tro at Fremskrittspartiet fortsatt styrte. Regjeringen har ikke gjort et eneste forsøk på å bygge billigere eller tryggere, f.eks. ved å gjøre noen av disse firefelts motorveiene mer miljøvennlige. To- og trefeltsveier er fullgode alternativer og ville åpenbart medført mer vei for pengene. Statsråd Nygård bruker altså mange hundre millioner bare på å planlegge miljøfiendtlige motorveier – som ikke engang er vedtatt. Et eksempel er Hordfast, hvor det skal bygges en lang bru og vei gjennom myr og regnskog – for ikke å snakke om at dette vil medføre enorme utslipp.

Ingenting tyder på at regjeringen er i ferd med å snu denne utviklingen, så mens innbyggere i dag lever i reell frykt og fare for ras og skred på veien der de ferdes, der de pendler og kjører unger til barnehage og skole, er det motorveigigantomanien som råder.

I dag styres veimyndighetene etter hvilket prosjekt som gir mest nytte for samfunnet, men det er et alvorlig problem med metodene som brukes for å anslå samfunnsnytte. For hva er det egentlig som tillegges størst verdi? Jo, det er å spare minutter, ikke å sikre og redde menneskeliv.

Jone Blikra (A) [13:46:40]: Etter at jeg kom inn hit til Oslo, inn til Tigerstaden, har jeg lært meg et nytt ord, og det er «narrativ». Jeg tror det betyr at man forvrenger virkeligheten. Når vi er på komitéreise, har representanten Sve og jeg en fast replikkveksling hver gang vi møter på gravemaskiner og dumpere langs veien, hvor jeg sier at her er det full aktivitet, og representanten Sve svarer med glimt i øyet at nei, de er i ferd med å pakke ned. Dette er narrativet for å si at her skjer det ingenting, vi venter ikke.

Statsråden hadde en klar gjennomgang av prioriteringer innenfor budsjettet, der bevilgningene til riksveier ble økt i revidert. Jeg laget en oversikt for Vestfold og Telemark over nye prosjekter som nå kan gjennomføres og startes på grunn av revidert. Jeg måtte ned på skriftstørrelse 11 for å få alt inn på et A4-ark. Så det å komme og si at det ikke skjer noe, og at vi venter, er et narrativ – det nye ordet for meg, i hvert fall.

Vi må fokusere på etterslepet, vi må fokusere på å fortsette arbeidet, for det er mye som skal gjøres, men det er altså ikke korrekt at verken regjeringen eller vi i posisjonen her på Stortinget satser på vedlikehold og drift. Det er ganske spesielt at Maskinentreprenørenes

Forbund etter budsjettet som ble lagt fram i fjor, ga blomster til posisjonens representanter som takk for at vi prioriterte drift og vedlikehold, og som takk for at vi sørget for at det var arbeid til deres medlemmer. Det må bety noe. Det betyr at vi ikke venter. Det betyr at det skjer noe.

Morten Stordalen (FrP) [13:48:47]: Når jeg tar ordet nå, er det for å svare opp et angrep fra talerstolen på Fremskrittspartiet og hva vi vil. Når jeg hører Sandtrøen, og nå sist Blikra, fortelle om den store satsingen til regjeringen, som har fått blomster, er det mulig at talepunkter og flak ikke stemmer overens med dagens virkelighet.

Det blir påstått at det liksom ikke er måte på hva det blir bevilget til vedlikehold, og man snakker om 1,2 mrd. kr. I budsjettdokumentet fra departementet står det virkelig 1,044 mrd. kr. Det står videre at det også skal dekke en pågående rettssak som Statens vegvesen har tapt – som staten har tapt – på over 400 mill. kr, så det vil bli maks 644 mill. kr til vedlikehold som er øknin-gen.

Det er også en sannhet at i bygg og anlegg og entreprenørbransjen blir det sagt at det blir det dårligste asfaltåret på over ti år. Man må tilbake til 2012 for å finne et like dårlig år. Det er kostnadsøkninger, og Statens vegvesen har allerede fått en reduksjon på 20 pst. til dette – ergo er det litt spesielt å få blomster. Det er veldig hyggelig at regjeringspartiene får det, men det er altså ikke noen stor, stor satsing, og dersom ikke de 644 mill. kr hadde kommet, ville det vært enda mer kritisk med et så dårlig budsjett som det som i utgangspunktet ligger der.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:50:27]: Saka dreiar seg om eit statleg vedlikehaldsprogram for fylkesvegnettet. Det er interessant å diskutere det meste, og det er iallfall veldig, veldig godt å høyre siste innlegg frå Stordalen, som eigentleg set punktum for den debatten.

Når det gjeld vedlikehaldsetterslepet i fylkesvegnettet, er det det vi fokuserer på. Når vi veit at statsråden tidlegare har vore veldig tydeleg på at det vert trøgt om midlane framover, kan ein ikkje forvente at det vert ein inntektsfest for verken fylkeskommunane, NTP eller kva det måtte vere. Mitt poeng, og Framstegspartiets poeng, er at ein kan rasjonalisere fylkeskommunane og ta ned drifta, men også sørge for at pengane som er der, vert brukte til det ein skal bruke dei til. Noko av det eg jobbar mest med i fylkestinget, er å bruke dei pengane som finst, til dei kjerneoppgåvene fylkeskommunen faktisk har. Det er ikkje ei kjerneoppgåve å ha flest mogleg byråkratar.

Vi fekk ei reform vi kan seie mykje om, men Statens vegvesen overførte berre i mitt fylke 133 stillingar til Møre og Romsdal fylke. Rett etterpå kjem altså fylkes-

kommunedirektøren og seier at nei, vi har ikkje råd til å byggje veg, og ikkje råd til å byggje prosjekt. Eg har stilt spørsmålet ganske mange gonger: Kva gjer dei 133 stillingane når arbeidsoppgåvene er tekne vekk frå utbygging og nye prosjekt?

Her er det noko som ikkje heng heilt i hop, når ein veit at det i vårt eige fylke som sagt er over 900 mill. kr i overskot, og at det i Viken, som eg trur Helleland sa tidlegare, er 2 mrd. kr. Det er enorme inntekter som ligg ute i fylka. Som statsråden var inne på i eit svar eller i innlegget sitt, er det likevel viktig at pengane vert brukte til det ein skal, og då må vi sørge for at vi får det til. Då kan vi ikkje vere livredde for å rasjonalisere offentleg sektor. Vi kan ikkje vere problematiske og seie at ein ønskjer å gjere slik som fleire frå Senterpartiet har gått fram.

Eg vart politikar for å skape best mogleg tenester til innbyggjarane, ikkje for å ha flest mogleg byråkratar, verken i kommune, fylke eller stat. Eg vil ha flest mogleg tenester ut til innbyggjarane av dei pengane som er stilte til rådighet, og det må vere det viktigaste. Klarer vi no å verte einige om ein nasjonal tiltakspakke for fylkesvegnettet for å få eit betre vegvedlikehald, sikrar vi også vegane. Det vert færre ulykker og dødsulykker. Det må vere vårt mantra i transportkomiteen, og det håpar eg at vi kan jobbe i lag om vidare. Det er det som må vere det viktigaste no, ikkje kven som eig vegen, og ikkje å diskutere om ein skal ha endå fleire byråkratar på fylkeshuset, for der er det jammen nok byråkratar.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:53:31]: Jeg tenkte jeg skulle oppsummere en god debatt. Det er slik Blikra påpekte, at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har fått blomster av entreprenørene selv. Det er ikke fordi entreprenørene nødvendigvis sitter på noe mer blomster enn andre, men det er fordi de er virkelig takknemlig for at vi prioriterer vedlikehold og ser anleggsnæringen.

Som man er inne på, kan det kanskje være nyanser innenfor anleggsnæringen. Det er nok et riktig poeng, for Høyre og Fremskrittspartiet prioriterte jo i stor grad store multinasjonale konserner da man skulle tildele kontrakter, bl.a. på den broen i Vestland som har kostet mangfoldige milliarder kroner. Vi har vært dønn tydelig fra første dag med Hurdalserklæringen: Vi skal sørge for at norske entreprenører, mindre og mellomstore selskaper, også kan være med og ta del i de pengene som brukes på infrastrukturen vår. Det er vi jaggu i ferd med å lykkes med.

Til det med fylkeskommunens kjerneoppgaver: Det er et veldig viktig poeng som representanten fra Møre og Romsdal tar opp. Fylkeskommunens kjerneoppgaver er egentlig ganske enkle. Det er videregående skole til ungdommene våre, det er transporten, særlig med fyl-

kesveiene, og det er tannhelse. Utfordringen med Høyres og Fremskrittspartiets politikk i forrige periode var at man hadde en urealistisk politikk som ikke sørget for at det var mulig for fylkeskommunen å ta hånd om de tre oppgavene. Innbyggerne måtte velge enten hull i veiene, hull i tennene eller nedlagte videregående skoler. Nå er vi i ferd med å rette opp dette sånn at det skal bli mindre av hull i veiene framover – sånn som vi gjør det på riksveiene. Der blir det, for å være helt ærlig, et godt asfaltår fordi dette året sannsynligvis kommer til å bidra til at vedlikeholdsetterslepet på riksveier i Norge blir mindre, for første gang i nyere tid. Det er et helt steg fram, det er et nytt steg fram, og noe som vi er veldig glade for.

Tusen takk for en god debatt – men der kom Sve tilbake med en replikk. Jeg kommer ikke til å kommentere mer til ham. Men husk på det: Entreprenørene er glade, og de gir oss blomster.

Presidenten [13:55:53]: Representanten Frank Edvard Sve har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:56:06]: Det er ikkje slik alle plassar i Noreg. Vi hadde eit møte med i hovudsak alle entreprenørane i Møre og Romsdal på bygg og anlegg og transport, og låta der er noko heilt anna enn det Sandtrøen viser til, og det talar for seg sjølv.

Eg har sete snart 20 år i fylkestinget, og eg opplever ikkje det Sandtrøen snakkar om: dei rosenraude greiene i fylkeskommunane og at Framstegspartiet og Høgre gjer det stikk motsette av det som er bra for innbyggjarane og næringslivet i fylka. I mitt eige fylke, Møre og Romsdal, har eg sete skulder ved skulder med Senterpartiet, Høgre og Arbeidarpartiet og andre kandidatar. Vi har bygd Nordøyvegen til 5,5 mrd. kr, som har gått med dunderande overskot, med norske entreprenørar, der milliardbeløp har hamna lokalt.

Så dette er ei historieforteljing som nesten er som å tru på julenissen. Realitetane er noko heilt anna. Eg trur vi gjer det ganske godt i fylkeskommunane, både Framstegspartiet og Høgre, i lag med dei andre partia, så slike utsegnar synest eg ikkje noko særleg om.

Geir Inge Lien (Sp) [13:57:19]: Senterpartiet og Arbeidarpartiet er veldig opptekne av fylkesvegar, og vi skal gjere slik at fleire er freista til å gje oss blommar i framtida òg – garantert.

Eg reagerer litt på kor langt Framstegspartiet vil gå. No har dei kutta i rammene med 2,5 mrd. kr i sitt eige alternative statsbudsjett, og så kjem no dette her med å kutte i fylka. Kor mykje skal ein då kutte for å greie å ta etterslepsvedlikehaldet?

I Møre og Romsdal fylke kom det no ein rapport som viser at behovet i samband med etterslepet på fylkesvegane er på 16,8 mrd. kr. Det handlar om tunnelar, det handlar om vegar, det handlar om kaier, og då vert det utruleg mykje kutt dersom ein skal kutte såpass mykje i fylkeskommunane. Det trur eg faktisk ikkje det er rom for. Ergo må Stortinget bidra framover med å tenkje på fylkesvegar, og eg er heilt sikker på at det òg vil vere eit viktig bidrag til dei lokale entreprenørane rundt om i landet vårt, som no byrjar gå tomme for arbeid og treng arbeid. Her må vi vere framoverlente, vi må styrkje fylkeskommunane og ikkje gjere slik som Framstegspartiet har gjort i dei alternative statsbudsjetta sine, der dei kuttar, og det er snakk om at ein skal kutte endå meir.

Eg tenkjer at vi styrer mot rett kurs. Det viktigaste er å styrkje handlingsrommet til fylkeskommunane og lokaldemokratiet der. Dei vil bruke pengane på ein fornuftig måte, og det har dei vist i Møre og Romsdal no med å vidareføre prinsippet om gratis ferjer. Det er veldig bra.

Eg har altså god tru på fylkeskommunen, og så må vi gjere jobben her frå Oslo og Stortinget med å løyve midlar slik at dei kan ta att etterslep på ein fornuftig og god måte.

Trond Helleland (H) [13:59:25]: Det er fredag ettermiddag, og jeg hadde tenkt å la det bli med det, men når representanten Sandtrøen benytter saksordførerprivilegiet sitt til å slenge rundt seg med unøyaktigheter, påstander som overhodet ikke kan dokumenteres, og ideologisk svada, må en faktisk ta ordet. Han hevder at vi ikke har prioritert fylkesveier, og at en måtte velge mellom hull i tennene og hull i veien. Hvis en går inn i Teknisk beregningsutvalgs oversikter over fylkeskommunal økonomi, ser en at den har vært god de siste årene, uavhengig av hvem som har styrt.

Representanten Sandtrøen prøver – for å bruke ordet til Blikra – å skape et narrativ om at nå er det gull og grønne skoger, fordi Sandtrøen har kommet i førerretet. Velgerne ser det ikke helt sånn. Det er valg til høsten. Jeg tror det som har blitt sagt fra både representanten Sve og meg selv når det gjelder fylkeskommunal økonomi, viser at det er et handlingsrom i fylkene. Jeg håper at vi som transportkomité kan bidra til at fylkene også tar det ansvaret de har, og prioriterer vedlikehold av fylkesveier. Det er det denne saken handler om, ikke fortellingen fra representanten Sandtrøen som faller på sin egen urimelighet, og som er stikk i strid med det regjeringen – hans egen regjering – selv har hevdet om utviklingen i kommuneøkonomien de siste årene.

Presidenten [14:01:11]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 9 og 10.

Det vil bli ringt til votering.

Votering

Svein Harberg gjeninntok her presidentplassen.

Presidenten [14:12:24]: Stortinget er da klar til å gå til votering.

Presidenten opplyser om at det er en særdeles lang og krevende votering i dag. Det fine er at vi ikke trenger mobiltelefonen for å stemme, så den kan dere legge vekk (munterhet i salen). Hvis presidenten likevel oppdager at den må brukes, kan vi ta en halvtimes pause og gi anledning til det.

Vi går først til votering over sakene nr. 8–12 på gårsdagens kart, dagsorden nr. 89.

Votering i sak nr. 8, debattert 1. juni 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (Innst. 442 L (2022–2023), jf. Prop. 57 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 75 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Elise Waagen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 2–10, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 11, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 12–27, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslagene nr. 28–54, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 55–63, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 64–67, fra Abid Raja på vegne av Venstre
- forslag nr. 68, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 69–72, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 73 og 74, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 75, fra Elise Waagen på vegne av Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet

Forslag nr. 75 er innlevert etter fristen, jf. forretningsordenen § 40 første ledd. Presidenten har grunn til å tro at det foreligger et flertall for forslaget, og vil dermed likevel ta det opp til votering, jf. forretningsordenen § 40 første ledd siste punktum. – Ingen innvendinger er kommet, og forslaget tas opp til votering.

Det votes over forslagene nr. 73 og 74, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 73 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at retten til opplæring i kvensk og finsk ved grunnskoler i Troms og Finnmark avhenger av at et visst minstekrav for antall elever er oppnådd, i tråd med det som er lovverket per i dag.»

Forslag nr. 74 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som ivaretar hensynet til Opplæringskontorene slik det i dag er formulert i forskrift til Opplæringsloven, § 11-2. Opplæringskontor og opplæringsring, «Eit opplæringskontor er eit organ for bedrifter som samarbeider om opplæring for lærlingar praksisbrevkandidatar og/eller lærekanidatar. Lærekontrakt eller opplæringskontrakt blir da teikna mellom lærlingen, praksisbrevkandidaten eller lærekanidaten og opplæringskontoret.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.30)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 72, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om endring i opplæringsloven om innføring av førskole for seksåringene basert på lek, barnehagepedagogikk og leksefri og at barna begynner i 1. klasse fra fylte syv år.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 92 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.14.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 71, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om endring i opplæringsloven § 9-a i dialog med partene i skolen, som sikrer at både elevenes og lærernes rettssikkerhet ivaretas på en bedre måte i arbeidet med et trygt skolemiljø.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 96 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 70, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om endring i opplæringsloven som sikrer at trykte læremidler skal være det sentrale læremiddelet i skolen, mens digitale læremidler skal være et supplement.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 93 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 69, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om mobilforbud i grunnskolen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 98 mot 2 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.40)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 68, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom forskrift sikre at all oppnådd kompetanse får en betegnelse, også annen kompetanse enn studie- og yrkeskompetanse.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.57)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 55–60 og 63, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 55 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et prøveprosjekt med SMS-varsling til foreldre ved fravær på skolen.»

Forslag nr. 56 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å innføre valgfritt side-mål i skolen.»

Forslag nr. 57 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at morsmålsundervisning ikke lenger er en offentlig oppgave å finansiere eller organisere.»

Forslag nr. 58 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å gjøre mobbeombudene om til mobbetilsyn, overføre dagens tilsynsoppgaver fra statsforvalteren til mobbetilsynet, foreslå flere sanksjonsmuligheter og virkemidler for mobbetilsynet og å gjøre hele denne endringen provenynøytral for det offentlige ved at ressursene følger med oppgaveflyttingen.»

Forslag nr. 59 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre et objektivt ansvar for elevenes skolemiljø for skolene.»

Forslag nr. 60 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at kommunen skal ha plikt til å konsultere mobbetilsynsorganet, og at det skal avgis en uttalelse fra tilsynsorganet, i de tilfeller der kommunene ser grunn til å melde familien til et barn til barnevernet der skolen/kommunen har fått meldt inn en mobbesak fra barnet eller dets familie.»

Forslag nr. 63 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et nytt lovforslag vedrørende retten til å fullføre videregående, som hindrer en mulig utilsiktet konsekvens hvor flere velger å ta pauser i den videregående opplæringen istedenfor å fullføre innen normert tid, samt hindrer at flere faller fra.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.15)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 61 og 62, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 61 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å i løpet av høsten 2023 legge frem en handlingsplan mot vold og trusler i skolen. Handlingsplanen skal inkludere både forebyggingstiltak og reaksjoner mot de som begår alvorlige handlinger, og relevante aktører bes involveres i arbeidet.»

Forslag nr. 62 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak hvor anledningen til å markere norske tradisjoner, deriblant avholdelse av skolegudstjenester, forankres i opplæringslova.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 53 og 54, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 53 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette i forskrift at elever som deltar i voksenopplæring, skal ha kontaktlærer.»

Forslag nr. 54 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette i forskrift at voksenopplæringen skal ha rektor med pedagogisk kompetanse, på lik linje med grunnskolen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.53)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 44, 46, 47, 49, 51 og 52, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, sammen med partene i skolen, utarbeide et nytt og mer fleksibelt oppfølgingsreglement uten stryksanksjon knyttet til bestemte prosentgrenser, som inkluderer en oppfølgingsgaranti for elever som har bekymringsverdige fravær, samt adgang til egenmelding og foreldremelding ved sykdom.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag om å lovfeste Statped som et nasjonalt spesialpedagogisk støtte-system.»

Forslag nr. 47 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå en veiledende norm for bemanning og kompetanse i PP-tjenesten og dimensjonering av denne.»

Forslag nr. 49 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et forslag til endring i opplæringslova hvor det fremsettes krav til andre yrkesgrupper og kompetanse i skolen, slik som helse- og sosialfaglig kompetanse.»

Forslag nr. 51 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av opplæringslova, hvor skolefritidsordningen (SFO) får et eget kapittel i loven.

Elementer i dette kapittelet skal være at

- elever i 1.–4. trinn har en lovfestet rett til SFO,
- SFO må ha ansatte som har kompetanse til å drive et

forsvarlig tilbud i tråd med målene i rammeplanen, og som har praktisk-pedagogisk kompetanse om forhold som gjelder elevene, arbeidet med det sosiale miljøet og skadeforebygging,

- leder av SFO skal ikke skal regnes med i grunnbemanningen av SFO, og ressursene som følger barn med vedtak om særskilt tilrettelegging i skoletiden, skal følge barnet over i SFO.»

Forslag nr. 52 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om endring av opplæringslova, og hvor yrkesfagselever sikres en reell rett til læreplass, hvor fylkeskommunen er pliktig til å starte opp et løp for å få elevene ut i lære fra starten av tredje skoleår dersom eleven ikke allerede har fått en læreplass.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.17.15)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 45, 48 og 50, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag til hvordan lærertettheten i førsteklasse i grunnskolen kan økes.»

Forslag nr. 48 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med kvalifikasjonskrav til lærere komme tilbake til Stortinget med egen lovsak for å følge opp arbeidet, inkludere partene i skolen i arbeidet samt fremme forslag til endring av opplæringslova som slår fast krav om at skoleeierne må ansatte lærere med godkjent lærerutdanning i undervisningsstilling, samt hjemmel til forskrift som konkretiserer dette nærmere, inkludert at det kan gis dispensasjon for dette dersom det ikke er kvalifiserte søkere med godkjent lærerutdanning, og en betingelse om at den som ansettes, gjennomfører et kvalifiseringsløp.»

Forslag nr. 50 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av at bare læreren kan ha det faglige ansvaret for opplæringen. Det skal presiseres at det faglige ansvaret innebærer å forberede og følge opp opplæringen og som hovedregel å være til stede sammen med eleven i opplæringa. Annet personale kan hjelpe til med opplæringa.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 17 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.17.36)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 23, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:
«Stortinget ber regjeringen avskaffe fraværgrensa i vidaregåande opplæring.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 83 mot 17 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.17.54)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 24–27, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan man sikrer individuell rett til kvensk opplæring, etter modell fra samisk opplæring i opplæringslova.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i konsultasjon med Sametinget fremlegge for Stortinget et forslag til endring av opplæringslova om lovfestet rett til samiske læremidler.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å tydeliggjøre FN's barnekonvensjons prosessuelle regler i opplæringslova.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til endring av opplæringslova som lovfester elevenes rett til gode, grønne uteareal, samt i forskrift eller veileder innta større arealnørmner for skolegårder.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.18.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med den varslede stortingsmeldingen om 5. til 10. trinn vurde-re om det bør innføres en plikt til intensivopplæring i grunnleggende ferdigheter på ungdomsskolen.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 60 mot 40 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.18.35)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k

A.

L o v

om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Første del – innleiande reglar

Kapittel 1 Formålet med og krava til opplæringa

§ 1-1 Formålet med lova

Lova skal leggje til rette for at barn, ungdom og voksne får god opplæring i eit godt miljø.

§ 1-2 Verkeområde

Lova gjeld for grunnskoleopplæring, vidaregåande opplæring og verksemd knytt til opplæringa. Lova gjeld ikkje for skolar som er godkjende etter privatskolelova.

Kongen kan gi forskrift om at lova eller delar av ho skal gjelde på Svalbard og om særlege reglar av omsyn til tilhøva på staden.

§ 1-3 Formålet med opplæringa

Opplæringa skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og dei som har læretid i bedrift, historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfridom, nestekjærlig, tilgiving, likeverd og solidaritet, verdiar som også kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn, og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og den felles internasjonale kulturtradisjonen.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den enkelte si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og dei som har læretid i bedrift, skal utvikle kunnskap, dugleik og haldningar som gjer at dei kan mestre livet sitt og delta i arbeid og fellesskap i samfun-

net. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong.

Elevane og dei som har læretid i bedrift, skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Elevane og dei som har læretid i bedrift, skal møtast med tillit, respekt og krav og få utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

§ 1-4 Mål og prinsipp for opplæringa

Kongen gir forskrift om overordna mål og prinsipp for opplæringa.

Departementet gir forskrift om læreplanar i fag.

§ 1-5 Samisk innhald i opplæringa og samiske læreplanar

Forskrift om læreplanar etter § 1-4 andre ledd skal gi pålegg om opplæring om den samiske folkegruppa og om språket, kulturen og samfunnslivet til denne folkegruppa i tilknytning til dei ulike fagområda.

Sametinget gir forskrift om det samiske innhaldet i dei nasjonale læreplanane i fag og om læreplanar for opplæring i samiske språk. Sametinget gir også forskrift om læreplanar i særskilde samiske fag i den vidaregåande opplæringa. Forskrifta skal haldast innanfor dei rammane som departementet har fastsett.

Departementet gir forskrift om andre særskilde læreplanar for grunnskoleopplæringa i forvaltningsområdet for samisk språk og for andre elevar som får samisk opplæring i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa. Sametinget skal i samråd med departementet lage utkast til forskrift.

§ 1-6 Fag- og timefordeling og tilbodsstruktur

Departementet gir forskrift om kor mange timar med opplæring elevar i grunnskolen skal ha, kor mange timar som skal brukast til kvart fag, og korleis timane skal delast mellom trinna.

Kommunen kan gi forskrift om at opp til ti prosent av timane i kvart fag i grunnskolen skal flyttast til andre fag eller brukast til særskilde tverrfaglege aktivitetar.

Departementet gir forskrift om kva for utdannings-tilbod som fører fram til studiekompetanse eller yrkeskompetanse i den vidaregåande opplæringa.

Departementet kan gi forskrift om kor mange timar med opplæring elevar i den vidaregåande opplæringa skal ha, kor mange timar som skal brukast til kvart fag, og korleis timane skal delast mellom trinna i den vidaregåande opplæringa.

Departementet kan gi forskrift om kor lang læretida skal vere for dei som har læretid i bedrift.

Kommunen og fylkeskommunen kan gi forskrift om opplæring utover det samla minstetimetallet som departementet har fastsett etter første og fjerde ledd.

Departementet kan gi forskrift om plikt til å delta i aktivitetar i grunnskolen som ikkje er opplæring i fag.

§ 1-7 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Departementet kan gi forskrift om nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Andre del – grunnskoleopplæring

Kapittel 2 Rett og plikt til grunnskoleopplæring

§ 2-1 Rett til grunnskoleopplæring

Barn har rett til offentleg grunnskoleopplæring frå det året dei fyller seks år, til dei har avslutta det 10. trinnet.

Retten til grunnskoleopplæring gjeld dersom barnet truleg skal vere i Noreg i meir enn tre månader i samanheng. Retten skal oppfyllest så raskt som mogleg og seinast innan éin månad etter at barnet er komme til Noreg. Barn som kjem til Noreg, skal plasserast på det trinnet som passar med alderen. Kommunen kan gjere unntak der ei konkret vurdering viser at barnet bør plasserast på eit lågare trinn.

§ 2-2 Plikt til grunnskoleopplæring

Barn har plikt til grunnskoleopplæring frå det året dei fyller seks år, til dei har avslutta det 10. trinnet. Grunnskoleopplæringa skal gjennomførast på ein offentleg skole, ein privat grunnskole som er godkjend etter § 22-1 eller etter privatskolelova, eller gjennom privat grunnskoleopplæring i heimen, jf. § 22-5.

Barn har plikt til grunnskoleopplæring når dei har vore i Noreg i tre månader. Plikta fell bort når barnet oppheld seg utanlands i tre månader.

Kommunen kan frita ein elev heilt eller delvis frå opplæringsplikta dersom omsynet til eleven tilseier det, foreldra samtykkjer og det ligg føre ei sakkunnig vurdering. Elevar som har fått fritak frå opplæringsplikta, mistar ikkje retten til opplæringa dei har fått fritak frå.

Kommunen kan gi ein elev permisjon frå skolen dersom eleven får ei opplæring som samla sett er forvarleg. Kommunen gir forskrift om permisjon frå skolen.

Ein elev som høyrer til eit anna trussamfunn enn Den norske kyrkja, har rett til permisjon frå skolen dei dagane trussamfunnet har helgedag, dersom foreldra sørger for den opplæringa som må til for at eleven skal kunne følgje med i opplæringa på skolen etter fråværet.

§ 2-3 *Innhald, vurdering og dokumentasjon i grunnskoleopplæringa*

Opplæringa i grunnskolen skal vere i samsvar med måla og prinsippa for opplæringa, jf. §§ 1-4 første og andre ledd og 1-5 andre og tredje ledd, og fag- og timefordelinga, jf. § 1-6 første og andre ledd.

Elevane har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringa. Elevane på 1. til 7. trinn skal ha individuell vurdering utan karakterar. Departementet gir forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon. Departementet kan gi forskrift om at mangel på vurderingsgrunnlag kan føre til tap av rett til individuell vurdering med karakter i faget.

§ 2-4 *Utsett og tidleg skolestart*

Kommunen skal la eit barn byrje på skolen det året barnet fyller sju år, dersom foreldra søker om det eller samtykkjer og det etter ei sakkunnig vurdering er tvil om at barnet er komme langt nok i utviklinga si til at det bør byrje på skolen det året barnet fyller seks år.

Kommunen kan la eit barn byrje på skolen det året barnet fyller fem år, dersom foreldra søker om det eller samtykkjer og ei sakkunnig vurdering viser at det er forvarleg.

§ 2-5 *Gratis grunnskoleopplæring*

Grunnskoleopplæring skal vere gratis. Kommunen skal ikkje krevje at elevane eller foreldra dekkjer utgifter knytte til grunnskoleopplæringa, til dømes utgifter til undervisningsmaterieil, transport i skoletida, leirskoleopphald eller andre skoleturar.

§ 2-6 *Kva grunnskole eleven skal gå på*

Elevane har rett til å gå på ein skole i nærmiljøet. Kommunen kan gi forskrift om skolekrinsar. Ved tildeiling av skoleplass og fastsetjing av forskrift om skolekrinsar skal kommunen leggje særleg vekt på kva skole som ligg nærast heimen. Kommunen kan også ta omsyn til topografi, trafikktilhøve og kapasiteten på skolane, og at barn i same nabolag skal få gå på same skole.

Etter søknad kan eleven takast inn på ein annan skole enn den eleven har rett til å gå på.

§ 2-7 *Straffansvar for brot på opplæringsplikta*

Foreldre og andre som har dagleg omsorg for eit barn, kan straffast med bot dersom dei forsettleg eller aktaust handlar slik at barnet er borte frå den pliktige grunnskoleopplæringa utan å ha rett til det.

Kapittel 3 *Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i grunnskoleopplæringa*

§ 3-1 *Bokmål og nynorsk for elevane i grunnskolen*

Elevane skal ha opplæring i bokmål og nynorsk. Departementet kan gi forskrift om fritak frå opplæring i eitt av skriftspråka for elevar som får opplæring etter §§ 3-2, 3-3, 3-4 eller 3-6.

Elevar på 1. til 7. trinn skal i det skriftlege arbeidet bruke det skriftspråket som kommunen har vedtatt som hovudmål for skolen. Foreldra til elevane vel om læremidla skal vere på bokmål eller nynorsk. Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om dei skal bruke bokmål eller nynorsk som hovudmål, og om læremidla skal vere på bokmål eller nynorsk.

Når minst ti elevar på eitt av trinna 1 til 10 i ein kommune ønskjer eit anna skriftspråk som hovudmål enn det som er vedtatt for skolen, har dei rett til å bruke og å få opplæring på dette skriftspråket i ei særskild gruppe. Går ti eller fleire av desse elevane på den same skolen, har dei rett til å få opplæringa der. Er elevane spreidde på fleire skolar i kommunen, avgjer kommunen kva skole dei skal få opplæringa på. Retten til å få opplæring i ei særskild gruppe står ved lag så lenge det er minst seks elevar att i gruppa.

Dersom skolestrukturen i kommunen gjer at elevar må overførast til ein skole med eit anna hovudmål enn elevane hadde på 1. til 4. trinn, har dei rett til å bruke og å få opplæring på det hovudmålet dei hadde. Dei har rett til opplæring i faget norsk i ei særskild gruppe, same kor mange dei er.

§ 3-2 *Opplæring i og på samisk i grunnskolen*

Samiske elevar har rett til opplæring i anten nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk.

Alle elevar som bur i forvaltningsområdet for samisk språk etter sameloven § 3-1, har rett til opplæring i og på samisk. Kommunar i forvaltningsområdet for samisk språk kan gi forskrift om at elevane skal ha grunnleggjande opplæring i samisk språk og samisk kultur.

Dersom minst ti elevar i ein kommune utanfor forvaltningsområdet for samisk språk krev opplæring i og på samisk, har dei rett til det. Retten står ved lag så lenge det er minst seks elevar att som vil ha slik opplæring.

Foreldra til elevane vel om dei skal ha opplæring i samisk og om dei skal ha opplæring i og på samisk. Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om dei skal ha slik opplæring.

Opplæringa på samisk kan leggjast til ein eller fleire skolar i kommunen.

Kommunen skal tilby ein del av opplæringa i samisk i eit samiskspråkleg miljø dersom det er nødvendig for at opplæringa skal vere pedagogisk forvarleg.

§ 3-3 *Opplæring i kvensk eller finsk i grunnskolen*

Elevar med kvensk/norskfinsk bakgrunn som går på grunnskolar i Troms og Finnmark, har rett til opplæring i kvensk eller finsk. Foreldra til elevane vel om dei skal ha opplæring i kvensk eller finsk. Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om dei skal ha slik opplæring.

§ 3-4 *Opplæring i og på norsk teiknspråk i grunnskolen*

Elevar med høyrselshemming har rett til opplæring i og på norsk teiknspråk. Foreldra til elevane vel om dei skal ha opplæring i og på norsk teiknspråk. Elevar på 8. til 10. trinn vel sjølve om dei skal ha slik opplæring.

Dersom skolen ikkje har lærarar som kan gi opplæring i norsk teiknspråk, kan opplæringa givast på ein annan skole. Kommunen kan fastsetje kva skole opplæringa på norsk teiknspråk skal givast på.

Kommunen skal tilby ein del av opplæringa i eit teiknspråkleg miljø dersom det er nødvendig for at opplæringa i teiknspråk skal vere pedagogisk forsvarleg.

§ 3-5 *Opplæring i punktskrift i grunnskolen*

Elevar som er blinde eller sterkt svaksynte, har rett til nødvendig opplæring i punktskrift.

§ 3-6 *Særskild språkopplæring i grunnskolen*

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild språkopplæring til dei kan norsk godt nok til å følgje den vanlege opplæringa. Særskild språkopplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk og, om det trengst, morsmålsopplæring, tospråkleg opplæring i fag eller begge delar.

Kommunen skal jamleg vurdere om ein elev som har vedtak om særskild språkopplæring kan norsk godt nok til å følgje den vanlege opplæringa.

Kommunen kan gjere vedtak om at eleven skal få opplæringa i morsmål på ein annan skole enn den eleven går på.

§ 3-7 *Innføringsopplæring for elevar i grunnskolen som har budd kort tid i Noreg*

Kommunen kan gi elevar som har budd kort tid i Noreg og har fått vedtak om særskild språkopplæring, heile eller delar av opplæringa i særskilde grupper eller klassar eller på særskilde skolar. Kommunen kan berre gi slik innføringsopplæring dersom eleven eller foreldra samtykkjer.

Kommunen kan gjere vedtak om innføringsopplæring for ein elev for opp til eitt år om gongen, i til saman opp til to år. I vedtaket kan det gjerast unntak frå læreplanar i fag, jf. § 1-4 andre ledd, og fag- og timefordelinga, jf. § 1-6 første og andre ledd.

Kapittel 4 Skyss, leksehjelp, skolefritidsordninga, skoletur og overgang frå barnehage til skole

§ 4-1 *Rett til skyss til og frå skolen for elevar i grunnskolen*

Elevar på 1. trinn har rett til gratis skyss dersom dei bur meir enn to kilometer frå skolen. Elevar på 2. til 10. trinn har rett til gratis skyss dersom dei bur meir enn fire kilometer frå skolen.

Elevar har rett til gratis skyss dersom ein del av vegen er særleg farleg eller vanskeleg.

Elevar som treng båttransport, har rett til slik transport gratis.

Elevar som treng skyss på grunn av nedsett funksjonsevne, skade eller sjukdom, har rett til gratis skyss til og frå skolen og skolefritidsordninga. Retten til skyss til og frå skolefritidsordninga gjeld ikkje i skoleferiane.

Elevar som har fleire heimar, har rett til skyss til og frå kvar heim som oppfyller vilkåra for rett til skyss.

§ 4-2 *Reisefølgje for og tilsyn med elevar i grunnskolen*

Elevar som får skyss til og frå skolen eller skolefritidsordninga, har rett til reisefølgje og tilsyn i ventetida før og etter opplæringa eller skolefritidsordninga dersom dei treng det.

§ 4-3 *Krav om forsvarleg skyss og rett til losji der skyss ikkje er forsvarleg*

Elevar har berre rett til skyss etter § 4-1 dersom dagleg skyss er forsvarleg.

Når fylkeskommunen skal vurdere om dagleg skyss er forsvarleg, skal det særleg leggast vekt på alderen og funksjonsevna til eleven og kor lang og farleg skolevegen er. Det kan berre leggast vekt på kostnader eller vanskar for fylkeskommunen dersom dei er ekstraordinære.

Er fylkeskommunen i tvil om dagleg skyss er forsvarleg, avgjer foreldra om eleven likevel skal skyssast.

Elevar som ikkje har rett til skyss fordi dagleg skyss ikkje er forsvarleg, har rett til losji. Elevane har også plikt til å la seg innlosjere om ikkje foreldra sørgjer for skyss og dekkjer kostnadene.

Kommunen skal sørgje for losji og ha tilsyn med innlosjerte elevar.

§ 4-4 *Leksehjelp*

Kommunen skal ha tilbod om gratis leksehjelp til elevar i grunnskolen. Departementet kan gi forskrift om leksehjelptilbodet.

§ 4-5 *Skolefritidsordning*

Kommunen skal ha tilbod om skolefritidsordning før og etter skoletid for elevar på 1. til 4. trinn og for elevar med særlege behov på 1. til 7. trinn. Kommunen kan

krevje at foreldra dekkjer kostnadene til skolefritidsordninga.

Kommunen skal leggje til rette for leik og kultur- og fritidsaktivitetar i skolefritidsordninga. Aktivitetane skal vere tilpassa alderen, funksjonsevna og interessene til barna. I skolefritidsordninga skal barna få omsorg og bli passa godt på, og barn med nedsett funksjonsevne skal få gode utviklingsvilkår.

Når skolefritidsordninga er knytt til skolar, skal rektor vere leiar. Kommunen kan gjere unntak frå kravet.

Kommunen kan nytte private til å drive skolefritidsordninga.

Kommunen gir forskrift om skolefritidsordninga. Forskrifta skal ha reglar om

- a. eigarforhold
- b. kven som er opptaksmyndigheit
- c. opptakskriterium
- d. opptaksperiode og oppseing
- e. foreldrebetaling
- f. leike- og opphaldsareal
- g. dagleg opphaldstid og årleg opningstid
- h. personale og leing.

Departementet kan gi forskrift om gratis skolefritidsordning, moderasjonsordningar og om innhald og oppgåver for skolefritidsordninga.

§ 4-6 Skoletur med overnatting

Kommunen skal som ein del av grunnskoleopplæringa tilby elevane leirskoleopphald eller annan skoletur med minst tre overnattingar i samanheng.

§ 4-7 Overgangen frå barnehagen til skolen

Kommunen skal sørje for at barna får ein trygg og god overgang frå barnehagen til skolen og skolefritidsordninga.

Tredje del – vidaregåande opplæring

Kapittel 5 Rett til vidaregåande opplæring

§ 5-1 Rett til vidaregåande opplæring

Dei som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har rett til vidaregåande opplæring etter dette kapittelet. Det gjeld også dei som har fullført vidaregåande opplæring i eit anna land, men ikkje får godkjent opplæringa som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Noreg. Retten gjeld berre for dei som truleg skal vere i Noreg i meir enn tre månader i samanheng.

Retten til vidaregåande opplæring etter dette kapittelet varer fram til ein har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse, men ikkje lenger enn ut det skoleåret som tar til det året ein fyller 24 år. Dei som då ikkje har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetan-

se, har rett til vidaregåande opplæring for vaksne etter § 18-3.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter første ledd, kan velje vidaregåande opplæring for vaksne etter § 18-3 frå det skoleåret som tar til det året dei fyller 19 år.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter første ledd første punktum, kan fram til det året dei fyller 19 år etter søknad i staden få vidaregåande opplæring etter § 18-3 dersom det er særlege grunnar for det. Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter første ledd andre punktum, har etter søknad rett til å få vidaregåande opplæring etter § 18-3.

Retten til vidaregåande opplæring gjeld ikkje opplæring i fag som allereie er bestått, med mindre anna går fram av forskrift gitt etter siste ledd.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring, skal komme inn på eitt av tre utdanningsprogram på vidaregåande trinn 1 som dei har søkt på. Dei skal deretter komme inn på vidaregåande trinn 2 og vidaregåande trinn 3, dersom dei oppfyller vilkåra for inntak. Både trinn 2 og trinn 3 skal byggje på det førre trinnet.

Departementet kan gi forskrift om kven som har rett til vidaregåande opplæring, og om inntaket til vidaregåande opplæring.

§ 5-2 Studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram

Den vidaregåande opplæringa omfattar studieførebuande og yrkesfaglege utdanningsprogram.

Studieførebuande utdanningsprogram omfattar tre års opplæring som elev.

Yrkesfaglege utdanningsprogram omfattar til vanleg to år med opplæring som elev, og to år med læretid i bedrift.

§ 5-3 Planlegginga og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbodet

Fylkeskommunen skal i planlegginga og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbodet leggje stor vekt på kva kompetanse samfunnet treng.

Fylkeskommunen skal gi tilbod om praksisbrev.

Departementet kan krevje at fylkeskommunen skal ha eit vidaregåande opplæringstilbod som er ope for søkjarar frå heile landet.

§ 5-4 Innhald, vurdering og dokumentasjon i den vidaregåande opplæringa

Den vidaregåande opplæringa skal vere i samsvar med måla og prinsippa for opplæringa, jf. §§ 1-4 første og andre ledd og 1-5 andre og tredje ledd, tilbodsstrukturen, jf. § 1-6 tredje ledd, og fag- og timefordelinga, jf. § 1-6 fjerde og femte ledd.

Elevane, privatistane, praksiskandidatane og dei som har læretid i bedrift, har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringa. Departementet gir forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon. Departementet kan gi forskrift om at mangel på vurderingsgrunnlag eller høgt fråvær kan føre til tap av rett til individuell vurdering med karakter i faget.

Departementet kan gi forskrift om godskriving og godkjenning av tidlegare gjennomgått opplæring eller praksis.

§ 5-5 Rett til omval

Elevar og dei som har læretid i bedrift har rett til så mange omval dei ønskjer, innan søknadsfristen for inn-tak det kalenderåret dei fyller 19 år. Dei som ikkje har nytta retten til omval før denne fristen, har rett til eitt omval seinare.

§ 5-6 Rett til læreplass eller anna tilbod på vidaregåande trinn 3

Søkjarar som oppfyller vilkåra for å bli formidla til læretid i bedrift, har rett til læreplass. Dersom fylkeskommunen ikkje kan gi søkjaren tilbod om læreplass, har søkjaren rett til eit anna opplæringstilbod på vidaregåande trinn 3 bygd på det programområdet han eller ho har gjennomført på vidaregåande trinn 2. Departementet kan gi forskrift om opplæringstilbodet til dei som ikkje får læreplass.

§ 5-7 Påbygging til generell studiekompetanse

Dei som har bestått fag- og yrkesopplæring, har rett til påbygging til generell studiekompetanse. Retten til påbygging varer ut det skoleåret som tar til det året ein fyller 24 år. Dei som då ikkje har oppnådd studiekompetanse, har rett til påbygging etter reglane for vaksne etter § 18-7.

Elevane kan velje å få påbygging til generell studiekompetanse etter reglane for vaksne etter § 18-7 frå det skoleåret som tar til det året dei fyller 19 år.

§ 5-8 Gratis vidaregåande opplæring

Den vidaregåande opplæringa skal vere gratis. Fylkeskommunen kan likevel krevje at elevar og dei som har læretid i bedrift, dekkjer utgifter til individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha.

Departementet kan gi forskrift om at elevar skal halde seg med læremiddel og digitalt utstyr.

§ 5-9 Rett til vidaregåande opplæring for dei som ikkje har opphaldsløyve

Det er eit vilkår for rett til vidaregåande opplæring at ein har lovleg opphald i landet. Dei som oppheld seg

lovleg i landet medan dei ventar på svar på søknad om opphaldsløyve, har rett til vidaregåande opplæring ut det skoleåret som tar til det året dei fyller 18 år. Dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, har berre rett til vidaregåande opplæring fram til datoen for det endelige vedtaket.

Kapittel 6 Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i den vidaregåande opplæringa

§ 6-1 Bokmål og nynorsk for elevane i den vidaregåande opplæringa

Elevane skal ha opplæring i bokmål og nynorsk. Departementet kan gi forskrift om fritak frå opplæring i eitt av skriftspråka for elevar som får opplæring etter §§ 6-2, 6-3 eller 6-5.

Elevane vel sjølve om dei skal bruke bokmål eller nynorsk som hovudmål i det skriftlege arbeidet, og om læremidla skal vere på bokmål eller nynorsk.

§ 6-2 Opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa

Samiske elevar har rett til opplæring i anten nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk.

Alle elevar som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen, har rett til opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa.

Kommunen skal tilby ein del av opplæringa i eit samiskspråkleg miljø dersom det er nødvendig for at opplæringa i samisk skal vere pedagogisk forsvarleg.

§ 6-3 Opplæring i og på norsk teiknspråk i den vidaregåande opplæringa

Elevar med høyrselshemming har rett til å få opplæring ved hjelp av teiknspråktolk eller til å gå på vidaregåande skolar som har opplæring i og på norsk teiknspråk. Elevane som går på ordinære vidaregåande skolar, og som nyttar tolk, kan i tillegg velje å få opplæring i norsk teiknspråk.

Retten til å gå på vidaregåande skolar som har opplæring i og på norsk teiknspråk gjeld berre innanfor dei utdanningsprogramma og programområda som skolarne har tilbod om. Delar av denne opplæringa kan givast ved hjelp av teiknspråktolk.

§ 6-4 Opplæring i punktskrift i den vidaregåande opplæringa

Elevar som er blinde eller sterkt svaksynte, har rett til nødvendig opplæring i punktskrift.

§ 6-5 Særskild språkopplæring i den vidaregåande opplæringa

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild språkopplæring til dei kan norsk godt

nok til å følgje den vanlege opplæringa. Særskild språk-opplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk og, om det trengst, morsmålsopplæring, tospråkleg opplæring i fag eller begge delar.

Fylkeskommunen skal jamleg vurdere om ein elev som har vedtak om særskild språkopplæring kan norsk godt nok til å følgje den vanlege opplæringa.

Fylkeskommunen kan gjere vedtak om at eleven skal få opplæringa i morsmål på ein annan skole enn den eleven går på.

§ 6-6 Innføringsopplæring for elevar i den vidaregåande opplæringa som har budd kort tid i Noreg

Fylkeskommunen kan gi elevar som har budd kort tid i Noreg og har fått vedtak om særskild språkopplæring, heile eller delar av opplæringa i særskilde grupper eller klassar eller på særskilde skolar. Fylkeskommunen kan berre gi slik innføringsopplæring dersom eleven samtykkjer.

Fylkeskommunen kan gjere vedtak om innføringsopplæring for ein elev for opp til eitt år om gongen, i til saman opp til to år. I vedtaket kan det gjerast unntak frå læreplanar i fag, jf. § 1-4 andre ledd, og fag- og timefordelinga, jf. § 1-6 fjerde ledd.

Kapittel 7 Opplæring i bedrift

§ 7-1 Verkeområdet for kapittelet, og kven som er lærling, praksisbrevkandidat, lære kandidat og kandidat for fagbrev på jobb

Dette kapittelet gjeld for den vidaregåande opplæringa som blir gitt som læretid i bedrift.

Der lova viser til nokon som har eller skal ha læretid i bedrift, gjeld regelen for både lærlingar, praksisbrevkandidatar, lære kandidat og kandidat for fagbrev på jobb.

Reglane for elevar gjeld for lærlingar, praksisbrevkandidatar og lære kandidat dersom fylkeskommunen har ansvaret for opplæringa.

Lærling er den som har skrive ein lærekontrakt med sikte på fagprøve eller sveineprøve i fag som har læretid etter forskrifter gitt med heimel i § 5-4. Praksisbrevkandidat er den som har skrive ein opplæringskontrakt med sikte på praksisbrevprøve. Lære kandidat er den som har skrive ein opplæringskontrakt med sikte på ei mindre omfattande prøve enn fag- eller sveineprøve. Kandidat for fagbrev på jobb er den som har skrive ein kontrakt om opplæring på grunnlag av allsidig praksis og realkompetanse med sikte på fag- eller sveineprøve.

Departementet kan gi forskrift om dei ulike opplæringsordningane for den vidaregåande opplæringa i bedrift.

§ 7-2 Inngåing og endring av kontrakt om opplæring

Dei som skal ha læretid i bedrift, skal skrive kontrakt om opplæring med ei lærebedrift før opplæringa tek til. Det skal stå i kontrakten kva som er målet for opplæringa, og kven som har ansvaret for dei ulike delane av opplæringa. Kontrakten skal vise til den eller dei arbeidsavtalane som er inngått.

Kontrakten skal godkjennast av fylkeskommunen og kan berre endrast etter samtykkje frå fylkeskommunen.

Kontrakten gjeld frå den tida opplæringa tek til, sjølv om godkjenninga kjem seinare.

Fylkeskommunen kan godkjenne kontraktar om opplæring som fråvik det fastsette opplæringsløpet.

Departementet kan gi forskrift om kva form og innhald kontrakten skal ha, om endring av kontrakten, og om fylkeskommunens høve til å godkjenne kontraktar som fråvik det fastsette opplæringsløpet.

§ 7-3 Heving og oppseiing av kontrakt om opplæring

Ein kontrakt om opplæring kan seiast opp dersom partane er samde om det. Lærebedrifta skal orientere fylkeskommunen skriftleg før kontrakten blir oppsagd.

Fylkeskommunen skal gjere vedtak om å heve kontrakten om opplæring dersom den som har læretid, seier skriftleg frå at han eller ho ikkje ønskjer å halde fram ut kontrakttida. Fylkeskommunen kan også gjere vedtak om å heve kontrakten om opplæring dersom ein av partane gjer seg skyldig i vesentlege brot på pliktene sine i arbeidsforholdet eller ein av partane ikkje er i stand til å oppfylle kontrakten.

Før det blir gjort vedtak om å heve ein kontrakt om læretid etter krav frå lærebedrifta, skal den som har læretid i bedrift, få høve til å forklare seg munnleg for fylkeskommunen.

Dersom ein kontrakt om opplæring blir oppsagd eller heva, skal lærebedrifta skrive ut ein attest om opplæringa som er gjennomført.

§ 7-4 Kva rettar og plikter dei med læretid i bedrift har som arbeidstakarar. Tilhøvet til arbeidsmiljøloven

Dei som har læretid i bedrift, er arbeidstakarar i lærebedrifta, med dei rettane og pliktene som følgjer av lover og tariffavtalar.

Dei som skal ha læretid i bedrift, skal ha arbeidsavtale med lærebedrifta i tillegg til kontrakt om opplæring etter § 7-2. Lærebedrifta kan berre seie opp denne arbeidsavtalen dersom kontrakten om opplæring blir oppsagd eller heva etter § 7-3.

Dei første seks månadene av arbeidsforholdet kan arbeidsavtalen likevel seiast opp etter reglane i arbeidsmiljøloven §§ 15-3 og 15-6 dersom det er inngått kon-

trakt om full opplæring i bedrift. Kontrakten om opplæring fell bort dersom arbeidsavtalen blir oppsagd.

Arbeidsavtalen fell bort når læretida er over, eller dersom kontrakten om opplæring blir oppsagd eller heva.

Andre ledd andre punktum, tredje ledd og fjerde ledd gjeld ikkje arbeidsavtalar som partane har inngått uavhengig av kontrakten om opplæring.

Lærekandidatar har rett til individuell tilrettelegging etter §§ 11-4 til 11-6. For denne tilrettelegginga gjeld §§ 11-7 til 11-11 og § 11-13.

§ 7-5 Godkjenning av lærebedrifter

Fylkeskommunen skal godkjenne lærebedrifter som oppfyller krava i § 7-6.

Før fylkeskommunen kan godkjenne ei lærebedrift, må ho vere fagleg vurdert av yrkesopplæringsnemnda. Fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda.

Departementet kan gi forskrift om godkjenning av lærebedrifter.

§ 7-6 Krav til lærebedrifter

Lærebedrifta skal gi opplæring i samsvar med læreplanar i lærefaget. Lærebedrifta kan gi all opplæringa sjølv, eller ho kan oppfylle kravet ved avtale om at delar av opplæringa skal skje i ei anna lærebedrift. Ansvar for opplæringa ligg hos den lærebedrifta som kontrakten om opplæring er inngått med.

Ei lærebedrift skal ha ein eller fleire fagleg kvalifiserte personar som har ansvaret for opplæringa, og ein eller fleire instruktørar som gir opplæring.

Departementet kan gi forskrift om deling av ansvaret mellom samarbeidande lærebedrifter.

§ 7-7 Rekruttering av lærebedrifter og formidling til læreplass

Fylkeskommunen skal rekruttere lærebedrifter med sikte på å gi tilbod om læreplass til alle søkjarar som oppfyller vilkåra for å bli formidla til læreplass.

Fylkeskommunen skal formidle søkjarar som oppfyller vilkåra til lærebedrifter.

Departementet kan gi forskrift om formidling til læreplass.

§ 7-8 Tilskot til lærebedrifter

Fylkeskommunen skal gi godkjende lærebedrifter tilskot til opplæring.

Departementet kan gi forskrift om tilskot til lærebedrifter.

§ 7-9 Oppfølging av lærebedrifter og tap av godkjenning

Fylkeskommunen skal rettleie lærebedriftene og kontrollere at dei oppfyller krava i denne lova.

Etter ei fagleg vurdering i yrkesopplæringsnemnda kan fylkeskommunen trekkje tilbake godkjenninga som lærebedrift dersom lærebedrifta ikkje lenger oppfyller krava. Fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda.

Godkjenninga som lærebedrift fell bort to år etter at den siste kontrakten om opplæring er avslutta.

Departementet kan gi forskrift om tap av godkjenning.

§ 7-10 Lærebedriftene sitt ansvar for opplæringa

Lærebedriftene skal lage ein plan som sikrar at opplæringa er i samsvar med kontraktane til dei som har læretid i bedrifta, og dei skal leggje produksjonen til rette for denne opplæringa.

Lærebedriftene skal skape eit godt arbeids- og læringsmiljø. Den samla arbeids- og opplæringstida til dei som har læretid, skal ikkje vere lengre enn arbeidstida til andre arbeidstakarar.

Lærebedrifter som ikkje lenger kan gi opplæring i samsvar med kontrakten, skal melde frå til fylkeskommunen.

§ 7-11 Krav til internkontroll i lærebedrifter

Lærebedriftene skal ha internkontroll for å sikre at opplæringa er i samsvar med denne lova. Internkontrollen skal gjennomførast i samarbeid med representantar for arbeidstakarane.

Lærebedriftene skal årleg rapportere til fylkeskommunen om opplæringa dei gir. Departementet kan gi forskrift om rapporteringsplikta.

§ 7-12 Samarbeidsorgan for lærebedrifter (opplæringskontor)

Lærebedrifter som er tilknytta eit samarbeidsorgan for lærebedrifter, kan avtale at samarbeidsorganet inngår lærekontrakt etter § 7-2 og mottar tilskot etter § 7-8 på vegner av lærebedrifta.

Departementet kan gi forskrift om samarbeidsorgan for lærebedrifter.

Kapittel 8 Organ knytte til fag- og yrkesopplæringa

§ 8-1 Rådgivande organ for fag- og yrkesopplæringa

Departementet skal nemne opp eit organ for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa som skal gi departementet råd om, og ta initiativ til å fremje, fag- og yrkesopplæringa.

Departementet skal nemne opp faglege råd for fag- og yrkesopplæringa. Kvart fag eller fagområde i fag- og yrkesopplæringa skal vere knytt til eit fagleg råd.

Departementet skal nemne opp læreplangrupper som skal hjelpe til i arbeidet med å fastsetje innhaldet i fag- og yrkesopplæringa.

Departementet kan gi forskrift om samansetjinga av og oppgåvene til organa som er nemnde i denne paragrafen.

§ 8-2 Yrkesopplæringsnemnder

Fylkeskommunen skal nemne opp ei yrkesopplæringsnemnd. Fylkeskommunen skal førebu dei sakene nemnda skal behandle.

Saker som har innverknad på fag- og yrkesopplæringa, skal leggjast fram for yrkesopplæringsnemnda før fylkeskommunen gjer vedtak i dei. Fylkeskommunen skal leggje avgjerande vekt på den faglege vurderinga frå yrkesopplæringsnemnda.

Departementet kan gi forskrift om kva samansetjing og oppgåver nemnda skal ha.

§ 8-3 Klagenemnd for fag- og sveineprøver

Departementet nemner opp klagenemnder for klager over vedtak om ikkje bestått fag- eller sveineprøve. Kvar nemnd skal nemnast opp for fire år, med leiar, nestlediar og éin medlem til. Minst to av medlemmene skal ha fagutdanning, og alle skal ha personlege vararepresentantar.

Det faglege rådet for faget skal gi ei innstilling om samansetjinga av kvar nemnd.

Kapittel 9 Skyss, bustad, oppfølgingsteneste og overgang frå grunnskole til vidaregåande opplæring

§ 9-1 Rett til skyss til og frå skolen for elevar i den vidaregåande opplæringa

Elevar har rett til gratis skyss eller full skyssgodtgjersle dersom dei bur meir enn seks kilometer frå skolen.

Elevar som treng båttransport, har rett til slik transport gratis.

Elevar som treng skyss på grunn av nedsett funksjonsevne, skade eller sjukdom, har rett til gratis skyss til og frå skolen.

Elevar som har fleire heimar, har rett til skyss til og frå kvar heim som oppfyller vilkåra for rett til skyss.

Departementet kan gi forskrift om at retten til skyss kan oppfyllast gjennom rabattordningar for offentlig transport i område med eit godt utbygd kollektivtilbod.

§ 9-2 Reisefølgje for og tilsyn med elevar i den vidaregåande opplæringa

Elevar som får skyss, har rett til reisefølgje dersom dei treng det.

Elevar som får skyss, har rett til tilsyn i ventetida før og etter opplæringa dersom dei på grunn av nedsett funksjonsevne ikkje klarer seg åleine.

§ 9-3 Hjelp med å skaffe bustad til elevar i den vidaregåande opplæringa

Når ein elev ikkje kan nytte dagleg skyss til skolen, skal fylkeskommunen hjelpe til med å skaffe eleven ein stad å bu. Er det ikkje mogleg å skaffe eleven bustad på annan måte, skal fylkeskommunen sørge for at det blir bygd ein elevheim.

§ 9-4 Oppfølgingsteneste for dei som ikkje er i vidaregåande opplæring eller arbeid

Fylkeskommunen skal ha ei oppfølgingsteneste. Oppfølgingstenesta skal sørge for at dei som har rett til opplæring etter § 5-1 og ikkje er i opplæring eller arbeid, får tilbod om vidaregåande opplæring, andre kompetansefremjande tiltak eller arbeid. Ein er omfatta av tenesta fram til utgangen av det året ein fyller 24 år.

Oppfølgingstenesta skal sikre tverretatleg samarbeid mellom kommunale, fylkeskommunale og statlege instansar som har ansvar for målgruppa. Oppfølgingstenesta skal formidle og samordne dei ulike tilboda.

Departementet kan gi forskrift om oppgåvene til oppfølgingstenesta.

§ 9-5 Overgangen frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa

Fylkeskommunen skal sørge for at elevane får ein trygg og god overgang frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa. Kommunen skal samarbeide med fylkeskommunen om overgangen.

Dersom eleven skal starte i ein vidaregåande skole som er godkjend etter privatskolelova, gjeld kommunens plikt i første ledd tilsvarande overfor den private vidaregåande skolen.

§ 9-6 Opplæringstilbod i overgangen frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa

Fylkeskommunen skal ha eit opplæringstilbod for dei som har rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1, men som manglar faglege eller språklege føresetnader for å delta i eller gjennomføre slik opplæring.

§ 9-7 Tilbod om meir grunnskoleopplæring

Kommunen og fylkeskommunen kan tilby førebunde opplæring etter § 18-2 til dei som har rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1, men som treng meir grunnskoleopplæring for å kunne fullføre den vidaregåande opplæringa. Opplæringa kan gi høve til å forbetre grunnskolevitnemålet.

Fjerde del – fellesreglar for grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa for barn og unge

Kapittel 10 Det beste for eleven, medverknad, skole-demokrati, foreldresamarbeid, skolereglar og plikt til å delta

§ 10-1 Det beste for eleven

Ved handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal kva som er best for eleven, vere eit grunnleggjande omsyn.

§ 10-2 Elevane sin rett til medverknad

Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.

§ 10-3 Samarbeid med foreldra

Skolen skal samarbeide med foreldra om opplæringa til eleven.

Departementet kan gi forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldra.

§ 10-4 Skoledemokratiet

Skolen skal sørge for at elevane og foreldra får vere med på å planleggje, gjennomføre og vurdere verksemda til skolen, mellom anna arbeidet med skolemiljøet, kvalitetsutvikling i opplæringa og fastsetjinga av skole-reglar. Elevane skal ikkje delta i behandlinga av saker som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Skolen skal leggje til rette for at alle elevane skal kunne ytre seg, og oppmuntre dei til å delta i skole-demokratiet. Skolen skal også hjelpe elevane i arbeidet med skoledemokratiet.

§ 10-5 Organiseringa av skoledemokratiet

Kvar grunnskole og vidaregåande skole skal ha eit elevråd som er valt av elevane ved skolen. Elevane kan velje å organisere seg på ein annan måte. Kvar grunnskole skal ha eit arbeidsutval som er valt av foreldra på skolen. Foreldra kan velje å organisere seg på andre måtar. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at det blir fastsett kva for andre brukarorgan skolane skal ha.

Elevane og foreldra skal vere representerte i organ ved grunnskolar, og elevane skal vere representerte i organ ved vidaregåande skolar. Representantar for elevane i den vidaregåande opplæringa har møte- og talerett i fylkeskommunale nemnder på same måten som dei tilsette har etter kommuneloven § 13-4.

§ 10-6 Elevane si plikt til å delta og kommunen og fylkeskommunen si oppfølgingsplikt

Elevane skal vere aktivt med i opplæringa og følge skolereglane. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevar med fråvær frå opplæringa blir følgde opp.

§ 10-7 Skolereglar

Kommunen og fylkeskommunen gir forskrift om organisering av skoledemokratiet og om rettar og plikter for elevane, mellom anna om orden og oppførsel (skolereglar).

Kommunen og fylkeskommunen kan i slike skole-reglar angi kva tiltak som kan brukast når elevar bryt skolereglane, og korleis slike saker skal behandlast.

§ 10-8 Informasjon til elevane og foreldra

Kommunar og fylkeskommunar skal gi elevar og foreldre den informasjonen dei har bruk for, mellom anna om opplæringa, den enkelte eleven, skolemiljøet og skolereglane, og om dei rettane og pliktene elevane elles har. Kommunar og fylkeskommunar skal også gi elevar og foreldre informasjon om retten til opplæring i og på samisk.

§ 10-9 Foreldreutvalet for grunnopplæringa (FUG)

Foreldreutvalet for grunnopplæringa (FUG) er eit sjølvstendig rådgivande organ for departementet i saker om samarbeid mellom skole og heim, og skal vareta foreldra sine interesser i skolesamanheng. Mandatet til FUG omfattar grunnskolen og vidaregåande opplæring trinn 1.

Departementet nemner opp kvart utval for fire år, med leiar, nestleiar og fem andre medlemmer.

Kapittel 11 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging

§ 11-1 Tilpassa opplæring

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at opplæringa er tilpassa, det vil seie at elevane får eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa uavhengig av føresetnader, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine. Lærebedrifta skal sørge for tilpassa opplæring for dei som har læretid i bedrift.

§ 11-2 Tilfredsstillande utbytte av opplæringa

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at lærarane følger med på utviklinga til elevane og melder frå til rektor dersom det er tvil om at ein elev har tilfredsstillande utbytte av opplæringa. Om det må til, skal skolen setje i verk eigna tiltak, jf. §§ 11-1 og 11-3.

Skolen skal vurdere om tiltaka er nok til å gi eleven eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa, eller om eleven kan trenge individuell tilrettelegging etter reglane i §§ 11-4, 11-5 og 11-6.

§ 11-3 Intensiv opplæring på 1. til 4. trinn

På 1. til 4. trinn skal kommunen sørge for at elevar som står i fare for ikkje å ha forventa progresjon i lesing, skrivning eller rekning, raskt får eigna intensiv opplæring. Dersom det er best for eleven, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eineundervisning.

§ 11-4 Personleg assistanse

Elevar har rett til den personlege assistansen dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho.

§ 11-5 Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel

Elevar har rett til dei tekniske hjelpemidla og den fysiske tilrettelegginga dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho. Elevane har også rett til nødvendig opplæring i bruk av slikt utstyr.

Elevar som er blinde eller sterkt svaksynte, har rett til nødvendig opplæring i mobilitet slik at dei kan komme seg til og frå skolen og ta seg fram på skolen og i heimemiljøet.

§ 11-6 Individuelt tilrettelagd opplæring

Elevar har rett til individuelt tilrettelagd opplæring dersom dei treng det for å få tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

I vurderinga av kva for opplæringstilbod som skal givast, skal det særleg leggjast vekt på utviklingsutsiktene til eleven. Opplæringstilbodet skal utformast slik at det samla kan gi eleven tilfredsstillande utbytte av opplæringa samanlikna med andre elevar og i tråd med dei opplæringsmåla som er realistiske for eleven.

§ 11-7 Vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring og krav om sakkunnig vurdering

Før kommunen eller fylkeskommunen avgjer om ein elev har krav på individuelt tilrettelagd opplæring, skal dei hente inn ei sakkunnig vurdering frå den pedagogisk-psykologiske tenesta. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal ta stilling til om eleven treng individuelt tilrettelagd opplæring. Dersom eleven også treng personleg assistanse eller fysisk tilrettelegging etter §§ 11-4 og 11-5, skal den sakkunnige vurderinga gi ei heilskapleg vurdering av kva for tilrettelegging eleven treng.

Kommunen og fylkeskommunen kan berre fråvike den sakkunnige vurderinga dersom dei kjem til at eleven kan få tilfredsstillande utbytte av opplæringa på ein

annan måte. Ei slik avgjerd skal vere grunnlagt i vedtaket. I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå reglane om innhaldet i og organiseringa av opplæringa.

Eleven eller foreldra må samtykkje før kommunen eller fylkeskommunen gjer ei sakkunnig vurdering, og før dei gjer vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring. Eit tilbod om individuelt tilrettelagd opplæring skal utarbeidast i samråd med eleven og foreldra, og det skal leggjast stor vekt på kva eleven og foreldra meiner.

§ 11-8 Kva den sakkunnige vurderinga skal innehalde

I ei sakkunnig vurdering skal den pedagogisk-psykologiske tenesta alltid greie ut om

- eleven sitt utbytte av opplæringa
- kvifor eleven eventuelt ikkje har, eller ikkje kan få, tilfredsstillande utbytte av opplæringa
- kva som er realistiske opplæringsmål for eleven
- kva tiltak som kan gi eleven eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa
- kva kompetanse dei som skal gi opplæringa, bør ha, dersom det skal gjerast unntak frå kompetansekrava etter § 11-9 andre eller tredje ledd

§ 11-9 Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring

Den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring, må oppfylle kompetansekrava for å bli tilsett i lærarstilling, jf. § 17-3, og krava om relevant kompetanse i faget det skal undervisas i, jf. § 17-4.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå kompetansekrava i § 17-3 dersom det vil gi eleven betre opplæring. Slike unntak kan berre gjerast dersom opplæringa skal givast av personar med ei universitets- eller høgskoleutdanning som gjer dei særleg eigna til å vareta behova til eleven. Slikt vedtak inneber også at kompetansekrava i § 17-4 ikkje gjeld.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå kompetansekrava i § 17-4 dersom ei konkret vurdering av eleven og den individuelt tilrettelagde opplæringa som skal bli gitt, tilseier det.

§ 11-10 Individuell opplæringsplan

Skolen skal utarbeide ein individuell opplæringsplan for elevar som får individuelt tilrettelagd opplæring. I planen skal det stå kva som er måla for og innhaldet i opplæringa, og korleis ho skal drivast.

§ 11-11 Årleg evaluering av utbyttet av den individuelt tilrettelagde opplæringa

Skolen skal éin gong i året utarbeide ei skriftleg oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa eleven har fått, og ei vurdering av utviklinga til eleven

sett opp mot måla i den individuelle opplæringsplanen. Eleven eller foreldra skal få tilgang til oversikta og vurderinga.

§ 11-12 *Alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK)*

Elevar som heilt eller delvis manglar funksjonell tale og treng alternativ og supplerande kommunikasjon, skal få bruke eigna kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmiddel i opplæringa. Det same gjeld for dei som har læretid i bedrift.

Elevar og lære kandidat har også rett til den opplæringa dei treng for å kunne bruke alternativ og supplerande kommunikasjon. Denne opplæringa kan vere ein del av den individuelt tilrettelagde opplæringa etter § 11-6.

§ 11-13 *Pedagogisk-psykologisk teneste*

Kommunen og fylkeskommunen skal ha ei pedagogisk-psykologisk teneste.

Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal samarbeide med og støtte skolane i det førebyggjande arbeidet for å gi eit inkluderande opplæringstilbod til elevar som kan ha behov for tilrettelegging av opplæringa. Tenesta skal

- støtte og rettleie skolane i å greie ut behov for tilrettelegging av opplæringa og i å setje inn tiltak så tidleg som mogleg når det trengst
- hjelpe til med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling slik at opplæringstilbodet blir så inkluderande og godt tilrettelagt som mogleg

Der lova eller forskrift til lova krev sakkunnig vurdering, er det den pedagogisk-psykologiske tenesta som skal utarbeide vurderinga.

Departementet kan gi forskrift om i kva andre tilfelle den pedagogisk-psykologiske tenesta skal utarbeide sakkunnige vurderingar.

§ 11-14 *Læremiddel for individuelt tilrettelagd opplæring*

Departementet skal sørge for at det blir utarbeidd lærebøker og andre læremiddel for individuelt tilrettelagd opplæring.

Kapittel 12 Skolemiljøet til elevane

§ 12-1 *Verkeområde for kapitlet*

Dette kapitlet gjeld for skolen, leksehjelpordninga og skolefritidsordninga.

§ 12-2 *Retten til eit trygt og godt skolemiljø*

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, inkludering, trivsel og læring.

§ 12-3 *Nulltoleranse og førebyggjande arbeid*

Skolen skal ikkje godta krenkjande oppførsel, som til dømes mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal arbeide kontinuerleg for at alle elevane skal ha eit trygt og godt skolemiljø.

§ 12-4 *Plikt til å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø (aktivitetsplikt og dokumentasjonsplikt)*

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på korleis elevane har det, og om mogleg gripe inn dersom nokon krenkjer ein elev.

Alle som arbeider på skolen, skal melde frå til rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Det gjeld også når ein elev seier sjølv at ho eller han ikkje har det trygt og godt. Skolen skal snarast undersøkje saka og rette opp situasjonen med eigna tiltak. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen i alvorlege tilfelle.

Skolen skal lage ein skriftleg plan for tiltaka i ei sak. I planen skal det stå

- kva problem tiltaka skal løyse
- kva tiltak skolen har planlagt
- når tiltaka skal gjennomførast
- kven som skal gjennomføre tiltaka
- når tiltaka skal evaluerast

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til andre ledd, i den forma og det omfanget som er nødvendig.

§ 12-5 *Skjerpa plikt til å melde frå dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev*

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, krenkjer ein elev, skal vedkommande straks melde frå til rektor. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen, med mindre meldinga er openbert grunnlaus.

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein i leiinga ved skolen krenkjer ein elev, skal vedkommande melde frå til kommunen eller fylkeskommunen direkte.

§ 12-6 *Statsforvaltaren si handheving av plikta til å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø i enkeltsaker*

Dersom ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldra melde saka til statsforvaltaren etter at saka er tatt opp med rektor.

Statsforvaltaren skal avgjere om plikta til å rette opp situasjonen med eigna tiltak etter § 12-4 andre ledd og plikta til å lage ein skriftleg plan etter § 12-4 tredje ledd er oppfylt. Dersom saka ikkje er tatt opp med rektor, det er under ei veke sidan ho vart tatt opp eller eleven ikkje

lenger går på den aktuelle skolen, skal statsforvaltaren avvise saka, om det ikkje er særlege grunnar til å behandle ho.

Kommunen og fylkeskommunen skal utan hinder av lovfesta teieplikt leggje fram alle opplysningar som statsforvaltaren meiner må til for å greie ut saka.

Kjem statsforvaltaren til at skolen ikkje har oppfylt plikta til setje inn eigna tiltak etter § 12-4 andre ledd eller plikta til å lage ein skriftleg plan etter § 12-4 tredje ledd, kan statsforvaltaren påleggje kommunen eller fylkeskommunen å rette forholdet. Dersom saka elles vil bli unødig forseinka, eller dersom det er grunn til å tru at kommunen eller fylkeskommunen ikkje kjem til å rette forholdet, kan statsforvaltaren vedta kva skolen skal gjere for at eleven skal få eit trygt og godt skolemiljø. Statsforvaltaren kan vedta reaksjonar etter skolereglane, jf. § 10-7, eller vedta at ein elev skal byte skole, jf. § 13-2.

Avgjerda til statsforvaltaren er eit enkeltvedtak. Statsforvaltaren skal setje ein frist for gjennomføringa av vedtaket og følgje opp saka.

§ 12-7 *Det fysiske miljøet*

Alle elevar har rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira. Skolen skal innreiast slik at det leggjast til rette for dei elevane ved skolen som har nedsett funksjonsevne.

Departementet gir forskrift om saksbehandlinga av saker som gjeld det fysiske skolemiljøet etter §§ 12-2 og 12-7. I slike saker gjeld ikkje § 29-1.

§ 12-8 *Tvangsmulkt*

For å sikre gjennomføringa av vedtak etter § 12-6 kan statsforvaltaren og klageinstansen fastsetje tvangsmulkt for kommunar og fylkeskommunar. Tvangsmulkt kan fastsetjast samtidig med vedtaket eller seinare.

Ei avgjerd om tvangsmulkt får verknad når kommunen eller fylkeskommunen ikkje held fristen for gjennomføring av vedtaket etter § 12-6, og mulkta går til vedtaket er oppfylt. I vedtaket om tvangsmulkt kan det setjast ein seinare frist for gjennomføring enn den som vart sett etter § 12-6. Ei avgjerd om tvangsmulkt får ikkje verknad dersom det er uråd å rette seg etter vedtaket og den ansvarlege ikkje kan noko for det.

Avgjerda om tvangsmulkt skal behandlast etter reglane i forvaltningsloven kapittel IV og V.

Mulkta går til statskassa. I særlege tilfelle kan tvangsmulkta reduserast eller falle bort.

Departementet kan gi forskrift om kva slags tvangsmulkt som kan nyttast, og om kor stor mulkta skal vere.

§ 12-9 *Straffansvar for brot på reglane om skolemiljø*

Med bot eller fengsel i opp til 3 månader blir den straffa som forsettleg eller aktaust grovt eller fleire gon-

ger bryt reglane i § 12-4 første ledd, § 12-4 andre ledd første punktum og fjerde punktum eller § 12-5. Det same gjeld ein rektor som på same viset bryt reglane i § 12-4 andre ledd tredje punktum.

Når det skal vurderast om brotet er grovt, skal det leggjast vekt på kva slags lovbrøt det er tale om, og kor stor skade det har ført til.

Dersom ein av reglane i § 12-4 første til andre ledd eller § 12-5 er broten av nokon som handlar på vegner av skolen, kan kommunen og fylkeskommunen straffast, jf. straffeloven § 27.

Straffansvaret er forelda etter 5 år.

§ 12-10 *Bevisbyrde i erstatningssaker om psykososialt skolemiljø*

Dersom det er grunn til å tru at kommunen eller fylkeskommunen ikkje har følgd reglane om psykososialt skolemiljø i eller i medhald av kapittel 12, skal det ved behandlinga av erstatningskrav etter skadeserstatningsloven leggjast til grunn at reglane ikkje er følgde, om ikkje kommunen eller fylkeskommunen gjer noko anna truleg.

Kapittel 13 *Ordenstiltak*

§ 13-1 *Bortvising*

Kommunen og fylkeskommunen kan fastsetje i forskrift om skolereglar etter § 10-7 at elevane kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på skolereglane, med dei avgrensingane som følgjer av denne paragrafen.

Ein elev kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

Elevar på 1. til 7. trinn kan visast bort for enkelttimar eller resten av dagen, og elevar på 8. til 10. trinn kan visast bort for opp til tre dagar. Foreldra skal få melding før ein elev på 1. til 7. trinn blir vist bort for resten av dagen. Elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for opp til fem dagar. Det kan også fastsetjast at elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for resten av skoleåret dersom regelbrota er særleg alvorlege.

Det er rektor sjølv som vedtar bortvising frå opplæringa. Om ikkje kommunen eller fylkeskommunen fastset noko anna, kan rektor gi lærarar høve til å vise bort elevar frå ei opplæringsøkt som læraren sjølv har ansvaret for. Bortvisinga kan ikkje gjelde for meir enn to klokkeimar. Fylkeskommunen kan ikkje delegere myndigheita til å gjere vedtak om at ein elev i den vidaregåande opplæringa skal visast bort for resten av skoleåret til den enkelte skolen.

§ 13-2 *Pålagt skolebyte*

Kommunen og fylkeskommunen kan gjere vedtak om at ein elev skal flyttast til ein annan skole dersom oppførselen til eleven går alvorleg ut over tryggleiken eller læringa til ein eller fleire medelevar.

Ein elev skal ikkje flyttast dersom mindre inngripande tiltak vil kunne avhjelpe situasjonen. Ein elev skal ikkje flyttast dersom det fører til at eleven må flytte ut av heimen, eller gjer at dagleg skyss blir uforsvarleg. Ein elev i den vidaregåande skolen skal heller ikkje flyttast dersom det fører til at eleven må byte utdanningsprogram eller programområde.

Kommunen og fylkeskommunen kan ikkje delegere myndigheita til å gjere vedtak om skolebyte til den enkelte skolen.

Kapittel 14 Organiseringa av opplæringa og reglar for livssynsopplæringa

§ 14-1 *Skolerute og lengda på skoleåret*

Opplæringa skal strekkje seg over minst 38 skoleveker innanfor ei ramme på 45 samanhengande veker i skoleåret.

Kommunen og fylkeskommunen gir forskrift om skole- og feriedagar for elevane (skolerute). Skole- og feriedagane skal planleggjast slik at eksamen og nasjonale prøver kan gjennomførast.

§ 14-2 *Inndeling av elevar i klassar og grupper*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at kvar elev høyrer til éin klasse og har så mykje opplæringstid i klassen at eleven kan utvikle sosial samkjensle. I delar av opplæringa kan elevane delast i andre grupper. Klassane og gruppene skal setjast saman slik at skolen blir ein møteplass der elevane utviklar toleranse og respekt for kvarandre.

Ingen klassar eller grupper skal vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Elevane kan delast inn i grupper etter fagleg nivå i særskilde og avgrensa delar av opplæringa, dersom det er nødvendig for at ein eller fleire av elevane skal få eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

Elevane kan berre delast inn i grupper etter kjønn dersom det er særleg tungtvegande grunnar til å gjere det. Elevane kan ikkje delast inn i grupper etter etnisitet.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at alle elevar har ein kontaktlærer. Kontaktlæraren har eit særleg ansvar for eleven, for kontakten med heimen og for administrative, sosiale og pedagogiske gjeremål i klassen.

§ 14-3 *Forholdet mellom talet på lærarar og talet på elevar*

Departementet kan gi forskrift om forholdet mellom talet på lærarar og talet på elevar per skole eller per kommune. Forholdstalet kan variere frå trinn til trinn.

§ 14-4 *Fjernundervisning*

Delar av opplæringa kan gjennomførast utan at læraren er til stades saman med elevane (fjernundervisning) dersom det er gode grunnar for det og det er trygt og pedagogisk forsvarleg. At det må vere gode grunnar betyr at fordelane for elevane må vere større enn ulemmene ved å gjennomføre opplæringa som fjernundervisning. Når det skal vurderast om det vil vere trygt og pedagogisk forsvarleg å gi delar av opplæringa som fjernundervisning, skal det mellom anna takast omsyn til elevane sitt høve til læring, utvikling, trivsel og sosial samkjensle.

Elevane skal få fjernundervisning på skolen. I særlege tilfelle kan ein elev få fjernundervisning andre stader enn på skolen. Elevar i vidaregåande skole kan også få unntak etter avtale med rektor.

Fjernundervisninga skal gjennomførast slik at elevane og læraren kan kommunisere effektivt. Dei tekniske løysingane som blir nytta, må leggje til rette for kommunikasjon i sanntid eller med kort responstid.

Kommunen eller fylkeskommunen skal godtgjere at vilkåra i denne paragrafen er oppfylte.

Departementet kan gi forskrift om fjernundervisning.

§ 14-5 *Forbod mot forkynning*

Opplæringa skal ikkje vera forkynnande.

§ 14-6 *Fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn*

Elevar har rett til fritak frå aktivitetar i opplæringa som dei med rimeleg grunn opplever som utøving av ein annan religion enn sin eigen eller tilslutning til eit anna livssyn enn sitt eige, eller som dei på same grunnlag opplever som krenkjande eller støytande. Fritaket føreset ei skriftleg melding frå eleven eller foreldra, men det trengst ikkje grunngeving.

Ein kan ikkje krevje fritak frå kompetansemåla i læreplanane for fag. Elevar som får fritak frå aktivitetar i opplæringa, skal ha anna opplæring med tilsvarende fagleg innhald.

§ 14-7 *Opplæring om kristendom, religion, livssyn og etikk*

Opplæringa om emna kristendom, andre religionar, livssyn og etikk skal samle alle elevar, og medverke til auka forståing, respekt og evne til dialog mellom

menneske med ulikt syn på trudoms- og livssynsspørsmål. Emna skal presenterast på ein objektiv, kritisk og pluralistisk måte.

Kapittel 15 Opplæringsspråk, læremiddel og skolebibliotek

§ 15-1 Opplæringsspråk og talemål

Opplæringa skal vere på norsk, samisk eller norsk teiknspråk.

I den munnlege opplæringa avgjer elevane og lærarane sjølve kva for talemål dei vil bruke. Lærarane og skoleleinga skal ta mest mogleg omsyn til talemålet til elevane i ordval og uttrykksmåtar.

§ 15-2 Hovudmål på kvar skole

Kommunen og fylkeskommunen gir forskrift om kva skriftspråk som skal vere hovudmålet på kvar skole, anten bokmål eller nynorsk. Skolen skal bruke hovudmålet i den skriftlege opplæringa og i den skriftlege kommunikasjonen med elevane og foreldra.

I samband med skifte av hovudmål på ein grunnskole eller når eit fleirtal i kommunestyret eller minst 1/4 av dei røysteføre i kommunen krev det, skal det heldast rådgivande røysting. Nytt vedtak om hovudmål kan ikkje gjerast før det har gått fem år. Departementet kan gi forskrift om røysterett, ansvar for røystinga og organisering av røystinga.

§ 15-3 Krav til rettskriving og krav til skriftspråk i læremiddel

Med læremiddel er her meint alle trykte, ikkje-trykte og digitale element som er utvikla til bruk i opplæringa, som skal brukast jamleg i opplæringa, og som dekkjer vesentlege delar av læreplanen i faget.

Skolen skal bruke læremiddel på norsk og samisk som følgjer offisiell rettskriving.

Skolen skal bruke læremiddel som ligg føre på bokmål og nynorsk til same tid og same pris. Kravet gjeld ikkje

- a. læremiddel i faget norsk
- b. læremiddel i fag med årskull med 300 eller færre elevar
- c. læremiddel der den norske teksten utgjer ein mindre del

Dei trykte læremidla i norskfaget i grunnskolen skal samla ha nok tilfang på både bokmål og nynorsk, slik at elevane lærer å lese begge skriftspråka.

§ 15-4 Ordlistar, ordbøker og skriveprogram

Dei norskspråklege trykte og digitale ordlistene og ordbøkene skolen brukar, skal vere godkjende av Språkrådet.

Skolen skal bruke skriveprogram som støttar både bokmål og nynorsk, og som følgjer offisiell rettskriving.

§ 15-5 Skolebibliotek

Elevane skal ha tilgang til skolebibliotek. Departementet kan gi forskrift om skolebibliotek.

§ 15-6 Utstyr

Skolane skal ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremiddel.

Kapittel 16 Rådgiving

§ 16-1 Rådgiving om utdannings- og yrkesval

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevar i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa får den rådgivinga som dei treng om utdannings- og yrkesval.

Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei ønskjer det.

Fylkeskommunen skal sørge for at dei som har læretid i bedrift, har tilgang til rådgiving om utdannings- og yrkesval.

§ 16-2 Rådgiving om sosiale og personlege forhold

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevar får den rådgivinga som dei treng om sosiale og personlege forhold som kan ha innverknad på korleis dei har det på skolen.

Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei ønskjer det.

Fylkeskommunen skal sørge for at dei som har læretid i bedrift, har tilgang til rådgiving om sosiale og personlege forhold.

Kapittel 17 Personalet i skolen, skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling

§ 17-1 Krav om kompetanse i skolen

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for rett og nødvendig kompetanse i skolen.

§ 17-2 Leiing

Skolen skal ha ei leiing som er fagleg, pedagogisk og administrativt forsvarleg.

Ein skole skal leiast av ein rektor. Direktøren skal ha pedagogisk kompetanse, ta del i den daglege verksemda og arbeide med utviklinga av verksemda. Ein rektor kan leie fleire skolar.

§ 17-3 Krav om kompetanse for å bli tilsett i lærarstilling

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at dei som blir tilsett i lærarstilling, har relevant fagleg og pedagogisk kompetanse seinast når dei tar til i stillinga.

Dersom ingen søkjarar oppfyller kompetansekrava, kan andre tilsetjast mellombels i ei lærarstilling. Slik mellombels tilsetjing skal ikkje vare lenger enn til 31. juli, med mindre søkjaren blir tilsett på det vilkåret at påbyrja lærarutdanning skal fullførast. Kor lenge ei tilsetjing på vilkår om påbyrja utdanning skal vare, avtaler arbeidsgivaren og arbeidstakaren ut frå kor stor stilling og kor lang utdanning det er tale om, og kor tilgjengeleg utdanningstilbodet er.

Departementet kan gi forskrift om kva kompetanse ein må ha for å kunne bli tilsett i lærarstilling.

§ 17-4 *Krav om relevant kompetanse i undervisningsfag*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at dei som er tilsett i lærarstilling, har relevant kompetanse i dei faga dei skal undervise i.

Krava om relevant kompetanse i undervisningsfag gjeld ikkje dei som kunne tilsetjast i lærarstilling før 1. januar 2014, allmennlærarar og mellombels tilsette.

Kommunen og fylkeskommunen kan fråvike krava til relevant kompetanse i undervisningsfag dersom det er nødvendig fordi skolen ikkje har nok tilsette i lærarstilling som oppfyller krava. Ei slik avgjerd skal vurderast på nytt kvart skoleår.

Departementet kan gi forskrift om krav til relevant kompetanse i dei ulike faga.

§ 17-5 *Kvalifikasjonsprinsippet*

Den best kvalifiserte søkjaren skal tilsetjast i ei ledig stilling, om det ikkje er gjort unntak i lov eller forskrift.

Når kommunen og fylkeskommunen skal vurdere kven som er best kvalifisert, skal dei leggje vekt på utdanning, erfaring og kor personleg eigna søkjaren er, halde saman med kvalifikasjonskrava i utlysinga.

§ 17-6 *Bruk av anna personale i opplæringa enn dei som er tilsett i lærarstilling*

Anna personale enn dei som er tilsett i lærarstilling, kan hjelpe til i opplæringa, men skal ikkje ha ansvaret for opplæringa. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at slikt personale får nødvendig rettleiing av ein som er tilsett i lærarstilling.

§ 17-7 *Krav om at skolane har tilgang på vikarar*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolane har tilgang på vikarar ved vanleg og venta fråvær.

§ 17-8 *Fagleg og pedagogisk utvikling*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at dei som er tilsett i lærarstilling, rektorar og andre tilsette i skolen får høve til å utvikle seg fagleg og pedagogisk så dei kan vere på høgd med utviklinga i skolen og samfunnet.

§ 17-9 *Praksisplassar i skolen*

Departementet kan i det enkelte tilfellet eller i forskrift gi pålegg om at kommunane eller fylkeskommunane skal gi studentar frå universitet og høgskeolar praksisopplæring og rettleiing i skolen.

§ 17-10 *Personalet ved leirskolar*

Undervisningspersonalet ved leirskolar med fast pedagogisk bemanning skal vere tilsett i den kommunen der leirskolen ligg. Departementet kan gi forskrift om kompetansekrav for personalet ved faste leirskolar.

§ 17-11 *Politiattest og forbod mot tilsetjing*

Kommunen og fylkeskommunen skal krevje politiattest av dei som skal tilsetjast fast eller mellombels i grunnskolen, den vidaregåande skolen, skolefritidsordninga, leksehjelpa, kulturskolen eller skoleliknande aktivitetstilbod. Den som skal tilsetjast fast eller mellombels i leirskole, må også leggje fram politiattest.

Kommunen og fylkeskommunen kan krevje politiattest av personar som skal ha praksis på skolane og andre stader der tilboda som nemnde i første ledd blir gitt. Når det skal vurderast om ein person som skal ha praksis, skal leggje fram politiattest, skal det leggjast vekt på om det alt er utført vandelskontroll etter eit anna regelverk, kor langt praksisopphaldet skal vere, og kor mykje kontakt personen skal ha med elevar.

Kommunen og fylkeskommunen kan krevje politiattest av personar som skal utføre oppgåver ved skolane og andre stader der tilboda som nemnde i første ledd blir gitt.

Politiattesten skal innehalde dei merknadene som politiregisterloven § 39 første ledd fastset. I tillegg skal politiattesten innehalde merknader om reaksjonar for brot på straffeloven (2005) §§ 251, 252, 253, 254, 255, 256, 263, 264, 272, 273, 284 og 285, straffeloven (1902) §§ 222, 223, 227, 228 andre ledd, 229 og lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse §§ 1 og 2. Merknader om reaksjonar for brot på desse straffeboda skal i ordinær politiattest oppgis i samsvar med politiregisterloven § 40.

Personar som er dømde for eller har vedtatt førelegg for seksuelle overgrep mot mindreårige, skal ikkje tilsetjast eller ha praksis i skolar eller tilbod som nemnde i første ledd.

Dersom politiattesten inneheld merknader om veraserande sak eller andre straffebrot enn dei som er nemnde i femte ledd, skal det vurderast konkret om personen bør tilsetjast, ha praksis eller utføre oppgåver i skolar eller tilbod som nemnde i første ledd.

Departementet gir forskrift om politiattest, og kva for straffebod som skal vere omfatta av femte ledd. De-

partementet kan også gi forskrift om innhenting og behandling av politiattest.

§ 17-12 Skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling

Det skal vere skolefagleg kompetanse i kommune- og fylkeskommuneadministrasjonen.

Kommunen og fylkeskommunen skal arbeide for å halde ved lag og heve kvaliteten i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa.

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at skolane jamleg vurderer i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette med heimel i §§ 1-4 første og andre ledd og 1-5 andre og tredje ledd.

Kommunestyret og fylkestinget skal minst ein gong i året få informasjon om læringsmiljøet, læringsresultata og gjennomføringa til elevane i opplæringa.

Femte del – førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne

Kapittel 18 Rett til førebuande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne

§ 18-1 Formålet med opplæringa for vaksne

Formålet med opplæringa i § 1-3 og dei overordna måla og prinsippa for opplæringa med heimel i § 1-4 gjeld så langt det passar for opplæring for vaksne. Opplæringa skal byggje på den kompetansen deltakarane allerede har, og skal leggjast opp slik at deltakarane så raskt som mogleg kan oppnå relevant kompetanse for arbeid eller vidare utdanning.

§ 18-2 Rett til førebuande opplæring for vaksne

Dei som treng førebuande opplæring i fag eller i grunnleggjande ferdigheiter, men ikkje lenger har rett til grunnskoleopplæring etter § 2-1, har rett til førebuande opplæring for vaksne.

Søkjarar har mellom anna rett til førebuande opplæring dersom dei ikkje har fått tilfredsstillande opplæring før, dersom dei treng opplæring i fag eller grunnleggjande ferdigheiter som ikkje var del av læreplanen då dei fekk grunnskoleopplæring, og dersom dei treng ny opplæring på grunn av skade eller sjukdom. Når det skal vurderast om ein søker treng førebuande opplæring, skal det takast omsyn til kva søkjaren sjølv meiner.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter kapittel 5, har ikkje rett til førebuande opplæring etter denne paragrafen.

§ 18-3 Rett til vidaregåande opplæring for vaksne

Dei som har fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende opplæring, men ikkje har studiekompetanse eller yrkeskompetanse frå vidaregåande opplæring, har

rett til vidaregåande opplæring for vaksne frå det skoleåret som tar til det året dei fyller 19 år. Det gjeld også dei som har fullført vidaregåande opplæring i eit anna land, men ikkje får godkjent opplæringa som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Noreg.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring for vaksne, skal komme inn på eit opplæringstilbod som fører fram til ein av tre sluttkompetansar som dei har søkt på. Fylkeskommunen skal sørge for at søkerar med betydeleg realkompetanse knytt til ein viss yrkeskompetanse får høve til å formalisere denne kompetansen gjennom fag- eller sveinebrev.

Dersom fylkeskommunen tilbyr det, kan dei som har rett til vidaregåande opplæring etter denne paragrafen, men som ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1, likevel velje vidaregåande opplæring etter kapittel 5. Dei får då dei same rettane og pliktene som dei med rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1.

Departementet kan gi forskrift om kven som har rett til vidaregåande opplæring for vaksne, og om inntaket til opplæringa.

§ 18-4 Rett til yrkesfagleg rekvalifisering

Dei som har oppnådd studiekompetanse eller yrkeskompetanse, har rett til vidaregåande opplæring fram til ein ny sluttkompetanse innanfor eit yrkesfagleg utdanningsprogram.

§ 18-5 Vidaregåande opplæring for vaksne utan rett

Fylkeskommunen kan gi vidaregåande opplæring til dei som har brukt opp retten til vidaregåande opplæring.

Fylkeskommunen kan gi vidaregåande opplæring til dei som er over opplæringspliktig alder, og som ikkje har fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende opplæring.

Dei som blir tatt inn til vidaregåande opplæring for vaksne utan å ha rett til det, får dei same rettane og pliktene som dei med rett til vidaregåande opplæring etter § 18-3.

§ 18-6 Rett til læreplass eller anna tilbod i den vidaregåande opplæringa for vaksne

Dei som har lovfesta rett til opplæring etter § 18-3, og som oppfyller vilkåra for å bli formidla til læretid i bedrift, har rett til læreplass. Dersom dei ikkje får tilbod om læreplass, har dei rett til eit anna opplæringstilbod som gir grunnlag for den sluttkompetansen dei er tatt inn på.

Når vaksne deltakarar får opplæringa i bedrift, gjeld kapittel 7 for den delen av opplæringa.

§ 18-7 Påbygging og opplæring fram til generell studiekompetanse

Dei som har bestått fag- og yrkesopplæring, har rett til påbygging til generell studiekompetanse frå det skoleåret som tar til det året dei fyller 19 år.

Dei som har oppnådd yrkeskompetanse utan å ha bestått fellesfaga som normalt inngår i opplæringsløpet, har ikkje rett til påbygging, men rett til vidaregåande opplæring etter § 18-3 fram til generell studiekompetanse. Dette gjeld uavhengig av den nedre aldersgrensa i § 18-3 første ledd.

§ 18-8 Realkompetansevurdering

Dei som har rett til opplæring for vaksne, har rett til å få realkompetansen sin vurdert og dokumentert.

Dei som ikkje har rett til opplæring for vaksne, har rett til å få realkompetansen sin vurdert og dokumentert dersom kommunen eller Arbeids- og velferdsetaten tilrår det.

Departementet kan gi forskrift om realkompetansevurdering, om klage på realkompetansevurdering og om dokumentasjon.

§ 18-9 Gratis opplæring for vaksne

Reglane i §§ 2-5 og 5-8 om gratis opplæring gjeld også for førebauande opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne.

§ 18-10 Rett til opplæring for vaksne som ikkje har opphaldsløyve

Det er eit vilkår for rett til førebauande opplæring at ein har lovleg opphald i landet. Dei som er over opplæringspliktig alder, og som oppheld seg lovleg i landet medan dei ventar på svar på søknad om opphaldsløyve, har rett til førebauande opplæring ut det skoleåret som tar til det året dei fyller 18 år. Dei som får avslag på søknaden om opphaldsløyve, har berre rett til førebauande opplæring fram til datoen for det endelege vedtaket.

Det er eit vilkår for rett til vidaregåande opplæring at søkjaren har lovleg opphald i landet. Dei som oppheld seg lovleg i landet medan dei ventar på svar på søknad om opphaldsløyve, har likevel ikkje rett til vidaregåande opplæring for vaksne.

§ 18-11 Plikt til oppmøte og aktiv deltaking i opplæringa for vaksne

Vaksne deltakarar i førebauande opplæring og vidaregåande opplæring har plikt til å møte opp til opplæringa og delta aktivt.

Kommunen og fylkeskommunen kan etter søknad gje permisjon frå opplæringa.

Kapittel 19 Innhaldet i og organiseringa av den førebauande og den vidaregåande opplæringa for vaksne

§ 19-1 Innhald, vurdering og dokumentasjon i opplæringa for vaksne

Opplæringa skal vere i samsvar med måla og prinsippa for opplæringa, jf. § 18-1, jf. § 1-4 første ledd og andre ledd i denne paragrafen. Opplæringa skal byggje på kompetansen til den vaksne deltakaren.

Departementet kan gi forskrift om læreplanar i fag for førebauande og vidaregåande opplæring for vaksne.

Vaksne deltakarar har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringa. Departementet gir forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon.

§ 19-2 Organisering av opplæringa for vaksne

Den førebauande og den vidaregåande opplæringa for vaksne skal organiserast som eit særskilt tilbod for vaksne.

Opplæringstilbodet skal tilpassast livssituasjonen til deltakarane. Opplæringa kan givast som fjernundervisning.

Kommunen og fylkeskommunen kan bruke andre rettssubjekt, til dømes studieforbund, til å gi opplæring til vaksne. Kommunen og fylkeskommunen kan likevel ikkje delegere til andre rettssubjekt å dokumentere opplæringa etter § 19-1.

§ 19-3 Bokmål og nynorsk i opplæringa for vaksne

Deltakarar i opplæringa for vaksne vel sjølve om dei skal bruke bokmål eller nynorsk som hovudmål i det skriftlege arbeidet.

§ 19-4 Rett til opplæring i og på samisk for vaksne deltakarar

Samiske deltakarar i den førebauande og vidaregåande opplæringa for vaksne har rett til opplæring i samisk. Samiske deltakarar i den førebauande opplæringa for vaksne som bur i forvaltningsområdet for samisk språk etter sameloven § 3-1, har rett til opplæring på samisk når det er nødvendig for å få forsvarleg utbytte av opplæringa.

§ 19-5 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging for vaksne deltakarar

Kravet i § 11-1 om tilpassa opplæring gjeld for førebauande og vidaregåande opplæring for vaksne.

Deltakarar i den førebauande opplæringa har rett til individuell tilrettelegging etter §§ 11-4 til 11-6. For denne tilrettelegginga gjeld §§ 11-7 til 11-11 og § 11-13.

Deltakarar i den vidaregåande opplæringa med nedsett funksjonsevne eller særskilde behov har rett til

eigna individuell tilrettelegging av lærestad, undervisning, læremiddel og eksamen, for å sikre likeverdige høve til opplæring.

Retten etter tredje ledd gjeld ikkje tilrettelegging som inneber ei uforholdsmessig byrde for fylkeskommunen. Når fylkeskommunen skal vurdere om tilrettelegginga inneber ei uforholdsmessig byrde, skal fylkeskommunen leggje særleg vekt på effekten tilrettelegginga har for å byggje ned barrierane for deltakarar med nedsett funksjonsevne og særskilde behov, dei nødvendige kostnadene ved tilrettelegginga og kva ressursar fylkeskommunen har til rådighet.

§ 19-6 Opplæring for å utvikle eller halde ved like grunnleggjande ferdigheiter i den førebuande opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande ferdigheiter, har rett til slik opplæring. For denne opplæringa gjeld §§ 11-4 til 11-11 og § 11-13.

§ 19-7 Alternativ supplerande kommunikasjon (ASK) i opplæringa for vaksne

Deltakarar i opplæringa for vaksne som heilt eller delvis manglar funksjonell tale og treng alternativ og supplerande kommunikasjon, skal få bruke eigna kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmiddel i opplæringa.

Deltakarane har også rett til den opplæringa dei treng for å kunne bruke alternativ og supplerande kommunikasjon. Denne opplæringa kan vere ein del av den individuelle tilrettelegginga av opplæringa etter §§ 19-5 og 19-6.

§ 19-8 Særskild språkopplæring for vaksne deltakarar

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne har rett til særskild språkopplæring etter § 3-6.

Deltakarar i den vidaregåande opplæringa for vaksne har rett til forsterka opplæring i norsk etter § 6-5 første ledd første punktum.

§ 19-9 Opplæring i og på norsk teiknspråk for vaksne deltakarar

Deltakarar med høyrselshemming i den førebuande og vidaregåande opplæringa for vaksne har rett til opplæring i norsk teiknspråk. Deltakarane har rett til opplæring ved bruk av teiknspråktolk eller opplæring på norsk teiknspråk.

§ 19-10 Opplæring i punktskrift for vaksne deltakarar

Deltakarar i den førebuande og vidaregåande opplæringa for vaksne har rett til opplæring i punktskrift et-

ter §§ 3-5 og 6-4. Dei har også rett til mobilitetstrening etter § 11-5 andre ledd.

§ 19-11 Planlegginga og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbodet for vaksne

Reglane i § 5-3 om planlegging og utbygging av det vidaregåande opplæringstilbodet gjeld for det vidaregåande opplæringstilbodet for vaksne deltakarar.

§ 19-12 Rådgiving om utdannings- og yrkesval i opplæringa for vaksne

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at deltakarar i den førebuande og den vidaregåande opplæringa for vaksne får rådgiving om utdannings- og yrkesval.

§ 19-13 Kompetansekrav i opplæringa for vaksne

Reglane i §§ 17-3, 17-4 og 17-5 om kompetansekrav for lærarar og kvalifikasjonsprinsippet gjeld i den førebuande og den vidaregåande opplæringa for vaksne.

Første ledd gjeld ikkje for opplæring etter § 19-6. Opplæringa skal likevel skje under fagleg og pedagogisk rettleiing.

Departementet kan gi forskrift om kompetansekrav for dei som skal undervise i forsterka opplæring i norsk.

§ 19-14 Politiattest og forbod mot tilsetjing i den førebuande opplæringa for vaksne

Reglane i § 17-11 om politiattest og forbod mot tilsetjing gjeld for den førebuande opplæringa for vaksne.

Kapittel 20 Medverknad, læringsmiljø, lokale ordensreglar og bortvising i opplæringa for vaksne

§ 20-1 Rett til medverknad for vaksne deltakarar

Deltakarar i den førebuande og den vidaregåande opplæringa for vaksne har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Deltakarane skal bli høyrd, og det skal leggjast vekt på meiningane deira.

§ 20-2 Krav til læringsmiljøet i opplæringa for vaksne

Kommunen og fylkeskommunen skal arbeide kontinuerleg for at alle deltakarane skal ha eit trygt og godt læringsmiljø.

Deltakarar i opplæringa for vaksne skal ikkje utsetjast for krenkjande oppførsel. Alle som arbeider i den førebuande opplæringa og den vidaregåande opplæringa for vaksne, skal om mogleg gripe inn dersom ein deltakar blir utsett for krenking.

§ 20-3 Ordensreglar for opplæringa for vaksne

Kommunen og fylkeskommunen kan gi forskrift om lokale reglar for opplæringa for vaksne, mellom anna om orden og oppførsel (ordensreglar).

Kommunen og fylkeskommunen kan i slike ordensreglar angi kva tiltak som kan brukast når deltakarar bryt ordensreglane, og korleis slike saker skal behandlast.

§ 20-4 Bortvising av vaksne deltakarar

Kommunen og fylkeskommunen kan fastsetje i forskrift etter § 20-3 at deltakarar i opplæringa for vaksne kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på reglane i forskrifta, med dei avgrensingane som følger av denne paragrafen.

Ein deltakar kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

Deltakarar kan visast bort frå resten av kurset eller modulen dei er tatt inn på, dersom regelbrota er særleg alvorlege.

Kommunen eller fylkeskommunen kan ikkje delegere myndigheita til å gjere vedtak om at ein deltakar skal visast bort frå resten av kurset eller modulen til eit organ ved opplæringsstaden.

Kapittel 21 Skyss, reisefølgje og losji for deltakarar i opplæringa for vaksne

§ 21-1 Skyss til og frå opplæringsstaden for deltakarar i opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne har rett til gratis skyss dersom dei bur meir enn fire kilometer frå opplæringsstaden.

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som treng skyss på grunn av nedsett funksjonsevne, skade eller sjukdom, har rett til gratis skyss til og frå opplæringsstaden.

Deltakarar i den vidaregåande opplæringa for vaksne har rett til skyss etter reglane i § 9-1 ut det skoleåret som tar til det året dei fyller 24 år.

§ 21-2 Reisefølgje for og tilsyn med deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som får skyss til og frå opplæringsstaden, har rett til reisefølgje og tilsyn i ventetida før og etter opplæringa dersom dei på grunn av nedsett funksjonsevne ikkje klarer seg aleine.

§ 21-3 Avgrensing av rett til skyss og rett til losji i den førebuande opplæringa for vaksne

Retten til skyss etter § 21-1 gjeld ikkje dersom dagleg skyss ikkje er forsvarleg.

Når fylkeskommunen skal vurdere om dagleg skyss er forsvarleg, skal det særleg leggjast vekt på alderen og funksjonsevna til deltakaren og kor lang og farleg skolevegen er. Det kan berre leggjast vekt på kostnader eller vanskar for fylkeskommunen dersom dei er ekstraordinære.

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som ikkje har rett til skyss fordi dagleg skyss ikkje er forsvarleg, har rett til losji.

Kommunen skal ha tilsyn med innlosjerte vaksne deltakarar om det trengst.

Sjette del – privat opplæring, godkjenningsordningar og privatistordningar

Kapittel 22 Privat opplæring

§ 22-1 Kven som kan drive private skolar etter lova

Private kan berre drive skole etter denne lova med godkjenning av departementet. Departementet skal godkjenne private grunnskolar dersom dei kan oppfylle krava i § 22-2. Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingsreglar for godkjenning av private grunnskolar i samsvar med tjenesteloven § 27. Den som driv privat grunnskole utan godkjenning, kan straffast med bot.

Departementet kan godkjenne private vidaregåande skolar dersom det ligg føre ein mellomstatleg avtale om drift av slike skolar. I samband med godkjenninga kan departementet gjere unntak frå krava i lova og i forskrift gitt med heimel i lova.

Godkjenninga etter første og andre ledd fell bort dersom ein skole ikkje set i gang verksemda si etter lova innan tre skoleår etter at godkjenninga vart gitt. Det same gjeld om drifta etter lova blir nedlagd. Skolen skal gi melding til departementet når drifta etter lova blir nedlagd.

§ 22-2 Ansvar for private grunnskolar

For private grunnskolar gjeld:

- a. §§ 1-3 og 1-4 første og andre ledd om mål og prinsipp for opplæringa
- b. § 2-3 om innhald, vurdering og dokumentasjon i grunnskoleopplæringa
- c. § 3-1 om bokmål og nynorsk for elevane i grunnskolen
- d. kapittel 10 om det beste for eleven, medverknad, skoledemokrati, foreldresamarbeid, skolereglar og plikt til å delta
- e. § 11-1 om tilpassa opplæring
- f. kapittel 12 om skolemiljøet til elevane
- g. § 13-1 om bortvising
- h. § 14-1 andre ledd om skole- og feriedagar
- i. § 14-2 om inndeling av elevar i klassar og grupper

- j. § 14-4 om fjernundervisning
- k. § 14-5 om forbod mot forkynning
- l. § 14-6 om fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn
- m. § 14-7 om opplæring om kristendom, religion, livssyn og etikk
- n. kapittel 16 om rådgiving
- o. kapittel 17 om personalet i skolen, skolefagleg kompetanse og kvalitetsutvikling
- p. § 24-2 om opplysningar til den kommunale helse- og omsorgstenesta og sosialtenesta
- q. § 24-3 om plikt til å melde frå til barnevernet
- r. § 25-1 om behandling av personopplysningar og unntak frå teieplikt
- s. § 25-4 om plikt til å delta i evalueringar og gi opplysningar
- t. § 27-2 om forbod mot bruk av plagg som dekkjer ansiktet

Kommuneloven § 25-1 om internkontroll gjeld også for private grunnskolar.

Der lova legg ansvar, oppgåver eller plikter til kommunen, ligg ansvaret ved ein privat skole til det øvste organet på skolen.

Heimkommunen skal sørge for at elevane har same tilgang til den pedagogisk-psykologiske tenesta som elevane i den offentlege skolen.

§ 22-3 Unntak frå visse krav for utanlandske og internasjonale grunnskolar

Departementet kan giere unntak frå krava i § 22-2 første ledd for utanlandske og internasjonale grunnskolar så langt unntaka ikkje svekkjer dei grunnleggjande rettane til elevane.

§ 22-4 Teieplikt i private skolar

Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og § 13 g om teieplikt gjeld for private skolar som er godkjende etter § 22-1.

§ 22-5 Privat grunnskoleopplæring i heimen

Foreldre har plikt til å melde frå til kommunen dersom dei skal gi barna privat grunnskoleopplæring i heimen.

Den private grunnskoleopplæringa i heimen skal oppfylle krava til formålet med opplæringa i § 1-3, krava i § 1-4 andre ledd om at opplæringa skal vere i samsvar med læreplanar for fag og § 1-6 første ledd om fag- og tilmefordeling, forbodet mot forkynning i § 14-5 og krava i § 14-7 til korleis opplæringa om emna kristendom, religion, livssyn og etikk skal leggjast opp.

Kommunen skal føre tilsyn med at den private grunnskoleopplæringa i heimen oppfylle krava i andre ledd. Når kommunen får melding om at eit barn skal få

slik opplæring, skal kommunen opne tilsyn innan tre månader etter at opplæringa tar til. Kommunen kan krevje at barn som får privat grunnskoleopplæring i heimen, tar prøver som kan vise om opplæringa oppfylle krava i andre ledd.

Dersom opplæringa ikkje oppfylle krava i andre ledd, skal barnet gå på skolen.

§ 22-6 Statleg tilsyn med private skolar

Departementet fører tilsyn med private skolar, jf. § 29-2 andre ledd. Reglane i kommuneloven §§ 30-3 og 30-4 gjeld for tilsynsverksemda.

Kapittel 23 Privatistordningar og godkjenning av utanlandsk opplæring

§ 23-1 Privatistar

Den som har meldt seg til eksamen utan å delta i opplæring i faget, er privatist. I grunnskolen er det berre dei som ville hatt rett til opplæring for vaksne etter reglane i kapittel 18, som kan gå opp til eksamen som privatist.

§ 23-2 Praksiskandidatar

Den som har allsidig praksis i eit lærefag som er 25 prosent lengre enn det fastsette opplæringsløpet for faget, kan melde seg til fag- eller sveineprøva som praksiskandidat, utan opplæring i skole eller bedrift. Fylkeskommunen avgjer om praksisen kan godkjennast og kan i særlege tilfelle godkjenne kortare praksis.

§ 23-3 Godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring

Den som har utanlandsk fag- eller yrkesopplæring, kan søke departementet om å få ei godkjenning av opplæringa. Departementet skal godkjenne opplæring som har same nivå og omfang som den norske vidaregåande opplæringa og inneheld mange av dei vesentlege elementa i det aktuelle faget. Opplæring som er godkjent, er sidestilt med norsk fag- eller sveinebrev eller vitnemål.

Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning, saksbehandling, klage og om oppnemning av klagenemnd.

§ 23-4 Behandling av søknad om godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring

Ved vurdering av søknader om godkjenning av utanlandsk fag- og yrkesopplæring etter § 23-3 kan det behandlast personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10.

Vedtaket om godkjenning kan gjerast ved heilt eller delvis automatisert saksbehandling. Søkjaren kan krevje at vedtaket skal overprøvast manuelt.

Fødselsnummer, D-nummer og informasjon om at ein person har eit godkjenningsvedtak, kan delast automatisk med ein portal for deling av vitnemål og dokumentasjon om oppnådd kompetanse, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-14 første ledd. Vedtak kan berre delast når den registrerte har bestemt det.

Dersom den som behandlar ein søknad om godkjenning, oppdagar at ein søkjar har levert falske vitnemål, andre falske dokument eller dokument frå falske institusjonar, skal forholdet meldast til politiet.

Sjuande del – forskjellige reglar

Kapittel 24 Samarbeid, samordning, opplysningsplikt, sjølvråderett og avgjerder på vegner av eleven

§ 24-1 Samarbeid og samordning

Skolen, skolefritidsordninga og pedagogisk-psykologisk teneste skal samarbeide med andre tenesteytarar dersom samarbeid er nødvendig for å gi eleven eit heilskapleg og samordna tenestetilbod. Dersom eleven har individuell plan etter anna lov og forskrift, skal skolen, skolefritidsordninga og den pedagogisk-psykologiske tenesta delta i samarbeid om utarbeiding og oppfølging av tiltak og mål i den individuelle planen.

Kommunen skal samordne tenestetilbodet etter første ledd. Ved behov skal kommunen avgjere kva for ein kommunal tenesteytar som skal vareta samordninga. Dersom det er oppnemnt barnekoordinator etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 a, skal koordinatoren sørge for samordning av tenestetilbodet.

Skolen, skolefritidsordninga og pedagogisk-psykologisk teneste skal, i tillegg til å følgje opp einskilte elev-ar, samarbeide med andre tenesteytarar slik at alle tenesteytarane kan vareta sine oppgåver etter lov og forskrift.

Når det må til for å løyse oppgåvene etter første til tredje ledd, kan dei samarbeidande tenestene behandle personopplysningar, inkludert personopplysningar som nemnde i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Med tenesteytarar er det her meint kommunale, fylkeskommunale og statlege tenesteytarar, private tenesteytarar som utfører oppgåver på vegner av ein slik tenesteytar, barnehagar som får tilskot etter barnehageloven § 19, og skolar som får statstilskot etter privatskolelova § 6-1.

Krava i denne paragrafen gjeld på same måte for samarbeid og samordning for vaksne deltakarar som har rett til førebuing og opplæring og vidaregåande opplæring for vaksne etter kapittel 18.

§ 24-2 Opplysningar til den kommunale helse- og omsorgstenesta og sosialtenesta

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, er merksame på forhold som bør føre til tiltak frå sosialtenesta eller helse- og omsorgstenesta. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at dei som blir merksame på slike forhold, av eige tiltak gir sosialtenesta eller helse- og omsorgstenesta alle relevante opplysningar som dei ikkje har plikt til å teie om.

§ 24-3 Plikt til å melde frå til barnevernet

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barnevernstenesta.

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, skal utan hinder av teieplikta melde frå til barnevernstenesta utan ugrunna opphald

- når det er grunn til å tru at eit barn blir eller kjem til å bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller annan alvorleg omsorgssvikt
- når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller eit særleg hjelpetrengande barn ikkje får dekt det særlege behovet for behandling eller opplæring
- når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller annan utprega normlaus oppførsel
- når det er grunn til å tru at eit barn blir eller kjem til å bli utnytta til menneskehandel

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, har også plikt til å gi opplysningar etter pålegg i svar med barnevernsloven § 13-4.

§ 24-4 Rett til å ta avgjerder for eleven når barnevernstenesta har overtatt omsorga

Dersom barnevernstenesta har overtatt omsorga etter barnevernsloven § 5-1, har barnevernstenesta rett til å ta avgjerder på vegner av eleven. Barnevernstenesta har dessutan rett til å ta avgjerder på vegner av eleven etter vedtak om flytteforbod etter barnevernsloven § 4-3 og etter vedtak om omsorgsovertaking etter barnevernsloven § 4-2.

Foreldra til eleven har likevel rett til å velje privat skole etter § 2-2, samtykkje til fritak frå heile opplæringsplikta etter § 2-2, velje skriftspråk etter § 3-1, krevje fritak frå delar av opplæringa på grunn av livssyn etter § 14-6, og krevje opplæring i og på samisk og i kvensk eller finsk etter §§ 3-2 og 3-3.

§ 24-5 *Sjølvråderett for dei som har fylt 15 år*

Dei som har fylt 15 år, tar sjølve stilling til spørsmål knytte til opplæringa, mellom anna samtykke til individuelt tilrettelagd opplæring, melding om fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn og søknad om inntak til den vidaregåande opplæringa.

Kapittel 25 Behandling av personopplysningar og plikt til å delta i evalueringar

§ 25-1 *Behandling av personopplysningar og unntak frå teieplikt*

Kommunar, fylkeskommunar og lærebedrifter kan behandle personopplysningar når det er nødvendig for å utføre oppgåver etter lova.

Ved skolebyte kan skolar hente inn dei personopplysningane frå andre skolar som er nødvendige for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring og retten til dokumentasjon av opplæringa.

Fylkeskommunar kan hente inn dei personopplysningane frå grunnskolar som er nødvendige for å oppfylle retten til vidaregåande opplæring, gjennomføre inntak til vidaregåande opplæring, førebyggje fråvær frå opplæringa og følge opp dei som er i målgruppa til oppfølgingstenesta.

Ved skolebyte etter andre ledd og ved overgang til vidaregåande opplæring etter tredje ledd kan skolane også dele personopplysningar, for å leggje til rette opplæringa til ein elev dersom eleven eller foreldra tillèt det.

Behandlinga av personopplysningar etter første til fjerde ledd kan også omfatte personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10.

Departementet kan gi forskrift om behandlinga av personopplysningar, mellom anna om formålet med behandlinga, behandlingsansvar, kva opplysningar som kan behandlast og om kven, bruk av automatiserte avgjerder, og tilgang til, vidarebehandling og utlevering av personopplysningar.

Utlevering av personopplysningar etter andre, tredje og fjerde ledd kan gjerast utan hinder av teieplikt.

§ 25-2 *Den nasjonale databasen for vitnemål og annan dokumentasjon av oppnådd kompetanse frå vidaregåande opplæring*

Den nasjonale databasen for vitnemål og annan dokumentasjon av kompetanse skal leggje til rette for

- a. samling av sannferdig informasjon om og oppbevaring av vitnemål og annan dokumentasjon av oppnådd kompetanse frå vidaregåande opplæring
- b. kontroll av at vitnemåla er gyldig førte i samsvar med gjeldande reglar
- c. opptak til høgare utdanning og til høgare yrkesfagleg utdanning

- d. deling av vitnemål og annan dokumentasjon av kompetanse

Fylkeskommunar og andre som tilbyr vidaregåande opplæring, skal utan hinder av teieplikt levere alle vitnemål og kompetansebevis frå den vidaregåande opplæringa til databasen. Departementet kan i forskrift fastsette unntak frå denne plikta.

Databasen kan også innehalde vitnemål og annan dokumentasjon av kompetanse frå anna opplæring og utdanning i den mon det tener til å oppfylle eitt eller fleire av formåla i første ledd.

Databasen kan dele fødselsnummeret eller D-nummeret til ein person og informasjon om kva for dokumentasjon av kompetansen til personen databasen inneheld automatisk med ein portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. universitets- og høyskoleloven § 4-14. Vitnemål og dokumentasjon av kompetanse kan berre delast når den registrerte har bestemt det.

Departementet kan gi forskrift om behandling av personopplysningar i databasen, mellom anna om formålet med behandlinga, behandlingsansvar, kva opplysningar som kan behandlast og om kven, og tilgang til, vidarebehandling og utlevering av personopplysningar.

§ 25-3 *Innhenting av opplysningar frå folkeregisteret*

Offentlege styresmakter kan utan hinder av teieplikt hente inn opplysningar frå folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgåver etter denne lova. Departementet kan gi forskrift om kva for opplysningar som kan hentast inn.

§ 25-4 *Plikt til å delta i evalueringar og gi opplysningar*

Departementet kan gi forskrift om at dei ansvarlege for opplæringa og dei som får opplæring, skal delta i evalueringar og gi opplysningar om opplæringa, så langt det er nødvendig for å evaluere verksemda etter denne lova. Departementet kan vidare gi forskrift om at det i dette arbeidet kan behandlast personopplysningar, og mellom anna om formålet med behandlinga, behandlingsansvar, kva opplysningar som kan behandlast og om kven, og tilgang til, vidarebehandling og utlevering av personopplysningar. Behandlinga kan også omfatte personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10.

Kapittel 26 Kulturskole

§ 26-1 *Kulturskole*

Kommunen skal ha eit tilbod om kulturskole til barn og unge, organisert i tilknytning til skolen og kulturlivet.

§ 26-2 *Formålet med kulturskolen*

Kulturskolen skal leggje til rette for at elevane får delta i ulike aktivitetar der dei får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk, i eit trygt og godt skolemiljø.

Kapittel 27 Reklameforbud og forbod mot ansiktsdekkjande plagg

§ 27-1 *Forbod mot reklame i skolen*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane ikkje blir utsette for reklame som er eigna til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påverke haldningar, oppførsel og verdiar, mellom anna på skolens område, i lærebøker og andre læremiddel som blir nytta i opplæringa. Departementet kan gi forskrift om kva slags reklame forbodet dekkjer.

§ 27-2 *Forbod mot bruk av plagg som dekkjer ansiktet*

Elevar og vaksne deltakarar skal ikkje bruke plagg som dekkjer heile ansiktet eller delar av det, når dei får opplæring. Det same gjeld når elevar deltar i skolefritidsordninga eller får leksehjelp.

Tilsette i skolen skal ikkje bruke plagg som dekkjer heile ansiktet eller delar av det, når dei er saman med elevane eller deltakarane. Det same gjeld dei som arbeider i skolefritidsordninga, leksehjelpordninga, skolehelsetenesta eller den pedagogisk-psykologiske tenesta.

Forbodet gjeld ikkje tildekking av ansiktet av omsyn til vør, helse eller tryggleik, eller tildekking som tener pedagogiske eller sosiale føremål.

Kapittel 28 Ansvar til kommunen og fylkeskommunen

§ 28-1 *Kommunen sitt juridiske og økonomiske ansvar*

Kommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring og førebuaande opplæring for vaksne for dei som bur i kommunen, bortsett frå dei som fylkeskommunen har ansvaret for etter §§ 28-3 til 28-6. Kommunen har ansvaret for at reglane i lova som legg plikter på kommunen, skolen og tilsette i skolen, blir oppfylte.

Departementet kan gi forskrift om eller fastsetje i enkeltvedtak kven som skal reknast som busette i kommunen. Departementet kan gi forskrift om at ein kommune skal ha det økonomiske ansvaret for grunnskoleopplæringa for elevar som får slik opplæring utanfor kommunen.

§ 28-2 *Fylkeskommunen sitt juridiske og økonomiske ansvar*

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til vidaregåande opplæring for dei som bur i fylket. Fylkeskommunen har ansvaret for at reglane i lova som legg plikter på

fylkeskommunen, skolen og tilsette i skolen, blir oppfylte.

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring, førebuaande opplæring for vaksne og vidaregåande opplæring etter reglane i §§ 28-3 til 28-5.

Fylkeskommunar som har ledig kapasitet, skal gi tilbod om vidaregåande opplæring til søkjarar frå andre fylke dersom dei har rett til opplæring etter § 5-1. Heimfylket skal refundere utgiftene til vertsfylket for dei som får skoleplass i eit anna fylke enn det dei bur i.

Departementet kan gi forskrift om eller fastsetje i enkeltvedtak kven som skal reknast som busette i fylket. Departementet kan gi forskrift om refusjon av utgiftene til vertsfylket for dei som får skoleplass i eit anna fylke enn det dei bur i.

Departementet kan gi forskrift om det økonomiske ansvaret fylkeskommunen har for utgifter til opphald for elevar i vidaregåande opplæring med rett til opplæring i og på norsk teiknspråk.

Oslo kommune har dei rettane og pliktene som ein fylkeskommune har etter denne lova.

§ 28-3 *Ansvar for opplæringa til dei som bur i barnevernsinstitusjonar*

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring, førebuaande opplæring for vaksne og vidaregåande opplæring for dei som bur i barnevernsinstitusjonar i fylket. Dette gjeld berre institusjonar som er godkjende etter barnevernsloven § 10-17.

Fylkeskommunen der ein barnevernsinstitusjon ligg, har rett til refusjon for kostnader til opplæringa frå fylkeskommunen der barnet eller den unge var busett då vedtaket om plassering vart gjort. Departementet kan gi forskrift om satsar for refusjon.

Blir opplæringa gitt i barnevernsinstitusjon, skal institusjonen sørge for dei lokala som trengst.

§ 28-4 *Ansvar for opplæringa til innlagde og for barn og søsken til innlagde i helseinstitusjonar*

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring, førebuaande opplæring for vaksne og vidaregåande opplæring for dei som er innlagde i helseinstitusjonar i fylket. Fylkeskommunen skal også oppfylle denne retten for barn og søsken til innlagde i helseinstitusjonar når institusjonsopphaldet truleg vil føre til meir enn fjorten dagars fråvær per skoleår for barnet eller søskenet.

Ansvaret til fylkeskommunen omfattar berre innlagde som får spesialisthelsetenester finansierte av staten, og barn og søsken til innlagde som får slike tenester.

Fylkeskommunen der ein helseinstitusjon ligg, har rett til refusjon for kostnader til opplæringa frå fylkeskommunen der pasienten eller barnet eller søskenet til

pasienten var busett på innleggingstidspunktet. Refusjonsretten gjeld berre ved innlegging i institusjonar som tilbyr tverrfagleg spesialisert behandling for rusmiddel-avhengige, og innlegging i institusjonar i det psykiske helsevernet. Departementet kan gi forskrift om satsar for refusjon.

Blir opplæringa gitt i helseinstitusjon, skal institusjonen sørge for dei lokala som trengst.

§ 28-5 Ansvar for opplæringa til innsette i fengsel

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring, førebuaende opplæring for vaksne og vidaregåande opplæring for innsette i fengsel i fylket.

Dersom opplæringa ikkje blir gitt på skolen, skal kriminalomsorga sørge for dei lokala som trengst.

§ 28-6 Unntak frå hovudreglane om kva opplæring kommunen og fylkeskommunen har ansvar for

Departementet kan i særlege tilfelle godkjenne at ein fylkeskommune driv grunnskoleopplæring og førebuaende opplæring for vaksne, og at ein kommune driv vidaregåande opplæring.

Departementet kan i særlege tilfelle godkjenne at ein fylkeskommune driv vidaregåande opplæring i utlandet, dersom målet med opplæringa er norsk studie- eller yrkeskompetanse. Denne lova gjeld for slik opplæring. Så langt det er forsvarleg og nødvendig, kan departementet likevel gjere unntak frå reglane i lova og forskrifter til lova. Departementet kan endre vilkåra for godkjenninga når tilhøva talar for det, og kan om nødvendig kalle ho tilbake.

Staten kan i særlege tilfelle drive grunnskoleopplæring, førebuaende opplæring for vaksne og vidaregåande opplæring. Departementet kan gi forskrift om unntak frå reglane i lova og forskrifter til lova når staten driv grunnskoleopplæring, førebuaende opplæring for vaksne og vidaregåande opplæring.

§ 28-7 Ansvar for skyss, reisefølgje, tilsyn og losji

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til skyss for elevar i grunnskolen og i den vidaregåande skolen og for deltakarar i den førebuaende opplæringa og den vidaregåande opplæringa for vaksne. Det er likevel kommunen som skal oppfylle retten til skyss for grunnskoleelevar som har særleg farleg eller vanskeleg skoleveg.

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til reisefølgje og tilsyn for elevar i den vidaregåande opplæringa. Kommunen skal oppfylle retten til reisefølgje, tilsyn og losji for grunnskoleelevar og deltakarar i førebuaende opplæring for vaksne.

Når fylkeskommunen sørgjer for skyss for elevar i grunnskolen og deltakarar i den førebuaende opplæringa

for vaksne, skal kommunen dekkje utgiftene som svarer til persontakst for enkeltreiser på strekninga.

Fylkeskommunen skal organisere skoleskyssen i samråd med kommunen. Blir dei ikkje samde, kan statsforvaltaren gi pålegg om korleis skoleskyssen skal organiserast og finansierast.

Kommunen har ansvar for innlosjering av elevar i grunnskolen etter § 4-3. Fylkeskommunen har ansvar for å hjelpe elevar i den vidaregåande opplæringa med å skaffe bustad etter § 9-3.

Departementet kan gi forskrift om

- skoleskyss og skyssgodtgjersle
- heimreiser, reisefølgje og opphald for dei som må innlosjerast i samsvar med kapittel 9
- heimfylket sitt ansvar for å refundere utgifter til skyss i samband med vidaregåande opplæring i eit anna fylke

§ 28-8 Ulykkesforsikring

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for ulykkesforsikring for elevar og vaksne deltakarar. Fylkeskommunen skal også sørge for ulykkesforsikring for dei som har læretid i bedrift, der yrkesskadeforsikring ikkje er dekkjande.

Plikta til å sørge for ulykkesforsikring gjeld ikkje leksehjelpordninga, skolefritidsordninga eller kultur-skolen.

Departementet kan gi forskrift om ulykkesforsikring.

§ 28-9 Karriererettleiing

Fylkeskommunen skal ha eit tilbod om gratis karriererettleiing for dei som er folkeregistrert som busette i fylket. Fylkeskommunen skal samarbeide med Arbeids- og velferdsetaten om tilbodet.

Departementet kan gi forskrift om innhaldet i og omfanget av karriererettleiinga og om korleis tilbodet skal vera organisert.

Kapittel 29 Klageinstans, tilsyn og forsøk

§ 29-1 Klageinstans for enkeltvedtak

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter opplæringslova.

For enkeltvedtak som ikkje gjeld opplæring eller skoleskyss, reisefølgje og tilsyn i forbindelse med skyss, gjeld likevel reglane om klageinstans i forvaltningsloven § 28. I den vidaregåande opplæringa gjeld reglane om klageinstans i forvaltningsloven § 28 også for vedtak om inntak av gjesteelevar og vedtak om kva for utdanningsprogram, programområde og skole ein søkjar skal takast inn på.

Departementet gir forskrift om kven som skal vere klageinstans for enkeltvedtak om individuell vurdering.

§ 29-2 Statleg tilsyn

Statsforvaltaren kan føre tilsyn med at kommunane og fylkeskommunane oppfyller plikter som dei er pålagde i §§ 1-4 til 1-6, §§ 2-1 til 2-6, kapittel 3 til 4, § 5-1, §§ 5-3 til 5-9, kapittel 6, §§ 7-1 til 7-9, § 8-2, kapittel 9, §§ 10-1 til 10-8, §§ 11-1 til 11-13, §§ 12-2 til 12-5, § 12-7, kapittel 13 til 16, §§ 17-1 til 17-11, kapittel 18-21, § 22-2, § 22-5, § 23-2, kapittel 24 til 25, § 26-1, kapittel 27 til 28 og § 29-4 og i forskrift med heimel i desse paragrafane, og plikta til å ha internkontroll etter kommuneloven § 25-1. Reglane i kommuneloven kapittel 30 gjeld for tilsynsverksemda.

Departementet kan føre tilsyn med andre plikter enn dei som er pålagde kommunane og fylkeskommunane i lova og i forskrift med heimel i lova. Reglane i kommuneloven §§ 30-3 og 30-4 gjeld for tilsynsverksemda.

§ 29-3 Forsøksverksemd

Etter søknad frå kommunen eller fylkeskommunen, eller etter eige initiativ, kan departementet gjere tidsavgrensa unntak frå lova eller reglar gitt med heimel i lova dersom det er nødvendig for å gjennomføre pedagogiske eller organisatoriske forsøk. Forsøka skal vere etisk forsvarlege, godt fagleg underbygde, og ikkje svekkje elevane sine grunnleggjande rettar etter lova. Forsøka skal evaluerast og rapporterast.

§ 29-4 Oppfyllding av enkeltvedtak som er kjent ugyldig

Ein kommune eller fylkeskommune skal oppfylle eit vedtak frå eit statleg forvaltningsorgan som gir ein part rett til tenester etter denne lova, sjølv om kommunen eller fylkeskommunen får vedtaket kjent ugyldig gjennom søksmål etter tvisteloven § 1-4 a. Eit vedtak av dette slaget kan berre gjerast om til skade for den private parten etter reglane i forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c dersom vedtaket er ugyldig fordi den private parten eller nokon som har handla på vegner av den private parten, forsettleg eller grovt aktlaust har gitt urette opplysningar eller halde tilbake opplysningar.

Åttande del – sluttreglar

Kapittel 30 Iverksetjing og overgangsreglar

§ 30-1 Iverksetjing og oppheving

Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Samstundes blir lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa oppheva. Kongen kan setje i verk ulike kapittel eller reglar i lova til ulik tid.

§ 30-2 Overgangsreglar

Forskrifter og enkeltvedtak med heimel i reglar som blir oppheva eller endra med denne lova, står ved lag til Kongen fastset noko anna. Kongen kan gi forskrift med overgangsreglar for tilpassing til denne lova.

Personale i grunnskolen som var tilsett i uoppsei-eleg stilling 1. august 1999, kan ikkje seiast opp, og lov 13. juni 1969 nr. 24 om grunnskolen § 24 nr. 1 andre ledd og nr. 2 gjeld for dei.

§ 30-3 Endringar i andre lover

Frå den tida lova trer i kraft, blir det gjort følgjande endringar i andre lover:

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova) blir det gjort følgjande endringar:

§ 1-2 skal lyde:

§ 1-2 Verkeområdet

Lova gjeld godkjenning med rett til statstilskot for private grunnskolar og private vidaregåande skolar og vilkår for å få slikt tilskot. *Lova kapittel 6A gjeld godkjenning med rett til statstilskot for diverse skolar som gir yrkesretta opplæring, og vilkår for å få slikt tilskot. Lova elles gjeld ikkje for slike skolar.*

Lova gjeld ikkje skolar som er omfatta av folkehøgskoleloven, fagskoleloven eller voksenopplæringsloven, eller som driv verksemda si etter opplæringslova § 22-1. Lova gjeld heller ikkje skolar som blir drivne av politiske grupper eller parti på partipolitisk grunnlag.

Lova gjeld ikkje kjøp av opplæringstenester med unntak av kjøp av opplæringstenester ved gjennomføring av fjernundervisning i samsvar med § 3-4 a.

§ 1-3 skal lyde:

§ 1-3 Definisjonar

Med heimkommune og heimfylke i denne lova er meint den kommunen eller fylkeskommunen som har ansvaret for grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 28-1 eller den fylkeskommunen som har ansvaret for den vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 28-2.

Med vertskommune og vertsfylke i denne lova er meint den kommunen eller fylkeskommunen der privatskolen ligg.

Med skole i denne lova er det meint private skolar som er godkjent etter § 2-1. Med skole i kapittel 6A er det meint diverse skolar som gir yrkesretta opplæring godkjent etter § 6A-1.

§ 2-1 andre ledd bokstav g skal lyde:

g. vidaregåande opplæring i tradisjonshandverksfag.

§ 2-1 tredje ledd første punktum skal lyde:

Med særskild *tilrettelagd* vidaregåande opplæring i kombinasjon med toppidrett etter andre ledd bokstav d, er det i denne sammenhengen meint årstimetalet for utdanningsprogram idrettsfag eller årstimetalet for utdanningsprogram studiespesialisering med tillegg av 140 årstimar toppidrett på vidaregåande trinn 1.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3 *Krav til innhald i opplæringa*

Skolen skal drive verksemda si etter læreplanar godkjende av departementet. Det må gå fram av planen kva slag vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal nytte. Skolane skal anten følge den læreplanen som gjeld for offentlege skolar, eller læreplanar som på annan måte sikrar elevane jamgod opplæring, jf. opplæringslova § 1-4. Elles har skolen sin undervisningsfri- dom. I samband med godkjenning fastset departemen- tet kva for tilbod skolen kan gi, og maksimalt elevtal på det enkelte tilbodet. *Departementet kan gi forskrift om krav til læreplanen.*

Departementet kan gi forskrift om plikt til å delta i aktivitetar i grunnskolen som ikkje er opplæring i fag. De- partementet kan gi forskrift om fritak frå opplæring i si- demålet for elevar som får særskilt språkopplæring, om godskriving av tidlegare gjennomgått vidaregåande opplæring eller praksis, og om fritak frå kroppsøving i den vidaregåande skolen.

I grunnskolen kan opp til ti prosent av timane i kvart fag flyttast til andre fag eller brukast til særskilde tverrfag- lege aktivitetar. Styret fastset fag- og timefordeling for det enkelte skoleåret der omdisponeringa av timer mellom fag kjem fram.

Ny § 2-3 a skal lyde:

§ 2-3 a *Vurdering og dokumentasjon*

Elevane har rett til individuell vurdering og doku- mentasjon av opplæringa. Elevane på 1. til 7. trinn skal ha individuell vurdering utan karakterar. Departemen- tet gir forskrift om individuell vurdering, om klage på vurdering og om dokumentasjon. Departementet kan gi forskrift om at mangel på vurderingsgrunnlag kan føre til tap av rett til individuell vurdering med karakter i fa- get.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 *Krav til skoleanlegg og skolemiljø*

Skoleanlegga skal vere godkjende av departemen- tet. Anlegga skal liggje samla.

Opplæringslova kapittel 12 om elevane sitt skole- miljø og § 13-2 om skolebyte gjeld for skolar godkjende etter lova her. I saker om skolebyte er det heimkommun- en eller heimfylket som gjer vedtak. Departementet er

klageinstans for enkeltvedtak etter § 12-7 om det fysiske skolemiljøet og enkeltvedtak etter § 13-2 om skolebyte.

Når kapittel 12 viser til «kommunen og fylkeskommun- en», skal dette lesast som «skolen» i §§ 12-6 tredje og fjer- de ledd, 12-8, 12-9 og 12-10, og som «skolens styre» i §§ 12- 4 andre ledd og 12-5. Når kapittel 12 viser til «rektor» skal det lesast som «dagleg leiar», jf. § 4-1 andre ledd.

§ 2-5 skal lyde:

§ 2-5 *Forsøksverksemd*

Etter søknad frå skolen, eller etter eige initiativ, kan departementet gjere tidsavgrensa unntak frå lova eller re- glar gitt med heimel i lova dersom det er nødvendig for å gjennomføre pedagogiske eller organisatoriske forsøk. Forsøka skal vere etisk forsvarlege, godt fagleg underbyg- de, og ikkje svekkje elevane sine grunnleggjande rettar et- ter opplæringslova og privatskolelova. Forsøka skal eva- luerast og rapporterast.

§ 3-1 første ledd skal lyde:

Skolane skal ha heile landet som inntaksområde. Dei skal stå opne for alle som fyller vilkåra for inntak i of- fentlege skolar, jf. opplæringslova § 2-1 og § 5-1 første ledd. Dette gjeld også skolar i utlandet og internasjonale skolar i Noreg. Skolane kan reservere eit avgrensa tal på elevplassar til søkjarar som kjem etter hovudinntaket.

§ 3-1 andre ledd skal lyde:

Dei vidaregåande skolane kan ta inn vaksne søkjarar som har rett til vidaregåande opplæring etter opplærings- lova § 18-3 første ledd og § 18-4. Ved inntak til vidaregå- ande skolar skal ungdom med rett til vidaregåande opp- læring etter opplæringslova § 5-1 første ledd prioriterast før vaksne søkjarar med rett til vidaregåande opplæring etter opplæringslova § 18-3 første ledd og § 18-4. Skolar for funksjonshemma kan også ta inn vaksne søkjarar utan rett til vidaregåande opplæring. Heimfylket skal vurdere realkompetansen til ein vaksen søkjar før han eller ho kan takast inn som elev ved ein vidaregåande skole. Departementet kan gi forskrift om inntak til vida- regåande skolar. Forskrifta kan mellom anna innehalde reglar om krava til inntak og om unntak frå krava i andre og fjerde punktum.

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2 *Rett og plikt til opplæring*

Elevar i grunnskolar som er godkjende etter denne lova, oppfyller si plikt til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 2-2 første og andre ledd.

Elevar i vidaregåande skolar som er godkjende etter denne lova, nyttar retten sin til vidaregåande opplær- ing etter opplæringslova § 5-1 første og andre ledd, § 5-5, § 5-7 første ledd, § 5-9, § 18-3 første ledd og § 18-4.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 Skolegangen

Ein elev som har fått plass ved ein grunnskole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre opplæringa si ved skolen, så langt skolen er godkjend.

Opplæringslova § 2-2 tredje ledd om heilt eller delvis fritak frå opplæringsplikta og § 2-4 om utsett og tidleg skolestart gjeld tilsvarande for elevar i grunnskolar som er godkjende etter denne lova. Heimkommunen gjer vedtak. Departementet er klageinstans.

Ein elev som har fått plass ved ein vidaregåande skole som er godkjend etter denne lova, har rett til å fullføre trinnet med mindre eleven kan visast bort, jf. § 3-10.

Opplæringslova § 5-5 om omval gjeld for elevar i vidaregåande skolar som er godkjende etter denne lova. Heimfylket gjer vedtak.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 Inndeling av elevar i klassar og grupper

Skolen skal sørge for at kvar elev høyrer til éin klasse og har så mykje opplæringstid i klassen at eleven kan utvikle sosial samkjensle. I delar av opplæringa kan elevane delast i andre grupper. Klassane og gruppene skal setjast saman slik at skolen blir ein møteplass der elevane utviklar toleranse og respekt for kvarandre.

Ingen klassar eller grupper skal vere større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarleg.

Elevane kan delast inn i grupper etter fagleg nivå i særskilde og avgrensa delar av opplæringa, dersom det er nødvendig for at ein eller fleire av elevane skal få eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

Elevane kan berre delast inn i grupper etter kjønn dersom det er særleg tungtvegande grunnar til å gjere det. Elevane kan ikkje delast inn i grupper etter etnisitet.

Skolen skal sørge for at alle elevar har ein kontaktlærer. Kontaktlæraren har eit særleg ansvar for eleven, for kontakten med heimen og for administrative, sosiale og pedagogiske gjeremål i klassen.

§ 3-4 a skal lyde:

§ 3-4 a Fjernundervisning

Delar av opplæringa kan gjennomførast utan at læraren er til stades saman med elevane (fjernundervisning) dersom det er gode grunnar for det og det er trygt og pedagogisk forsvarleg. At det må vere gode grunnar betyr at fordelane for elevane må vere større enn ulempene ved å gjennomføre opplæringa som fjernundervisning. Når det skal vurderast om det vil vere trygt og pedagogisk forsvarleg å gi delar av opplæringa som fjernundervisning, skal det mellom anna takast omsyn til elevane sitt høve til læring, utvikling, trivsel og sosial samkjensle.

Elevane skal få fjernundervisning på skolen. I særlege tilfelle kan ein elev få fjernundervisning andre stader enn

på skolen. Elevar i vidaregåande skole kan også få unntak etter avtale med rektor.

Fjernundervisninga skal gjennomførast slik at elevane og læraren kan kommunisere effektivt. Dei tekniske løysingane som blir nytta, må leggje til rette for kommunikasjon i sanntid eller med kort responstid.

Skolen skal godtgjere at vilkåra i denne paragrafen er oppfylte.

Departementet kan gi forskrift om fjernundervisning. Departementet kan også gi forskrift om rapportering og dokumentasjon ved bruk av fjernundervisning.

§ 3-4 b skal lyde:

§ 3-4 b Tilpassa opplæring

Skolen skal sørge for at opplæringa er tilpassa, det vil seie at elevane skal få eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa uavhengig av føresetnader, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine.

Ny § 3-4 c skal lyde:

§ 3-4 c Tilfredsstillande utbytte av opplæringa

Skolen skal sørge for at lærarane følgjer med på utviklinga til elevane og melder frå til dagleg leiar dersom det er tvil om at ein elev har tilfredsstillande utbytte av opplæringa. Om det må til, skal skolen setje i verk eigna tiltak, jf. § 3-4 b og § 3-4 d.

Skolen skal vurdere om tiltaka er nok til å gi eleven eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa, eller om eleven kan trenge individuell tilrettelegging etter reglane i opplæringslova §§ 11-4, 11-5 og 11-6, jf. § 3-6.

Ny § 3-4 d skal lyde:

§ 3-4 d Intensiv opplæring på 1.-4. trinn

På 1. til 4. trinn skal skolen sørge for at elevar som står i fare for ikkje å ha forventa progresjon i lesing, skrivning eller rekning, raskt får eigna intensiv opplæring. Dersom det er best for eleven, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eineundervisning.

§ 3-5 skal lyde:

§ 3-5 Særskild språkopplæring

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild språkopplæring til dei kan norsk godt nok til å følgje den vanlege opplæringa. Særskild språkopplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk og, om det trengst, morsmålsopplæring, tospråkleg opplæring i fag eller begge delar.

Heimkommunen eller heimfylket skal jamleg vurdere om ein elev som har vedtak om særskild språkopplæring kan norsk godt nok til å følgje den vanlege opplæringa.

Heimkommunen eller heimfylket kan gjere vedtak om at eleven skal få opplæring i morsmål på ein annan skole enn den eleven går på.

Heimkommunen eller heimfylket til eleven gjer vedtak og dekkjer utgiftene til særskild språkopplæring. Departementet er klageinstans.

Reglane gjeld ikkje for elevar ved internasjonale skolar og norske skolar i utlandet.

Ny § 3-5 a skal lyde:

§ 3-5 a *Innføringsopplæring for elevar som har budd kort tid i Noreg*

Heimkommunen eller heimfylket kan gi elevar som har budd kort tid i Noreg og har fått vedtak om særskild språkopplæring, heile eller delar av opplæringa i særskilde grupper eller klassar eller på særskilde skolar. Heimkommunen eller heimfylket kan berre gi slik innføringsopplæring dersom eleven eller foreldra samtykkjer.

Heimkommunen eller heimfylket kan gjere vedtak om innføringsopplæring for ein elev for opp til eitt år om gongen, i til saman opp til to år. I vedtaket kan det gjerast unntak frå læreplanar i fag og fag- og timefordelinga.

Private skolar kan gi innføringsopplæring når det ligg føre vedtak frå heimkommunen eller heimfylket om slik organisering og om at skolen kan gi slikt opplæringstilbod. Skolar som vil gi innføringstilbod, må gi kommunen eller fylkeskommunen den informasjon som er nødvendig for å opplyse saka før denne gjer vedtak.

Reglane gjeld ikkje for elevar ved internasjonale skolar og norske skolar i utlandet.

§ 3-6 skal lyde:

§ 3-6 *Individuell tilrettelegging*

Elevar i privatskolar godkjende etter lova her har same rett til individuell tilrettelegging som elevar i offentlege skolar. Reglane i opplæringslova §§ 11-4 til 11-11 gjeld tilsvarende for privatskolar.

Heimkommunen eller heimfylket til eleven gjer vedtak om personleg assistanse, vedtak om fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel og vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring etter reglane i opplæringslova §§ 11-4 til 11-6, jf. § 11-7. Heimkommunen eller heimfylket skal dekkje utgiftene til individuell tilrettelegging etter reglane i opplæringslova §§ 11-4 til 11-6 i private skolar på lik linje med offentlege skolar. Vedtak om dekning av utgifter til individuell tilrettelegging er eit enkeltvedtak. Berekninga av midlar til individuelt tilrettelagd opplæring skal vere relatert til talet elevar med individuelt tilrettelagd opplæring. I tvilstilfelle avgjer departementet kva kommune eller fylkeskommune som er ansvarleg for kostnadene. Departementet har tilsvarende ansvar for elevar ved norske skolar i utlandet.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av reglane om individuell tilrettelegging.

Departementet er klageinstans for klage over kommunale og fylkeskommunale enkeltvedtak om individuell tilrettelegging.

§ 3-7 skal lyde:

§ 3-7 *Rett til skyss, reisefølgje og tilsyn*

Elevar i private grunnskolar har rett til skyss til og frå skolen etter reglane i opplæringslova § 4-1 og rett til reisefølgje og tilsyn etter reglane i opplæringslova § 4-2. Oppføringslova § 4-3 første, andre og tredje ledd gjeld for elevar i private grunnskolar. Retten til skyss, reisefølgje og tilsyn for elevar i grunnskolar gjeld berre innanfor kommunegrensa i den kommunen der eleven bur.

Elevar i private vidaregåande skolar har rett til skyss til og frå skolen etter reglane i opplæringslova § 9-1 om skyss for elevar i vidaregåande skole og § 9-2 om reisefølgje og tilsyn for elevar i vidaregåande skole. For elevar i vidaregåande skolar gjeld retten til skyss, reisefølgje og tilsyn berre innanfor fylkeskommunegrensa i den fylkeskommunen der eleven bur.

Heimkommunen eller heimfylket til elevane gjer vedtak om skyss, og dekkjer utgifter etter reglane i opplæringslova § 28-7. Departementet er klageinstans ved klage over kommunale og fylkeskommunale vedtak om skyss i grunnskolen. Heimfylket er klageinstans ved klage på vedtak om skyss i vidaregåande skolar.

Reglane gjeld ikkje for elevar ved norske skolar i utlandet.

§ 3-9 vert oppheva.

§ 3-10 skal lyde:

§ 3-10 *Bortvising*

Styret kan fastsetje i skolereglane at elevane kan visast bort frå opplæringa etter fleire eller grove brot på skolereglane, med dei avgrensingane som følgjer av denne paragrafen. Ein elev kan ikkje visast bort dersom mindre inngripande tiltak er tilstrekkelege.

Elevar på 1. til 7. trinn kan visast bort for enkelttimar eller resten av dagen, og elevar på 8. til 10. trinn kan visast bort for opp til tre dagar. Foreldra skal få melding før ein elev på 1. til 7. trinn blir vist bort for resten av dagen. Elev-ar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for opp til fem dagar. Det kan også fastsetjast at elevar i den vidaregåande opplæringa kan visast bort for resten av skoleåret dersom regelbrota er særleg alvorlege.

Det er dagleg leiar sjølv som vedtek bortvising frå opplæringa. Om ikkje styret fastset noko anna, kan dagleg leiar gi lærarar høve til å vise bort elevar frå ei opplæringsøkt som læraren sjølv har ansvaret for. Bortvisinga kan ikkje gjelde for meir enn to klokketimar. Heimfylket gjer vedtak om at ein elev i vidaregåande skole skal visast bort for resten av skoleåret. Heimfylket kan ikkje delegere myndigheita til å gjere vedtak om at ein elev i den vidare-

gåande opplæringa skal visast bort for resten av skoleåret til den enkelte skolen. Norske vidaregåande skolar i utlandet gjer sjølv vedtak om bortvising.

Avgjerd om bortvising er enkeltvedtak, og reglane i forvaltningsloven gjeld. Departementet er klageinstans.

§ 3-11 skal lyde:

§ 3-11 Rådgiving om utdannings- og yrkesval

Skolen skal sørge for at elevar i grunnskolen og i den vidaregåande opplæringa får den rådgivinga som dei treng om utdannings- og yrkesval.

Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei ønskjer det.

Ny § 3-11 a lyde:

§ 3-11 a Rådgiving om sosiale og personlege forhold

Skolen skal sørge for at elevar får den rådgivinga som dei treng om sosiale og personlege forhold som kan ha innverknad på korleis dei har det på skolen.

Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei ønskjer det.

§ 3-12 skal lyde:

§ 3-12 Fritak frå aktivitetar i opplæringa på grunn av livssyn

Opplæringslova § 14-6 gjeld tilsvarende for elevar i skolar godkjende etter lova her. Retten til fritak frå aktivitetar m.m. gjeld likevel ikkje for elevar i skolar som er godkjende etter § 2-1 andre ledd bokstav a. Departementet er klageinstans for enkeltvedtak etter denne regelen.

§ 3-13 skal lyde:

§ 3-13 Permisjon frå den pliktige grunnskoleopplæringa

Skolen kan gi ein elev permisjon frå skolen dersom eleven får ei opplæring som samla sett er forsvarleg. Skolen skal ha retningslinjer om permisjon frå skolen.

Ein elev som høyrer til eit anna trussamfunn enn Den norske kyrkja, har rett til permisjon frå skolen dei dagane trussamfunnet har helgedag, dersom foreldre sørger for den opplæringa som må til for at eleven skal kunne følge med i opplæringa på skolen etter fråværet.

Avgjerd om permisjon er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

§ 3-14 skal lyde:

§ 3-14 Alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK)

Elevar som heilt eller delvis manglar funksjonell tale og treng alternativ og supplerande kommunikasjon, skal få bruke eigna kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmiddel i opplæringa.

Elevar har også rett til den opplæringa dei treng for å kunne bruke alternativ og supplerande kommunikasjon. Denne opplæringa kan vere ein del av den individuelt tilrettelagde opplæringa etter opplæringslova § 11-6, jf. § 3-6.

§ 3-15 skal lyde:

§ 3-15 Forbod mot bruk av plagg som dekkjer ansiktet

Elevar skal ikkje bruke plagg som dekkjer heile ansiktet eller delar av det, når dei får opplæring. Det same gjeld når dei deltek i skolefritidsordninga eller får leksehjelp.

Tilsette i skolen skal ikkje bruke plagg som dekkjer heile ansiktet eller delar av det, når dei er saman med elevane. Det same gjeld dei som arbeider i skolefritidsordninga og leksehjelpordninga.

Forbodet gjeld ikkje tildekking av ansiktet av omsyn til vêr, helse eller tryggleik, eller tildekking som tener pedagogiske eller sosiale føremål.

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1 Leiing

Kvar skole skal ha ei leiing som er fagleg, pedagogisk og administrativt forsvarleg.

Skolen skal ha ein dagleg leiar.

§ 4-2 skal lyde:

§ 4-2 Kompetansekrav til undervisningspersonalet

For undervisningspersonalet ved skolar som er godkjende etter lova her, gjeld dei kompetansekrava som følgjer av §§ 17-3 og 17-4 i opplæringslova med tilhøyrande forskrift.

For undervisningspersonalet ved skolar som er godkjende med alternative læreplanar, kan departementet også godkjenne alternative kompetansekrav til dei krava som følgjer av opplæringslova §§ 17-3 og 17-4 med tilhøyrande forskrift.

Departementet kan gi forskrift om krav til kompetanse i tillegg til krava i første ledd.

Departementet kan gi forskrift om krav til relevant kompetanse i dei ulike faga.

§ 4-3 skal lyde:

§ 4-3 Politiattest og forbod mot tilsetjing

Skolen skal krevje politiattest av dei som skal tilsetjast fast eller mellombels i grunnskolen, i den vidaregåande skolen, i leksehjelpa eller i skoleliknande aktivitetstilbod.

Skolen kan krevje politiattest av personar som skal ha praksis på skolane og andre stader der tilboda som nemnde i første ledd blir gitt. Når det skal vurderast om ein person som skal ha praksis, skal leggje fram politiattest, skal det leggjast vekt på om det alt er utført vandelskontroll etter eit anna regelverk, kor langt praksisopphaldet skal vere, og kor mykje kontakt personen skal ha med elevar.

Skolen kan krevje politiattest av personar som skal utføre oppgåver ved skolane og andre stader der tilboda som nemnde i første ledd blir gitt.

Politiattesten skal innehalde dei merknadene som politiregisterloven § 39 første ledd fastset. I tillegg skal politiattesten innehalde merknader om reaksjonar for brot på straffeloven (2005) §§ 251, 252, 253, 254, 255, 256,

263, 264, 272, 273, 284 og 285, straffeloven (1902) §§ 222, 223, 227, 228 andre ledd, 229 og lov 15. desember 1995 nr. 74 om forbud mot kjønnslemlestelse §§ 1 og 2. Merknader om reaksjonar for brot på desse straffeboda skal i ordinær politiattest oppgis i samsvar med politiregisterloven § 40.

Personar som er dømde for eller har vedtatt førelegg for seksuelle overgrep mot mindreårige, skal ikkje tilsetjast eller ha praksis i skolar eller tilbod som nemnde i første ledd.

Dersom politiattesten inneheld merknader om verseyrande sak eller andre straffebrot enn dei som er nemnde i femte ledd, skal det vurderast konkret om personen bør tilsetjast, ha praksis eller utføre oppgåver i skolar eller tilbod som nemnd i første ledd.

Departementet gir forskrift om politiattest, og kva for straffebod som skal vere omfatta av femte ledd. Departementet kan også gi forskrift om innhenting og behandling av politiattest.

§ 4-5 skal lyde:

§ 4-5 *Bruk av anna personale enn dei som er tilsett i lærarstilling*

Anna personale enn dei som er tilsett i lærarstilling, kan hjelpe til i opplæringa, men skal ikkje ha ansvaret for opplæringa. Skolen skal sørge for at slikt personale får nødvendig rettleiing av ein som er tilsett i lærarstilling.

I kapittel 4 skal ny § 4-6 lyde:

§ 4-6 *Krav om at skolane har tilgang på vikarar*

Skolen skal sørge for å ha tilgang på vikarar ved vanleg og venta fråvær.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 *Styret*

Som øvste ansvarlege organ skal kvar skole ha eit styre. Skolen sitt styre skal oppnemnst i samsvar med det rettsgrunnlaget skolen blir driven etter.

Rett til å vere til stades på møte i styret, til å seie meininga si og få denne tilført protokollen, har:

- a. ein representant oppnemnd av vertskommunen når det gjeld ein grunnskole, ein representant oppnemnd av fylkeskommunen når det gjeld ein vidaregåande skole,
- b. ein representant frå elevane,
- c. ein representant frå foreldra i grunnskolar,
- d. ein representant for undervisningspersonalet ved skolen,
- e. ein representant for andre tilsette ved skolen,
- f. dagleg leiar av skolen.

Departementet kan i særskilde tilfelle og etter søknad gjere unntak frå andre ledd.

Ved behandling av saker der det gjeld lovfesta teieplikt, skal styret sørge for at personar under 18 år med møterett forlet møtet.

§ 5-2 andre ledd bokstav d skal lyde:

d. fastsetje inntaks- og skolereglar for skolen,

§ 5-2 andre ledd bokstav e skal lyde:

e. fremje saker om pålagt skolebyte etter opplæringslova § 13-2, jf. § 2-4 andre ledd,

§ 5-2 b første ledd første punktum skal lyde:

Styret skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatata frå nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører etter § 7-2 c.

§ 5-3 og § 5-4 vert oppheva.

§ 5-5 skal lyde:

§ 5-5 *Overgangen frå barnehagen til skolen*

Skolen skal sørge for at barna får ein trygg og god overgang frå barnehagen til skolen.

I kapittel 5 skal ny § 5-6 lyde:

§ 5-6 *Overgangen frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa*

Dei vidaregåande skolane skal sørge for at elevane får ein trygg og god overgang frå grunnskolen til den vidaregåande opplæringa. Grunnskolen skal samarbeide med den vidaregåande skolen om overgangen.

Nytt kapittel 5 A skal lyde:

Kapittel 5A Det beste for eleven, medverknad, skoledemokrati, foreldresamarbeid, skolereglar og plikt til å delta

§ 5A-1 *Det beste for eleven*

Ved handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal kva som er best for eleven, vere eit grunnleggjande omsyn.

§ 5A-2 *Elevane sin rett til medverknad*

Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølv etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.

§ 5A-3 *Samarbeid med foreldra*

Skolen skal samarbeide med foreldra om opplæringa til eleven.

Departementet kan gi forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldra.

§ 5A-4 *Skoledemokratiet*

Skolen skal sørge for at elevane og foreldra får vere med på å planleggje, gjennomføre og vurdere verksemda til skolen, mellom anna arbeidet med skolemiljøet, kvalitetsutvikling i opplæringa og fastsetjinga av skole-

reglar. Elevane skal ikkje delta i behandlinga av saker som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Skolen skal leggje til rette for at alle elevane skal kunne ytre seg, og oppmuntre dei til å delta i skoledemokratiet. Skolen skal òg hjelpe elevane i arbeidet med skoledemokratiet.

§ 5A-5 Organiseringa av skoledemokratiet

Kvar grunnskole og vidaregåande skole skal ha eit elevråd som er valt av elevane ved skolen. Elevane kan velje å organisere seg på ein annan måte. Kvar grunnskole skal ha eit foreldreråd, der alle foreldre som har barn i skolen, er medlemmer. Foreldrerådet kan velje eit arbeidsutval. Skolens styre skal sørge for at det blir fastsett kva for andre brukarorgan skolane skal ha.

Elevane og foreldra skal vere representerte i organ ved grunnskolar, og elevane skal være representerte i organ ved vidaregåande skolar.

§ 5A-6 Elevane si plikt til å delta og skolens oppfølgingsplikt

Elevane skal vere aktivt med i opplæringa og følge skolereglane. Skolen skal sørge for at elevar med fråvær frå opplæringa blir følgde opp.

Elevane kan bli pålagde å gjere oppgåver utanom skoletida (lekser). Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.

§ 5A-7 Skolereglar

Skolen skal ha skolereglar om organisering av skoledemokratiet og om rettar og plikter for elevane, mellom anna om orden og oppførsel (skolereglar).

Skolens styre kan i slike skolereglar angi kva tiltak som kan brukast når elevar bryt skolereglane, og korleis slike saker skal behandlast.

§ 5A-8 Informasjon til elevane og foreldra

Skolen skal gi elevar og foreldre den informasjonen dei har bruk for, mellom anna om opplæringa, den enkelte eleven, skolemiljøet og skolereglane, og om dei rettane og pliktene elevane elles har.

§ 6A-1 første ledd skal lyde:

Dette kapitlet gjeld godkjenning av diverse skolar som gir yrkesretta opplæring. Skolar som 30. juni 2010 var godkjende og i drift etter tidlegare kapittel 6A i denne lova, har rett til statstilskot og til å drive verksemd etter dette kapitlet.

§ 6A-7 skal lyde:

§ 6A-7 Andre reglar

Følgjande reglar i denne lova gjeld så langt dei passar for skolar etter dette kapitlet:

- a. § 1-1 andre og tredje ledd om formålet med lova
- b. § 1-2 om verkeområdet

c. § 2-2 om krav til verksemda til skolen, med unntak av tredje ledd. Dersom ein skole etter dette kapitlet har færre enn 10 elevar tre skoleår i samanheng, fell godkjenninga bort

d. § 2-4 om krav til skoleanlegg og skolemiljø

e. § 3-3 tredje ledd om skolegangen

f. § 3-4 om organisering av elevane i klassar eller basisgrupper

g. § 3-4 a om fjernundervisning

h. § 3-4 b om tilpassa opplæring

i. § 3-15 om forbod mot bruk av *plagg* som dekkjer ansiktet

j. § 4-1 om leing

k. § 4-3 om *politiattest* og forbod mot tilsetjing

l. § 5-1 om styret, med unntak av bokstavane a og c

m. § 5-2 om styret sine oppgåver, med unntak av bokstavane a og e

n. § 5-2a om internkontroll

o. § 5-2b første ledd om plikt til å arbeide med kvalitetsutvikling

p. § 5A-5 andre ledd om organisering av skoledemokratiet

q. § 5A-7 om skolereglar

r. § 7-1 om budsjett, rekneskap og rapportering

s. § 7-2 om tilsyn m.m.

t. § 7-2a om moglege reaksjonsformer

u. § 7-2b om karantene

v. § 7-3 om teieplikt

w. § 7-9 første og femte ledd om behandling av personopplysningar

§ 7-1 b skal lyde:

§ 7-1 b Ulykkesforsikring

Skolen skal sørge for ulykkesforsikring for elevane. Plikta til å sørge for ulykkesforsikring gjeld ikkje leksehjelp. Departementet kan gi forskrift om ulykkesforsikring.

§ 7-1 d vert oppheva.

§ 7-1 e skal lyde:

§ 7-1 e Leksehjelp

Skolen skal ha tilbod om gratis leksehjelp til elevar i grunnskolen. Departementet kan gi forskrift om leksehjelptilbodet.

§ 7-2 c skal lyde:

§ 7-2 c Plikt til å delta i evalueringar og gi opplysningar

Departementet kan gi forskrift om at dei ansvarlege for opplæringa og dei som får opplæring, skal delta i evalueringar og gi opplysningar om opplæringa, så langt det er nødvendig for å evaluere verksemda etter denne lova. Departementet kan vidare gi forskrift om at det i dette arbeidet kan behandlast personopplysningar, og mellom

anna om formålet med behandlinga, behandlingsansvar, kva opplysningar som kan behandlast og om kven, og tilgang til, vidarebehandling og utlevering av personopplysningar. Behandlinga kan også omfatte personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10.

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4 *Plikt til å melde frå til barnevernet*

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, skal i arbeidet sitt vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barnevernstenesta.

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, skal utan hinder av teieplikta melde frå til barnevernstenesta utan ugrunna opphald

- a. *når det er grunn til å tru at eit barn blir eller kjem til å bli mishandla, utsett for alvorlege manglar ved den daglege omsorga eller annan alvorleg omsorgssvikt*
- b. *når det er grunn til å tru at eit barn har ein livstruande eller annan alvorleg sjukdom eller skade og ikkje kjem til undersøking eller behandling, eller at eit barn med nedsett funksjonsevne eller eit særleg hjelpetrengande barn ikkje får dekt det særlege behovet for behandling eller opplæring*
- c. *når eit barn viser alvorlege åtferdsvanskar i form av alvorleg eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmiddel eller annan utprega normlaus oppførsel*
- d. *når det er grunn til å tru at eit barn blir eller kjem til å bli utnytta til menneskehandel*

Alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, har også plikt til å gi opplysningar etter pålegg i samsvaret med barnevernsloven § 13-4.

§ 7-5 skal lyde:

§ 7-5 *Opplysningar til den kommunale helse- og omsorgstenesta og sosialtenesta*

Styret skal sørge for at alle som utfører tenester eller arbeid etter denne lova, er merksame på forhold som bør føre til tiltak frå sosialtenesta eller helse- og omsorgstenesta. Styret skal sørge for at dei som blir merksame på slike forhold, av eige tiltak gir sosialtenesta og eller helse- og omsorgstenesta alle relevante opplysningar som dei ikkje har plikt til å teie om.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6 *Straffansvar for brot på opplæringsplikta*

Foreldre og andre som har omsorg for eit barn, kan straffast med bot dersom dei forsettleg eller aktaust handlar slik at barnet er borte frå den pliktige grunnskoleopplæringa utan å ha rett til det.

§ 7-7 skal lyde:

§ 7-7 *Rett til å ta avgjerder for eleven når barnevernstenesta har overteke omsorga*

Dersom barnevernstenesta har overteke omsorga etter barnevernsloven § 5-1, har barnevernstenesta rett til å ta avgjerder på vegner av eleven. Barnevernstenesta har dessutan rett til å ta avgjerder på vegner av eleven etter vedtak om flytteforbod etter barnevernsloven § 4-3 og etter vedtak om omsorgsovertaking etter barnevernsloven § 4-2.

Foreldra til eleven har likevel rett til å velje privat skole etter opplæringslova § 2-2, samtykkje til fritak frå heile opplæringsplikta etter opplæringslova § 2-2 og krevje fritak frå delar av opplæringa på grunn av livssyn, jf. § 3-12.

§ 7-8 skal lyde:

§ 7-8 *Innhenting og opplysningar frå Folkeregisteret*

Offentlege styresmakter kan utan hinder av teieplikt hente inn opplysningar frå Folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgåver etter denne lova. Departementet kan gi forskrift om kva for opplysningar som kan hentast inn.

§ 7-9 skal lyde:

§ 7-9 *Behandling av personopplysningar og unntak frå teieplikt*

Skolar kan behandle personopplysningar når det er nødvendig for å utføre oppgåver etter lova.

Ved skolebyte kan skolar hente inn dei personopplysningane frå andre skolar som er nødvendige for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring og retten til dokumentasjon av opplæringa.

Vidaregåande skolar kan hente inn dei personopplysningane frå grunnskolar som er nødvendige for å oppfylle retten til vidaregåande opplæring, gjennomføre inntak til vidaregåande opplæring og førebyggje fråvær frå opplæringa.

Ved skolebyte etter andre ledd og ved overgang til vidaregåande opplæring etter tredje ledd kan skolane også dele personopplysningar, å leggje til rette opplæringa til ein elev dersom eleven eller foreldra tillèt det.

Behandlinga av personopplysningar etter første til fjerde ledd kan også omfatte personopplysningar som nemnde i personvernforordninga artikkel 9 og 10.

Departementet kan gi forskrift om behandlinga av personopplysningar, mellom anna om formålet med behandlinga, behandlingsansvar, kva opplysningar som kan behandlast og om kven, bruk av automatiserte avgjerder, og tilgang til, vidarebehandling og utlevering av personopplysningar.

Utlevering av opplysningar etter andre, tredje og fjerde ledd kan gjerast utan hinder av teieplikt.

§ 7-10 første ledd første punktum skal lyde:

Skolar som tilbyr vidaregåande opplæring skal utan hinder av teieplikt levere resultat frå alle vitnemål og kompetansebevis frå vidaregåande opplæring til nasjonal database for vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. opplæringslova § 25-2.

I lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) blir det gjort følgjande endringar:

§ 3-8 andre ledd skal lyde:

For opplæring i og på samisk gjelder reglene i og i medhold av lov om *grunnskoleopplæringa* og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova).

I lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven) blir det gjort følgjande endringar:

§ 2 a første ledd første punktum skal lyde:

Barnehagen skal samarbeide med skolen om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning, jf. opplæringslova § 4-7 og privatskolelova § 5-5.

§ 5 første ledd tredje punktum skal lyde:

Samarbeidsutvalget skal også i slike tilfeller settes sammen etter § 4 tredje ledd, men slik at foreldre og ansatte fra både barnehagen og skolen skal være representert, jf. opplæringslova § 10-4 første ledd første punktum.

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) blir det gjort følgjande endringar:

§ 41 første ledd skal lyde:

Fagskoler kan oversende vitnemål og karakterer til den nasjonale databasen for vitnemål og dokumentasjon av kompetanse, jf. opplæringslova § 25-2.

I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven) blir det gjort følgjande endringar:

§ 15-13 andre ledd skal lyde:

Kongen kan samtykke til at forsøket kan gjennomføres uten hinder av lovbestemt taushetsplikt etter den loven og etter spesialisthelsetjenesteloven § 6-1, helsepersonelloven kapittel 5, forvaltningsloven §§ 13 til 13 f, barnehageloven § 44, helse- og omsorgstjenesteloven § 12-1 og opplæringslova § 22-4.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A § 12-5 første ledd andre punktum og forslaget nr. 64, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 12-5 første ledd andre punktum skal lyde:

Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen vedtatt med 95 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.19.30)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A § 12-6 fjerde ledd og forslag nr. 65, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 12-6 fjerde ledd skal lyde:

Kjem statsforvaltaren til at skolen ikkje har oppfylt plikta etter § 12-4 eller § 12-5, kan statsforvaltaren påleggje kommunen eller fylkeskommunen å rette forholdet eller vedta kva skolen skal gjere for at eleven skal få eit trygt og godt skolemiljø. Det skal setjast ein frist for gjennomføringa av vedtaket, og statsforvaltaren skal følgje opp saka. Statsforvaltaren kan vedta reaksjonar etter skolereglane, jf. § 10-7, eller vedta at ein elev skal byte skole, jf. § 13-2.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen vedtatt med 79 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.20.01)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A § 4-6 og forslag nr. 30, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 4-6 skal lyde:

§ 4-6 *Leirskoleopphald*

Kommunen skal som ein del av grunnskoleopplæringa tilby elevane leirskoleopphald med minst fire overnattingar i samanheng.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 84 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.20.29)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A §§ 1-3 tredje og fjerde ledd, 5-8 første ledd, 10-4 andre ledd, 10-5 andre ledd, 11-3, 15-3 første ledd og 17-1 og forslagene nr. 28, 29, 31-35 samt 37, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 28 lyder:

«Opplæringslova § 1-3 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Opplæringa skal utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og den felles internasjonale kulturtradisjonen. Opplæringa skal bidra til å styrkje norsk språk, fremje likestilling mellom bokmål og nynorsk og styrkje samiske språk, kvensk og norsk teiknspråk.

Opplæringa skal gi innsikt i språkleg og kulturelt mangfald og vise respekt for den enkelte si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Opplæringslova § 1-6 andre ledd skal lyde:

Kommunen og fylkeskommunen kan gi forskrift om at opp til ti prosent av timane i kvart fag kan flyttast til andre fag eller brukast til særskilde tverrfaglege aktivitetar.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Opplæringslova § 5-8 første ledd skal lyde:

Den vidaregåande opplæringa skal vere gratis.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Opplæringslova § 10-4 andre ledd skal lyde:

Skolen skal leggje til rette for at alle elevane skal kunne ytre seg, og oppmuntre dei til å delta i skoledemokratiet. Skolen skal også hjelpe elevane og foreldra i arbeidet med skoledemokratiet.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Opplæringslova § 10-5 andre ledd skal lyde:

Elevane og foreldra skal vere representerte i fleirtal i minst eitt organ ved grunnskolar, og elevane skal vere representerte i fleirtal i minst eitt organ ved vidaregåande skolar. Representantar for elevane i den vidaregåande opplæringa har møte- og talerett i fylkeskommunale nemnder på same måten som dei tilsette har etter kommuneloven § 13-4.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Opplæringslova § 11-3 skal lyde:

§ 11-3 *Forsterka innsats*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevar som har faglege utfordringar, raskt får forsterka innsats. Om det er til det beste for eleven, kan den forsterka innsatsen i ein kort periode givast som eineundervisning.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Opplæringslova § 15-3 første ledd skal lyde:

Med læremiddel er her meint kvalitetssikra trykte, ikkje-trykte og digitale element som er utvikla til bruk i opplæringa, som skal brukast jamleg i opplæringa, og som dekkjer vesentlege delar av læreplanen i faget. Departementet kan gi forskrift om kvalitetskriterium for læremiddel.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Opplæringslova § 17-1 skal lyde:

§ 17-1 *Krav om kompetanse i skolen*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for rett og nødvendig kompetanse i skolen, inkludert syns- og audiopedagogisk kompetanse når skolen har elevar som er synshemma eller høyrselshemma.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 85 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.09)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A § 12-7 og forslag nr. 19, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 12-7 skal lyde:

§ 12-7 *Det fysiske miljøet*

Kommunen og fylkeskommunen skal i planlegginga, bygginga, tilrettelegginga og drifta av skolane ta omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane.

Det fysiske miljøet på skolen skal vere i samsvar med dei gjeldande faglege normene. Ved avvik frå normene må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel er tilfredsstillande med omsyn til tryggleik, helse, trivsel og læring.

Alle elevar har rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira. Skolen skal innreist slik at det blir teke omsyn til dei elevane som har nedsett funksjonsevne.

Dersom ein elev, ein forelder eller eit av råda eller utvala på skolen der desse er representerte, ber om tiltak for å bøte på manglar ved det fysiske miljøet, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje har teke stilling til saka innan rimeleg tid, kan det klagast som om det var gjort enkeltvedtak.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble innstillingen vedtatt med 84 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.39)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A §§ 1-5 andre ledd, 3-2 første til fjer-

de ledd, 3-2 sjette ledd, 3-6 første ledd, 5-9, 6-2, 11-5 første ledd, 15-2, 15-3 tredje ledd og 18-10 og forslagene nr. 12–18 samt 20–22, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Forslag nr. 12 lyder:

«Opplæringslova § 1-5 andre ledd skal lyde:

Sametinget gir forskrift om det samiske innhaldet i dei nasjonale læreplanane og samiske parallelle likeverdige læreplanane i fag og om læreplanar for opplæring i samiske språk. Sametinget skal òg gi forskrifter om læreplanar for særskilde samiske fag i den vidaregåande opplæringa. Forskriftene skal haldast innanfor dei rammene som departementet har fastsett.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Opplæringslova § 3-2 første til fjerde ledd skal lyde:

Samiske elevar har rett til opplæring i to av dei samiske språka nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk.

Alle elevar som bur i forvaltningsområdet for samisk språk etter sameloven § 3-1, har rett til opplæring i og på samisk. Kommunar i forvaltningsområdet for samisk språk kan gi forskrift om at elevane skal ha opplæring i samisk som første- eller andrespråk.

Dersom minst seks elevar i ein kommune utanfor forvaltningsområdet for samisk språk krev opplæring i og på samisk, har dei rett til det. Retten står ved lag så lenge det er minst tre elevar att som vil ha slik opplæring. Samiske elevar skal i tillegg til samiskopplæring, også ha rett til opplæring på samisk i to andre fag.

Foreldra til elevane vel om dei skal ha opplæring i samisk og om dei skal ha opplæring i og på samisk.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Opplæringslova § 3-2 sjette ledd skal lyde:

Elevane har rett til å få ein del av opplæringa i samisk i eit samiskspråkleg miljø.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Opplæringslova § 3-6 første ledd skal lyde:

Elevar med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild språkopplæring til dei kan norsk eller samisk godt nok til å følgje opplæringa på skolen. Særskild språkopplæring skal omfatte forsterka opplæring i norsk og samisk, om det trengst, morsmålsopplæring, tospråkleg opplæring i fag eller begge delar.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Opplæringslova § 5-9 skal lyde:

§ 5-9 *Rett til vidaregåande opplæring for dei som ikkje har opphaldsløyve*

Dei som ikkje har opphaldsløyve i Noreg, har rett til vidaregåande opplæring ut det skoleåret som

tar til det kalenderåret dei fyller 18 år. Dei som oppheld seg ulovleg i landet utan å ha søkt om opphaldsløyve, har likevel ikkje rett til vidaregåande opplæring.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Opplæringslova § 6-2 skal lyde:

§ 6-2 *Opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa*

Samiske elevar har rett til opplæring i to av dei samiske språka nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk.

Alle elevar som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen, har rett til opplæring i samisk i den vidaregåande opplæringa.

Departementet kan gi forskrift om at visse skolar skal tilby opplæring i eller på samisk eller i særskilde samiske fag i den vidaregåande opplæringa innanfor visse kurs eller for visse grupper. Fylkeskommunen kan også elles tilby slik opplæring.

Elevar har rett til å få ein del av opplæringa i samisk i eit samiskspråkleg miljø.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Opplæringslova § 11-5 første ledd skal lyde:

Elevar har rett til dei tekniske hjelpemidla og den fysiske tilrettelegginga dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho. Elevane har òg rett til nødvendig opplæring i bruk av slike tekniske hjelpemiddel og skal ha tilgang på teknisk støtte. Digitale læremiddel må vere universelt utforma og vere compatible med elevane sine tekniske hjelpemiddel.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Opplæringslova § 15-2 skal lyde:

§ 15-2 *Hovudmål på kvar skole*

Kommunen gir forskrift om kva skriftspråk som skal vere hovudmålet på kvar skole, anten bokmål, nynorsk eller samisk. Skolen skal bruke hovudmålet i den skriftlege opplæringa og i den skriftlege kommunikasjonen med elevane og foreldra.

I samband med skifte av hovudmål på ein grunnskole eller når eit fleirtal i kommunestyret eller minst 1/4 av dei røysteføre i kommunen krev det, skal det haldast rådgivande røysting. Nytt vedtak om hovudmål kan ikkje gjerast før det har gått fem år. Røysterett har alle som bur i det området som soknar til skolen, jf. § 2-6, og som har røysterett etter valgloven § 2-2. Røysterett i høve til skriftleg opplæring har dessutan foreldre til elevane på 1. til 7. trinn ved skolen, utan omsyn til bustad eller statsborgarskap. Departementet kan gi nærmare forskrift om røysterett, ansvar for røystinga og organisering av røystinga.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Opplæringslova § 15-3 tredje ledd skal lyde:

Skolen skal bruke læremiddel, og læringsressursar som er utvikla til bruk i opplæringa, som ligg føre på bokmål og nynorsk til same tid og same pris. Kravet gjeld ikkje

a. læremiddel i faget norsk

b. læremiddel og læringsressursar i fag med årskull med 300 eller færre elevar

c. læremiddel og læringsressursar der den norske teksten utgjer ein mindre del.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Opplæringslova § 18-10 skal lyde:

§ 18-10 *Rett til opplæring for vaksne som ikkje har opphaldsløyve*

Dei som ikkje har opphaldsløyve i Noreg, har rett til førebuaande opplæring for vaksne ut det skoleåret som tar til det kalenderåret dei fyller 18 år. Dei som oppheld seg ulovleg i landet utan å ha søkt om opphaldsløyve, har likevel ikkje rett til førebuaande opplæring for vaksne.

Dei som oppheld seg ulovleg i landet eller ventar på å få avgjort ein søknad om opphaldsløyve, har ikkje rett til vidaregåande opplæring for vaksne.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble innstillingen vedtatt med 81 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.24)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A § 14-7 og forslag nr. 11, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 14-7 skal lyde:

§ 14-7 *Opplæring om kristendom, religion, livssyn og etikk*

Kristendom, religion, livssyn og etikk skal vere eit fag. Faget skal vere samlande og gi elevane kjennskap til kristendommen, andre verdsreligionar og livssyn, kjennskap til kva kristendommen har å seie som kulturarv, og kjennskap til etiske og filosofiske emne.

Opplæringa i emna kristendom, religion, livssyn og etikk skal medverke til auka forståing, respekt og evne til dialog mellom menneske med ulikt syn på trudoms- og livssynsspørsmål. Emna skal presenterast på ein objektiv, kritisk og pluralistisk måte.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 64 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.55)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A § 17-4 andre ledd og forslag nr. 6, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 17-4 andre ledd skal lyde:

Krava om relevant kompetanse i undervisningsfag gjeld ikkje for dei som er mellombels tilsette. Fram til 1. august 2025 har den som har fullført allmennlærerutdanninga, og den som før 1. januar 2014 oppfylte krava for tilsetjing i lærarstilling, dispensasjon frå krava om relevant kompetanse i undervisningsfag.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble innstillingen vedtatt med 61 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.24)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A §§ 2-4 og 17-12 fjerde ledd og forslagene nr. 2 og 7, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Opplæringslova § 2-4 skal lyde:

§ 2-4 *Utsett og tidleg skolestart*

Kommunen skal la eit barn byrje på skolen det året barnet fyller sju år, dersom foreldra søker om det eller samtykkjer og gode grunnar talar for det.

Kommunen skal la eit barn byrje på skolen det året barnet fyller fem år, dersom foreldra søker om det eller samtykkjer og særlege grunnar talar for det.

I vurderinga etter første og andre ledd skal kommunen leggje særleg vekt på kva føresetnader barnet har for læring og for utvikling av sosial samkjensle.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Opplæringslova § 17-12 fjerde ledd skal lyde:

Kommunestyret og fylkestinget skal minst éin gong i året få informasjon om, og drøfte, læringsmiljøet, læringsresultata og gjennomføringa til elevane i opplæringa.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble innstillingen vedtatt med 58 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.01)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 66, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 15-5 skal lyde:

§ 15-5 *Skolebibliotek*

Elevane skal ha tilgang til skolebibliotek. Skolebiblioteket skal vere ein integrert del av skolen sitt pedagogiske virke.

Departementet gir forskrift om skolebiblioteket sitt føremål, bruk og innhald.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Venstre ble med 91 mot 9 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.24.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 36, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

«Opplæringslova § 15-5 skal lyde:

§ 15-5 *Skolebibliotek*

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane har tilgang til eit skolebibliotek, eller at skolen har avtalefesta samarbeid med eit anna bibliotek. Eit skolebibliotek skal tilby aktuelle medium og vere tilgjengeleg for elevar og lærarar i skoletida.

Eit skolebibliotek har som formål å fremje elevane sin lese-, medie- og informasjonskompetanse og skal vere ein integrert del av skolen sitt pedagogiske virke.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.25.42)

Presidenten: Det voteres over A § 15-5.

Samtlige partier har nå varslet støtte til innstillingen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 38, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 26-2 skal lyde:

§ 26-2 *Formålet med kulturskolen*

Kulturskolen skal leggje til rette for at barn og unge får opplæring samt moglegheit til å delta i ulike aktivitetar der dei kan oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk, i eit trygt og godt skolemiljø.

Departementet kan gi nærmare forskrift om rammeplan for kulturskolen.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.26.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 67, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 26-2 skal lyde:

§ 26-2 *Formålet med kulturskolen*

Kulturskolen skal leggje til rette for at elevane får eit opplæringstilbod samt moglegheit til å delta i ulike aktivitetar der dei får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk, i eit trygt og godt skolemiljø.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Venstre ble med 93 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.26.35)

Presidenten: Det voteres over A § 26-2.

Samtlige partier har nå varslet støtte til innstillingen.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 39, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 26-3 skal lyde:

§ 26-3 *Krav til kulturskolens leiing og kompetanse for å bli tilsett i kulturskolen*

Kulturskolen skal ha ein rektor som har ansvar for kulturskolens verksemd. Rektor skal ha pedagogisk og kulturfagleg høgare utdanning i eit eller fleire av kulturskolens fag. Kommunen kan i særle-

ge tilfelle gi midlertidig dispensasjon frå kompetansekravet. Det kan knytast vilkår til dispensasjonen.

Det pedagogiske personalet skal som hovudregel ha fagleg relevant høgare utdanning. Kommunen kan fråvike dette kravet dersom arbeidstakaren har tilsvarende realkompetanse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.27.06)

Presidenten: Det voteres over A § 3-1 andre ledd andre punktum.

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 83 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.27.36)

Presidenten: Det voteres over A § 4-5 fjerde ledd.

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.27.58)

Presidenten: Det voteres over A § 14-5.

Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 97 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 14.28.22)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A § 30-3 endringer i andre lover: ny § 3-4 d i privatskolelova og forslag nr. 41, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«I privatskolelova skal ny § 3-4 d lyde:

§ 3-4 d *Forsterka innsats*

Skolen skal sørge for at elevar som har faglege utfordringar, raskt får forsterka innsats. Om det er til det beste for eleven, kan den forsterka innsatsen i ein kort periode givast som eineundervisning.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 87 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.28.53)

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A § 30-3 endringer i andre lover: §§ 5A-4 andre ledd og 5A-5 andre ledd (privatskolelova) og forslagene nr. 42 og 43, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 42 lyder:

«Privatskolelova ny § 5A-4 andre ledd skal lyde:

Skolen skal leggje til rette for at alle elevane skal kunne ytre seg, og oppmuntre dei til å delta i skoledemokratiet. Skolen skal også hjelpe elevane og foreldra i arbeidet med skoledemokratiet.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Privatskolelova ny § 5A-5 andre ledd skal lyde:

Elevane og foreldra skal vere representerte i fleirtal i minst eitt organ ved grunnskolar, og elevane skal vere representerte i fleirtal i minst eitt organ ved vidaregåande skolar.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 86 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.29.29)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 40, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Privatskolelova § 2-3 nytt tredje ledd første punktum skal lyde:

I grunnskolen og vidaregåande skolar kan opp til ti prosent av timane i kvart fag flyttast til andre fag eller brukast til særskilde tverrfaglege aktivitetar.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 84 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.29.48)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8 og 9, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 8 lyder:

«I privatskolelova skal ny § 3-4 e lyde:

§ 3-4 e Intensiv opplæring i vidaregåande opplæring

I den vidaregåande opplæringa skal skolen sørge for at elevar som står i fare for ikkje å bestå fag, raskt får eigna intensiv opplæring. Dersom det er best for eleven, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eineundervisning.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Privatskolelova § 4-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Skolen skal leggje til rette for at nytilsette rektorar kan ta studiepoenggivande utdanning i pedagogisk leing innan tre år etter tilsetjinga, dersom dei ikkje har slik utdanning frå før.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 58 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.30.09)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 75, fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ivareta de ulike kandidattypene innenfor fag- og yrkesopplæringen som praksisbrevkandidater og lære kandidater, i arbeidet med oppfølgingen av ny opplæringslov.» Samtlige partier har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over resten av A.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 5, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 4 lyder:

«Opplæringslova § 11-4 skal lyde:

§ 11-4 Intensiv opplæring i vidaregåande opplæring

I den vidaregåande opplæringa skal fylkeskommunen sørge for at elevar som står i fare for ikkje å bestå fag, raskt får eigna intensiv opplæring. Dersom det er best for eleven, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eineundervisning.

Opplæringslova §§ 11-4 til 11-14 i lovforslaget i denne innstillinga blir §§ 11-5 til 11-15.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Opplæringslova § 17-2 tredje ledd skal lyde:

Kommunen og fylkeskommunen skal leggje til rette for at nytilsette rektorar kan ta studiepoenggivande utdanning i pedagogisk leing innan tre år etter tilsetjinga, dersom dei ikkje har slik utdanning frå før.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 58 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.30.55)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 10-6 andre ledd skal lyde:

Skolen kan pålegge elevane å gjere oppgaver utanom skoletida (lekser). Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.31.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Opplæringslova § 10-6 andre ledd skal lyde:

Elevane kan bli pålagde å gjere oppgaver utanom skoletida (lekser). Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble vedtatt med 84 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.31.43)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kunnskapsinnhenting rundt omfanget av bruken av læringsstøttende ressurser i opplæringen som ikke foreligger på begge målformer, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av i hvilken grad dette påvirker særlig nynorsk-elevenes rett til opplæring på eget språk.

II

Stortinget ber regjeringen vurdere å åpne for muligheten til å tilby International Baccalaureate (IB) både i grunnskolen og videregående skole, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

III

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre og øke handlingsrommet skoleleder, foreldre og elev har til å benytte seg av alternative opplæringsarenaer.

IV

Stortinget ber regjeringen i den varslede stortingsmeldingen om 5. til 10. trinn vurdere å utvide oppfølgingstjenestens målgruppe til også å omfatte elever på 10. trinn.

V

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan gjennomføring av vedtak om individuell tilrettelegging av opplæringen kan sikres, og påklages. I påvente av dette ber Stortinget regjeringen om å legge til grunn at manglende gjennomføring av individuell tilrettelegging av opplæringen fortsatt kan påklages til statsforvalteren.

Presidenten: Det votes over II og III.

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.32.41)

Presidenten: Det votes over I, IV og V.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 9, debattert 1. juni 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski om erfaringer med skolelekser til erstatning for hjemmelekser (Innst. 391 S (2022–2023), jf. Dokument 8:213 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Hege Bae Nyholt satt fram et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og vurdere erfaringene med å erstatte hjemmelekser med skolelekser samt legge til rette for kommuner og skoler som ønsker dette, i tett dialog med lærere, elever og kommuner.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:213 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski om erfaringer med skolelekser til erstatning for hjemmelekser – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 87 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.33.34)

Votering i sak nr. 10, debattert 1. juni 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Utsyn over kompetansebehovet i Norge (Innst. 472 S (2022–2023), jf. Meld. St. 14 (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Margret Hagerup på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 2, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 3–5, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 6, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet.
Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at oppnådd arbeid etter endt utdanning blir en av indikatorene i finansieringssystemet for høyere utdanning, i tråd med flertallsvedtak i «Kompetansemeldingen» Meld. St. 14 (2019–2020) Innst. 370 S (2019–2020).»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.34.15)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en incentivordning rettet mot institusjonene som styrker institusjonenes prioriteringer av utdanninger for det grønne skiftet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videre utrede innretningen av finansieringskategoriene for den resultatbaserte uttellingen, og la sektoren bli nærmere hørt før en endelig innføring av endringer i finansieringskategoriene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en finansieringsmodell for etter- og videreutdanning, som ikke utgjør en ytterligere utvidelse fra dagens regelverk om egenbetaling for offentlig høyere utdanning.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.34.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning hvor det stilles krav til offentlig sektor om å ta inn lærlinger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 72 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.34.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen bevare en resultatbasert indikator for eksterne inntekter fra EU i finansieringssystemet, og komme tilbake med forslag om dette til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2024.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.35.13)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 14 (2022–2023) – Utsyn over kompetansebehovet i Norge – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Voting i sak nr. 11, debattert 1. juni 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 270/2022 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1151 (digitaliseringsdirektivet) (Innst. 413 S (2022–2023), jf. Prop. 76 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 270/2022 av 23. september 2022 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1151 om bruk av digitale verktøy og prosesser i selskapsretten (digitaliseringsdirektivet).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 12, debattert 1. juni 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i register- og foretakslovgivningen mv. (digitale verktøy og prosesser, gebyrstruktur og tilknytningskrav) (Innst. 412 L (2022–2023), jf. Prop. 76 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i register- og foretakslovgivningen mv. (digitale verktøy og prosesser, gebyrstruktur og tilknytningskrav)

I

I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak gjøres følgende endringer:

§ 3-1 første ledd ny nr. 1 skal lyde:

1. Stiftelsesdokumentet

Nåværende nr. 1 til 8 blir nye nr. 2 til 9.

Ny nr. 8 skal lyde:

8. *Om det i forbindelse med kapitalforhøyelse fattes bestemmelser som nevnt i aksjeloven § 10-2.*

§ 3-1 a første ledd ny nr. 1 skal lyde:

1. Stiftelsesdokumentet

Nåværende nr. 1 til 9 blir nye nr. 2 til 10.

Ny nr. 9 skal lyde:

9. *Om det i forbindelse med kapitalforhøyelse fattes bestemmelser som nevnt i allmennaksjeloven § 10-2.*

§ 3-8 andre ledd skal lyde:

Opplysninger som nevnt i første ledd nr. 2, 3 og 4 kan utelates dersom de fremgår av et utenlandsk register som nevnt i første ledd nr. 5 og som er godkjent av registerfører, eller som omfattes av direktiv (EU) 2017/1132.

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1 (*førstegangsmelding og endringsmelding fra foretaket*)

Registreringspliktige foretak skal meldes til registeret før næringsvirksomheten begynner. Aksjeselskaper, allmennaksjeselskaper og samvirkeforetak skal være meldt senest 3 måneder etter at stiftelsesdokumentet er undertegnet. Stiftelser skal være meldt innen de frister som følger av stiftelsesloven § 13 annet og tredje punktum. Andre foretak med begrenset ansvar, jf. § 3-2, og foreninger og andre innretninger som nevnt i § 3-6 og

som har til formål å drive næringsvirksomhet skal, selv om næringsvirksomhet ikke har begynt, være meldt senest 6 måneder etter at stiftelsesdokumentet er undertegnet. Førstegangsmeldingen skal inneholde opplysninger som nevnt i kapittel III.

Førstegangsmelding om registrering av foretak som er stiftet elektronisk ved bruk av mal som er godkjent av registerfører, skal behandles av Foretaksregisteret innen fem virkedager etter at meldingen kom inn til registeret. For andre førstegangsmeldinger er fristen ti virkedager. Dersom fristene i første og annet punktum ikke kan overholdes, skal Foretaksregisteret straks underrette innsenderen om forsinkelsen og årsaken til denne.

Opphører et registrert foretak eller bortfaller for øvrig vilkårene for registrering i registeret, skal opphøret meldes til registeret og foretaket slettes. Melding skal inngis uten ugrunnet opphold. Tilsvarende gjelder dersom det for øvrig skjer endringer i forhold som er registrert eller det inntreffer nye forhold som registeret skal inneholde etter bestemmelsene i kapittel III. Endring av bopel pliktes ikke meldt.

For *førstegangsregistrering* i Foretaksregisteret skal det betales gebyr. Det kan også kreves gebyr for andre meldinger som skal registreres. *Gebyret skal dekke kostnadene ved registrering av meldinger og en forholdsmessig andel av drifts- og vedlikeholdskostnadene til Foretaksregisteret.* Departementet gir nærmere regler om gebyrenes størrelse og innkreivingsform.

Departementet kan i forskrift gi regler om *elektronisk innsending av meldinger til Foretaksregisteret, herunder regler som pålegger at meldinger skal sendes inn elektronisk.*

§ 4-4 bokstav e første punktum skal lyde:

Erklæring fra revisor, eller eventuelt erklæring fra finansforetak i Norge eller i en EØS-stat, advokat eller statsautorisert regnskapsfører, om at de opplysninger som er gitt om innbetaling av aksjekapital, selskapskapital i kommandittselskap, jf. § 3-3 nr. 6 og 7, grunnkapital i stiftelse og innskuddskapital i samvirkeforetak, statsforetak, interkommunalt selskap, regionalt helseforetak og helseforetak er riktige.

§ 5-1 tredje ledd skal lyde:

Dersom registerføreren finner at registrering kan krenke *tredjepersons* rett, skal *registerføreren* gi denne anledning til å uttale seg innen en nærmere fastsatt frist.

§ 6-2 sjette ledd skal lyde:

Registerføreren skal kunngjøre opplysninger som nevnt i *artikkel 14 i direktiv (EU) 2017/1132* gjennom Brønnøysundregistrenes elektroniske kunngjøringspublikasjon med en gang de er registrert.

§ 6-3 skal lyde:

§ 6-3 (*registrering og kunngjøring av selskapsopplysninger og dokumenter på Unionens offisielle språk*)

Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper har rett til å få registrert og kunngjort selskapsopplysninger og dokumenter som nevnt i artikkel 14 i direktiv (EU) 2017/1132 på ethvert av Unionens offisielle språk.

I tilfelle av manglende samsvar mellom dokumenter og opplysninger offentliggjort på registerets offisielle språk og oversettelser som er kunngjort frivillig, kan sistnevnte ikke påberopes overfor tredjeperson. Tredjeperson kan påberope seg oversettelser som er offentliggjort frivillig, med mindre selskapet godtgjør at tredjeperson kjente til den versjonen som er gjenstand for obligatorisk offentliggjøring.

§ 8-3 skal lyde:

§ 8-3 (*utveksling og tilgjengeliggjøring av opplysninger gjennom registersammenkoblingssystemet (BRIS)*)

Foretaksregisteret kan utveksle opplysninger med utenlandske foretaksregistre i samsvar med direktiv (EU) 2017/1132. Foretaksregisterets utlevering av opplysninger etter første punktum skal være gratis. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om utveksling av opplysninger etter første punktum og om bruk og registrering av slike opplysninger.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om at Foretaksregisteret skal gjøre bestemte opplysninger tilgjengelige for enhver gjennom registersammenkoblingssystemet, herunder hvilke opplysninger som skal gjøres tilgjengelige, betaling av gebyr for innsyn og hvilke opplysninger som skal være gratis tilgjengelige.

§ 10-1 skal lyde:

§ 10-1 (*legitimasjonsvirkninger*)

Når det følger av rettsregler at det er avgjørende for en tredjepersons rettsstilling om denne kjente til et forhold eller ikke, skal det som er registrert etter denne loven, anses for å ha kommet til tredjepersonens kunnskap.

For disposisjoner som har funnet sted før den sekstenste dagen etter dagen for kunngjøring av registrerte opplysninger, kan ikke opplysningene gjøres gjeldende overfor en tredjeperson dersom denne godtgjør at det var umulig for ham eller henne å ha kjennskap til opplysningene.

Meldepliktige forhold som ikke er meldt, og som er i strid med det som er registrert, kan ikke gjøres gjeldende overfor en tredjeperson, med mindre denne kjente eller burde kjent forholdet.

§ 10-6 skal lyde:

§ 10-6 (*elektronisk stiftelse og registrering*)

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om registerførerens plikt til å

- a. utforme og offentliggjøre maler for stiftelse og registrering av foretak
- b. offentliggjøre informasjon om regler om stiftelse og registrering av foretak
- c. offentliggjøre informasjon om regler om registrering av filial av utenlandsk foretak.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om elektroniske løsninger for stiftelse og registrering av foretak. Herunder kan departementet i forskrift gi regler om tekniske krav til løsningene og om registerførerens adgang til å godkjenne elektroniske løsninger. Det kan bare gis nærmere regler om elektronisk stiftelse etter første punktum der det etter lov åpnes for elektronisk stiftelse.

Ny § 10-7 skal lyde:

§ 10-7 (*elektroniske identifikasjonsmidler*)

Departementet kan i forskrift gi regler om bruk av elektroniske identifikasjonsmidler i forbindelse med elektronisk stiftelse av foretak og ved elektronisk signering av meldinger til Foretaksregisteret. Departementet kan i forskrift gi regler om bruk av elektroniske identifikasjonsmidler fra andre EØS-stater ved melding til Foretaksregisteret og om offentliggjøring av hvilke identifikasjonsmidler som kan benyttes.

Nåværende § 10-7 blir ny § 10-8.

II

I lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd ny bokstav e skal lyde:

- e. Utenlandske foretak.

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Frist for melding og registrering*

En registreringsenhet skal meldes og registreres i Enhetsregisteret senest samtidig med at enheten registreres i tilknyttet register.

Registreringsenhet som ikke registreres i tilknyttet register har rett til å bli registrert i Enhetsregisteret. Førstegangsmelding om registrering av utenlandsk foretak skal behandles av Enhetsregisteret innen ti virkedager etter at meldingen kom inn til registeret. Dersom fristen i annet punktum ikke kan overholdes, skal Enhetsregisteret straks underrette innsenderen om forsinkelsen og årsaken til denne.

Departementet kan i forskrift gi regler om elektronisk innsending av meldinger til Enhetsregisteret, herunder regler som pålegger at meldinger skal sendes inn elektronisk.

Departementet kan i forskrift gi regler om bruk av elektroniske identifikasjonsmidler i forbindelse med elektronisk signering av meldinger til Enhetsregisteret. Departementet kan i forskrift gi regler om bruk av elektroniske identifikasjonsmidler fra andre EØS-stater ved melding til Enhetsregisteret og om offentliggjøring av hvilke identifikasjonsmidler som kan benyttes.

I kapittel 4 skal ny § 16a lyde:

§ 16a Gebyr for registrering

For førstegangsregistrering i Enhetsregisteret skal det betales gebyr. Det kan også kreves gebyr for andre meldinger som skal registreres. Gebyr etter første og annet punktum skal dekke kostnadene ved registrering av meldinger og en forholdsmessig andel av drifts- og vedlikeholdskostnadene til Enhetsregisteret. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gebyrenes størrelse og innkrevingsform.

Departementet kan i forskrift gjøre unntak fra første ledd første og annet punktum.

I kapittel 6 skal ny § 22a lyde:

§ 22a Utveksling og tilgjengeliggjøring av opplysninger gjennom registersammenkoblingssystemet (BRIS)

Enhetsregisteret kan utveksle opplysninger med utenlandske foretaksregistre i samsvar med direktiv (EU) 2017/1132. Enhetsregisterets utlevering av opplysninger etter første punktum skal være gratis. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om utveksling av opplysninger etter første punktum og om bruk og registrering av slike opplysninger.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om at Enhetsregisteret skal gjøre bestemte opplysninger tilgjengelige for enhver gjennom registersammenkoblingssystemet, herunder hvilke opplysninger som skal gjøres tilgjengelige, om betaling av gebyr for innsyn og hvilke opplysninger som skal være gratis tilgjengelige.

§ 24 skal lyde:

§ 24 Legitimasjonsvirkninger

Når det følger av rettsregler at det er avgjørende for en tredjepersons rettsstilling om denne kjente til et forhold eller ikke, skal det som er registrert i Enhetsregisteret, anses for å ha kommet til tredjepersonens kunnskap.

Meldepliktige forhold som ikke er meldt, og som er i strid med det som er registrert, kan ikke gjøres gjeldende overfor en tredjeperson, med mindre denne kjente eller burde kjent forholdet.

III

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd tredje punktum skal lyde:

Stiftelsesdokumentet kan opprettes som et papirdokument eller gjennom elektroniske løsninger for stiftelse av aksjeselskap som er godkjent av registerfører, jf. foretaksregisterloven § 10-6.

§ 2-18 andre ledd femte punktum skal lyde:

Skal aksjeinnskuddene utelukkende gjøres opp i penger, kan bekreftelsen også gis av et finansforetak i Norge eller i en EØS-stat, en advokat eller en statsautorisert regnskapsfører.

§ 6-11 første ledd skal lyde:

(1) Daglig leder og minst halvdelen av styrets medlemmer skal være bosatt i en EØS-stat, Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland eller Konføderasjonen Sveits. Departementet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra første punktum.

§ 8-7 fjerde ledd første punktum innledningen skal lyde:

Forbudet i første og tredje ledd gjelder ikke

§ 10-9 andre ledd fjerde punktum skal lyde:

Skal aksjeinnskuddene utelukkende gjøres opp i penger, kan bekreftelsen også gis av et finansforetak i Norge eller i en EØS-stat, en advokat eller en statsautorisert regnskapsfører.

§ 10-13 første ledd første punktum skal lyde:

Aksjeinnskudd i penger skal innbetales på særskilt konto i en kredittinstitusjon i Norge eller i en EØS-stat.

IV

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 2-18 andre ledd femte punktum skal lyde:

Skal aksjeinnskuddene utelukkende gjøres opp i penger, kan bekreftelsen også gis av et finansforetak i Norge eller i en EØS-stat, en advokat eller en statsautorisert regnskapsfører.

§ 6-11 første ledd skal lyde:

(1) Daglig leder og minst halvdelen av styrets medlemmer skal være bosatt i en EØS-stat, Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland eller Konføderasjonen Sveits. Departementet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra første punktum.

§ 6-36 andre og tredje ledd skal lyde:

(2) Medlemmer av og observatører i styret og daglig leder kan ikke være medlem av eller observatør i bedriftsforsamlingen. Minst halvdelen av bedriftsforsamlingens medlemmer skal være *bosatt i en EØS-stat, Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland eller Konføderasjonen Sveits*. Departementet kan ved enkeltvedtak gjøre unntak fra annet punktum.

(3) Lovens bestemmelser om bedriftsforsamlingens medlemmer gjelder for observatører og varamedlemmer så langt de passer.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 8-7 fjerde ledd første punktum innledningen skal lyde:
Forbudet i første og tredje ledd gjelder ikke

§ 10-9 andre ledd fjerde punktum skal lyde:

Skal aksjeinnskuddene utelukkende gjøres opp i penger, kan bekreftelsen *også* gis av et finansforetak i Norge eller i en EØS-stat, en advokat eller en statsautorisert regnskapsfører.

§ 10-13 første ledd første punktum skal lyde:

Aksjeinnskudd i penger skal innbetales på særskilt konto i en kredittinstitusjon i Norge eller i en EØS-stat.

V

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. gjøres følgende endring:

§ 8-2 femte ledd skal lyde:

Foretaksregisterloven § 6-3 om registrering og kunngjøring av selskapsopplysninger og dokumenter på Unionsens offisielle språk gjelder tilsvarende for innsending av oversettelser av årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen. Foretaksregisterloven § 8-3 om utveksling av opplysninger etter direktiv (EU) 2017/1132 gjelder tilsvarende for opplysninger i Regnskapsregisteret.

VI

I lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser gjøres følgende endringer:

§ 7 femte ledd skal lyde:

Stiftelsestilsynet kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å løse oppgaver etter *denne loven*, arveloven og dekningsloven.

§ 7 a første ledd første punktum skal lyde:

Stiftelsesklagenemnda avgjør klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av *denne loven*, dekningsloven, arveloven og samvirke-lova, med mindre noe annet følger av særskilt lovbestemmelse.

§ 27 a første ledd første punktum skal lyde:

Lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering § 28 første, annet, tredje og femte ledd gjelder tilsvarende når staten, en fylkeskommune eller kommune oppnevner hele styret i en stiftelse.

VII

I lov 29. juni 2007 nr. 81 om samvirkeforetak gjøres følgende endring:

§ 75 skal lyde:

§ 75 *Krav om tilknytning*

Dagleg leiar og minst halvdelen av styremedlemmene skal vere *busette i ein EØS-stat, Det sameinte kongeriket Storbritannia og Nord-Irland eller Konføderasjonen Sveits*. Departementet kan ved enkeltvedtak gjere unntak frå første punktum.

VIII

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelser kan settes i kraft til ulik tid.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Stortinget går da over til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Folkehelsemeldinga - Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar (Innst. 398 S (2022–2023), jf. Meld. St. 15 (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 48 forslag. Det er

- forslag nr. 3, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslagene nr. 1 og 2, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus

- forslag nr. 4, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti
 - forslagene nr. 5 og 6, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 7, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
 - forslagene nr. 8 og 9, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Pasientfokus
 - forslagene nr. 10–14, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
 - forslagene nr. 15–18, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
 - forslagene nr. 19 og 20, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus
 - forslag nr. 21, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
 - forslag nr. 22, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
 - forslagene nr. 23 og 24, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
 - forslagene nr. 25 og 26, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet og Pasientfokus
 - forslagene nr. 27–36, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - forslagene 37–39, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 40, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Rødt og Pasientfokus
 - forslag nr. 41, fra Olaug Vervik Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 42, fra Lan Marie Nguyen Berg på vegne av Miljøpartiet De Grønne
 - forslagene nr. 43–46, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 47, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
 - Forslag nr. 48, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Det votes over forslag nr. 48, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:
- «Stortinget ber regjeringen sette ned et hurtig-arbeidende utvalg som ser på arbeidshelse i et kjønnsperspektiv.»
- Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.38.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 47, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med handlingsplan mot rasisme og diskriminering også vurdere og legge frem tiltak som reduserer rasismens virkning på helse.»

Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 61 mot 39 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.39.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 43, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge bort de foreslåtte innstrammingene i røykeloven.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 13 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.39.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 44, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å innføre 16-års aldersgrense for kjøp av energidrikk i Norge. Dette håndteres på en god måte av Matvarebransjens faglige utvalg.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 17 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.39.57)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 45 og 46, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at etablerte tilbud til pårørende, som Norske kvinners sanitetsforening sin veiledningstjeneste, videreføres. Regjeringen bes også sikre lavterskeltilbud som kan hjelpe pårørende til personer som har problemer med rus og psykiatri.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ROS (Rådgivning om spiseforstyrrelser) sikres videreføring av sitt lavterskeltilbud til personer som sliter med spiseforstyrrelser.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.41.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 42, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne moms på frukt og grønt, slik at økonomi ikke blir et hinder for å spise miljøvennlig og sunt.»
Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 96 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.41.23)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 41, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en egen sak om forebygging og behandling av fedme i løpet av våren 2024.»

Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 60 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.41.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 40, fra Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å arbeide for at økonomi ikke blir et hinder for muligheten til et sunt kosthold, og starte med å fjerne moms på norskprodusert frukt og grønt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt og Pasientfokus ble med 93 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.42.09)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 37–39, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det gis gratis HPV-vaksine til særlig utsatte grupper.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for et utvidet screening-tilbud til kvinner under 30 år ved å gi tilbud om HPV-test til kvinner samtidig med vaksinasjon, og at det i større grad gis tilbud om selvtest/hjemmetest.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre tilpasset og tett oppfølging av HPV-positive kvinner.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.42.29)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 28, 29 og 33–36, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å gjøre kravene til det psykososiale arbeidsmiljøet i arbeidsmiljøregelverket tydeligere for å styrke det forebyggende arbeidsmiljøarbeidet.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utvikle en plan for et mer treffsikkert HMS-arbeid i helse- og omsorgssektoren.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en stimuleringsordning for idrettslag nasjonalt, med forutsetning om lav deltakeravgift og integrering etter samme modell som nabolagsklubb-prosjektet i Oslo.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre forsyningssikkerhet av kritiske legemidler i Norge gjennom at kontrakter som lyses ut for innkjøp av legemidler, deles i to, hvorav en av disse to delene av avtalen forbeholdes norske aktører. Dette for å sikre beredskapsproduksjonen.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bygge opp et statlig selskap, StatMed, som skal sørge for nasjonal egenproduksjon av legemidler i Norge og samarbeide med den øvrige legemiddelbransjen og det offentlige helsevesenet om nasjonal utvikling og produksjon av legemidler.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til utarbeidelse av en global antibiotikakonvensjon, eller et tilsvarende forpliktende juridisk instrument, for

å sikre verdens befolkning tilgang til velfungerende antibiotika i fremtiden.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.42.51)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 27 og 30–32, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre at opptrappingsplanen mot vold i nære relasjoner følges opp med nødvendige midler og inkluderer maktperspektiv.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp krav i forskrift om miljø og helse i barnehage, skole og skolefritidsordning med programsatsing på opprusting av utearealene for variert fysisk aktivitet for barn og unge gjennom en programsatsing i nasjonal plan for idrettsanlegg.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for bruk av naturopplevelser og friluftsliv som forebyggings-, behandlings- og rehabiliteringstiltak i folkehelsearbeidet.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp ferdselsåreprosjektet med en programsatsing på stier og turruter i nasjonal plan for idrettsanlegg.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 81 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.43.12)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 25 og 26, fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus.

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for å etablere flere kjøkken på sykehjem og omsorgssenter med heldøgns pleietilbud.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det gis gratis HPV-vaksine til alle menn og kvinner under 30 år.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus ble med 84 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.43.32)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 24, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i det videre folkehelsearbeidet inkludere tannhelsetjenesten og legge til rette for god kontakt og samhandling mellom tannhelsetjenesten og resten av helsetjenesten, og sørge for at økonomi ikke står i veien for helsehjelp.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.43.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 23, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å styrke finansiering av skolehelsetjenesten og helsestasjonene.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.44.11)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 22, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke forebyggingsarbeidet rettet mot barn og unge, ved å styrke skolehelsetjenesten.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.44.31)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle nybakte mødre får tilgang på nødvendig amnehjelp, og mulighet til utvidet liggetid på barsel dersom det er nødvendig.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.44.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 19, fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sørge for lavere egenandelstak og utvide gratis helsetjenester opp til 18 år, slik at økonomi ikke blir et hinder for retten til helse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.45.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag som kan sikre mer varierte boformer for personer som er ensomme, utrygge og/eller har andre behov, som kommer i tillegg til dagens sykehjem og omsorgsboliger.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Rødt og Pasientfokus ble med 76 mot 24 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.45.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 16, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere flere psykiatriambulanser i Norge.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 72 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.45.47)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15, 17 og 18, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at personer som er i aktiv rus også skal få mulighet til et krisesentertilbud.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse nedbyggingen av døgnplasser i psykiatrien, og sikre at døgntilbudet styrkes.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å styrke tidliginnsatsen i psykiatrien og at lavterskeltilbudet i kommunene styrkes.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 68 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.46.09)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at helsepersonell med pasientkontakt har relevante vaksiner. Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 66 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.46.26)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10 og 11, fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at snus uten tobakk kan selges i Norge.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig gjennomgang og modernisering av alkoholreklameforbudet i alkoholloven med mål om å

fjerne gråsoner og uklarheter. Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte.»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 62 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.47.10)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 13 og 14, fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra til å øke kunnskapen om vaksiner for å sikre en høyest mulig vaksinasjonsdekningsgrad i befolkningen.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarlig og senest innen utgangen av 2023 få på plass en ny nasjonal antibiotikastrategi.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 60 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.47.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8 og 9, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Pasientfokus.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre samarbeidet med matvarebransjen om å legge til rette for sunne produkter i matbutikkene og sikre lettfattelig merking av sunne alternativer.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at henvisning til Pusterom, eller annet tilrettelagt treningstilbud, innføres i pakkeforløpene for kreft ved diagnosetidspunkt.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Pasientfokus ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.47.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et bredt nordisk samarbeid om produksjon og lagring av legemidler og smittevernustyr i Norden.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 59 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.48.11)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere ordninger som bidrar til å redusere ensomheten blant eldre ved å involvere frivillige organisasjoner, samt styrke frivillighetssentralene slik at de kan etablere møtesteder og arenaer for ensomme eldre.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen revidere Nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet i samarbeid med Frivillighet Norge og KS.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 59 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.48.32)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et voksenvaksinasjonsprogram og få på plass en automatisk påminnelsesordning for påfyll av vaksiner på helsenorge.no i tråd med det Stortinget allerede har vedtatt. Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti ble med 60 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.48.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ikke innføre forbud mot nettsalg av tobakksvarer.»
Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt ble med 58 mot 42 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.49.15)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det sikres nok institusjonsplasser innenfor psykisk helse og rus og at det legges til rette for både private/ideelle og offentlige tilbud for å sikre pasientene valgfrihet og hjelp når de trenger det.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Stortingets vedtak om å utarbeide en nasjonal handlingsplan for å motvirke ensomhet i løpet av 2024.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 58 mot 42 stemmer ikke vedtatt.
(Voteringsutskrift kl. 14.49.37)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) basert på NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt. Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte.

II

Stortinget ber regjeringen om å videreføre og utvikle modellutviklingsprogrammet for klinisk ernæringsfysiolog som ressurs for omsorgstjenesten.

III

Stortinget ber regjeringen i inneværende år forskriftsfeste et forbud mot markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge under 18 år.

IV

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre 16-års aldersgrense for kjøp og salg av energidrikker.

V

Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt bruk av grønn resept og ber regjeringen utrede nye oppfølgingsmodeller til grønn resept, for eksempel med mer veiledet aktivitet og kosthold. Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte.

VI

Stortinget ber regjeringen klargjøre i regelverket for merverdiavgift at svømmehaller som drives av kommuner, herunder interkommunale selskap, på ikke-kommersiell basis, er berettiget kompensasjon for merverdiavgift.

VII

Stortinget ber regjeringen sørge for at selvmordsforebyggende tiltak styrkes.

VIII

Stortinget ber regjeringen se på hvordan apotekenes rolle i vaksinasjonsarbeidet kan styrkes, blant annet for å øke vaksinasjonsgraden i befolkningen og sikre riktig legemiddelbruk. Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte.

IX

Meld. St. 15 (2022–2023) – Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjeller – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes først over I og VI.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 54 mot 46 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.50.02)

Presidenten: Det votes over II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over III.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 62 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.50.30)

Presidenten: Det votes over IV.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Pasientfokus har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 61 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.50.51)

Presidenten: Det votes over V.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 53 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.51.12)

Presidenten: Det votes over VII.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over VIII.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at 50 representanter hadde stemt mot komiteens innstilling og 49 representanter hadde stemt for.

(Voteringsutskrift kl. 14.51.40)

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:51:49] (fra salen): President! Kan vi stemme om igjen?

Presidenten: Da tar vi voteringen over VIII om igjen.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at 50 representanter hadde stemt for komiteens innstilling og 50 hadde stemt imot.

(Voteringsutskrift kl. 14.52.31)

Presidenten: Da er det stemmelikhet. Da tar vi voteringen over VIII enda en gang, og alle må følge godt med.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at 50 representanter hadde stemt for komiteens innstilling og 50 hadde stemt imot.

(Voteringsutskrift kl. 14.53.10)

Presidenten: Da foreligger det stemmelikhet igjen. Da må voteringen over VIII utsettes til en senere votering.

Det votes over IX.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i pasientjournalloven m.m. (pasientens prøvesvar i nasjonal kjernejournal) (Innst. 406 L (2022–2023), jf. Prop. 91 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Alfred Jens Bjørlo satt fram et forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at dersom forskriftshjemmelen tas i bruk vil det i hvert enkelt tilfelle gjøres en personvernkonsekvensvurdering i forbindelse med utarbeidelsen av den enkelte forskrift, og komme tilbake til Stortinget med en lovendring som ivaretar dette.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 68 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.54.10)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i pasientjournalloven m.m. (pasientens prøvesvar i nasjonal kjernejournal)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter skal § 7-2 første ledd første punktum lyde:

Pasient eller bruker eller dennes representant som mener at bestemmelsene i *kapittel 2 med unntak av § 2-4 a, kapitlene 3 og 4, samt § 5-1, § 6-2 og § 6-3* er brutt, kan klage til statsforvalteren.

II

I lov 20. juni 2014 nr. 42 om behandling av helseopplysninger ved ytelse av helsehjelp skal § 13 femte ledd lyde:

Kongen i statsråd kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om *innholdet i kjernejournalen, drift av kjernejournalen* og behandling av helseopplysningene. *Dette omfatter blant annet* hvilke opplysninger som skal behandles, hvem som er dataansvarlig, regler om sletting, tilgang og tilgangskontroll, samt pasientens rettigheter.

III

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å få helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS raskt i arbeid (Innst. 445 S (2022–2023), jf. Dokument 8:180 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Irene Ojala på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslag nr. 2, fra Irene Ojala på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus

Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at det pågående arbeidet med kompletterende utdanning for helsepersonell fra land utenfor EØS inkluderer forslag til hvordan utdanningene kan gjøres kostnadsfrie ved bindingstid i den offentlige helsetjenesten.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.55.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at helsepersonell som har tatt utdanning utenfor EØS, men som er bosatt i Norge, kan gå inn i et hurtigløp der de får fullført nødvendig utdanning og praksis for å få autorisasjon til å jobbe som helsepersonell i Norge – for å møte bemanningsutfordringene vi står overfor i helsevesenet.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 75 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.55.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:180 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Hege Bae Nyholt om å få helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS raskt i arbeid – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 84 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.56.13)

Votering i sak nr. 4, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 246/2021 av 24. september 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2018/644 om pakkeleveringstjenester over landegrensene (pakkepostforordningen) (Innst. 418 S (2022–2023), jf. Prop. 81 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i godkjenning av beslutning nr. 246/2021 av 24. september 2021 i EØS-komiteen om endring av vedlegg XI (Elektronisk kommunikasjon, audiovisuelle tjenester og informasjonssamfunnstjenester) til EØS-avtalen om innlemmelse i EØS-avtalen av europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 644/2018 av 18. april 2018 om pakkeleveringstjenester over landegrensene.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 5, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (pakkepostforordningen, brukerklagenemnd, offentlig postnummersystem og politiattest) (Innst. 417 L (2022–2023), jf. Prop. 81 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i postloven (pakkepostforordningen, brukerklagenemnd, offentlig postnummersystem og politiattest)

I

I lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester gjøres følgende endringer:

I § 4 skal nr. 3 lyde:

3. *postsending*: brevpost inntil 2 kg, aviser og blad i abonnement inntil 2 kg og lettgoods inntil 31,5 kg som er påført mottakerens navn og adresse eller annen entydig identifikasjon, herunder som er adressert i henhold til liste

I kapittel 1 skal ny § 5 a lyde:

§ 5 a Forskriftsfullmakt – EØS-avtalen

Departementet kan gi forskrift om regler etter EØS-avtalen som har til hensikt å forbedre pakkeleveringstjenester over landegrensene.

§ 31 første ledd skal lyde:

Tilbyderen kan kreve fremleggelse av ordinær politiattest, jf. politiregisterloven § 40, ved tilbud om stilling som medfører behandling av postsendinger. For ansettelse

se i særlig betrodde stillinger kan det kreves uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41.

§ 35 skal lyde:

§ 35 Offentlig postnummersystem

Postnummersystemet forvaltes som en offentlig fellesressurs av myndigheten. *Postnummersystemet er et system av sifferserier og tilhørende stedsnavn som deler landet inn i postnummerområder og sikrer effektiv postomdeling. Omlegging i postnummersystemet besluttes av myndigheten.*

Tilbyder med leveringsplikt skal drifte det offentlige postnummersystemet og sikre løpende oppdatering av matrikkelen. Tilbyder med leveringsplikt skal behandle og gjennomføre endringer og skal offentliggjøre slike på en hensiktsmessig måte.

Ved forvaltning og drift av postnummersystemet og ved behandling av endringer etter § 35 a og tildelinger etter § 36 skal det tas hensyn til ressursbegrensninger, effektiv postomdeling og konsekvenser for registrerte tilbydere og berørte postmottakere. Behandlingen skal skje på åpne, objektive og ikke-diskriminerende villkår.

Myndigheten og tilbyder med leveringsplikt er ikke erstatningsansvarlige som følge av omlegginger eller endringer av postnummersystemet.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om forvaltning og drift av det offentlige postnummersystemet.

Ny § 35 a skal lyde:

§ 35 a Endringer i postnummersystemet

Tilbyder med leveringsplikt skal behandle anmodninger fra egen virksomhet og fra postmottakere, kommuner og registrerte tilbydere om endringer i det offentlige postnummersystemet.

Når avgjørelse foreligger, skal den som har anmodet om endring og registrerte tilbydere uten ugrunnet opphold gjøres kjent med utfallet av saken.

Dersom endring etter første ledd anses som vesentlig, skal registrerte tilbydere, Statens kartverk, berørte kommuner og særlig berørte postmottakere varsles og gis anledning til å uttale seg før avgjørelse treffes. Fristen for uttalelser skal være minst én måned.

Myndigheten kan gi forskrifter og fatte enkeltvedtak om behandling av endringer i postnummersystemet.

Ny § 35 b skal lyde:

§ 35 b Klagerett

Registrert tilbyder kan påklage en avgjørelse etter § 35 a til myndigheten, jf. § 41. Klagefristen skal være minst tre uker fra avgjørelse er gjort kjent. Avgjørelser som er påklaget kan ikke gjennomføres før klagen er behandlet.

Myndigheten kan gi nærmere forskrifter om klageretten for tilbydere etter første ledd.

§ 36 skal lyde:

§ 36 *Tildeling av postnummer*

Myndigheten skal vurdere enhver anmodning fra en registrert tilbyder om tildeling av eget postnummer.

Tilbyder med leveringsplikt skal gjennomføre endringen i det offentlige postnummersystemet uten ugrunnet opphold, jf. § 35 annet ledd.

Myndigheten kan gi forskrift og fatte enkeltvedtak om tildeling av postnummer.

§ 39 fjerde ledd skal lyde:

Brukere skal opplyses om klageordning og om klageadgang etter § 41.

§ 40 oppheves.

§ 41 skal lyde:

§ 41 *Klage til myndigheten*

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet skal behandle klager

1. *fra brukere i tvister om posttjeneste med unntak av klager fra forbrukere der saken har sitt grunnlag i kjøpsavtale og derfor behandles av forbrukermyndigheten, saker om postkasseplassering og klager som er åpenbart useriøse eller grunnløse,*
2. *i tvister mellom registrerte tilbydere av posttjeneste,*
3. *i tvister mellom eier av postboksanlegg etter § 33 a og tilbyder av posttjeneste,*
4. *fra registrerte tilbydere på avgjørelse etter § 35 a,*
5. *fra gårdeiere og postkasseseiere om misbruk av sonenøkler etter behandling etter § 39 annet ledd.*

Før klageadgangen etter første ledd nr. 1 og nr. 5 kan benyttes, må klageren rette klagen til tilbyderen etter § 39.

Enkeltvedtak etter § 33 som gir en tilbyder tillatelse til å få tilgang til sonenøkkelsystemer og nøkler utenfor sonenøkkelsystemer, kan ikke påklages. Myndighetens avgjørelse om avvisning av en sak etter § 33 kan heller ikke påklages.

Departementet er klageinstans for enkeltvedtak fattet av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet med hjemmel i eller i medhold av denne lov. Klager fremsettes overfor Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, jf. forvaltningsloven § 32.

Kongen kan gi forskrift om hvem som er klageinstans i klagesaker av konkurransemessig karakter, jf. § 5.

§ 49 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. overtrer forskrift gitt med hjemmel §§ 5 a, 7, 9, 10, 12, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 33 a, 34, 42 eller 44

§ 51 nr. 2 skal lyde:

2. overtrer forskrift gitt med hjemmel i §§ 5 a, 20, 21, 33 eller 44

II

Lovens §§ 5 a, 49 første ledd nr. 2 og 51 nr. 2 gjelder straks.

Loven for øvrig gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (heimel for innhenting av opplysninger som er omfatta av teieplikt i Folkeregisteret) (Innst. 420 L (2022–2023), jf. Prop. 102 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i postloven (heimel for innhenting av opplysninger som er omfatta av teieplikt i Folkeregisteret)

I

I lov 4. september 2015 nr. 91 om posttjenester skal det gjerast følgjande endring:

Ny § 37 a i kapittel 4 skal lyde:

§ 37 a *Forholdet til folkeregisterloven*

En leveringspliktig tilbyder kan uten hinder av taushetsplikt innhente fra Folkeregisteret opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter loven her eller andre oppgaver som følger av lov.

II

Lova tek til å gjelde straks.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Kristoffer Robin Haug og Rasmus Hansson om bedre og billigere kollektivtilbud til alle (Innst. 454 S (2022–2023), jf. Dokument 8:186 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 23 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Mona Fagerås på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 3–14, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 15–21, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 22, fra André N. Skjelstad på vegne av Venstre
- forslag nr. 23, fra Lan Marie Nguyen Berg på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det votes over forslag nr. 23, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 komme tilbake til Stortinget med forslag om innføring av et nasjonalt reisekort, slik at passasjerer kan bruke alle tog og all kollektivtransport med ett reisekort, til en månedspris på 499 kroner for voksne og 249 kroner for barn og unge til og med 18 år.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 96 mot 3 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.58.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 22, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at staten dekker minst 70 pst. av utbyggingskostnadene for store kollektivprosjekter og kollektivknutepunkt.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 89 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.58.34)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg med mandat til å se på organiseringen av hele Norges transportsektor med mål om en mulig opprettelse av et felles overordnet transportdirektorat som kan se alle transportløsninger og -behov under ett.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.58.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024, fremme forslag om å opprette flere tilbud om yrkessjåførutdanning for ulike typer kollektivtransport på videregående skole for å sikre tilstrekkelig rekruttering for framtidens transportbehov.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 86 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.59.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 19, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke byvekstavtalene med økt statlig finansiering til 80 pst. i forbindelse med forslag til statsbudsjettet for 2024.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.59.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15–18, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 legge fram forslag til en ordning som økonomisk premierer fylkeskommuner og kommuner som reelt reduserer biltrafikken, med økte drifts- og investeringsmidler til kollektivtransport, sykkel og gange.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 etablere og sikre finansiering av ekspressbussruter der det ikke er et togtilbud, men stor etterspørsel etter ekspresslinjer.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage en plan for å åpne og ruste opp delvis og helt nedlagte eller ubrukte togtraséer, hvor det i dag eksisterer et reelt behov for togtransport.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle langdistansetog kan tilby sykkeloppbevaring for reisen der det ikke er et slikt tilbud i dag, og øke kapasiteten for sykkeloppbevaring der det er tilbud i dag.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.59.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et nasjonalt reisekort i Norge, som gjelder reiser i hele landet, på buss og jernbane, og komme tilbake til Stortinget med dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2024.»

Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.00.06)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4, 5, 7–9 og 11–14, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fylkeskommuner får kompensasjon for økte drivstoff- og

strømkostnader for å unngå kutt i kollektivtilbudet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 legge frem forslag til innføring av byvekstavgifter for flere byområder.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen planlegge for å styrke togtilbudet ved å kjøpe inn flere lokal-, region- og fjern tog.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen planlegge for en dobling i kapasiteten på soveplasser i nattogtilbudet innen 2030 og vurdere innkjøp av dobbeltdekkertog for raskt å øke kapasiteten på strekninger med mulighet for dette.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere arbeidet med et nordisk billettsamarbeid som vil gjøre det enklere å reise på tvers av landene.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at beredskapen på norske toglinjer styrkes, særlig mot økt flom- og rasfare.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og bedre beredskapsrutinene for jernbanesektoren med mål om å redusere nedetid for togtrafikk og øke reisesikkerheten ved uventede hendelser.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke satsingen på kollektivtransport, for eksempel gjennom tilskuddsordningen for mindre byområder.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2024 fremme forslag om styrket finansiering til universell utforming av kollektivreiser.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.00.26)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6 og 10, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 øke den statlige finansieringen av rabatt på kollektivtransport for studenter fra 40 pst. til 50 pst.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 komme tilbake til Stortinget med forslag om en styrket satsing på vedlikehold innen tog- og jernbanesektoren for å redusere mengden forsinkelser og kanselleringer og øke punktlighet og pålitelighet.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.00.45)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp ambisjonen om å styrke satsningen på kollektivtransport, sykkel og gange i mindre byområder fra Nasjonal transportplan 2022–2033.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kravene til universell utforming knyttet til kollektivreiser, slik at det blir et reelt tilbud for alle.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 58 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.04)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:186 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Kristoffer Robin Haug og Rasmus Hansson om bedre og billigere kollektivtilbud til alle – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 80 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.38)

Votering i sak nr. 8, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen og Frank Edvard Sve om billigere vei- og kollektivtrafikk uten bompenger (Innst. 426 S (2022–2023), jf. Dokument 8:203 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Frank Edvard Sve satt fram fire forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget stadfester at utbygging av offentlige veier er et offentlig ansvar, og ber regjeringen fremme fremtidige proposisjoner om riksveiprosjekter med statlig fullfinansiering.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.09)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:203 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen og Frank Edvard Sve om billigere vei- og kollektivtrafikk uten bompenger – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 2–4, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle dagens ordning med bypakker finansiert av bompenger.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette en ordning med statlige midler til kollektivtrafikk og større samferdselsprosjekter som forutsetter at fylkeskommunene/kommunene ikke benytter inntekter fra bompenger i den lokale delen av finansieringen. Dette skal gjelde både investering og drift.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av veglova § 27 slik at inntekter fra bompenger ikke kan benyttes til sykkelveier, kollektivtrafikk, byutvikling og annet som ikke er direkte relatert til vei og bedret eller økt fremkommelighet for bilistene og annen veitrafikk.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 85 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.42)

Votering i sak nr. 9, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Bård Hoksrud, Tor André Johnsen, Helge André Njåstad, Bengt Rune Strifeldt og Morten Stordalen om et statlig vedlikeholdsprogram for fylkesveinettet (Innst. 449 S (2022–2023), jf. Dokument 8:193 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Frank Edvard Sve satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til et program for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveinettet. Programmet skal skissere en opptrappingsplan for vedlikeholdet der etterslepet for både veier, bruer og tunneler reduseres. Det etableres en forpliktende finansieringsmodell uten bruk av bompenger.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:193 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Bård Hoksrud, Tor André Johnsen, Helge André Njåstad, Bengt Rune Strifeldt og Morten Stordalen om et statlig vedlikeholdsprogram for fylkesveinettet – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 81 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.33)

Votering i sak nr. 10, debattert 2. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Kirsti Bergstø om å ta vare på veiene vi har (Innst. 374 S (2022–2023), jf. Dokument 8:182 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til regelverk for statens veibudsjetter innen statsbudsjettet for 2024, som skal sikre at vedlikehold prioriteres høyere, og at vedlikeholdsetterslepet reduseres.»

Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 74 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 beregne samfunnsøkonomisk lønnsomhet av å redusere vedlikeholdsetterslepet på riks- og fylkesveiene og legge dette til grunn for prioriteringene i Nasjonal transportplan.»

Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 68 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig og forpliktende plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet på riksveier og på fylkesveier i samarbeid med fylkeskommunene, og komme tilbake med forslag til Stortinget som del av Nasjonal transportplan.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 88 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.02)

Sak nr. 11 [15:05:12]

Referat

1. (444) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov om midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina (videreføring mv.) (Lovvedtak 71 (2022–2023))
 2. lov om endringer i straffegjennomføringsloven (tilsynsråd for kriminalomsorga) (Lovvedtak 54 (2022–2023))
 3. lov om endringer i vaktvirksomhetsloven (særregler for lærlinger i sikkerhetsfaget og for skoleelever med faget yrkesfaglig fordypning mv.) (Lovvedtak 62 (2022–2023))
 4. lov om endringer i utlendingsloven (fjernmøter i Utlendingsnemnda mv.) (Lovvedtak 57 (2022–2023))
 5. lov om endringer i kommuneloven m.m. (arbeidsutvalg og valg i folkevalgte organer) (Lovvedtak 58 (2022–2023))
 6. lov om endringer i lov om interkommunale selskaper (møteoffentlighet, økonomiforvaltning m.m.) (Lovvedtak 59 (2022–2023))
– er sanksjonert under 2. juni 2023
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (445) Regulering av pensjonar i 2023 og inntektstilhøve for pensjonistar (Meld. St. 20 (2022–2023))
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
3. (446) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Silje Hjemdal, Sivert Bjørnstad,

- Morten Wold, Tor André Johnsen, Erlend Wiborg, Frank Edvard Sve, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen og Roy Steffensen om en næringsvennlig, modernisert og forbrukervennlig alkoholpolitikk (Dokument 8:243 S (2022–2023))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
4. (447) Rapport til Stortinget fra Sannhets og forsoningskommisjonen (Dokument 19 (2022–2023))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen, jf. forretningsordenen § 14, pkt. 8 bokstav d.
 5. (448) Kvalitet og effektivitet i drift og vedlikehold av riks- og fylkesveier (Dokument 3:11 (2022–2023))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
 6. (449) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Himanshu Gulati om å bidra til gjenåpning av sivil flytrafikk fra Moss lufthavn, Rygge (Dokument 8:244 S (2022–2023))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, unntatt forslagene 3 og 4, som behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
 7. (450) Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2022, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid (Meld. St. 21 (2022–2023))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten [15:05:59]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. – Forlanger noen ordet før møtet heves? Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.07.

